

Budsjettnemnda for jordbruket
17.04.2007

Utredning nr. 3

Resultatkontroll for gjennomføring av land- brukspolitikken

Innhold

I OVERSIKTSDEL

1	INNLEDNING.....	1
2	PRODUKSJONSGRUNNLAG OG STRUKTURUTVIKLING	3
2.1	Areal og arealutvikling.....	3
2.2	Strukturutvikling i noen produksjoner	8
3	PRODUKSJON OG MATVAREFORBRUK	27
3.1	Oversikt over samlede produserte mengder.....	27
3.2	Økologisk jordbruk	31
3.3	Import og eksport.....	36
3.4	Selvforsyningsgrad.....	49
3.5	Trygg mat	51
4	DISTRIKTSPOLITIKK OG SYSSELSETTING	55
4.1	Utviklingen i antall jordbruksbedrifter	55
4.1.1	Landsdeler.....	55
4.1.2	Kommuneklasser	57
4.1.3	Virkeområdene for distriktspolitiske virkemidler	59
4.2	Utviklingen i noen produksjoner.....	62
4.3	Syssetting	66
4.4	Utviklingen i arbeidsforbruket i jordbruket.....	67
4.4.1	Landsdelsnivå	67
4.4.2	Kommuneklasser	69
4.4.3	Virkeområder for distriktspolitiske virkemidler.....	70
4.5	Alder på bruker	71
4.6	Eiendomsoverdragelse og rekruttering	73
4.7	Bygdeutvikling.....	78
4.8	Tilleggsnæringer	81
5	MILJØ- OG RESSURSVERN.....	87
5.1	Jordarbeiding, erosjon og intensitet.....	88
5.2	Gjødselforbruk.....	91
5.3	Plantevernmidler	93
5.4	Innsamling av landbruksplast	96
5.5	Kulturlandskapet og bruken av arealene	96
5.6	Rovdyrskader på beitedyr	98
5.6.1	Erstatninger av sau og lam	98
5.6.2	Antall sau i rovdyrsonene	101
6	INNTEKTER, ØKONOMISKE FORHOLD OG LEVEKÅR.....	103
6.1	Utvikling i vederlag til arbeid og egenkapital for Totalkalkylens normaliserte regnskaper.....	103
6.2	Utvikling i vederlag til arbeid og egenkapital for de enkelte områdene,	

driftsformene og størrelsesgruppene	104
6.2.1 Inntekt etter område	104
6.2.2 Inntekt etter produksjon.....	106
6.2.3 Inntekt etter bruksstørrelse	107
6.3 Personinntekt fra jordbruk, skogbruk og fiske	108
6.4 Alminnelig inntekt	111
6.5 Levekår	116
6.5.1 Levekår og økonomi	116
6.5.2 Helse	121
6.5.3 Velferd og avløsning	122
6.6 Utvikling i egenkapital, gjeld, inntekt og forbruk	123
6.7 Lønnsutvikling etter næring	125
7 BRUKEN AV INNSATSFAKTORER I JORDBRUKET – KOSTNADSUTVIKLINGEN	127
7.1 Ikke - varige innsatsfaktorer.....	127
7.1.1 Verdier og indekser	127
7.1.2 Kraftfôrpriser	129
7.2 Varige innsatsfaktorer	131
7.3 Renter	133
7.4 Bruk av driftskreditt i landbruket.....	134
7.5 Tap på utlån i landbruket.....	135
7.6 Innsatsfaktorer sett i relasjon til produksjon.....	136
8 PRISER.....	137
8.1 Prissammenligninger og matvarenes andel av forbruket.....	138
8.2 Poteter og grønnsaker	140
8.3 Melk og melkeprodukter.....	142
8.4 Storfekjøtt	145
8.5 Sauekjøtt.....	145
8.6 Svinekjøtt	146
8.7 Egg.....	147
9 LIKESTILLING.....	149
9.1 Brukere og sysselsetting i jordbruket etter kjønn.....	149
9.2 Eierne etter kjønn og eiendomsoverdragelser	151
9.3 Driftsformer	154
9.3.1 Inndeling.....	154
9.3.2 Driftsform og produksjon.....	154
9.3.3 Økologisk produksjon	156
9.4 Arbeidsforbruk og utdanning	157
9.5 Personinntekt i jordbruket og andre næringer	159

II DETALJERT DEL

10 PRODUKSJONSGRUNNLAG OG STRUKTURUTVIKLING	164
11 PRODUKSJON.....	207
12 DISTRIKTSPOLITIKK OG SYSSELSETTING.....	212
13 INNTEKTER.....	230
14 BRUKEN AV INNSATSFAKTORER, KOSTNADS-UTVIKLINGEN	232
15 PRISER.....	233
16 LIKESTILLING.....	235

I OVERSIKTSDEL

1 Innledning

«Resultatkontroll for gjennomføringen av landbrukspolitikken» er en årlig utredning og publikasjon fra Budsjettnemnda for jordbruket. Resultatkontrollen ble første gang lagt fram som utredning til jordbruksforhandlingene i 1994. Resultatkontrollen skal omfatte en sammenstilling av data som belyser utviklingen i jordbruket i relasjon til de mål og retningslinjer Stortinget har trukket opp. Bakgrunnen er St.prp. nr. 8 (1992–1993) der det het at det bør: «... legges opp til en mer omfattende resultatkontroll knyttet opp til de mål og retningslinjer Stortinget har trukket opp. Her vil vektleggingen være avhengig av hvordan Stortinget vil prioritere de ulike mål for landbrukspolitikken framover».

Oppgaven med å skaffe materialet til resultatkontrollen ble ifølge St.prp. nr. 82 (1992–1993) «Jordbruksoppkjøret 1993», gitt til Budsjettnemnda for jordbruket. Under protokollen fra forhandlingsmøtet mellom Staten og Norges Bondelag 8. mai 1993 er følgende angitt:

«Partene forutsetter videre at Budsjettnemnda for jordbruket til hvert jordbruksoppkjøp utarbeider et materiale som grunnlag for resultatkontroll ut fra de mål og retningslinjer som Stortinget fastlegger Jf. St.prp. nr. 8 (1992–93) side 33–34 og Innst. S. nr. 92 (1992–93) side 30–31 og 47. Materialet skal angi utviklingen på sentrale områder som priser, kostnader, inntekter, investeringer, bruk av innsatsfaktorer, arealbruk, produksjon, miljø og ressursvern, distriktspolitikk, sysselsetting, likestilling mm.»

St.meld. nr. 19 (1999–2000) sier videre om Resultatkontrollen:

«Det er i Stortingsproposisjonene om jordbruksoppkjørene de siste årene lagt fram en relativt omfattende dokumentasjon på utviklingen i primærproduksjonen. Det er behov for å videreutvikle denne. En rekke mål med landbrukspolitikken er knyttet til landbrukets produksjon av samfunnsgoder og det er en naturlig konsekvens å følge dette opp i resultatrapporteringen til Stortinget. Måloppnåelse i forhold til rekruttering, bosetting og andre samfunnsoppgaver vil bli viktigere resultatindikatorer i forhold til utformingen av landbrukspolitikken. Dette bør også reflekteres i resultatkontrollen fra Budsjettnemnda for jordbruket, denne bør gjennomgås og forbedres med utgangspunkt i målsettingen for landbrukspolitikken. Det vil være behov for regionale data og tallmateriale for landbrukets betydning i distriktene. Landbruket er en langsiktig næring og det foretas langsiktige tilpasninger. Årlig resultatkontroll fanger ikke raskt nok opp de langsiktige tilpasningene av politikken. Depar-

tementet mener det er behov for å foreta grundigere analyser av den langsiktige tilpasningen i næringen og at det må legges tilstrekkelig vekt på de langsiktige utviklingstrekkene i den løpende utforming av landbrukspolitikken. Det bør imidlertid også legges vekt på å forenkle resultatkontrollarbeidet, blant annet ved at enkelte forhold/virkemidler vurderes med noen års mellomrom.» (side 94–95).

Nemnda har hatt som utgangspunkt at resultatkontrollen bør være enkel og oversiktlig, det vil si at den bør ha et rimelig antall indikatorer og ikke være for detaljert i geografisk oppdeling. På den andre siden har nemnda sett at det både i den politiske behandlingen og den administrative oppfølgingen av landbrukspolitikken også kan være behov for en detaljert resultatkontroll. Spesielt når det gjelder geografisk inndeling har nemnda sett den administrative inndeling, det vil si fylkesinndelingen, som viktig. Dette skyldes at den politiske og administrative behandling og oppfølging lokalt ofte skjer på dette nivå. Når fylkesinndelingen nyttes, får en imidlertid mange tall, og oversikten tapes lett. Nemnda har på denne bakgrunn valgt å dele resultatkontrollen i en oversiktsdel (Del I) og en detaljert del (Del II). I oversiktsdelen er det gjennomgående gitt landstall og landsdelstall og i noen grad fylkestall. I den detaljerte delen presenteres ytterligere detaljer, hovedsakelig fylkestall ved siden av landsdelstall. Denne delen inneholder bare tabeller uten forklarende tekst.

Distriktpolitikken står sentralt. Nemnda har derfor valgt å presentere utviklingen i antall jordbruksbedrifter og i sysselsettingen også for kommuneklasser og virkeområder for distriktpolitiske virkemidler.

Bortsett fra oppgavene over inntektsutvikling på driftsgranskingsbrukene, er de regionale tallene innhentet utenfra, i første rekke fra Statistisk sentralbyrå og landbruksorganisasjonene.

I årets resultatkontroll er det tatt med tall for årene 1979, 1989 og 1999, som er årene for de fullstendige jordbrukstellingene, i tillegg til 2003 og 2004 i de fleste tabeller for å få belyst utviklingen. Det er også brukt 1985 og 1990 som de to første årene. I noen tilfeller, særlig der det ikke blir samlet inn data for hvert år, er det tatt med andre år.

2 Produksjonsgrunnlag og strukturutvikling

Norge har 2,2 dekar fulldyrket jord per innbygger. I europeisk sammenheng er dette lite. Litt over 3 prosent av landarealet er jordbruksareal. St.meld. nr. 19 (1999–2000) legger vekt på jordvern og at arealer er i produksjon. Det heter at «*En langsiktig politikk for landets matsikkerhet innebærer et sterkt jordvern for å bevare produksjonsgrunnlaget, og vektlegging av løpende innenlandske produksjon og foredling*» og at «*særlig arealer med klima og jordsmonn som gjør dem egnet til dyrking av matkorn, er av nasjonal interesse.*»

I dette kapitlet er det gitt en oversikt over areal, arealbruk og de ulike husdyrproduksjonene.

2.1 Areal og arealutvikling

Areal tallene fra 1979, 1989 og 1999 er hentet fra Statistisk sentralbyrås fullstendige jordbrukstallinger. For 2004 og 2005 har vi brukt tall fra Statistisk Sentralbyrå sin beregnede totalpopulasjon for jordbruksbedrifter.

Tabell 2.1 nedenfor viser Norges totale landareal og jordbruksareal i hvert enkelt fylke. Den viser at Hedmark, Oppland og Rogaland har de største jordbruksarealene, alle tre med litt over 1 mill. dekar. Vestfold, Østfold og Akershus og Oslo har størst andel dyrket landareal. For landet samlet sett er 3,4 prosent av landarealet dyrket, omtrent samme andel som i 2005.

Tabell 2.1 Norges totale landareal og jordbruksareal i drift. 2006*. Km² = 1000 daa

	Totalt landareal	Jordbruksareal i drift*	Andel dyrket, %
Østfold	3 889	763	19,6
Akershus og Oslo	5 014	800	15,9
Hedmark	26 120	1 068	4,1
Oppland	23 827	1 054	4,4
Buskerud	13 856	531	3,8
Vestfold	2 140	422	19,7
Telemark	14 186	258	1,8
Østlandet	89 032	4 895	5,5
Aust-Agder	8 485	114	1,3
Vest-Agder	6 817	196	2,9
Rogaland	8 553	1 013	11,8
Agder og Rogaland	23 855	1 322	5,5
Hordaland	14 962	430	2,9
Sogn og Fjordane	17 864	462	2,6
Møre og Romsdal	14 596	596	4,1
Vestlandet	47 422	1 488	3,1
Sør-Trøndelag	17 839	772	4,3
Nord-Trøndelag	20 777	897	4,3
Trøndelag	38 616	1 669	4,3
Nordland	36 302	602	1,7
Troms	25 147	264	1,1
Finnmark	45 879	100	0,2
Nord-Norge	107 328	966	0,9
Hele landet, 2006*	306 253	10 340	3,4

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk Sentralbyrå. Statistisk årbok 1999 for landarealet og beregna totalpopulasjon i 2006.

Tabell 2.2 og 2.3 med tilsvarende tabell 1 i del II, viser fordelingen av jordbruksareal i de ulike landsdeler og fylker. Tabell 2.2 inneholder dessuten beregnet antall dekar fulldyrket jord og jordbruksareal i drift i alt per innbygger. Tabell 2.2. viser at jordbruksarealet ute av drift på jordbruksbedrifter i aktiv drift, hadde en nedgang fra 1979 til 2005, men økte til 2006. I 1979 regnet en med 140 000 dekar som ikke var i drift og i 2006 var det 66 200 dekar. Åpen åker og hage utgjorde 36 prosent av jordbruksarealet i drift på landsbasis i 2006, men er svært ulikt fordelt mellom fylker og landsdeler. Fylkene rundt Oslofjorden, Østfold, Vestfold og Akershus har fra 83 til 86 prosent av arealet i åpen åker og hage. Vest-Agder, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal og fylkene i Nord-Norge har fra 2 til 6 prosent åpen åker og hage og tilsvarende mer eng og beiteareal. På landsbasis viser arealet av åker og hage noe nedgang de siste årene. Fulldyrket eng og beite har holdt seg

stabil de siste årene, mens annen eng og beite har økt.

Tabell 2.2 Jordbruksarealet i Nord-Norge, Sør-Norge og landet. 1000 dekar

		1979	1989	1999	2005	2006*
Sør-Norge	Åker og hage	4 091	4 349	3 933	3 772	3 698
	Fulldyrka eng og beite	3 472	3 686	4 120	4 098	4 128
	Fulldyrka i alt	7 563	8 035	8 053	7 870	7 825
	Fulldyrket jord, daa/innbygger	2,10	2,14	2,02	1,90	1,87
	Annen eng og beite	1 104	1 014	1 371	1 521	1 548
	Jordbruksareal i drift i alt	8 667	9 049	9 424	9 391	9 374
	Jordbruksareal, daa/innbygger	2,41	2,41	2,37	2,27	2,24
	Jordbruksareal ute av drift	94	90	59	54	56
Nord-Norge	Åker og hage	59	81	62	32	34
	Fulldyrka eng og beite	684	698	757	760	757
	Fulldyrka i alt	743	779	819	792	792
	Fulldyrket jord, daa/innbygger	1,59	1,69	1,77	1,71	1,71
	Annen eng og beite	129	81	140	171	175
	Jordbruksareal i drift i alt	872	860	958	964	966
	Jordbruksareal, daa/innbygger	1,87	1,87	2,07	2,08	2,09
	Jordbruksareal ute av drift	46	23	11	10	10
Hele Landet	Åker og hage	4 150	4 430	3 995	3 804	3 732
	Fulldyrka eng og beite	4 156	4 384	4 877	4 858	4 885
	Fulldyrka i alt	8 306	8 814	8 872	8 662	8 617
	Fulldyrket jord, daa/innbygger	2,04	2,09	2,00	1,88	1,86
	Annen eng og beite	1 233	1 095	1 511	1 692	1 723
	Jordbruksareal i drift i alt	9 539	9 909	10 382	10 354	10 340
	Jordbruksareal, daa/innbygger	2,35	2,35	2,34	2,25	2,23
	Jordbruksareal ute av drift	140	113	70	64	66

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene i 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

For fylkesvis fordeling se del II tabell 1.

Tabell 2.3 viser årlig prosentvis endring for totalt jordbruksareal, fulldyrket areal og eng og beite for landsdelene. De viser at jordbruksareal i drift har hatt en økning på 5 prosent fra 1989 til 1999 og at det er økning i alle landsdeler. Arealet av åker og hage viser en nedgang, mens eng og beite øker i denne perioden. Fra 1999 til 2006 har jordbruksarealet i Østlandet og Vestlandet blitt redusert litt, mens det i de andre landsdelene har økt. Det er relativt mest fulldyrket jord på Østlandet og i Trøndelag i år 2006. Andelen av eng og beite er størst på Vestlandet, i Agder og Rogaland og i Nord-Norge. Totalt for hele landet avtar andelen fulldyrket jord gjennom hele perioden fra 1989.

Tabell 2.3 Totalt jordbruksareal i drift fordelt på landsdeler. 1000 dekar

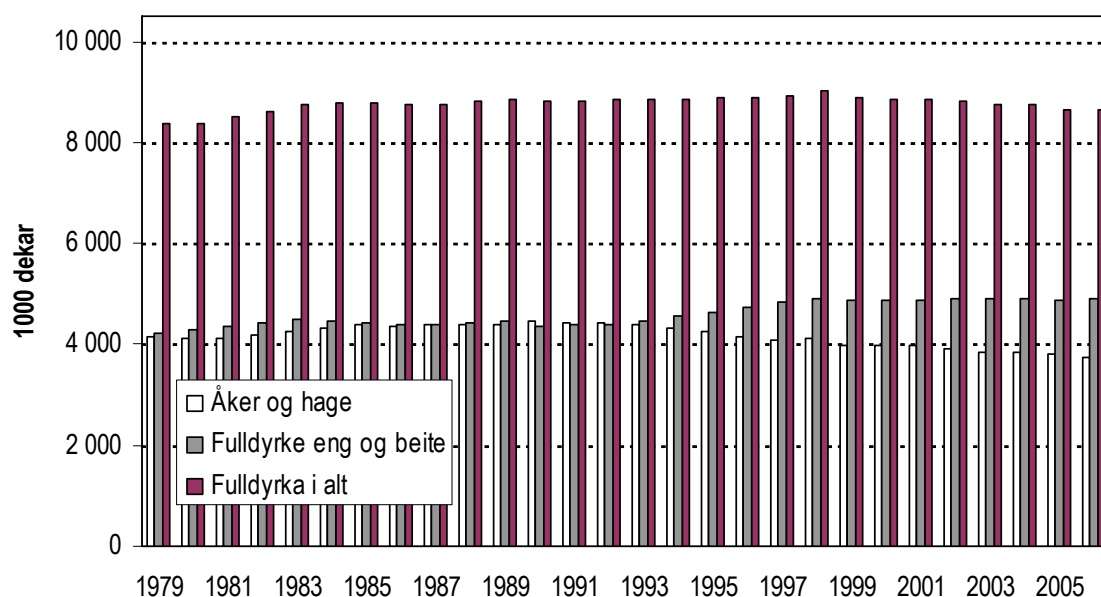
		1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
							79-89	89-99	99-06
Østlandet	Totalt areal	4 661	4 825	4 919	4 906	4 895	0,3	0,2	-0,1
	Fulldyrket areal	4 356	4 589	4 583	4 506	4 485	0,5	0,0	-0,3
	% fulldyrket	93	95	93	92	92			
	Eng og beite	1 449	1 414	1 743	1 855	1 897	-0,2	2,1	1,2
	% eng og beite	31	29	35	38	39			
Agder og Rogaland	Totalt areal	1 044	1 149	1 291	1 316	1 322	1,0	1,2	0,3
	Fulldyrket areal	738	805	837	828	819	0,9	0,4	-0,3
	% fulldyrket	71	70	65	63	62			
	Eng og beite	859	945	1 145	1 209	1 226	1,0	1,9	1,0
	% eng og beite	82	82	89	92	93			
Vestlandet	Totalt areal	1 491	1 513	1 564	1 498	1 488	0,1	0,3	-0,7
	Fulldyrket areal	1 074	1 143	1 113	1 034	1 023	0,6	-0,3	-1,2
	% fulldyrket	72	76	71	69	69			
	Eng og beite	1 377	1 404	1 502	1 445	1 438	0,2	0,7	-0,6
	% eng og beite	92	93	96	96	97			
Trøndelag	Totalt areal	1 471	1 562	1 650	1 671	1 669	0,6	0,5	0,2
	Fulldyrket areal	1 395	1 498	1 520	1 502	1 499	0,7	0,1	-0,2
	% fulldyrket	95	96	92	90	90			
	Eng og beite	891	937	1 102	1 109	1 115	0,5	1,6	0,2
	% eng og beite	61	60	67	66	67			
Nord-Norge	Totalt areal	872	860	958	964	966	-0,1	1,1	0,1
	Fulldyrket areal	743	779	819	792	792	0,5	0,5	-0,5
	% fulldyrket	85	91	85	82	82			
	Eng og beite	813	779	896	932	932	-0,4	1,4	0,6
	% eng og beite	93	91	94	97	96			
Hele landet	Totalt areal	9 539	9 909	10 382	10 354	10 340	0,4	0,5	-0,1
	Fulldyrket areal	8 306	8 814	8 872	8 662	8 617	0,6	0,1	-0,4
	% fulldyrket	87	89	85	84	83			
	Eng og beite	5 389	5 479	6 388	6 550	6 608	0,2	1,5	0,5
	% eng og beite	56	55	62	63	64			

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene i 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

For fylkesvis fordeling se del II, tabell 1.

Figur 2.1 nedenfor viser en oversikt over arealet av åker og hage, fulldyrka eng og beite samt fulldyrka i alt på landsbasis for årene 1979–2006. Den viser blant annet at arealet av fulldyrka eng og beite er større enn samlet areal av åker og hage fra 1993 og frem til 2006, og denne differansen blir større med årene.

Figur 2.1 Åker og hage, fulldyrka eng og beite og fulldyrka i alt. Hele landet. 1000 dekar

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Totalkalkylen for jordbruket.

Tallene for nydyrking uten tilskudd er revidert ut i fra den fullstendige jordbruks-tellingen i 1999 og viste et nydyrka areal på totalt 95 232 dekar i perioden 1994 til 1998. Det er tillatt omdisponert til annet enn jordbruksformål om lag 12–13 tusen dekar per år de senere årene.

Arealendringene kan skyldes flere forhold. Blant annet bygger arealtallene på forskjellige statistikker; den fullstendige jordbrukstelingen og søknader om produksjonstilskudd. Produksjonstilskuddstatistikken fanger ikke opp jordbruksareal som ikke det blir søkt produksjonstilskudd til eller areal i søknader som ikke blir innvilget, og vil derfor være noe lavere enn det faktiske jordbruksarealet i drift, registrert i de fullstendige jordbrukstelingene. I forbindelse med omleggingen av virkemiddel-systemet fra pristilskudd til produksjonsuavhengige tilskuddordninger, ble det registrert et større areal i drift enn tidligere i produksjonstilskuddstatistikken. Fra 2001 til 2006 har derimot det totale jordbruksareal i drift gått noe ned.

2.2 Strukturutvikling i noen produksjoner

Fra og med 2004 ble begrepet *driftsenhet* byttet ut med *jordbruksbedrift*. Denne endringen var en følge av regelendringene for å være tilskuddsberettiget. Begrepet bruk er allikevel av plasshensyn beholdt i tabeller, og betyr mer presist jordbruksbedrift for årene 1999–2006 og driftsenhet for tidligere år. Med de nye reglene er det ikke så enkelt å presentere driftsenheter på samme måte som før. Samdrifter i melkesektoren har skapt presentasjonsproblemer en del år, og etter hvert som vi har fått mange varianter av juridiske foretak har det blitt enda mer komplisert. Dette skyldes at samme «gårdsbruk» eller «gårdbruker» i tradisjonell tankegang kan inngå med produksjon på flere tilskuddssøknader ved at virksomheten er organisert i, eller eieren deltar i, flere selskaper (foretak). For eksempel kan en tenke seg at kornproduksjonen skjer i et enkeltpersonforetak mens et veksthus er organisert som en annen selskapsform. Etter denne overgangen kan for eksempel 3 tidligere driftsenheter bli 1 jordbruksbedrift, men de kan også bli 4.

Det er skjedd omfattende endringer i antall og størrelse av jordbruksbedriftene og i sammensetningen av produksjonene de seneste årene. Nedenfor er det vist størrelsesfordeling for alle jordbruksbedrifter, og noen forskjellige produksjoner. En jordbruksbedrift kan være representert med flere produksjoner. En kan derfor ikke summere jordbruksbedriftene med de ulike produksjonene og komme fram til et riktig tall for totalt antall jordbruksbedrifter.

Tabell 2.4 viser endringer i det totale antall jordbruksbedrifter. Det er nedgang i antall for de mindre jordbruksbedriftene og en økning for de større. De aller minste jordbruksbedriftene har sterkest prosentvis årlig nedgang. For perioden fra 1999 til 2006 går også antall jordbruksbedrifter i både størrelsesgruppen 100 - 200 dekar og 200-300 dekar ned. Men gruppa 100 -200 dekar utgjør den samme relative andel i 2006 som i 1999, mens gruppa 200 – 300 dekar har økt sin andel, på tross av at de har blitt færre.

Tabell 2.4 Totalt antall jordbruksbedrifter med areal og leid areal per jordbruksbedrift

Arealgruppe, dekar	1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
						79-89	89-99	99-06
< 100 ¹⁾	94 733	62 000	31 237	16 552	15 654	-4,2	-6,6	-9,4
%	76	62	44	31	31			
100-199	21 632	25 330	22 286	16 764	15 796	1,6	-1,3	-4,8
%	17	25	32	32	31			
200-299	5 652	7 928	10 367	10 186	9 861	3,4	2,7	-0,7
%	5	8	15	19	19			
300-499	2 576	3 266	5 273	6 817	6 954	2,4	4,9	4,0
%	2	3	7	13	14			
500-799	575	714	1 287	2 013	2 189	2,2	6,1	7,9
%	0	1	2	4	4			
> 800	134	144	290	671	745	0,7	7,3	14,4
%	0	0	0	1	1			
Alle bruk	125 302	99 382	70 011	53 003	51 199	-2,3	-3,3	-4,5
1000 daa	9 539	9 909	10 382	10 354	10 340	0,4	0,5	0,0
Daa/bruk	76	100	148	195	202	2,7	3,9	4,7
Leid areal, 1000 daa	1 920	2 318	3 239	3 963	4 054	1,9	3,4	3,3
Leid areal, %	20	23	31	38	39			
Leid areal, daa/bruk	15	23	46	75	79	4,3	7,1	8,0

* Foreløpige tall

1) Til og med 1999 gjelder tallene størrelsesgruppen 5-99 dekar

Kilde: Statistisk sentralbyrå: De fullstendige jordbrukstellingene i 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

For fylkesvis fordeling se del II tabell 5 for antall jordbruksbedrifter og tabell 2 for leid areal.

Antall dekar per jordbruksbedrift øker gjennom hele perioden fra 1979, noe som har sammenheng med at antallet jordbruksbedrifter avtar. Arealet på de jordbruksbedriftene som går ut av drift, kan enten gå helt ut av jordbruksdrift eller overtas av andre jordbruksbedrifter ved salg eller utleie. Tabell 2.4 viser videre at både totalt leid areal og leid areal per jordbruksbedrift har økt fra 1979 til 2006. Andelen av leid areal er høyest i Nord-Norge når en ser på landsdelene, og her er 49 prosent leid. Variasjonen mellom fylkene er imidlertid betydelig, og det er i Agder-fylkene, Telemark og Troms, vi finner størst andel leid jord – alle med over 50 prosent.

Fra og med 2002 ble reglene for å kunne søke produksjonstilskudd endret, jf. Forskrift om produksjonstilskudd i jordbruket. Flere selskapsformer er blitt tilskuddsberettiget, blant annet aksjeselskaper, ansvarlige selskaper og stiftelser. Tabell 2.5 viser hvor mange prosent av søkerne som ikke var enkeltpersonsforetak i 1999, 2002, 2004 og 2006.

Tabell 2.5 Fylkesvis andel av tilskuddssøkerne som ikke er enkeltpersonsforetak

Fylke	1999	2002	2004	2006	Antall i 2006
Østfold	0,7	2,7	2,9	3,2	83
Akershus og Oslo	0,7	2,8	2,5	2,9	72
Hedmark	0,8	2,5	2,8	3,8	151
Oppland	1,6	5,4	6,5	8,3	456
Buskerud	0,4	3,5	2,8	3,7	96
Vestfold	0,4	1,9	2,1	2,8	48
Telemark	0,7	2,5	2,1	3,1	51
Aust-Agder	0,9	3,2	3,0	3,8	27
Vest-Agder	0,6	1,4	2,5	5,1	60
Rogaland	1,0	3,2	5,0	7,0	343
Hordaland	0,9	2,2	3,3	4,5	154
Sogn og Fjordane	0,8	1,7	2,9	4,4	159
Møre og Romsdal	1,0	3,2	4,3	6,2	208
Sør-Trøndelag	1,2	2,9	3,3	4,9	169
Nord-Trøndelag	1,6	4,3	5,7	6,9	260
Nordland	0,7	3,5	3,9	4,7	126
Troms	0,7	1,7	2,5	3,4	43
Finnmark	0,5	4,1	4,0	5,3	21
Hele landet	0,9	3,1	3,8	5,1	
Antall	630	1 818	2 020	2 527	2 527

Kilde: SLF sin tilskuddsstatistikk per 31.07.

For landet som helhet har andelen upersonlige søkere økt fra 0,9 prosent til 5,1 prosent, og det er blitt 1 897 flere upersonlige søkere fra 1999 til 2006. Oppland har både flest søkere som har andre selskapsformer, og den største andelen. Dette henger sammen med at det er her det finnes flest samdrifter. Minst andel av søkere med andre selskapsformer er det i Vestfold og Akershus.

Det var i 2002 79 aksjeselskaper, 1 298 ansvarlige selskaper (i all hovedsak samdrifter) og 441 med annen selskapsform. DA (selskap med delt ansvar) er det mest brukte formen for ansvarlige selskap i jordbruket. I tillegg benyttes ANS (ansvarlig selskap). Andre selskapsformer er blant annet landbruksskoler, stiftelser, fengsler og Planteforsk. Oppsplitting i ulike selskapsformer i jordbruket har ikke vært tilgjengelig for årene etter 2002.

Tabell 2.6 viser endringer i antall jordbruksbedrifter med korn og oljevekster. Antall jordbruksbedrifter med korn har hatt en nedgang på nesten 60 prosent fra 1979 til 2006. Samtidig har kornarealet vært mer stabilt (en nedgang på omlag 2 prosent), og kornarealet per jordbruksbedrift har dermed økt fra 82 dekar til 200 dekar. Det er antallet av de minste jordbruksbedriftene med korn som har hatt den største prosentvise årlige nedgangen, og denne gruppen har blitt redusert gjennom hele perioden. Arealgruppene 100 - 200 dekar og 200 - 300 dekar økte i antall fra 1979 til 1989, men har siden blitt jevnt redusert. Jordbruksbedriftene over 300 dekar har

gjennom hele perioden økt både relativt sett og i antall. Ett lite unntak her er arealgruppen 300-499 dekar som hadde en liten reduksjon i antallet fra 2005 til 2006. Fra 1999 til 2006 har totalt antall bruk blitt redusert med 27 prosent.

Tabell 2.6 Antall jordbruksbedrifter med korn og oljevekster etter areal av korn og oljevekster

Arealgruppe, dekar	1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
						79-89	89-99	99-06
< 100	28 651	25 330	10 165	5 937	5 468	-3,3	-6,8	-8,5
%	72	62	46	35	34			
100-199	6 960	7 611	6 170	5 005	4 737	0,9	-2,1	-3,7
%	18	23	28	30	30			
200-299	2 346	2 848	2 793	2 603	2 465	2,0	-0,2	-1,8
%	6	9	13	16	15			
300-499	1 242	1 677	2 026	2 119	2 088	3,0	1,9	0,4
%	3	5	9	13	13			
500-799	283	367	609	808	833	2,6	5,2	4,6
%	1	1	3	5	5			
> 800	50	66	146	298	315	2,8	8,3	11,6
%	0	0	1	2	2			
Antall bruk	39 532	33 103	21 909	16 770	15 906	-1,8	-4,0	-4,5
1 000 daa	3 255	3 530	3 345	3 252	3 184	0,8	-0,5	-0,4
Daa/bruk	82,3	106,6	152,7	193,9	200,2	2,6	3,7	3,9

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene i 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

For fylkesvis fordeling se del II tabell 3a.

St.meld. nr. 19 tar opp at de klimatiske forhold begrenser arealer egnet til matkornproduksjon, og framholder at «Disse arealene har stor forsyningsmessig verdi og representerer en viktig nasjonal interesse.» Det er rug og særlig hvete som dyrkes til matkorn i videre utstrekning. Andelen som går til mat eller fôr, varierer mellom år, men i leveringsseongen 2005/2006 ble 94,4 prosent av hveten og 77,8 prosent av solgt mengde rug avregnet som matkvalitet. Tabell 2.7 viser arealet av rug og hvete fylkesvis. Dyrkinga er konsentrert til Østlandet, og særlig fylkene rundt Oslofjorden og Hedmark. Denne landsdelen står for over 98 prosent av arealet, og Østfold og Vestfold har til sammen over 52 prosent av arealet.

Tabell 2.7 Areal av rug og hvete fordelt på fylker og landsdeler, 2006*. 1000 dekar

	Hvete	Rug	Sum	% - andel
Østfold	307,2	19,3	326,5	
Akershus og Oslo	171,6	13,1	184,7	
Hedmark	96,0	4,6	100,6	
Oppland	31,0	1,4	32,4	
Buskerud	77,3	5,8	83,1	
Vestfold	143,9	14,7	158,6	
Telemark	20,8	1,2	22,0	
Østlandet	847,8	60,1	907,9	98,9
Aust-Agder	0,4	0,1	0,5	
Vest-Agder	0,0	0,0	0,0	
Rogaland	1,0	0,0	1,0	
Agder og Rogaland	1,4	0,1	1,5	0,2
Vestlandet	0,6	0,0	0,6	0,1
Sør-Trøndelag	1,6	0,1	1,7	
Nord-Trøndelag	5,8	0,3	6,1	
Trøndelag	7,4	0,4	7,8	0,8
Nord-Norge	0,0	0,0	0,0	0,0
Hele landet	857,2	60,6	917,8	100,0

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk Sentralbyrå, beregna totalpopulasjon 2006.

Tabell 2.8 og 2.9 viser antall jordbruksbedrifter og arealet av poteter og grønnsaker på friland. Det har vært størst prosentvis årlig nedgang for de minste jordbruksbedriftene. Antall jordbruksbedrifter med poteter på arealer under 50 dekar har gått ned i hele perioden fra 1979. For jordbruksbedrifter med 50 -100 dekar poteter har det vært en økning i antallet fram til 1989 og en nedgang i årene etterpå. Bruk med over 100 dekar har økt i både antall og relativ andel i hele perioden. Totalt sett har antall jordbruksbedrifter med poteter avtatt med 95 prosent fra 1979 til 2006. Potetarealet har også hatt en markert nedgang, med 35 prosent i samme periode. Potetarealet per jordbruksbedrift har dermed økt betydelig fra 1979, og etter 1999 er det mer enn doblet. Det totale antall dekar økte med 1,6 prosent det siste året, samtidig som antall bruk er redusert med 739, noe som tilsvarer nesten 15 prosent reduksjon.

Tabell 2.8 Antall jordbruksbedrifter med poteter etter potetareal

Arealgruppe, dekar	1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
						79-89	89-99	99-06
< 10	83 644	34 418	7 831	3 198	2 539	-8,5	-13,8	-14,9
%	96	90	76	65	61			
10-49	3 184	2 711	1 420	811	751	-1,6	-6,3	-8,7
%	4	4	14	16	18			
50-99	492	802	657	482	442	5,0	-2,0	-5,5
%	1	1	6	10	11			
100-199	69	199	276	315	320	11,2	3,3	2,1
%	0	0	3	6	8			
200-299	7	17	61	87	91	9,3	13,6	5,9
%	0	0	1	2	2			
> 300		11	15	36	47		3,2	17,7
%		0	0	1	1			
Antall bruk	87 396	38 158	10 260	4 929	4 190	-8,2	-12,1	-12,0
Antall daa	214 013	188 929	148 522	137 344	139 546	-1,2	-2,4	-0,9
Daa/bruk	2,4	5,1	14,5	27,9	33,3	7,8	11,0	12,6

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpoplasjon i 2005 og 2006.

For fylkesvis fordeling se del II tabell 3b.

Arealet med grønnsaker på friland ble redusert med 14 prosent fra 1979 til 1989, mens fra 1989 fram til 2006 har arealet økt med 25 prosent (tabell 2.9). Samtidig har antall jordbruksbedrifter med denne produksjonen gått ned med 95 prosent fra 1979 til 2006. Det mest markerte trekk er at antall produsenter med under 10 dekar har avtatt sterkt i hele perioden. Selv om arealgruppen 10 – 49 dekar har blitt sterkt redusert i antall, så har gruppen økt sin relative andel betraktelig. Alle størrelsesgrupper over 50 dekar har økt sin relative andel i perioden 1979 til 2006, selv om enkelte grupper har redusert antallet bruk enkelte år. Dette har gitt en gjennomsnittlig økning i grønnsakarealet per jordbruksbedrift fra 2,5 dekar i 1979 til 50 dekar i 2006. I 1999 utgjorde jordbruksbedrifter med mindre enn 50 dekar grønnsaker 82 prosent, mens de i 2006 utgjorde 70 prosent. Grønnsaker på friland er inkludert kålrot til mat og erter og bønner til konservesindustrien.

Tabell 2.9 Antall jordbruksbedrifter med grønnsaker på friland etter grønnsakareal

Arealgruppe, dekar	1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
						79-89	89-99	99-06
< 10	24 756	5 079	964	527	461	-14,6	-15,3	-10,0
%	94	78	45	35	32			
10-49	1 475	1 181	784	581	547	-2,2	-4,0	-5,0
%	6	18	37	38	38			
50-99	168	187	249	227	247	1,1	2,9	-0,1
%	1	3	12	15	17			
100-199	31	60	98	129	126	6,8	5,0	3,7
%	0	1	5	9	9			
> 200	3	9	28	50	62	11,6	12,0	12,0
%	0	0	1	3	4			
Antall bruk	26 433	6 516	2 123	1 514	1 443	-13,1	-10,6	-5,4
Antall daa	66 365	57 030	60 187	68 635	71 454	-1,5	0,5	2,5
Daa/bruk	2,5	8,8	28,3	45,3	49,5	13,3	12,5	8,3

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

For fylkesvis fordeling se del II tabell 3c.

Tabell 2.10 viser utviklingen i antall bruk med engareal. Tabellen omfatter alt engareal, dvs sum fulldyrka og overflatedyrka/innmarksbeite, med andre ord alle eiendommer som dyrker grovfôr. Vi ser at antall bruk har blitt betydelig redusert fra 1979 til 2006, mens arealet har økt. Totalt sett har 62 prosent av brukene med engareal forsvunnet i løpet av perioden. Andelen bruk med over 100 dekar engareal har økt fra å utgjøre 14 prosent i 1979 til å være 65 prosent i 2006.

Tabell 2.10 Antall jordbruksbedrifter med engareal etter størrelsen på engarealet

Arealgruppe, dekar	1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
						79-89	89-99	99-06
< 99	88 538	53 870	28 940	14 587	13 652	-4,8	-8,5	-10,2
%	87	72	52	36	35			
100-199	11 954	17 410	18 626	13 783	12 900	3,8	1,0	-5,1
%	12	23	33	34	33			
200-299	1 479	2 771	6 489	7 753	7 642	6,5	12,9	2,4
%	1	4	12	19	19			
300-499	315	443	1 805	3 894	4 168	3,5	22,2	12,7
%	0	1	3	10	11			
500-799	36	43	131	614	794	1,8	17,3	29,4
%	0	0	0	2	2			
> 800	9	9	13	75	105	0,0	5,4	34,8
%	0	0	0	0	0			
Antall bruk	102 331	74 546	56 004	40 706	39 261	-3,1	-4,0	-4,9
1000 daa	5 388	5 278	6 388	6 550	6 608	0,2	2,2	0,5
Daa/bruk	52,7	73,5	114,1	160,9	168,3	3,4	6,5	5,7

* Forløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

For fylkesvis fordeling se del II tabell 3d.

Tabell 2.11 viser struktursammensetningen på jordbruksbedrifter med melkeku fra 1979 til 2006. Antall jordbruksbedrifter med melkekyr er redusert med 62,1 prosent i denne perioden, samtidig som antall melkekyr har blitt redusert med 30,4 prosent. Mellom 2005 og 2006 har antall **jordbruksbedrifter** gått ned med 1 174 stykker som betyr 7,2 prosent, mens antall melkekyr per jordbruksbedrift gikk opp.

De minste størrelsesgruppene har opplevd en stor reduksjon i antall bruk. Fra 1979 til 2006 avtok antall besetninger med under 20 kyr, men gruppa 10 – 20 kyr har allikevel økt sin relative andel. Fra 1979 til 2006 var det en økning i antallet bruk i alle størrelsesgrupper med over 20 melkekyr. I 1999 hadde 15 prosent av alle jordbruksbedrifter med melkeku over 20 melkekyr, mens i 2006 utgjorde denne størrelsesgruppa 29 prosent.

Tabell 2.11 Antall jordbruksbedrifter med melkeku etter besetningsstørrelse¹⁾

Besetnings- størrelse	1979 ²⁾	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
						79-89	89-99	99-06
< 10	23 147	11 610	6 047	2 749	2 338	-6,7	-6,3	-12,7
%	59	40	27	17	16			
10-19	12 203	14 796	13 180	8 937	8 008	1,9	-1,1	-6,9
%	31	51	58	56	54			
20-39	3 320	2 585	3 264	3 799	3 883	-2,5	2,4	2,5
%	9	9	14	24	26			
40-69	210	137	153	361	463	-4,2	1,1	17,1
%	1	0	1	2	3			
> 70	26	15	15	44	54	-5,4	0,0	20,1
%	0	0	0	0	0			
Antall bruk	38 906	29 143	22 659	15 890	14 746	-2,8	-2,5	-6,0
1 000 melkekyr	372	340	313	265	259	-0,9	-0,8	-2,7
Melkekyr per bruk	9,6	11,7	13,8	16,7	17,6	2,0	1,7	3,5

* Foreløpige tall

1) Samdrifter er med som en jordbruksbedrift (se også tabell 2.11)

2) Tallene inkluderer også eventuelle ammekyr

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

For fylkesvis fordeling se del II tabell 3e.

Antallet samdrifter i melkeproduksjonen øker stadig, og i 2006 har Statens Landbruksforvaltning registrert 1 868 samdrifter i drift. For 2006 har SLF fylkestall for antall samdrifter, men ingen detaljert fordeling på antall deltakere og antall eiendommer som er med. Det totale antall samdrifter i de ulike fylkene i 2006 er satt inn i siste kolonne i tabell 2.12. Tabell 2.12 gir ellers en fylkesvis oversikt over registrerte samdrifter i 2002, 2004 og 2005, og fordelingen på antall medlemmer og totalt antall involverte eiendommer i 2005.

Tabell 2.12 Antall samdrifter i melkeproduksjon og fordelingen av eiendommer som inngår

	2002	2004	2005	Antall samdrifter fordelt på antall eiendommer per samdrift 2006				Antall eiendommer i samdrift 2005	Antall samdrifter 2006*
				2	3	4	≥ 5		
Østfold	11	14	17	16	1			35	21
Akershus	5	8	11	9	1	1		25	14
Hedmark	36	47	63	48	10	4	1	148	82
Oppland	223	279	323	271	36	8	8	728	384
Buskerud	10	17	20	11	5	4		53	25
Vestfold	7	8	10	7	2	1		24	12
Telemark	12	14	16	13	2	1		36	15
Østlandet	304	387	460	375	57	19	9	1 049	553
Aust-Agder	9	9	12	10	2			26	12
Vest-Agder	13	22	32	29	3			67	44
Rogaland	111	211	254	210	33	5	6	572	316
Agder og Rogaland	133	242	298	249	38	5	6	665	372
Hordaland	54	79	96	86	4	2	4	213	113
Sogn og Fjordane	60	91	118	96	19	1	2	267	148
Møre og Romsdal	72	100	124	97	18	7	2	289	178
Vestlandet	186	270	338	279	41	10	8	769	439
Sør-Trøndelag	64	88	110	87	19	3	1	249	151
Nord-Trøndelag	130	179	198	159	21	11	7	463	235
Trøndelag	194	267	308	246	40	14	8	712	386
Nordland	45	57	63	54	7	1	1	139	95
Troms	9	8	8	8				16	11
Finnmark	2	5	6	5		1		14	12
Nord-Norge	56	70	77	67	7	2	1	169	118
Hele landet	873	1 236	1 481	1 216	183	50	32	3 364	1 868

* Tall per 21.03.07

Kilde: Statens Landbruksforvaltning.

Tabell 2.12 viser at antall samdrifter totalt sett har økt frem til 2005, og at Oppland er det fylket som har flest samdrifter. De fleste samdriftene består av 2 eiendommer, og i 2005 var det registrert 1 216 slike samdrifter. De 3 364 eiendommene som i 2005 dreiv samdrift, utgjorde over 21 prosent av alle bruk med melkeproduksjon.

I 1997 ble den første runden med kjøp og salg av melkekvote gjennomført. Formålet med dette var å effektivisere sektoren, stimulere aktive produsenter, ta i bruk ledig båskapasitet og øke fleksibiliteten. Totalt 641 ku-melkebønder solgte da kvoten, noe som utgjorde totalt 31 955 500 liter. Flest selgere var det i Møre og Romsdal, mens det var i Telemark den største andelen melkebønder solgte. 6,4 prosent av melkebøndene i Telemark solgte det første året. Hvert år senere har staten gjennomført en tilsvarende ordning, og i 2000 ble det i tillegg en ekstra salgsrunde på høsten. Antall kvoteselgere ble derfor størst i 2000, da i alt 1 642 ku-

melkebonder sluttet. Tabell 2.13 viser fylkesvis oversikt over antallet kvoteselgere og hvor mange liter de totalt har solgt i 1997, 1999, 2004 og 2006. Tallene gjelder kumelk, og tabellen viser også totaltall for hele perioden.

Tabell 2.13 Antall kvoteselgere fylkesvis, og antall solgte liter. Utvalgte år og hele perioden

Fylke	1997		1999		2004		2006		Hele perioden	
	Antall	1000 liter	Antall	1000 liter	Antall	1000 Liter	Antall	1000 liter	Antall	1000 liter
Østfold	19	1 229	19	1 268	5	596	10	930	175	13 333
Akershus	18	1 089	31	1 970	2	203	12	1 063	200	15 905
Hedmark	27	1 326	31	1 980	22	1 553	24	2 034	399	25 868
Oppland	55	2 429	54	2 679	36	1 965	58	3 691	615	33 997
Buskerud	9	300	21	1 074	17	1 097	21	1 470	236	13 612
Vestfold	6	378	8	637	4	407	3	319	89	7 464
Telemark	25	1 138	19	784	5	274	6	250	142	6 348
Aust-Agder	18	648	15	747	3	158	9	653	140	6 567
Vest-Agder	15	573	29	1 284	6	337	17	912	266	13 087
Rogaland	70	4 687	71	4 791	29	2 629	88	6 316	912	65 740
Hordaland	37	1 544	32	1 321	34	2 079	51	3 093	585	29 350
Sogn og Fjordane	74	2 478	52	2 060	17	817	57	3 246	619	26 725
Møre og Romsdal	108	5 548	40	2 341	33	2 066	72	5 162	949	57 060
Sør-Trøndelag	74	3 966	55	3 077	39	2 723	63	4 260	789	49 218
Nord-Trøndelag	23	1 237	56	3 652	28	1 889	77	5 990	659	44 960
Nordland	37	1 872	37	1 914	21	1 545	59	4 314	580	33 998
Troms	21	1 223	15	694	15	1 259	14	1 311	223	14 227
Finnmark	5	293	10	662	3	238	5	369	69	4 908
Landet	641	31 956	595	32 934	319	21 837	646	45 383	7 647	462 367

Kilde: Statens Landbruksforvaltning

Fra 2000 til og med 2004 har det hvert år blitt færre og færre kvoteselgere, mens det i 2005 ble en betydelig økning. Da var det 806 som valgte å selge kvoten, mot 319 året før. Aust-Agder var i 2006 det fylket der relativt flest solgte, 6,1 prosent av melkeprodusentene. Totalt for perioden har 7 647 personer solgt kvoten.

De solgte melkekvoteene har enten blitt beholdt av staten, eller blitt solgt ut igjen til melkebonder som har villet kjøpe mer kvote. Andelene her har variert mellom årene. Privat kjøp og salg av melkekvoteer innenfor eget fylke/region ble innført i 2003. I 2003 og 2004 kunne 30 prosent av kvoten omsettes privat, mens de resterende 70 prosent ble solgt til staten for kr 3,50 per liter. Fra og med 2005 økte den private omsettelige andelen til 60 prosent. Denne regelendringen er nok hovedårsaken til den sterke økningen i antall kvoteselgere i 2005.

En konsekvens av at det har blitt stadig færre melkebonder, og at flere av disse har kjøpt mer kvote, er vist i tabell 2.14. Den viser gjennomsnittlig kvote for kumelk i de ulike fylker enkelte år, og vi ser at gjennomsnittskvoteene øker.

Tabell 2.14 Fylkesvis oversikt over gjennomsnittlig kvote på kumelk. 1998, 2002, 2004 og 2006. Liter

Fylke	1998	2002	2004	2006	% endring
					1998–2006
Østfold	97 512	117 169	128 996	150 378	54,2
Akershus	94 595	110 120	128 828	139 502	47,5
Oslo	200 000	157 953	159 533	159 533	-20,2
Hedmark	79 455	90 385	99 134	111 033	39,7
Oppland	67 022	78 059	85 782	96 432	43,9
Buskerud	64 551	74 041	83 607	94 485	46,4
Vestfold	97 949	121 596	139 217	168 136	71,7
Telemark	52 958	63 274	70 802	80 376	51,8
Aust-Agder	57 895	69 795	79 319	92 919	60,5
Vest-Agder	58 711	68 458	75 087	84 792	44,4
Rogaland	90 499	102 605	113 566	126 828	40,1
Hordaland	58 969	66 574	74 272	84 004	42,5
Sogn og Fjordane	56 955	63 619	69 484	75 503	32,6
Møre og Romsdal	71 686	82 818	93 223	103 721	44,7
Sør-Trøndelag	74 539	84 118	93 092	104 095	39,7
Nord-Trøndelag	81 552	92 426	104 957	116 713	43,1
Nordland	69 938	79 653	88 461	96 922	38,6
Troms	76 263	87 113	94 346	103 317	35,5
Finnmark	91 935	96 380	103 149	111 343	21,1
<i>Landet</i>	<i>73 246</i>	<i>83 813</i>	<i>93 150</i>	<i>103 938</i>	<i>41,9</i>

Kilde: Statens Landbruksforvaltning

Vi ser at gjennomsnittskvoten har økt jevnt etter at ordningen med kjøp og salg ble innført i 1997. Økningen fra 1998 til 2006 var på 30 692 liter per bruk, noe som tilsvarer nesten 42 prosent økning. Det er kun Oslo som har fått redusert gjennomsnittskvoten i denne perioden, mens Vestfold har opplevd størst økning.

Tabell 2.15 viser gjennomsnittspris fra to private omsetningskanaler som til sammen har 24 prosent av det private markedet for omsetning av kumelkekvoter i 2006. Markedsandelen varierer mellom fylkene. Omsetningskanalene omsatte totalt 6,5 mill. liter med en gjennomsnittspris 7,69 kr/l i 2006. Høyest pris var i Oppland, Nord-Trøndelag og Nordland med over 9 kr/l. Lavest pris var i Hordaland med 4,46 kr/l. Den totale mengden som ble omsatt privat i 2006 var på 27,1 mill. liter kumelk (tilsvarende 60 prosent av den totale mengden i tabell 2.13).

Tabell 2.15 Privat omsetning av melkekvoter (ku). Mengde og pris hos to aktører, og totalt antall liter omsatt i 2005 og 2006

	2005			2006		
	Gj.snitt- lig pris. Kr/liter	Mengde i utvalget. Liter	Sum liter omsatt pri- vat	Gj.snitt- lig pris. Kr/liter	Mengde i utvalget. Liter	Sum liter omsatt privat
Østfold, Vestfold, Akershus/Oslo	7,09	501 424	2 280 221	7,45	266 654	1 387 500
Hedmark	7,15	628 745	2 180 299	8,53	308 961	1 220 400
Oppland	8,23	683 695	2 927 831	9,26	344 833	2 214 400
Buskerud	5,12	364 276	837 331	5,04	223 881	881 600
Telemark	6,00	123 906	320 901	6,15	38 716	150 000
Aust-Agder		0	552 231	6,00	49 274	392 000
Vest-Agder	8,18	181 086	988 958	8,70	70 779	546 600
Rogaland	8,38	450 254	6 770 617	9,00	188 383	3 789 300
Hordaland	4,23	660 153	1 591 471	4,46	827 960	1 747 900
Sogn og Fjordane	6,89	590 384	1 476 504	6,41	638 803	1 910 200
Møre og Romsdal	7,88	507 517	3 600 825	7,24	709 539	3 096 100
Sør-Trøndelag	7,83	935 878	3 848 923	8,59	868 499	2 549 500
Nord-Trøndelag	8,47	1 287 944	4 229 641	9,24	1 102 833	3 593 700
Nordland	9,01	796 044	2 627 235	9,14	461 968	2 588 600
Troms	7,76	149 003	560 828	8,49	373 712	786 700
Finnmark	9,48	150 416	308 132	0,00	0	221 500
Landet	7,54	8 010 725	35 101 948	7,69	6 474 795	27 076 000

Kilde: Melkebors.no, melkekvoter.no og Statens Landbruksforvaltning, 2006.

Tabell 2.16 omhandler strukturen i melkekvoter i de ulike landsdelene, og i landet som helhet i 2006. De to nederste linjene i tabellen viser hvilken andel av melkeprodusentene og kvotene som befinner seg i de ulike intervallene. I 2006 var det totalt 15 175 melkeprodusenter med kvote, og disse hadde totalt en melkekvote på 1 577 254 000 liter. Alle landsdeler har flest melkeprodusenter i størrelsesorden 40 - 240 000 liter. På landsbasis befinner 90,4 prosent av melkeprodusentene seg innen dette intervallet, og disse står for 86,5 prosent av melkekvotene.

Tabell 2.16 Fordeling av antall jordbruksbedrifter og kvote i de ulike landsdeler etter kvotestørrelse. 2006

Landsdel	Melkekvote, 1000 liter				
	< 40	40-100	100-160	160-240	> 240
Østlandet					
Antall	231	2 021	959	329	173
1 000 liter kvote	7 934	144 841	119 033	62 009	60 571
Agder/Rogaland					
Antall	142	1 226	892	377	158
1 000 liter kvote	4 832	89 198	111 203	72 243	54 671
Vestlandet					
Antall	388	2 489	847	204	72
1 000 liter kvote	13 126	173 732	102 976	38 880	24 463
Trøndelag					
Antall	82	1 559	942	303	108
1 000 liter kvote	2 830	120 186	115 104	57 419	35 023
Nord-Norge					
Antall	67	907	578	99	22
1 000 liter kvote	2 309	68 430	70 689	18 787	6 763
Landet					
Antall	910	8 202	4 218	1 312	533
1 000 liter kvote	31 031	596 388	519 006	249 338	181 491
Andel av antall	6,0	54,0	27,8	8,6	3,5
Andel av kvote	2,0	37,8	32,9	15,8	11,5

Kilde: Statens Landbruksforvaltning

Fra 1999 er det blitt registrert jordbruksbedrifter med ammekyr etter besetningstørrelse. Dette er vist i Tabell 2.17 nedenfor. Gjennom hele perioden har det vært flest jordbruksbedrifter med under 10 ammekyr, men andelen er stadig synkende. Det var flest jordbruksbedrifter med ammeku i år 2000, og etterpå har antallet blitt jevnt redusert. Selv om det ble en økning i antallet bruk med ammeku fra 2005 til 2006, så har antallet gått ned med 11 prosent fra 2000 til 2006. Samtidig har antall ammekyr økt med 33 prosent, noe som medfører at gjennomsnittsbuket økte med over 3 kyr.

Tabell 2.17 Antall jordbruksbedrifter med ammeku etter besetningsstørrelse

Besetningsstørrelse	1999	2002	2004	2005	2006*	Årlig %vis endring 99–06
< 10	4 266	4 043	3 388	3 097	3 122	-4,4
%	78	70	62	59	58	
10–19	872	1 249	1 389	1 385	1 460	7,6
%	16	22	26	26	27	
20–39	284	416	563	630	676	13,2
%	5	7	10	12	12	
40–69	35	74	92	113	142	22,1
%	1	1	2	2	3	
> 70	7	6	8	9	10	5,2
%	0	0	0	0	0	
Antall bruk	5 464	5 788	5 440	5 234	5 410	-0,1
1 000 ammekyr	37	48	53	56	59	7,0
Ammekyr per bruk	6,7	8,3	9,8	10,6	10,9	7,1

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Den fullstendige jordbrukstellingen i 1999, mens øvrige år er den beregna totalpopulasjon.

For fylkesvis fordeling se del II tabell 3f.

Tabell 2.18 viser strukturutviklingen i saueholdet fra 1979 til 2006. Vi ser at antall jordbruksbedrifter med vinterfôra sau er redusert med 63 prosent i dette tidsrommet. Tallet på vinterfôra sauer økte samtidig med 7,5 prosent. Fra 1999 til 2006 har antall bruk blitt redusert med 26,8 prosent mens antall sau har gått ned med 2,9 prosent. Antall sau per jordbruksbedrift har økt fra 19 i 1979 til henholdsvis 42 og 55 i 1999 og 2006. I 1979 hadde 8 prosent av sauebrukene over 50 vinterfôra sauer, mens denne andelen var økt til 45 prosent i 2006. Alle grupper over 50 vinterfôra sau økte i antall frem til 2006, med unntak av størrelsesgruppen 50 – 99 og 100 199 som ble færre det siste året.

Tabell 2.18 Antall jordbruksbedrifter med vinterfôra sau etter besetningsstørrelse

Besetnings- størrelse	1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
						79-89	89-99	99-06
< 50	40 932	23 496	15 787	9 892	9 293	-5,4	-3,9	-7,3
%	92	81	70	57	56			
50-99	2 827	4 216	5 223	5 095	4 946	4,1	2,2	-0,8
%	6	15	23	29	30			
100-199	677	1 091	1 587	2 127	2 082	4,9	3,8	4,0
%	2	4	7	12	13			
200-299	59	72	101	246	259	2,0	3,4	14,4
%	0	0	0	1	2			
> 300				40	41	-4,5	-0,9	20,7
%				0	0			
Antall bruk	44 514	28 887	22 709	17 400	16 621	-4,2	-2,4	-4,4
1 000 sau	863	899	955	955	927	0,4	0,6	-0,4
Sauer per bruk	19,4	31,1	42,1	54,9	55,8	4,9	3,1	4,1

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

For fylkesvis fordeling se del II tabell 3g.

Tabell 2.19, 2.20 og 2.21 viser sammensetningen av de kraftfôrkrevende husdyrproduksjonene smågris-, egg- og kyllingproduksjon, fra 1979 til 2006. Antall jordbruksbedrifter med purker (inkludert ungpurker) har avtatt med 79 prosent fra 1979 til 2006, mens antall purker har økt med 21 prosent. Fra 1999 til 2006 har 48 prosent av jordbruksbedriftene sluttet med gris, men antall purker har økt med 2 prosent. Gjennomsnittsstørrelsen på besetningene har økt, fra 9 i 1979 til 27 i 1999 og 52 purker i 2006. Alle størrelsesgrupper med under 60 årspurker har blitt færre etter 1999, mens antallet besetninger med over 60 purker har økt. Den relative andelen jordbruksbedrifter med over 30 purker har gått fra 5 prosent i 1979 til 33 prosent i 1999, og utgjorde 55 prosent i 2006.

Tabell 2.19 Antall jordbruksbedrifter med purker, inkludert ungpurker, etter besetningsstørrelse

Besetnings- størrelse	1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
						79-89	89-99	99-06
< 30	8 512	4 508	2 501	1 015	857	-6,2	-5,7	-14,2
%	95	86	68	48	45			
30-59	366	594	864	600	544	5,0	3,8	-6,4
%	4	11	24	28	29			
60-99	29	100	220	290	278	13,2	8,2	3,4
%	0	2	6	14	15			
100-149	3	16	54	124	131	18,2	12,9	13,5
%	0	0	1	6	7			
> 150	4	11	37	80	96	10,6	12,9	14,6
%	0	0	1	4	5			
Antall bruk	8 914	5 229	3 676	2 109	1 906	-5,2	-3,5	-9,0
1 000 purker	82	84	97	99	99	0,3	1,5	0,3
Purker per bruk	9,2	16,1	26,5	46,8	52,2	5,8	5,1	10,2

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

For fylkesvis fordeling se del II tabell 3h.

Antall jordbruksbedrifter med høner er redusert med 86 prosent i tidsrommet 1979 til 2006. Antall høner har samtidig gått ned 13 prosent, noe som har medført at antall høner per jordbruksbedrift har økt betydelig (tabell 2.20). Fra 1999 til 2006 har alle størrelsesgrupper med mindre enn 5 000 høner blitt redusert mtp antall bruk. Det relative forholdet mellom besetningsstørrelsene har ikke endret seg så mye etter 1999, men vi finner en stadig større andel i den største størrelsesgruppa. Alle besetningsstørrelsene med under 1000 høner har opplevd en sterk årlig prosentvis reduksjon i tida etter 1979. Besetninger med mellom 1000 og 5000 høner har også blitt redusert etter 1989, og denne reduksjonen har vært størst etter 1999. Antall høner ble redusert fra 2005 til 2006, men gjennomsnittlig antall høner per jordbruksbedrift økte allikevel.

Tabell 2.20 Antall jordbruksbedrifter med verpehøner, etter besetningsstørrelse

Besetningsstørrelse	1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
						79-89	89-99	99-06
< 100	11 198	3 653	2 712	1 615	1 283	-10,6	-2,9	-10,1
%	76	62	67	64	61			
100-999	2 474	996	321	146	121	-8,7	-10,7	-13,0
%	17	17	8	6	6			
1 000-1 999	411	592	398	159	132	3,7	-3,9	-14,6
%	3	10	10	6	6			
2 000-4999	470	624	477	303	249	2,9	-2,7	-8,9
%	3	11	12	12	12			
5 000-7 999	59	33	116	269	266	-5,6	13,4	12,6
%	0	1	3	11	13			
> 8 000	43	32	40	36	42	-2,9	2,3	0,7
%	0	1	1	1	2			
Antall bruk	14 655	5 930	4 064	2 528	2 093	-8,7	-3,7	-9,0
1000 høner	3 828	3 442	3 181	3 415	3 316	-1,1	-0,8	0,6
Høner per bruk	261	580	783	1 351	1 584	8,3	3,0	10,6

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

For fylkesvis fordeling se del II tabell 3i.

Tabell 2.21 viser utviklingen i antall bruk med slaktekylling, og her er gruppestørrelsene målt etter antall slaktede kyllinger. Vi ser at antall bruk med slaktekylling har gått litt opp og ned etter 2001, og var i 2006 redusert med 9 bruk sammenlignet med 2001. Bruk med under 75 000 slaktekyllinger har blitt færre i løpet av perioden, mens det har blitt flere av de store brukene. I 2001 utgjorde størrelsesgruppene med under 75 000 slaktekyllinger 70 prosent av alle bruk, mens de i 2006 var redusert til 42 prosent. Bruk med mer enn 100 000 slaktekyllinger utgjorde i 2001 9 prosent av brukene, mens det i 2006 var 31 prosent. Antall slaktekyllinger (målt etter antall slakt) har i perioden økt med 31 prosent, og gjennomsnittsbesetningen har økt med 33 prosent.

Tabell 2.21 Antall jordbruksbedrifter med slaktekyllinger etter antall slakt

Antall slakta kyllinger	2001	2003	2005	2006*	Årlig % - vis
					endring 01-06
< 25 000	90	61	61	57	-7,3
%	18	13	12	11	
25 000- 49 999	103	82	81	79	-4,3
%	20	17	15	16	
50 000- 74 999	165	104	83	76	-12,1
%	32	22	16	15	
75 000-99 999	108	158	138	133	3,5
%	21	33	26	26	
100 000- 149 999	27	56	135	131	30,1
%	5	12	26	26	
> 150 000	18	21	26	26	6,3
%	4	4	5	5	
Antall bruk	511	482	524	502	-0,3
1000 kyllinger	31 774	35 242	42 966	41 523	4,6
Kyllinger per bruk	62 180	73 116	81 996	82 716	4,9

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Den beregna totalpopulasjon.

For fylkesvis fordeling se del II tabell 3j.

3 Produksjon og matvareforbruk

Norge har et begrenset areal med dyrka jord. Klimatiske forhold legger samtidig begrensninger på avlingsutbyttet. Dette bidrar til at en betydelig del av matvarebehovet blir dekket med import. Blant annet dekkes alt sukker og en stor del av frukt- og grønnsaksforbruket av import. Totalt utgjør norsk produksjon ca. 50 prosent av det totale innenlandske matvareforbruket i dag, regnet på energibasis.

Dette kapitlet viser tilgangen på matvarer gjennom produksjon og import, og tar også opp matvareforbruk, eksport av jordbruksprodukter, selvforsyningsgrad og mattrygghet.

3.1 Oversikt over samlede produserte mengder

I St.meld. nr. 19 (1999–2000) er det pekt på at en regional fordeling av matproduksjonen i Norge er ønskelig med tanke på langsiktig matvaresikkerhet, bosetting i bygdene og et levende kulturlandskap.

Tabellene 3.1a–h illustrerer hvordan utviklingen i den norske jordbruksproduksjonen fordeler seg mellom regionene. «Årlig prosentvis endring» er en indikator som er svært følsom for spesielle utslag i start- og sluttår for perioden. Den må derfor leses med en viss forsiktighet, spesielt for produksjoner som påvirkes av værforholdene i de enkelte år, som korn og potet.

Tabell 3.1a viser at 2005 var et godt år for *kornproduksjonen*. I 2006 var total kornproduksjon på 1 229 mill. kg, noe som er en reduksjon på 70 mill. kg eller 5 prosent fra 2005. Fra 1999 til 2006 er det kun Trøndelag som har økt kornproduksjonen, mens produksjonen i de andre landsdelene har gått ned.

Tabell 3.1a Produksjon av korn fordelt på regioner. Millioner kg

	1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
						79-89	89-99	99-06
Østlandet	958,2	1 011,8	1 039,0	1 105,7	1 014,4	0,5	0,3	-0,3
Agder/Rogaland	16,3	17,9	28,2	25,8	25,6	0,9	4,7	-1,4
Vestlandet	4,6	6,8	8,5	4,8	4,9	4,0	2,3	-7,5
Trøndelag	90,5	141,2	140,9	161,5	183,4	4,5	0,0	3,8
Nord-Norge	0,3	0,0	1,5	0,5	0,5			-15,5
Landet	1 069,9	1 179,6	1 218,1	1 298,4	1 228,8	1,0	0,3	0,1

*Foreløpige tall. For fylkesvis fordeling se del II, tabell 4a.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.1b nedenfor viser at produksjonen av *potet* ble redusert med 80 millioner kg fra 2004 til 2005. Etter en økning i potetproduksjonen i de fleste områder fra 1999 til 2004, var det en reduksjon i alle områder fra 2004 til 2005.

Tabell 3.1b Produksjon av potet fordelt på regioner. Millioner kg

	1979	1989	1999	2004	2005	Årlig %-vis endring		
						79-89	89-99	99-05
Østlandet	241,4	312,5	282,3	290,7	230,3	2,6	-1,0	0,5
Agder/Rogaland	51,3	52,1	28,3	35,8	27,7	0,2	-5,9	4,0
Vestlandet	33,2	16,4	11,6	9,8	7,7	-6,8	-3,4	-2,8
Trøndelag	58,5	61,2	47,9	48,6	40,8	0,5	-2,4	0,2
Nord-Norge	22	13,1	10,3	11,6	10,1	-5,1	-2,4	2,0
Landet	406,4	455,1	380,2	396,4	316,6	1,1	-1,8	0,7

Kilde: Statistisk sentralbyrå. For fylkesvis fordeling se del II, tabell 4b.

Tabell 3.1c viser at den totale *melkeproduksjonen* gikk ned med 0,8 prosent fra 2005 til 2006, til 1 500 millioner liter. Den prosentvise reduksjonen var størst på Vestlandet, mens Agder og Rogaland hadde en økning på 3,7 prosent. Lokal foredling av kumelk er ikke inkludert, da dette utgjør en svært liten andel av totalproduksjonen.

Tabell 3.1c Produksjon av kumelk fordelt på regioner. Millioner liter

	1979	1989	1999	2005	2006	Årlig %-vis endring		
						79-89	89-99	99-06
Østlandet	508,8	467,6	423,5	377,4	374,6	-0,8	-1,0	-1,7
Agder/Rogaland	350,5	370,4	318,4	319,1	324,4	0,6	-1,5	0,3
Vestlandet	363,1	422,8	385,1	339,8	327,4	1,5	-0,9	-2,3
Trøndelag	351,6	386,7	347,9	318,9	316,5	1,0	-1,1	-1,3
Nord-Norge	168,0	187,8	172,4	157,1	157,6	1,1	-0,9	-1,3
Landet	1 741,9	1 835,4	1 647,3	1 512,4	1 500,5	0,5	-1,1	-1,3

For fylkesvis fordeling se del II, tabell 4c. Kilde: Norske meierier og Q-meieriene (i Gausdal og på Jæren)

Tabellene 3.1d–f viser utvikningen i *kjøttproduksjonen* i de ulike regioner. Fra 2005 til 2006 ser vi en svak økning i produksjonen av storfekjøtt, og en økning på 3 prosent på produksjon av svinekjøtt. Mengde saue- og lammekjøtt var redusert med 3 prosent i samme tidsrom. Den totale produksjonsmengden av *storfekjøtt* var i 2006 på 87,2 mill. kg.

Tabell 3.1d Produksjon av storfekjøtt fordelt på regioner. Millioner kg

	1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
						79-89	89-99	99-06
Østlandet	20,5	19,8	27,1	24,5	24,9	-0,3	3,2	-1,2
Agder	2,0							
Agder/Rogaland		13,8	19,1	17,6	17,7		3,3	-1,1
Vestlandet m/Rogaland	28,9							
Vestlandet		19,5	20,4	18,1	17,6		0,4	-2,1
Trøndelag	13,5	15	19,8	18,4	18,4	1,0	2,8	-1,0
Nord-Norge	5,8	7,3	9	8,4	8,6	2,2	2,2	-0,6
Landet	70,7	75,4	95,4	87,0	87,2	0,6	2,4	-1,3

* Foreløpige tall

Kilde: Fraktkontoret for Kjøtt og Statistisk sentralbyrå. Statens landbruksforvaltning.

For fylkesvis fordeling se del II, tabell 4d.

Svinekjøttproduksjonen (tabell 3.1e) var i 2006 på 115,9 mill. kg, og 44 prosent av produksjonen skjer på Østlandet. Den totale produksjonen økte med 3,6 mill. kg fra 2005, og det var økning i alle landsdeler.

Tabell 3.1e Produksjon av svinekjøtt fordelt på regioner. Millioner kg

	1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
						79-89	89-99	99-06
Østlandet	33,4	38,7	50,8	49,7	51,6	1,5	2,8	0,2
Agder	1,3							
Agder/Rogaland		17,3	26,5	31,9	32,5		4,3	3,0
Vestlandet m/Rogaland	26,8							
Vestlandet		9,5	6,1	5,6	6,0		-4,3	-0,3
Trøndelag	13,7	16,0	20,1	19,8	20,5	1,6	2,3	0,2
Nord-Norge	1,1	2,3	4,9	5,3	5,5	8,1	7,6	1,6
<i>Landet</i>	<i>76,2</i>	<i>83,8</i>	<i>108,4</i>	<i>112,3</i>	<i>115,9</i>	<i>1,0</i>	<i>2,6</i>	<i>1,0</i>

* Foreløpige tall

Kilde: Fraktkontoret for Kjøtt og Statistisk sentralbyrå. Statens landbruksforvaltning.

For fylkesvis fordeling se del II, tabell 4e.

Produksjonen av *saue- og lammekjøtt* (tabell 3.1f) var i 2006 på 24,6 mill. kg, en reduksjon på 0,8 mill. kg fra 2005. Det var reduksjon i alle landsdeler med unntak av Nord-Norge, hvor det var stabilt.

Tabell 3.1f Produksjon av saue- og lammekjøtt fordelt på regioner. Millioner kg

	1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
						79-89	89-99	99-06
Østlandet	3,8	5,7	6,2	7,1	6,9	4,0	0,9	1,4
Agder	0,6							
Agder/Rogaland		4,7	5,1	6,2	6,0		0,7	2,4
Vestlandet m/Rogaland	9,2							
Vestlandet		6,9	6,0	5,9	5,6		-1,4	-1,0
Trøndelag	1,5	2,0	2,1	2,5	2,3	3,3	0,3	1,7
Nord-Norge	2,0	3,4	3,2	3,8	3,8	5,4	-0,7	2,6
<i>Landet</i>	<i>17,1</i>	<i>22,7</i>	<i>22,6</i>	<i>25,4</i>	<i>24,6</i>	<i>2,9</i>	<i>-0,1</i>	<i>1,2</i>

* Foreløpige tall

Kilde: Fraktkontoret for Kjøtt og Statistisk sentralbyrå. Statens landbruksforvaltning.

For fylkesvis fordeling se del II, tabell 4f.

Tabell 3.1g viser en total økning i produksjonen av *fjørfe kjøtt* på 71 prosent fra 1999 til 2006. Trøndelag hadde den største økningen, med nesten tre ganger så stor produksjon i 2006 som i 1999.

Tabell 3.1g Produksjon av fjørfekjøtt fordelt på regioner. Millioner kg

	1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
						79-89	89-99	99-06
Østlandet	7,8	13,1	24,4	32,9	35,8	5,3	6,4	5,6
Agder/Rogaland		2,9	5,3	9,4	10,0		6,1	9,4
Vestlandet m/Rogaland	2,2							
Vestlandet		1,3	1,3	1,3	1,2		0,0	-0,4
Trøndelag	0,4	2,5	5,5	12,9	15,4	18,8	8,3	16,0
Nord-Norge	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
Landet	10,5	19,8	36,5	56,5	62,5	6,6	6,3	8,0

* Foreløpige tall

Kilde: Totalkalkylen for jordbruket. Statistisk sentralbyrås statistikk fra Kjøttkontrollen/Statens landbruksforvaltning.

For fylkesvis fordeling se del II, tabell 4g.

Eggproduksjonen (tabell 3.1h) totalt var stabil fra 2005 til 2006. Det var imidlertid regionvise forskjeller, med en økning på Østlandet og i Trøndelag, og en reduksjon på Vestlandet og i Agder/Rogaland.

Tabell 3.1h Produksjon av egg fordelt på regioner. Millioner kg

	1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
						79-89	89-99	99-06
Østlandet	18,3	21,0	22,0	20,9	21,2	1,3	0,5	-0,5
Agder/Rogaland	14,9	17,6	14,7	17,7	17,4	1,7	-1,8	2,5
Vestlandet	6,8	7,8	5,0	5,2	4,9	1,4	-4,4	-0,3
Trøndelag	3,1	3,6	4,2	5,2	5,4	1,5	1,6	3,9
Nord-Norge	1,8	2,4	1,9	1,5	1,5	2,9	-2,5	-3,5
Landet	44,9	52,4	47,7	50,5	50,4	1,5	-0,9	0,8

* Foreløpige tall

Kilde: Totalkalkylen for jordbruket. Statistisk sentralbyrå. Statens landbruksforvaltning.

For fylkesvis fordeling se del II, tabell 4h.

3.2 Økologisk jordbruk

I 1991 innførte norske myndigheter en tilskuddsordning for jordbruksareal som drives økologisk. Ordningen omfatter både areal som er under omlegging til økologisk drift, og det arealet som allerede er omlagt. Debio er kontroll- og godkjenningensinstans. Myndighetene har en klar målsetning om økt utbredelse av økologisk jordbruksproduksjon her i landet. I St.meld. nr. 19 (1999–2000) heter det: «*Ut fra utviklingen i det norske markedet, og forbruksutviklingen for økologiske varer i våre naboland,*

mener departementet det er grunnlag for en målsetting om at 10 prosent av det totale jordbruksarealet i løpet av en tiårsperiode skal være omlagt til økologisk areal.»

Høsten 2005 la den nye rød-grønne regjeringen frem sin regjeringsplattform, og der sa de om økologisk produksjon: «Det skal være et mål at 15 prosent av matproduksjonen og matforbruket i 2015 skal være økologisk».

Tabell 3.2 viser hvordan det økologisk drevne jordbruksarealet har vokst i årene etter 1991. I år 2006 var den økologiske andelen av det totale jordbruksarealet på 3,8 prosent, eller 4,3 prosent dersom vi også inkluderer arealet som er under omlegging.

Tabell 3.2 Økologiske jordbruksbedrifter og økologisk jordbruksareal

	1991	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring 1999–2006
Antall jordbr.bedrifter med økologisk drift ¹⁾	423	1 762	2496	2500	5,1
Fulldyrka eng	9 629	95 930	208 689	223 205	12,8
Overflatedyrka eng	942	7 320	11 329	11 604	6,8
Gjødsla beite	2 023	22 497	54 071	57 528	14,4
Grønnfôr og silovekster	2 021	9 574	13 589	14 380	6,0
Korn og erter til modning	1 741	8 611	61 238	62 778	32,8
Potet	598	1 472	1 745	1 709	2,2
Andre vekster	980	3 195	7 849	8 681	15,3
Grøngjødsla areal og brakkmark	211	911	6 492	8 093	36,6
Godkjent økologisk jordbr. areal i alt, daa	18 145	149 510	365 002	387 978	14,6
Økologisk areal i % av jordbr. areal i drift	0,2	1,4	3,5	3,8	
Jordbruksareal under omlegging, daa	6 288	38 225	65 325	57 652	6,0

* Foreløpige tall

1) Omfatter alle bruk som er godkjent for tilskudd og/eller merke

Kilde: Statistisk sentralbyrå etter Debio og Debio.

Tabell 3.3 viser utviklingen av økologisk husdyrhold fra 1991 til 2006. Husdyrtallet økte frem til 2004, og det var antall økologiske verpehøner, ammekyr og melkekyr som økte mest i denne perioden. Fra 2004 til 2006 har antall storfe og sau vært nokså stabilt. Det siste året har antall økologiske verpehøner og svin gått opp mens antall kyllinger og geiter har gått ned.

Tabell 3.3 Husdyrhold på økologisk godkjente jordbruksbedrifter. Antall dyr¹⁾

	1991	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring 1999–2006
Storfe	957	7 424	18 533	18 881	14,3
Melkeku ²⁾	237	2 998	5 461	5 441	8,9
Ammeku	87	680	2 538	2 616	21,2
Annet storfe	633	3 746	10 534	10 824	16,4
Sau	3 007	18 393	31 962	33 027	8,7
Geit	209	1 052	1 443	1 249	2,5
Svin			494	1 333	
Slaktegris	53	282	272	942	18,8
Verpehøner	1 697	27 228	32 656	66 273	13,6
Kyllinger			5 387	1 568	

* Foreløpige tall

1) I 1991 var telledatoen 1/7, øvrige år; 31/12

2) Godkjent for melk og kjøtt

Kilde: Statistisk sentralbyrå etter Debio og Debio.

Registrering av slakt er hentet fra Norsk kjøtt/Nortura og Statens Landbruksforvaltning. Norsk kjøtt/Nortura oppgir fom 2002 både mottatt og anvendt mengde økologisk kjøtt, mens Statens Landbruksforvaltning har tall for totalt innveid mengde både fra kjøttssamvirket og andre private slakterier. Ikke alle rutiner ivaretar kravene til økologisk produksjon like godt, og ikke alle økologiske slakt blir registrert som økologisk. Det er usikkert hvor store mengder som ikke kommer med. Det er stort sett storfe og lam som produseres økologisk, og i mindre grad kraftfôrbasert kjøttproduksjon. Tabell 3.4a og b viser tilførsel og salg av økologisk storfe og lam/sau levert Norsk kjøtt/Nortura, samt total tilførsel.

Tabell 3.4 a Tilførsel og salg av økologisk storfekjøtt levert Norsk kjøtt/Nortura og total tilførsel. Tonn

	1997	1999	2001	2005	2006*	Årlig %-vis endring 1999–2006
Til Norsk kjøtt/Nortura						
Tilførsel	52,5	186,8	393,8	678,3	712,2	21,1
Solgt som økologisk	18,4	20,5	47,3	109,1	132,7	30,5
Andel solgt ¹⁾	35 %	11 %	12 %	16 %	19 %	
Total tilførsel	77,4	265,7	472,2	883,6	915,3	19,3

* Foreløpige tall

1) Det som ikke selges, blir lagt på fryselager for senere salg eller selges som ordinær vare

Kilde: Norsk kjøtt/Nortura og Statens landbruksforvaltning

Tabell 3.4b Tilførsel og salg av økologisk lamme- og sauekjøtt levert Norsk kjøtt/Nortura og total tilførsel. Tonn

	1997	1999	2001	2005	2006*	Årlig %-vis endring 1999–2006
Til Norsk kjøtt/Nortura						
Tilførsel	86,6	145,0	293,5	254,5	276,1	9,6
Solgt som økologisk	45,9	31,0	64,6	18,8	43,3	4,9
Andel solgt ¹⁾	53 %	21 %	22 %	7 %	16 %	-4,3
Total tilførsel	129,0	213,0	330,6	359,3	385,4	8,8

* Foreløpige tall

1) Det som ikke selges, blir lagt på fryselerager for senere salg eller selges som ordinær vare

Kilde: Norsk kjøtt/Nortura og Statens landbruksforvaltning

Tabell 3.4a viser at Norsk kjøtt/Nortura hadde økt tilførsel av økologisk storfekjøtt i hele perioden. 2004 vises ikke i tabellen, men fra 2004 til 2005 opplevde de en liten reduksjon i tilførselen. Salgsmengden har også økt jevnt i perioden 1997 til 2006, men her var det reduksjon i årene 2002 til og med 2004. Tabell 3.4b viser at utviklingen var den samme for sau- og lammekjøtt også, både når det gjelder tilførsel og anvendelse. Perioden 2001 til 2004 vises ikke i tabellen, men da var det en betydelig reduksjon i salgsmengden, ned til 12,8 tonn i 2004. Den totale tilførselen av storfekjøtt har økt alle årene etter 1997, mens tilførselen av sauekjøtt ble noe redusert fra 2004 til 2005.

Norsk kjøtt/Nortura sin tilgang på økologisk svinekjøtt er vist i tabell 3.5. Tilførselen ble redusert fra 1999 til 2002, men fikk en betydelig økning deretter, blant annet på grunn av en satsning fra Debio. De to siste årene ble imidlertid tilførselen betydelig redusert igjen, og i 2006 mottok de kun 4,8 tonn svinekjøtt. Mengden kjøtt som selges som økologisk, har blitt redusert etter 2003.

Tabell 3.5 Tilførsel og salg av økologisk svinekjøtt levert Norsk kjøtt/Nortura og total tilførsel. Tonn

	1999	2002	2003	2005	2006*	Årlig %-vis endring 1999–2006
Til Norsk kjøtt/Nortura						
Total tilførsel	28,6	18,5	59,7	39,7	4,8	-22,6
Solgt som økologisk		3,4	7,6	2,2	2,4	
Andel solgt ¹⁾		18 %	13 %	5 %	50 %	
Total tilførsel		20,2	60,4	45,4	97,7²⁾	20,4

* Foreløpige tall

1) Det som ikke selges, blir lagt på fryselerager for senere salg eller selges som ordinær vare

2) Oppgaver fra Grøstadsgris inngår også her

Kilde: Norsk kjøtt/Nortura og Statens Landbruksforvaltning

I følge Statens Landbruksforvaltning var total tilførselen av økologisk geitekjøtt i 1999 1,46 tonn, i 2005 hadde det økt til 1,94 tonn, og i 2006 var det 1,66 tonn. Andelen som anvendes som økologisk sank fra 38 prosent i 2004 til 4 prosent i 2005.

Data for økologisk melk er hentet fra Statens Landbruksforvaltning, og omfatter bare den melka som leveres som økologisk til merpris. Det dekker ikke hele den faktiske produksjonen. Mengden innveid økologisk melk økte jevnt i hele perioden 1997 til 2006. Hele 48 prosent av den økologiske melken ble produsert på Østlandet, mens Nord-Norge har kun 3 prosent av produksjonen. Tabell 3.6 viser mengden av registrert produksjon og salg av økologisk melk. Andelen av melka som benyttes som økologisk ble jevnt redusert fra 2001 til 2004, men økte igjen de to siste årene.

Tabell 3.6 Innveid og anvendt økologisk melk¹⁾. 1000 liter

	1997	1999	2001	2005	2006*	Årlig %-vis endring 1999–2006
Innveid	3 561,6	11 703,1	14 856,0	25 640,0	26 111,0	12,1
Anvendt som økologisk	1 755,0	2 514,5	5 958,0	12 297,3	14 157,0	28,0
Andel anvendt	49 %	21 %	40 %	48 %	54 %	

* Foreløpige tall

1) All melk anvendes, og det som ikke finner avsetning som økologisk, blir anvendt som ordinær vare

Kilde: Statens landbruksforvaltning

Av økologiske fjørfeprodukter er det hovedsakelig egg som omsettes. Det er også en viss produksjon av kalkun. Det ble i 2002 startet salg av økologisk kylling, og i 2003 var det en viss produksjon av dette fra småprodusenter. Tabell 3.7 viser innveid og solgt mengde økologiske egg. Til og med 2005 var det tall fra Prior og Nordgården som inngår her, men i 2006 kjøpte Prior BA opp Norgården AS, slik at det fom da bare ble en aktør av betydning som mottok og solgte økologiske egg. Statens Landbruksforvaltning mangler tall for direktesalg fra gård, men dette utgjør heller ikke så mye. Fra 2000 til 2004 økte mengde innveid egg, med unntak av 2002, mens mengden ble litt redusert de to siste årene. Salget har derimot økt jevnt i alle år, og økningen var 23 prosent fra 2005 til 2006. Andelen økologiske egg som selges som økologiske ble redusert fra 2003 til 2004, men har tatt seg opp etterpå.

Tabell 3.7 Innveid og anvendt mengde økologiske egg. Tonn

	2000	2002	2003	2005	2006*	Årlig %-vis endring 2000–2006
Innveid	300,1	343,8	448,4	572,7	569,6	11,3
Solgt som økologisk	192,0	283,1	357,6	398,3	489,9	16,9
Andel solgt	64 %	82 %	80 %	70 %	86 %	

Kilde: Statens landbruksforvaltning.

Tabell 3.8 viser utviklingen i mengden økologisk korn levert til mølle, og vi ser at total mengde ble redusert med 23 prosent fra 2004/2005 til 2005/2006. Økologisk bygg var eneste kornslag som økte det siste året, og her er økningen på 15,3 prosent. Rug og havre ble mest redusert, med hhv 66,8 og 47,1 prosent reduksjon. Produksjon av korn til eget såkorn og til eget fôr er ikke med. Fra og med 2002/2003 har vi tatt med tall for økologisk erter også, og oljefrø fom. 2005/2006. Erterproduksjonen ble redusert med 27,2 prosent det siste året.

Tidligere år har økologisk korn blitt videreforedlet i sin helhet som økologisk vare, enten til fôr eller matmel. I 2004 oppstod det en ubalanse i markedet for økologisk korn som har medført en overproduksjon. Statens Landbruksforvaltning anslo at ved inngangen til kornåret 2005/2006 ville det være et overskudd av økologisk korn på ca. 5 000 tonn. Denne overskuddssituasjonen kan forklares ved det gode avlingsåret i 2004 samt at tidspunktet for innføring av kravet om 100 prosent økologisk kraftfôr i husdyrproduksjonen ble flyttet fra januar til august 2005. I tillegg var det noe sviktende etableringer av kraftfôrkrevende økologisk husdyrproduksjon i 2004. Dette overskuddet ble fjernet ut av det økologiske markedet ved at det ble avsatt 3 millioner kr i 2005 som et engangstiltak til nedskrivning av overskuddet av økologisk korn (St.prp. 69, 2004-2005). To år etterpå har vi underskuddssituasjon på økologisk korn, noe som delvis skyldes endring i etterspørselen etter økologiske varer.

Tabell 3.8 Økologisk korn levert mølle. Tonn

	1996/97	1999/00	2001/02	2003/04	2004/05	2005/06	Årlig %-vis endring 96/97-05/06
Hvete	54,9	295,8	449,9	810,8	2 222,7	1 630,1	45,8
Rug	40,4	43,6	20,0	335,1	571,6	189,9	18,8
Bygg	52,8	88,5	95,4	1 715,3	3 166,9	3 650,4	60,1
Havre	76,8	284,4	571,9	3 117,6	4 212,2	2 227,8	45,4
Erter				128,3	624,2	454,7	
Oljefrø						124,8	
Sum korn	224,9	712,2	1 137,2	6 107,2	10 797,6	8 277,6	49,3

Kilde: Statens landbruksforvaltning.

Produksjon og omsatte mengder av grønnsaker og poteter er ikke med i registreringene. Det er per i dag ingen gode oversikter over markedet for økologiske poteter og grønnsaker, men Statens Landbruksforvaltning jobber med forbedringer her. Økologiske produkter inngår i prinsippet i oversikten over samlet produksjon i kapittel 3.1.

3.3 Import og eksport

Tallene for import og eksport av matvarer i tabellene nedenfor er hentet fra Statistisk sentralbyrås statistikk «Utenrikshandel». Utenrikshandelen med landbruksvarer er regulert gjennom ulike nasjonale markedstiltak som begrenser importen og fremmer eksporten. Omfanget av utenrikshandelen er igjen avhengig av handelsbalansen i ver-

densmarkedet på de ulike landbruksvarene samt internasjonale handelsavtaler. Norge har gjennom EØS-avtalen forpliktet seg til samhandel med EU på ulike landbruksvarer. I tillegg har Norge forpliktelser i forhold til WTO-avtalen som blant annet regulerer forhold som markedsadgang, eksportstøtte og samlet støtte til jordbruket.

Import- og eksporttallene omfatter ikke varer i direkte transitt. Eksporten av varer til skip, luftfartøyer eller oljeplattformer registrert i Norge i utenriksfart, er ikke med. Likeså er grensehandel og andre varer som privatpersoner tar med inn i landet ikke registrert. Alle kjøring er gjennomført basert på en datafil som skiller importen mellom ulike land. I praksis innebærer dette at handelsstatistikken på enkelte varenummer er konfidensiell og vil derfor ikke fremkomme import- og eksportstatistikken. NILF anser dette imidlertid for lite problematisk, fordi dette utgjør en svært liten andel av handelsvolumet.

Varenomenklaturen er noe endret fra 1979 og tallene er derfor ikke fullt ut sammenlignbare alle år. I årets utgave er samtlige tabeller revidert tilbake til 1999, der man tar utgangspunkt i tollnummer anno 2006. Samtlige tabeller angir de tre siste årene (2004, 2005 og 2006), dessuten angis enkelte utvalgte år 1979, 1985, 1989, 1990 og 1999 (varierer noe mellom de ulike tabellene). I de tabeller der handelsstatistikken skiller mellom land, omfatter landene i tabellen de fem landene som det importeres mest varer fra og de fem landene som det eksporteres mest varer til. I de tilfeller der ”—” er angitt i tabellen, er ikke dataene tilgjengelig. Imidlertid skal totalsummen i disse tabellene være korrekt.

Tabell 3.9a viser at import og eksport av *kjøtt* er varierende. Siden 1989 og frem til 2005 har importen av kjøtt vært økende, mens den fra 2005 til 2006 gikk ned. For samtlige grupper av kjøtt har importen enten gått ned eller vært stabilt det siste året, slik at det totalt sett har vært en importreduksjon det siste året på 29 prosent. Selv om eksporten av kjøtt økte med 29 prosent fra 2005 til 2006, så har den i perioden 1999 til 2006 blitt redusert.

Tabell 3.9 a Import og eksport av kjøtt. Millioner kg

	1979	1989	1999	2004	2005	2006*
Import:						
Svinekjøtt	5,7	2,2	2,0	2,5	4,3	2,9
Spekk	1,5	1,0	1,2	1,4	1,4	1,4
Storfekjøtt	8,5	1,8	3,5	8,9	10,2	7,0
Sau- og lammekjøtt	3,6	0,4	0,5	0,8	0,7	0,5
Fjørfe	0,5	0,3	0,3	0,6	1,4	0,8
Annet kjøtt	0,4	0,0	1,3	1,3	1,4	1,2
Sum import	20,2	5,7	8,7	15,5	19,4	13,8
Eksport:						
Svinekjøtt	0,0	5,8	11,6	3,8	2,4	4,9
Storfekjøtt	0,9	0,6	9,7	2,7	3,3	3,9
Sau- og lammekjøtt	0,0	2,0	0,5	0,6	0,5	0,1
Fjørfe	0,0	0,0	0,0	0,4	0,6	0,4
Annet kjøtt	0,0	0,0	1,4	2,0	2,2	2,3
Sum eksport	0,9	8,4	23,2	9,5	9,0	11,5
Nettoimport	19,3	-2,7	-14,5	6,0	10,5	2,3

* Foreløpige tall.

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Årlig statistikk over utenrikshandelen.

Tabell 3.9b viser spesifikt de fem landene som Norge importerte mest storfekjøtt fra i 2006, samt de fem landene som Norge eksporterte mest storfekjøtt til i 2006. Vi ser at mye av importen av storfekjøtt tradisjonelt kommer fra Sverige og Danmark. I 1985 stod disse to landene alene for 57 prosent av den totale importen av storfekjøtt. Det meste av importen i 2006 kom fra Botswana, Danmark og Sverige. Når det gjelder eksport av storfekjøtt fra Norge går det meste til de skandinaviske landene, og i 2006 gikk 32 prosent av eksporten til Sverige. I tillegg til Sverige, eksporterte Norge storfekjøtt til blant annet Danmark, Finland, Nederland og Russland.

Tabell 3.9b Import og eksport av storfekjøtt fordelt på land. Millioner kg

	1985	1990	1999	2004	2005	2006*
Import:						
Sverige	0,8	0,4	0,4	0,8	1,8	0,9
Danmark	0,4	0,2	0,1	1,9	2,4	1,3
Namibia	–	–	0,7	1,4	1,1	1,0
Botswana	0,1	0,1	1,3	1,3	1,6	1,7
Brasil	–	–	0,0	1,6	1,1	0,7
Andre land	0,8	0,8	0,8	1,9	2,1	1,4
Sum	2,1	1,5	3,3	8,9	10,2	7,0
Eksport:						
Sverige	0,5	0,2	0,1	1,2	1,3	1,3
Danmark	0,0	0,0	0,4	0,8	1,2	1,1
Finland	0,0	0,0	0,9	0,1	0,1	0,3
Nederland	0,1	0,1	0,2	0,0	0,1	0,1
Russland	–	–	2,9	0,0	0,0	0,9
Andre land	0,3	7,6	4,6	0,5	0,5	0,3
Sum	0,8	7,9	9,3	2,7	3,3	3,9
Nettoimport	1,3	-6,5	-6,0	6,2	6,9	3,1

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Årlig statistikk over utenrikshandelen.

Av tabell 3.9c ser vi at importen av *svinekjøtt* varierer en del fra år til år. Sammenligner man importert mengde svinekjøtt i 1990 med mengden i 2006, har det vært en økning på 43 prosent. Det siste året gikk importert volum ned med 34 prosent. De tre siste årene har det stort sett vært de nordiske landene som eksporterer svinekjøtt til Norge. Eksport av svinekjøtt varierer noe mer enn importen. I 2006 ble det eksportert 4,9 mill. kg, mens det i 2005 ble eksportert 2,4 mill. kg, noe som tilsvarer mer enn en fordobling.

Tabell 3.9c Import og eksport av svinekjøtt fordelt på land. Millioner kg

	1985	1990	1999	2004	2005	2006*
Import:						
Danmark	1,5	0,7	1,0	0,6	1,8	1,0
Finland	0,0	0,0	0,4	0,5	0,4	0,5
Sverige	2,6	1,1	0,6	1,0	1,7	0,9
Italia	—	—	0,0	0,1	0,1	0,2
Spania	—	—	0,0	0,2	0,2	0,2
Andre	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1
Sum	4,2	2,0	2,0	2,5	4,3	2,9
Eksport:						
Danmark	0,0	0,1	1,4	0,4	0,6	1,5
Finland	—	—	0,3	0,0	0,1	0,5
Sverige	0,0	0,1	1,1	0,2	0,2	0,5
Spania	—	—	0,6	0,0	0,2	0,1
Russland	0,0	0,0	3,7	3,1	1,3	2,3
Andre	6,3	1,4	4,4	0,0	0,1	0,1
Sum	6,3	1,6	11,6	3,8	2,4	4,9
Nettoimport	-2,1	0,4	-9,6	-1,3	1,9	-2,0

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Årlig statistikk over utenrikshandelen.

Tabell 3.10 viser importen av antall *levende dyr* i perioden 1999 til og med 2006, i tillegg til antall importerte storfe og svin i 1996. Importen av levende storfe har vært forholdsvis beskjeden de siste årene, og i 2006 ble det importert 8 dyr. Det ble ikke importert svin i 2006, mens impoten av sau økte og antall importerte geiter ble redusert. Importen av høns har gått ned etter 2004, men ligger fremdeles over 100 000 dyr.

Tabell 3.10 Import av levende dyr. Antall dyr

	1996	1999	2004	2005	2006*
Hester, esler, muldyr og mulesler	—	1 290	1 674	1 890	1 927
Storfe	126	13	0	0	8
Svin	24	0	227	49	0
Sauer	—	0	6	39	71
Geiter	—	0	26	53	20
Høns og annet fjørfe ¹⁾	—	145 116	176 286	138 907	105 164

* Foreløpige tall

1) Ikke fasan og struts

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Årlig statistikk over utenrikshandelen.

Tabell 3.11a og b viser import og eksport av *egg og eggprodukter*, der tabell a er inndelt etter produkt og tabell b etter land. Tabell 3.11a viser at importen av egg med skall var større enn importen av tørket egg i 2006. Eksporten av egg var relativt beskjeden i 2006, noe som innebærer at det var et netto importoverskudd på 1,8 mill kg. Både importen og eksporten varierer noe fra år til år. Av de siste årene hadde 1999 og 2005 høyest import av egg og eggprodukter, mens 1999 hadde høyest eksport. Tabell 3.11b viser at de tre siste årene har over halvparten av importert egg og eggproduktene kommet fra Finland, og at Norge eksporterer mest egg til Danmark.

Tabell 3.11 a Import og eksport av egg og eggprodukter. Millioner kg

	1979	1989	1999	2004	2005	2006*
Import:						
Egg, med skall	0,7	0,2	0,4	0,1	0,6	1,9
Tørket m.m.	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1	0,1
Sum	0,7	0,2	0,7	0,2	0,7	2,0
Eksport:						
Egg, med skall	1,6	3,7	0,2	0,1	0,2	0,1
Tørket m.m.	0,0	0,0	1,1	0,2	0,2	0,0
Sum	1,6	3,7	1,4	0,3	0,4	0,1
Nettoimport	-0,9	-3,5	-0,7	-0,1	0,3	1,8

* Foreløpige tall

Tabell 3.11b Import og eksport av egg og eggprodukter fordelt på land. Millioner kg

	1985	1990	1999	2004	2005	2006*
Import fra:						
Finland	0,2	0,4	0,0	0,1	0,5	1,2
Sverige	0,1	0,2	0,4	0,0	0,1	0,1
Danmark	0,0	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Tyskland	—	—	0,0	0,0	0,0	0,2
Polen	—	—	0,0	0,0	0,0	0,4
Andre	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Sum	0,3	0,8	0,7	0,2	0,7	2,0
Eksport til:						
Russland	—	—	0,0	0,0	0,0	0,0
Sverige	0,3	0,9	1,0	0,2	0,1	0,0
Danmark	0,0	0,1	0,3	0,1	0,2	0,1
Storbritannia	—	—	0,0	0,0	0,0	0,0
Tyskland	0,0	0,2	0,0	0,1	0,1	0,0
Andre	0,6	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Sum	0,9	1,3	1,4	0,3	0,4	0,1
Nettoimport	-0,6	-0,5	-0,7	-0,1	0,3	1,8

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Årlig statistikk over utenrikshandelen

Import og eksport av melk og melkeprodukter framgår av tabell 3.12a. Import av *melkeprodukter* var relativt stabilt i perioden fra 1979 til 2001, men økte de siste årene. I 2006 var importen oppe i 10 mill. kg. Det er først og fremst importen av ost og ostemasse som påvirker den totale importen av melkeproduktene som er presentert i tabellen. Selv om eksporten av melk og melkeprodukter har vært svakt økende de tre siste årene, så har eksporten blitt jevnt redusert når vi ser hele perioden fra 1989 til 2006 under ett. Alle disse årene har eksporten av melk og melkeprodukter vært større enn importen.

Tabell 3.12 a Import og eksport av melk og melkeprodukter. Millioner kg

	1979	1989	1999	2004	2005	2006*
Import:						
Melk og fløte	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2
Konsentrert	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3	0,3
Surmelk m.m.	0,0	0,0	0,3	0,4	1,0	1,2
Myse	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2	0,3
Smør og melkefett	1,7	0,0	0,2	0,3	0,4	0,3
Ost og ostemasse	1,4	2,0	3,1	6,3	7,4	7,7
Sum	3,4	2,2	4,0	7,4	9,4	10,0
Eksport:						
Melk og fløte	0,0	0,0	0,0	0,2	0,4	2,2
Konsentrert	0,0	1,4	0,3	0,0	0,1	0,0
Surmelk m.m.	—	—	0,0	0,0	0,0	0,0
Myse	0,8	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
Smør og melkefett	0,4	9,2	5,1	0,6	1,6	0,4
Ost og ostemasse	20,8	23,1	23,3	18,4	18,2	17,9
Sum	22,0	33,7	28,8	19,2	20,4	20,6
Nettoimport	-18,6	-31,5	-24,8	-11,8	-11,0	-10,6

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Årlig statistikk over utenrikshandelen.

Mesteparten av handelen Norge gjør med melkeprodukter består av ost og ostemasse. I tabell 3.12b er import og eksport av ost og ostemasse fordelt på ulike land. Tabellen omfatter de fem landene som Norge har handlet mest med det siste året. Tabellen viser at vi importerer mest ost fra Danmark, og eksporterer mest til USA.

Tabell 3.12b Import og eksport av ost og ostemasse fordelt på land. Millioner kg

	1985	1990	1999	2004	2005	2006*
Import fra:						
Tyskland	0,1	0,2	0,1	1,2	1,4	1,5
Danmark	1,3	1,2	1,9	2,9	3,3	3,3
Frankrike	0,3	0,5	0,8	1,1	1,2	1,3
Italia	0,0	0,0	0,1	0,5	0,7	0,7
Nederland	0,0	0,1	0,1	0,4	0,6	0,3
Andre land	0,3	0,2	0,1	0,2	0,3	0,6
Sum	2,0	2,2	3,1	6,3	7,4	7,7
Eksport til:						
Storbritannia	0,4	0,9	1,0	1,3	1,2	1,2
Japan	3,6	7,3	8,0	4,3	3,7	1,8
Australia	1,3	1,5	1,5	1,8	1,8	1,9
Canada	0,9	0,9	0,8	1,4	1,4	1,4
USA	7,4	7,3	7,7	8,0	7,2	7,6
Andre land	6,2	8,7	4,3	1,6	2,9	4,0
Sum	19,8	26,6	23,3	18,4	18,2	17,9
Nettoimport	-17,8	-24,4	-20,3	-12,1	-10,8	-10,2

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Årlig statistikk over utenrikshandelen

Tabell 3.13 viser import og eksport av *grønnsaker*. I perioden før 2002 er handelsstatistikken basert på avlingsår, mens etter år 2002 er tallene basert på kalenderår. I dag importeres grønnsaker fra en lang rekke land, og importert mengde varierer fra år til år. Total import av både friske og konserverte grønnsaker har økt jevnt etter 1989, og var i 2006 på hhv 93,1 mill kg og 55,2 mill. kg. Tomater er den største grønnsakssorten som importeres, etterfulgt av paprika og salat. I 2006 utgjorde eksporten av grønnsaker 4 mill. kg.

Tabell 3.13 Import og eksport av grønnsaker. Millioner kg

	1979	1989	1999	2004	2005	2006*
Blomkål	3,0	3,4	4,1	4,2	4,2	4,4
Hodekål ¹⁾	3,5	1,3	5,7	6,5	6,4	7,0
Kinakål	—	4,2	3,9	2,4	2,3	2,2
Gulrot	6,0	2,7	5,6	2,6	4,6	5,6
Løk og purre	3,6	0,6	6,8	6,6	6,4	8,7
Tomater	6,0	9,0	13,3	18,0	19,7	20,4
Slangeagurk	3,1	5,1	4,9	5,6	6,4	7,4
Paprika	—	4,1	7,9	10,8	11,6	12,5
Salat	0,3	0,9	6,7	9,4	9,5	11,8
Sopp	—	0,9	2,5	4,7	4,7	5,3
Øvrige	—	2,2	5,3	7,2	7,3	8,0
Import, friske grønnsaker i alt	31,0	34,4	66,7	78,0	82,8	93,1
Import, konserverte grønnsaker	11,0	27,0	48,4	51,7	53,1	55,2
Eksport, grønnsaker	0,0	0,0	1,6	3,7	3,3	4,0

* Foreløpige tall

1) Kinakål er skilt ut f.o.m. 1989

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Årlig statistikk over utenrikshandelen.

Tabell 3.14 gir en oversikt over import av *frukt og bær*, i tillegg til summen av eksporten. Også her er handelsstatistikken før 2002 basert på avlingsår, mens den for de senere år er basert på kalenderår. Total import av frukt og bær har økt hele tiden fra 1979 og frem til 2006. Importen av frukt og bær totalt, har økt med ca 4 prosent det siste året. Eksporten av frukt og bær utgjorde om lag 4,5 mill. kg i 2006, noe som er en økning på 13 prosent det siste året. Både importen og eksporten av frukt og bær vil variere mellom år som følge av variasjonen i den norske produksjonen.

Tabell 3.14 Import og eksport av frukt og bær. Millioner kg

	1979	1989	1999	2004	2005	2006*
Sitrusfrukter mv.	63,3	59,1	53,1	68,4	63,5	70,6
Bananer	33,7	49,2	64,6	66,2	73,2	74,6
Epler	48,6	40,9	45,4	44,2	50,6	49,6
Pærer	11,6	12,5	17,0	18,8	22,6	19,3
Druer	17,3	16,0	22,5	28,4	31,6	29,5
Steinfrukter	4,2	5,3	10,1	12,1	14,8	14,9
Meloner	—	4,8	11,5	16,8	18,4	20,9
Andre frukter	2,6	1,6	4,0	9,1	10,8	12,1
Sum import, frisk frukt	181,3	189,4	228,3	264,1	285,6	291,6
Import, konserverte frukt ^{1) 2)}	27,4	33,4	58,1	66,4	72,6	80,9
Import, tørket frukt	6,4	6,5	—	—	—	—
Sum import frukt i alt ^{1) 2)}	215,1	229,3	286,4	330,5	358,2	372,5
Import friske- og konserverte bær ²⁾	3,0	9,9	—	—	—	—
Import friske bær	—	—	6,2	8,5	10,2	10,7
Sum import bær ³⁾	3,0	9,9	6,2	8,5	10,2	10,7
Import, frukt og bær i alt	218,1	239,2	292,6	339,0	368,4	383,2
Eksport, frukt og bær i alt	1,0	2,0	4,8	2,9	4,0	4,5

1) F.o.m. 1999 omfatter tallene tørket frukt, og konserverte/tørket bær

2) Konserverte produkter omfatter også juice og konsentrater

3) Ekskl. konserverte og tørket bær f.o.m. 1999

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Årlig statistikk over utenrikshandelen.

Tabell 3.15a viser import og eksport av *RÅK-varer*¹ fordelt på de største varegruppene. Råk importen var på ca 306 mill. kg i 2006, noe som innebærer en økning på 11 prosent det siste året. Eksporten var til sammenlikning på ca 37 mill. kg. Det er bakervarer og da spesielt pizza som Norge importerer mest av, mens vi eksporterer mest sjokolade og sukkervarer. Ser man handelsutviklingen på RÅK-varer for de 10 siste årene, så har importen økt mens eksporten har vært mer stabil.

¹ RÅK-vare kan defineres som en vare som gis, eller kan gis, råvarepriskompensasjon i form av prisedskrivning, eksportstøtte eller toll på konkurrerende import.

Tabell 3.15 a Import og eksport av RÅK-varer. Millioner kg

	1995	1999	2004	2005	2006*
Import:					
Sjokolade og sukkervarer	31,1	33,9	43,7	42,6	45,0
Bakervarer, inkludert pizza	32,9	31,0	83,0	90,0	97,1
Sauser og supper og lignende	9,0	5,7	8,9	9,8	10,4
Iskrem	3,2	3,5	2,3	2,5	2,9
Annet ¹⁾	53,9	51,4	92,4	129,7	150,3
Sum	129,9	125,5	230,4	274,6	305,8
Eksport:					
Sjokolade og sukkervarer	11,9	13,9	10,4	11,7	11,9
Bakervarer, inkludert pizza	12,9	5,4	10,4	9,9	9,6
Sauser og supper og lignende	4,4	1,3	1,7	1,7	2,0
Iskrem	2,7	2,2	2,8	2,8	2,5
Annet ¹⁾	9,9	8,8	11,3	12,1	10,9
Sum	41,9	31,6	36,5	38,2	37,0
Nettoimport	88,1	93,8	193,8	236,3	268,8

* Foreløpige tall

1) Omfatter andre RÅK-varer som ikke er definert som sjokolade, bakervarer etc.

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Årlig statistikk over utenrikshandelen.

Tabell 3.15b viser fordelingen av importen og eksporten av RÅK-varene etter land. Sverige og Danmark er våre desidert viktigste handelspartnere av RÅK-varer, både på import- og eksportsiden. Av RÅK-importen i 2006 kom 35 prosent fra Sverige og Danmark, mens 67 prosent av eksporten gikk til våre to naboland. Importen fra Brasil har økt mye de to siste årene. Det er først og fremst produkter under tollnummer 21.06.1000 som står for importvolumet (proteinkonsentrater og tekstruerte proteinsubstanser).

Tabell 3.15b Import og eksport av RÅK-varer fordelt på land. Millioner kg

	1995	1999	2004	2005	2006*
Import:					
Sverige	34,3	32,6	50,0	52,3	54,3
Danmark	29,7	23,7	52,8	53,4	51,4
Nederland	17,9	19,0	27,1	36,1	33,9
Tyskland	9,0	12,3	26,2	31,9	35,1
Brasil	—	0,0	0,0	17,3	36,1
Annet ¹⁾	39,0	37,9	74,2	83,5	94,9
Sum	129,9	125,5	230,4	274,6	305,8
Eksport:					
Sverige	20,5	14,2	15,9	16,4	17,0
Danmark	5,7	6,4	8,2	9,1	7,9
Finland	3,0	3,1	3,1	3,2	3,4
Tyskland	0,8	1,1	0,6	2,0	1,0
Italia	—	0,0	1,5	1,1	0,9
Annet ¹⁾	11,9	6,8	7,1	6,4	6,8
Sum	41,9	31,6	36,5	38,2	37,0
Netto import	88,0	93,8	193,8	236,3	268,8

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Årlig statistikk over utenrikshandelen.

Tabell 3.16 viser verdien av norsk import av *snittblomster* i perioden 1998 til 2006. Siden 1998 har verdien av roseimporten økt med 31 prosent. Importen av snittblomster har i samme periode økt med 22 prosent. Samlet sett var importverdien på blomster 297 mill kr i 2006.

Tabell 3.16 Import av snittblomster. Verdi, millioner kroner

	1998	1999	2004	2005	2006*
Roser	32,3	32,1	28,0	38,5	42,4
Snittblomster ellers	209,6	205,5	211,7	241,2	254,7
Sum	241,9	237,6	239,7	279,7	297,1

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Månedstatistikk over utenrikshandelen.

Tabell 3.17 viser hovedkapitlene 1 til 24 i tolltariffen (med unntak av kapittel 13). I tabellen skiller vi mellom GSP land², MUL land³ og andre land⁴. Importoversikten

² GSP, Land/område som omfattes av Norges ordning med tollpreferanser for varer fra utviklingsland: Algerie, Argentina, Bahamas, Bahrain, Barbados, Bolivia, Bosnia-Herzegovina, Brazil, Brunei, Colombia, Cookøyene, Costa Rica, Cuba, Den dominikanske republikk, Dominica, Ecuador, Egypt, El Salvador, Elfenbenskysten, Fiji, Filippinene, Gabon, Ghana, Guatemala, Guyana, Honduras, Hong Kong, India, Indonesia, Irak, Iran, Jamaica, Kamerun, Kenya, Kina, Korea, Kuwait, Libanon, Macao, Malaysia, Mauritius, Mongolia, Nicaragua, Pakistan, Panama, Papa Ny-Guinea, Paraguay, Peru, Saint Lucia, Saint Vincent og Grenadinene, Saudi-Arabia,

viser importert mengde og verdi for de tre siste årene, både i mill kg og mill kr. I tabellen er det også angitt hvor stor prosentandel GSP-, MUL- og Andre land har basert på vekt og verdi. Samlet sett ble 16,7 prosent av alle varene målt i verdi importert fra GSP-landene, mens tilsvarende tall for MUL-land var 0,7 prosent. Sammenlikner vi importverdien i 2006 med 2005, gikk importverdien fra GSP-land opp, mens den gikk ned for MUL-landene.

Tabell 3.17 Import i mill kilo og kroner, fordelt på GSP- og MUL-land og andre land i perioden 2004-2006, samt % - vis andel. Inndelt etter tolltariffen.

Toll kap	Vare- gruppe	Mill kg	Mill kg	Mill kg	Mill kr	Mill kr	Mill kr	Vekt	Verdi
		2004	2005	2006	2004	2005	2006	%-andel i 2006	%-andel i 2006
1	<u>Levende dyr</u>								
	GSP	0,0	0,0	0,0	0,8	0,6	0,4	0,2 %	0,3 %
	MUL	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %	0,0 %
	ANDRE	0,7	0,8	0,9	96,4	113,2	154,2	99,8 %	99,7 %
2	<u>Kjøtt og spiselig avfall</u>								
	GSP	1,8	1,4	1,3	89,1	68,6	68,9	11,8 %	16,0 %
	MUL	1,5	1,3	1,0	54,4	60,7	53,3	9,4 %	12,4 %
	ANDRE	10,0	10,7	8,4	297,2	346,3	309,3	78,8 %	71,7 %
3	<u>Fisk og krepsedyr</u>								
	GSP	3,1	4,1	7,0	98,4	154,9	259,0	5,3 %	11,2 %
	MUL	0,5	0,6	0,6	34,7	31,2	32,2	0,4 %	1,4 %
	ANDRE	187,5	122,9	125,1	2 093,9	1 850,0	2 015,1	94,3 %	87,4 %
4	<u>Melk og meieriprodukter</u>								
	GSP	0,2	0,2	0,2	3,8	2,6	2,4	1,5 %	0,6 %
	MUL	0,0	0,0	0,0	1,0	0,6	0,5	0,3 %	0,1 %
	ANDRE	7,6	10,3	12,4	335,1	383,5	427,0	98,2 %	99,3 %
5	<u>Produkter av animalsk opprinnelse</u>								
	GSP	2,7	4,1	2,5	58,4	66,6	68,9	7,7 %	29,3 %
	MUL	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %	0,0 %
	ANDRE	49,7	24,6	29,6	179,3	176,5	166,4	92,3 %	70,7 %
6	<u>Levende trær og planter</u>								
	GSP	0,5	0,5	0,5	25,6	27,4	30,7	1,3 %	3,0 %
	MUL	0,7	1,0	1,1	45,3	58,7	65,3	3,2 %	6,4 %
	ANDRE	28,7	32,4	32,8	806,0	856,0	931,0	95,4 %	90,7 %
7	<u>Grønnsaker, røtter og knoller</u>								
	GSP	5,8	6,8	7,6	97,9	116,6	144,5	3,8 %	8,6 %
	MUL	0,0	0,1	0,3	0,7	2,2	6,8	0,2 %	0,4 %

Serbia og Montenegro, Sri Lanka, Surinam, Swaziland, Sør Afrika, Thailand, Tonga, Trinidad og Tobago, Uruguay, Vietnam og Zimbabwe

³ MUL, Som for GSP, men kjennetegner land/områder som betegnes som de minst utviklede land: Afghanistan, Angola, Bangladesh, Benin, Bhutan, Botswana, Kongo, Kapp Verde, Etiopia, Gambia, Guinea, Haiti, Laos, Liberia, Lesotho, Madagaskar, Mali, Myanmar, Maldivene, Malawi, Mosambik, Namibia, Niger, Nepal, Sudan, Senegal, Togo, Tanzania, Uganda og Zambia

⁴ Alle land med unntak av GSP og MUL land.

	ANDRE	148,2	172,0	188,9	1 268,6	1 370,1	1 529,7	96,0 %	91,0 %
8	<u>Spiselig frukter og nøtter</u>								
	GSP	115,5	125,4	125,7	950,8	1 039,7	1 080,8	39,0 %	34,7 %
	MUL	0,2	0,3	0,4	3,9	6,4	7,0	0,1 %	0,2 %
	ANDRE	174,3	189,2	196,2	1 706,2	1 886,3	2 028,0	60,9 %	65,1 %
9	<u>Kaffe, te og krydder</u>								
	GSP	36,0	36,6	36,1	408,4	580,5	589,4	84,8 %	70,4 %
	MUL	1,1	1,6	1,1	16,4	29,3	19,8	2,6 %	2,4 %
	ANDRE	5,2	6,1	5,4	209,2	240,7	228,5	12,7 %	27,3 %
10	<u>Korn</u>								
	GSP	76,5	34,7	14,5	142,1	87,0	64,6	4,1 %	12,3 %
	MUL	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %	0,0 %
	ANDRE	254,8	183,4	340,4	363,6	259,1	462,4	95,9 %	87,7 %
11	<u>Mølleprodukter</u>								
	GSP	2,0	1,9	5,0	5,0	5,0	21,7	3,9 %	5,1 %
	MUL	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %	0,0 %
	ANDRE	102,0	97,2	123,0	341,5	333,4	404,3	96,1 %	94,9 %
12	<u>Oljeholdige frø og frukter</u>								
	GSP	382,2	390,1	406,7	837,6	761,1	741,8	82,0 %	70,8 %
	MUL	0,1	0,1	0,0	0,5	0,1	0,0	0,0 %	0,0 %
	ANDRE	89,4	77,3	89,2	331,1	301,0	306,2	18,0 %	29,2 %
14	<u>Andre vegetabiliske produkter</u>								
	GSP	0,3	0,4	0,7	1,9	1,9	3,3	73,2 %	65,4 %
	MUL	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %	0,1 %
	ANDRE	0,3	0,2	0,3	2,3	1,7	1,7	26,8 %	34,5 %
15	<u>Animalske og vegetabiliske oljer</u>								
	GSP	41,0	107,8	83,3	195,2	481,8	426,3	22,4 %	20,1 %
	MUL	0,0	0,1	0,4	0,0	0,6	1,6	0,1 %	0,1 %
	ANDRE	277,8	268,2	288,1	1 557,2	1 463,6	1 695,8	77,5 %	79,9 %
16	<u>Produkter av kjøtt og fisk</u>								
	GSP	2,9	3,5	3,5	56,8	77,6	87,1	17,1 %	13,1 %
	MUL	0,0	0,0	0,0	0,7	1,4	1,4	0,1 %	0,2 %
	ANDRE	14,2	17,8	16,9	495,2	605,2	575,0	82,8 %	86,7 %
17	<u>Sukker og sukkervarer</u>								
	GSP	43,8	34,4	64,8	36,1	46,7	83,2	26,9 %	7,6 %
	MUL	0,0	2,1	0,0	0,1	1,8	0,0	0,0 %	0,0 %
	ANDRE	220,6	193,1	176,5	921,4	889,9	1 008,2	73,1 %	92,4 %
18	<u>Kakao og varer derav</u>								
	GSP	0,2	0,1	0,1	3,5	2,0	2,4	0,4 %	0,2 %
	MUL	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %	0,0 %
	ANDRE	32,7	32,5	34,2	1 036,1	1 011,1	1 081,8	99,6 %	99,8 %
19	<u>Produkter av korn og mel</u>								
	GSP	1,9	2,4	2,5	20,5	28,4	28,7	1,9 %	1,2 %
	MUL	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %	0,0 %
	ANDRE	109,4	125,9	130,4	2 008,1	2 083,9	2 285,1	98,1 %	98,8 %
20	<u>Produkter av grønnsaker, frukter, nøtter og andre plantedeler</u>								
	GSP	27,4	28,1	28,3	178,0	175,9	202,9	24,3 %	17,0 %
	MUL	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0 %	0,0 %
	ANDRE	79,0	78,9	88,3	806,1	828,1	993,5	75,7 %	83,0 %
21	<u>Forskjellig tilberedte næringsmidler</u>								

	GSP	1,0	18,4	37,5	21,2	77,0	134,0	40,8 %	7,8 %
	MUL	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %	0,0 %
	ANDRE	40,2	50,4	54,5	1 392,0	1 395,4	1 586,2	59,2 %	92,2 %
22	<u>Drikkevarer, etylalkohol og eddik</u>								
	GSP	10,0	14,0	10,6	101,2	125,4	111,5	5,9 %	3,8 %
	MUL	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %	0,0 %
	ANDRE	160,1	166,5	169,3	2 427,0	2 529,4	2 788,8	94,1 %	96,2 %
23	<u>Reststoffer og avfall fra næringsmiddelindustrien</u>								
	GSP	68,5	130,1	165,6	221,3	474,1	632,9	30,9 %	22,2 %
	MUL	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0 %	0,0 %
	ANDRE	382,9	338,7	370,1	1 741,1	1 608,1	2 222,9	69,1 %	77,8 %
24	<u>Tobakk</u>								
	GSP	5,4	1,2	1,0	89,4	40,5	33,9	23,1 %	5,6 %
	MUL	0,5	0,2	0,3	11,5	5,6	6,7	6,2 %	1,1 %
	ANDRE	5,7	3,8	3,1	601,7	614,1	564,2	70,7 %	93,3 %
	<u>Sum Kapittel 1- 24 (eksklusive kapittel 13) i tolltariffen</u>								
	GSP	828	946	1 005	3 643	4 442	4 819	28,8 %	16,7 %
	MUL	5	8	5	170	199	195	0,1 %	0,7 %
	ANDRE	2 381	2 203	2 484	21 016	21 146	23 765	71,1 %	82,6 %
	TOTALT	3 214	3 157	3 494	24 829	25 787	28 780	100 %	100 %

3.4 Selvforsyningsgrad

Selvforsyningsgraden er her definert som stor andel av matvareforbruket på engrosnivå, regnet på energibasis, som kommer fra norsk produksjon. Selvforsyningsgraden kan da per definisjon ikke overstige 100 prosent. Selvforsyningsgraden er basert på den faktiske fordeling av forbruket på norske og importerte produkter i det enkelte år. Denne fordelingen vil være påvirket av priser, kvalitetskrav, internasjonale handelsavtaler m.m. Selvforsyningsgraden gir derfor ikke et fullstendig bilde av mulighetene for å dekke matvarebehovet med innenlandsk produksjon. For eksempel kommer eksporten av ost og fisk ikke til uttrykk i selvforsyningsgraden, mens importen kommer med. Muligheten til å legge om produksjon og forbruk mot produkter som kan gi større matvaredekning, kommer heller ikke til uttrykk.

Når evnen til å dekke matvarebehovet med norsk produksjon (selvforsyningsevnen) skal vurderes, må det derfor i tillegg tas hensyn til matvareeksporten og mulighetene for produksjons- og forbruksomlegging. For øvrig vil en krisesituasjon ofte også medføre endringer i produksjonspotensialet på grunn av risikoen for redusert tilgang på maskiner og redskaper, reservedeler, drivstoff, gjødsel og andre driftsmidler.

Tabell 3.18 viser selvforsyningsgraden som norskprodusert andel av matvareforbruket (på engrosnivå) på energibasis, der den norskproduserte andelen er et uttrykk for forbruk fratrukket import av matvarer. Det er også tatt med hvor stor andel som er produsert i norsk jordbruk. Som vi ser av tabellen økte selvforsyningsgraden fra 2002 til 2005, og ble noe redusert til 2006. Endringer i selvforsyningsgraden skyldes hovedsakelig endringer i norskprodusert andel matkorn som følge av størrelsen på avlingene og kvaliteten på kornet. I 2002 var selvforsyningsgraden

47 prosent, og både i 2005 og 2006 var den 55 prosent. Kolonnen til høyre i tabellen viser de ulike matvarenes relative andel av energiforbruket i 2006.

"Korn, som mel" inneholder matkorn som mel, ris og tar hensyn til importert korn/mel i form av deiger, brødvarer og halvfabrikata. Den spesielt lave verdien i 2002 skyldes at hvete- og rugavlingene i Norge var spesielt lave dette året, og dermed ble andelen norskprodusert matmel lav.

Tabell 3.18 Norskprodusert andel av matvareforbruket på energibasis. Prosent

	1979	1989	1999	2002	2005	2006	% av energi- forbruk, 2006
Korn, som mel (inklusive ris)	13	23	36	32	67	63	26,6
Poteter, friske	93	99	79	78	76	75	1,8
Potetprodukter	67	93	76	76	77	82	2,0
Potetmel	75	84	80	88	83	85	0,9
Sukker honning sukkervarer	2	3	2	3	3	3	14,1
Grønnsaker	72	73	57	56	53	55	1,3
Frukt og bær	29	27	6	8	5	6	3,4
Kjøtt	92	97	97	96	94	97	11,6
Kjøttbiprodukter	86	96	98	99	96	96	0,7
Egg	100	100	99	99	99	99	1,5
Fisk ¹⁾	94	88	81	83	90	89	1,8
Helmelk	100	100	100	100	100	100	1,9
Lettmelk		100	100	100	100	100	3,0
Skummet melk	100	100	100	100	100	100	0,5
Konserverte melkeprodukter	86	100	100	99	98	99	2,0
Fløte, inklusive rømme	100	100	100	100	100	100	2,5
Ost	97	97	96	94	91	92	5,9
Smør	92	100	98	97	97	97	2,0
Margarin ²⁾	44	40	18	9	12	12	6,1
Annet fett ¹⁾	60	20	20	20	20	20	3,4
Norskprodusert i alt (selvforsyningsgrad)	49	50	48	47	55	55	
Produsert i norsk jordbruk	41	44	46	44	53	53	

* Foreløpige tall

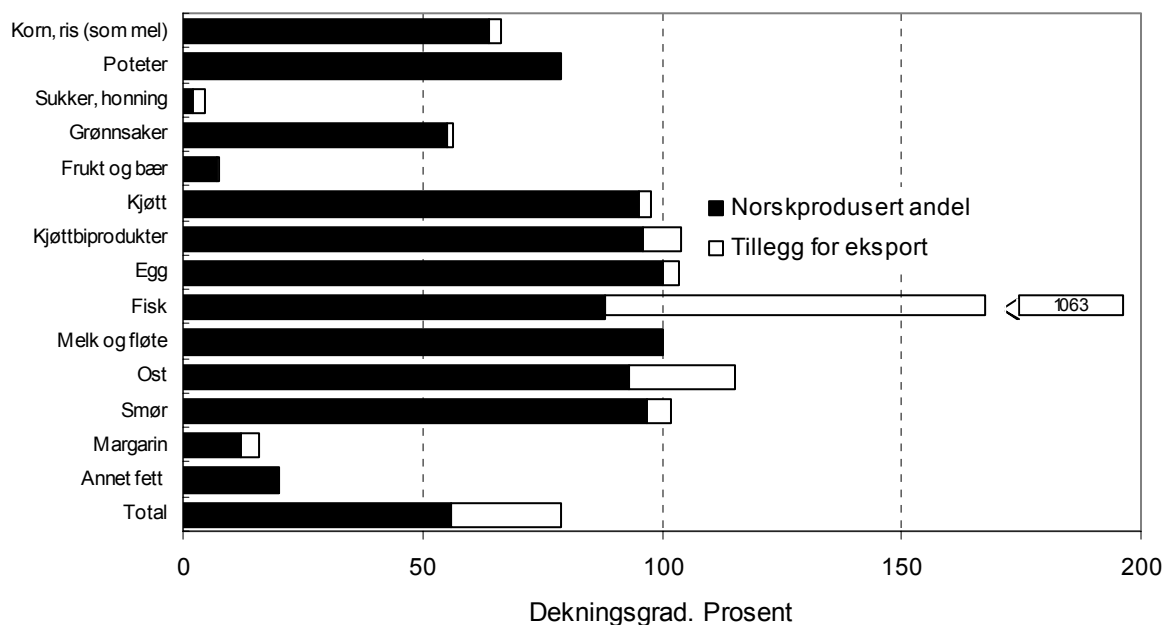
1) Anslag

2) Beregnet på grunnlag av norskproduserte råvarer. Ca. 100 prosent av margarinforbruket er produsert i Norge

Kilde: Beregnet av NILF for Statens råd for ernæring og fysisk aktivitet.

Figur 3.1 viser den norskproduserte andelen av matvareforbruket korrigeret for eksport av norskproduserte matvarer, dvs. dekningsgraden med matvareeksporten inkludert. Det er hovedsakelig fisk, ost, smør, kjøtt og egg som har vært eksportert de siste årene. Fisk er den viktigste matvaren Norge eksporterer, inklusiv eksporten er dekningsgraden for fisk nesten 100 prosent. For margarin er bare de norskproduserte råstoffene i produktene (marin olje) regnet som eksport. Eksport av annen

marin olje er det ikke tatt hensyn til. Tallene for 2004 viser en total dekningsgrad på 79 prosent. Dekningsgraden var i 1985, 1990 og 2004 henholdsvis 70, 72 og 78 prosent.

Figur 3.1 Norskprodusert andel av matvareforbruket på energibasis korrigert for eksport. Dekningsgrad 2004

3.5 Trygg mat

Mat og vann har alltid vært potensielle kilder til sykdom og helseskade. Regelverk og restriksjoner har som målsetting at mat ikke skal bidra til sykdom, skade eller annen ulempe. Trygg mat er ikke et entydig begrep. Det vil i alle fall legge vekt på helseaspektet, men begrepet vil også kunne ha et videre innhold og omfatte svært forskjellige elementer som ernæring, bestråling, emballasje, markedsføring, dyrehelse og -velferd, genmodifisering og handelshindringer⁵. St.meld. nr. 19 (1999–2000) setter trygg mat inn i en vid sammenheng og sier:

«Matsikkerhet eksisterer når alle mennesker til enhver tid har fysisk og økonomisk tilgang til nok og trygg mat for et fullgodt kosthold som møter deres ernæringsmessige behov og preferanser, og som danner grunnlag for et aktivt liv med god helse. Videre må maten kunne skaffes til veie på en økonomisk og miljømessig bærekraftig måte»

I følge matloven (Lov av 19. desember 2004 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv), så har virksomhet og enhver annen plikt til å varsle Mattilsynet ved

⁵ Nærmere behandling av ulike tolkninger er gitt i rapporten:

Veggeland F. og S. Berge. 2001. *Trygg mat – begreper, erfaringer og strategier*. NILF-notat 2001-4

grunn til mistanke om smittsom dyresykdom som kan gi vesentlige samfunnsmessige konsekvenser.

Dette kapitlet tar opp deler av problematikken angående sykdommer som er overførbare mellom dyr og mennesker, zoonoser. Det er Mattilsynet som har ansvaret for å overvåke og kontrollere dyresykdommer, og for visse zoonoser finnes egne overvåkingsprogram. Veterinærinstituttet gir i samarbeid med Nasjonalt folkehelseinstitutt og Mattilsynet ut en oversikt over tilstanden i 2005, utarbeidet i henhold til EUs zoonosedirektiv og som en del av rapporteringssystemet i EU. Antall sykdomstilfeller er registrert av Folkehelsa på grunnlag av forekomst uansett smittevei. For alle sykdommene vil pasienter med kjent utenlandsreise ved utbrudd eller høvelig tid før, ansees som smittet i utlandet.

Av ikke matbåren smitte i Norge kan nevnes at ubehandlet drikkevann er identifisert som smittekilde for salmonellose, og sølesprut for campylobacteriose. Direkte berøring med hund og katt eller andre dyr, også fugler, anses som en sannsynlig smittevei for flere sykdommer.

Tabell 3.19 nedenfor gir en oversikt over forekomst av zoonoser i Norge.

Tabell 3.19 Forekomst av zoonoser i Norge, 2005

Sykdom	Næringsmidler ¹⁾				Antall registrerte sykdomstilfeller hos mennesker		
	Antall prøver		% positive		Totalt	Per 100 000	Smittet i utlandet
	Norske	Import	Norske	Import			
Campylobacteriose	938		6,0		2 627	57,0	50 %
Salmonellose ²⁾	17 197		0,0		1 484	32,2	75 %
Toksoplasmose							
Yersiniose					125	2,7	Ca 35 %
Listeriose	2 483		0,2		14	0,3	
Infeksjon med <i>E. coli</i>	59		0,0		18	0,4	Ca 45 %
Brucellose	Ukjent		0,0		0	0	

1) Fisk og skalldyr er ikke med

2) De norske prøvene inkluderer også prøvene av utenlandsk frukt og grønnsaker

Kilde: Norsk zoonosesenter. Zoonoserapporten 2005.

Campylobacter er internasjonalt satt i forbindelse med fjørfe, som antas å være hovedsmittekilden. Det synes ikke å være en like klar sammenheng i Norge, hvor både husdyr og ville fugler og dyr anses som friske smittebærere. Fjorfekjøtt kjøpt rått, samt konsum av grillmat og ubehandlet drikkevann, og kontakt med dyr i yrke er identifisert som viktige risikofaktorer. Tuberkulose hos storfe og brucellose hos dyr anses som utryddet i Norge. Trikiner ble i 2005 ikke påvist hos slaktede svin eller hester, og heller ikke hos de kontrollerte rever og grevlinger. På Svalbard ble det påvist ekinokkose hos 32 prosent av de testede østmarkmus, men det ble ikke gjort positive funn i verken slaktede dyr eller rovdyr i Norge. Rabies er tidligere sporadisk påvist på Svalbard, men det var ingen positive prøver i 2005.

Kjøttbransjen⁶ har utarbeidet egne beredskapsplaner for munn- og klauvsjuke, miltbrann og salmonella. Kugalskap (BSE) ble første gang påvist hos storfe i Storbritannia i 1986. Den settes i forbindelse med Creutzfeldt-Jacobs sykdom hos menneske. Inkubasjonstiden hos storfe er lang (2–10 år), og testing vil ikke avdekke smitte før etter en tid. Sykdommen er ikke påvist i Norge, og i 2004 ble totalt 21 379 storfe undersøkt. Smitteveiene er ikke helt klarlagt, men overføring av sykdommen settes i forbindelse med nedsatt temperatur ved varmebehandling av animalsk materiale til fôr i Storbritannia⁷.

I Norge har krav til varmebehandling vært på et internasjonalt høyt nivå siden 1959, og vi har ikke hatt registrert import av kjøttbenmel til produksjonsdyr⁸. Begrenset tilgang på kjøttbenmel har tradisjonelt gitt lite bruk til storfe. I 1990 ble patedyrproteiner (unntatt melk) forbudt i fôr til drøvtyggere. Forbudet ble i desember 2000 midlertidig utvidet til å gjelde alle produksjonsdyr fra 2001. Slakteavfall definert som risikomateriale, blant annet sentralnervesystemet, er underlagt egne rutiner.

En restriktiv importpolitikk har gitt lite import av levende dyr, og i tillegg gjort det relativt enkelt å spore opp importdyr. Det er forsterkede rutiner for kontroll ved slakt av importerte dyr.

Det er satt inn flere ressurser på å opprettholde forbrukernes tillit til at det er trygt å spise kjøtt omsatt i Norge, og det er lagt spesiell vekt på BSE. EUs vitenskapelige styringskomité (SSC) har vurdert Norge som det landet i Europa med størst sannsynligheten til å oppdage en eventuell BSE-smitte i dyrepopulasjonen. I juli 2004 la EFSA frem en oppdatert geografisk risikovurdering av Norge med hensyn til BSE. Fordi det blant annet ble stilt strengere krav til dokumentasjon om hva som har blitt importert, så ble Norge gradert ned en klasse (fra 1 til 2) dvs. «It is unlikely, but cannot be excluded» at norske storfe har BSE.

Selv om det i Norge er meget lav risiko for at BSE-smitte er til stede, gjennomfører vi allerede tiltak for å forebygge BSE hos folk og dyr på nivå med de mest infiserte land i Europa. Høsten 2001 innførte EU et nytt regelverk for samordnet forebygging av kugalskap og beslektede sykdommer (TSE) i hele Europa. Dette innebærer enkelte videreføring av allerede innførte tiltak (se Resultatkontrollen 2001), mens det på noen områder iverksetter nye tiltak. I 2005 skulle følgende kategorier storfe undersøkes for BSE:

- Alle storfe med kliniske neurologiske symptomer hvor BSE ikke kan utelukkes.
- Alle importdyr uansett alder samt avkom av importerte hunddyr eldre enn 24 måneder ved slakting.
- Alle nødslakt eldre enn 24 måneder.
- Alle storfe eldre enn 24 måneder som dør eller som avlives uten at de skal gå til humant konsum.
- Alle storfe eldre enn 24 måneder som man finner unormale ved slakting.

⁶ Kilde: *Kjøttets tilstand 2000*. Årlig rapport fra Fagsenteret for kjøtt. Utgitt første gang i 2000

⁷ Veterinærinstituttets nettsider: Faktaark 1/2001 02.02. *Bovin Spongiform Encephalopati (BSE)* gir oversikt over utbredelse, diagnose, smitte, kontroll og bekjempelse og zoonotiske aspekter

⁸ Dyrehelsetilsynets nettsider: *Overvåkning og kontroll av BSE (kugalskap)*. Hentet ned 28.02.01 og Kristian Hoel i Statens dyrehelsetilsyn, sentralforvaltningen, pers. med. 02.04.2001

- Alle storfe hvor alder eller opprinnelse ikke kan fastslås.
- Et utvalg rutinemessig slaktede storfe over 30 måneder, totalt ca 10 000 årlig.

I følge Statens dyrehelsetilsyn kommer Norge godt ut i forhold til dette regelverket: Grunnen til dette er at BSE aldri er påvist i Norge og at vi tradisjonelt har hatt liten innførsel av dyr, ingen innførsel av kjøttbenmel til matproduserende dyr, gode systemer for varmebehandling av kjøttbenmel og en hensiktsmessig organisering av veterinærtjenesten og laboratoriesystemene. Norge har heller ikke hatt tradisjoner for å bruke kjøttbenmel til storfe, og hatt forbud mot bruk av kjøttbenmel fra drøvtyggere til storfe siden 1990.

Dyresykdommer generelt er delt i fire grupper etter alvorlighetsgrad, og tiltak og rapporteringssystem er lagt opp etter dette med hjemmel i Matloven (Lov om matproduksjon og mattrygghet mv) og tilhørende forskrift av 05.02.1990 (Forskrift om instruks for A-, B- og C-sjukdommer). Mattilsynet er ansvarlig instans. Det er 27 sykdommer i gruppe A, og 15 av disse er gruppe A-sykdommer på OIEs liste for internasjonal rapportering. Fem av disse sykdommene er rapportert i Norge, mens de 10 øvrige ikke er rapportert i Norge. Av de fem som er registrert i Norge ble tre rapportert i forrige århundre, diagnostisert siste gang i henholdsvis 1952 (munn og klauvsjuka), 1963 (svinepest) og 1997 (Newcastle Disease). De to andre som er registrert i Norge er det over hundre år siden ble rapportert. Heller ikke alle gruppe B sykdommer er registrert i Norge⁹.

Det har vært varierende restriksjoner på import av både levende dyr og planter og av dyre- og planteprodukter blant annet av hensyn til smitterisiko. Etter epidemisk utbrudd av munn- og klauvsyke på De Britiske øyer og spredning til kontinentet ble det en periode i mars/april 2001 innført midlertidig importforbud fra EU og EFTA-land. Det innebærer i grove trekk at det ikke er tillatt innført klovdyr, kjøtt- og kjøttprodukter, melk- og melkeprodukter og lignende av klovdyr. Det er også restriksjoner for mennesker, dyr og gjenstander som har oppholdt seg i disse områdene. Det gjelder særlig kontakt med klovdyr og krav om vask og desinfeksjon. Munn og klauvsyke har bare i sjeldne tilfeller smittet mennesker.

⁹ Kilde: *The animal Health and Disease control Position in Norway 1999*. Dyrehelsetilsynet

4 Distriktpolitikk og sysselsetting

I St.meld. nr. 19 (1999–2000) heter det blant annet at «...landbruket fortsatt skal ha en sentral rolle i distriktpolitikken framover. Målet om et aktivt landbruk i alle deler av landet er en del av den brede distriktpolitikken, der siktemålet er å opprettholde hovedtrekkene i bosetningsmønsteret.» Dette kapitlet tar opp utviklingen i antall jordbruksbedrifter, arbeidsforbruket, rekruttering til jordbruket og bygdeutvikling.

4.1 Utviklingen i antall jordbruksbedrifter

I dette kapitlet er det sett på utviklingen i antall jordbruksbedrifter. Utviklingen på landsbasis er behandlet i tabell 2.4 hvor også den relative andelen jordbruksbedrifter i de forskjellige størrelsesgruppene er tatt med, i tillegg til utviklingen i leid areal. I dette kapitlet skal vi se på landsdelsnivå og på gruppering etter kommuneklasser og virkeområdene til de distriktpolitiske virkemidlene. En jordbruksbedrift er en eller flere eiendommer som drives sammen som én enhet, og er tilpasset definisjonen gitt for produksjonstilskudd i jordbruket. Antall jordbruksbedrifter er derfor mindre enn antall landbrukseiendommer (som framgår av tabell 4.14). Samdrifter og hagebruksenheter og andre jordbruksbedrifter under 5 dekar er holdt utenom før 1999. Jorda på jordbruksbedrifter som legges ned som selvstendige enheter, kan enten gå ut av bruk eller overtas av en annen jordbruksbedrift ved salg eller leie.

4.1.1 Landsdeler

Utviklingen i antall jordbruksbedrifter og den relative andelen av størrelsesgruppene er vist på landsbasis i tabell 2.4. Tabell 4.1 viser utviklingen på landsdelsnivå.

Tabell 4.1 Antall jordbruksbedrifter fordelt på landsdeler, og årlig prosentvis endring

Bruksstørrelse, dekar		1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
							79-89	89-99	99-06
Østlandet	< 100	33 469	24 598	11 801	6 284	5 988	-3,0	-7,1	-9,2
	100-199	9 861	10 425	8 665	6 727	6 425	0,6	-1,8	-4,2
	200-299	3 372	4 066	4 349	4 017	3 850	1,9	0,7	-1,7
	300-499	1 900	2 266	2 915	3 174	3 185	1,8	2,6	1,3
	500-799	507	602	1 030	1 272	1 334	1,7	5,5	3,8
	> 800	114	127	255	544	582	1,1	7,2	12,5
	Alle bruk	49 223	42 084	29 015	22 018	21 364	-1,6	-3,7	-4,3
Agder og Rogaland	< 100	12 485	8 424	4 234	2 524	2 378	-3,9	-6,6	-7,9
	100-199	2 662	3 346	2 996	2 296	2 131	2,3	-1,1	-4,8
	200-299	520	890	1 490	1 487	1 443	5,5	5,3	-0,5
	300-499	162	260	643	901	927	4,8	9,5	5,4
	500-799	10	30	70	200	240	11,6	8,8	19,2
	> 800	3	3	8	35	43	0,0	10,3	27,2
	Alle bruk	15 842	12 953	9 441	7 443	7 162	-2,0	-3,1	-3,9
Vestlandet	< 100	25 967	17 083	9 500	5 043	4 703	-4,1	-5,7	-9,6
	100-199	2 901	4 529	4 967	3 908	3 700	4,6	0,9	-4,1
	200-299	244	536	1 165	1 640	1 643	8,2	8,1	5,0
	300-499	49	68	254	558	633	3,3	14,1	13,9
	500-799	5	7	18	77	96	3,4	9,9	27,0
	> 800	1	2	4	11	10	7,2	7,2	14,0
	Alle bruk	29 167	22 225	15 908	11 237	10 785	-2,7	-3,3	-5,4
Trøndelag	< 100	9 432	5 660	2 992	2 003	1 508	-5,0	-6,2	-9,3
	100-199	4 119	4 599	3 622	2 144	2 274	1,1	-2,4	-6,4
	200-299	1 146	1 601	2 136	1 631	1 826	3,4	2,9	-2,2
	300-499	412	534	939	850	1 373	2,6	5,8	5,6
	500-799	48	63	123	203	341	2,8	6,9	15,7
	> 800	14	10	19	3 700	79	-3,3	6,6	22,6
	Alle bruk	15 171	12 467	9 831	7 654	7 401	-1,9	-2,3	-4,0
Nord-Norge	< 100	13 380	6 235	2 710	1 120	1 077	-7,4	-8,0	-12,4
	100-199	2 089	2 431	2 036	1 399	1 266	1,5	-1,8	-6,6
	200-299	370	835	1 227	1 116	1 099	8,5	3,9	-1,6
	300-499	53	138	522	837	836	10,0	14,2	7,0
	500-799	5	12	46	162	178	9,1	14,4	21,3
	> 800	2	2	4	17	31	0,0	7,2	34,0
	Alle bruk	15 899	9 653	6 545	4 651	4 487	-4,9	-3,8	-5,3
Landet	< 100	94 733	62 000	31 237	16 974	15 654	-4,2	-6,6	-9,4
	100-199	21 632	25 330	22 286	16 474	15 796	1,6	-1,3	-4,8
	200-299	5 652	7 928	10 367	9 891	9 861	3,4	2,7	-0,7
	300-499	2 576	3 266	5 273	6 320	6 954	2,4	4,9	4,0
	500-799	575	714	1 287	1 914	2 189	2,2	6,1	7,9
	> 800	134	144	290	4 307	745	0,7	7,3	14,4
	Alle bruk	125 302	99 382	70 740	53 003	51 199	-2,3	-3,3	-4,5

* Foreløpige tall.

1) Til og med 1999 gjelder tallene størrelsesgruppen 5-50 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

For fylkesvis fordeling se del II tabell 5.

Det er en klar nedgang over hele landet både i tiårsperioden fra 1979 til 1989 og i perioden 1989 til 1999. Den årlige relative nedgangen i antall jordbruksbedrifter er størst i den siste perioden i alle landsdeler med unntak av Nord-Norge. Fra 1989 til 1999 er den prosentvise årlige nedgangen minst i Trøndelag og størst i Nord-Norge. De minste jordbruksbedriftene har den største relative nedgangen i antall.

Etter 1999 har gjennomsnittlig avgang i antall bruk vært 4,5 prosent hvert år. Det er Vestlandet og Nord-Norge som da har opplevd størst årlig reduksjon, og Agder/Rogaland og Trøndelag som har hatt minst reduksjon. I alle landsdeler har størrelsesgruppene under 300 dekar blitt redusert etter 1999, mens det har blitt flere med over 300 dekar. Vestlandet er unntak her, hvor også størrelsesgruppa 200–300 dekar har økt etter 1999.

4.1.2 Kommuneklasser

Statistisk Sentralbyrå har en inndeling i sju kommuneklasser bygd på Standard for kommuneklassifisering 1994, Norges offisielle statistikk. Målsettingen er å dekke behovet for en allmenn kommunegruppering. Den bygger på forholdet mellom sysselsetting i ulike næringer og har følgende hovedinndeling:

Kommuneklasse	Antall kommuner	
1	91	Primærnæringskommuner
2	59	Blandede landbruks- og industrikommuner
3	66	Industrikommuner
4	74	Mindre sentrale blandede tjenesteytings- og industrikommuner
5	77	Sentrale blandede tjenesteytings- og industrikommuner
6	30	Mindre sentrale tjenesteytingskommuner
7	34	Sentrale tjenesteytingskommuner

Kolonnen med "antall kommuner" viser hvordan fordelingen av kommunene var i 2006.

Inndeling i kommuneklasser er ikke en inndeling etter geografiske områder, men en inndeling på kommunenivå etter type av næringsliv og sentralitet. Del II tabell 6 viser fordelingen av kommuneklasser på fylkene. Tabell 4.2 viser utviklingen i antall jordbruksbedrifter for hver kommuneklasse.

Hele perioden sett under ett for landet, så har 59 prosent av jordbruksbedriftene forsvunnet etter 1979. Størst har reduksjonen vært i klasse 4 og 6, mens klasse 2 har hatt den minste reduksjonen i antall jordbruksbedrifter. I perioden fra 1979 til 1989 ble antall jordbruksbedrifter i størrelsesgruppen under 100 dekar redusert i alle kommuneklassene. Det samme skjedde i tiårsperioden 1989 til 1999, men da opplevde i tillegg alle kommuneklassene at arealgruppen 100-199 dekar også ble redusert. De sentrale tjenesteytingskommunene, kommuneklasse 7, var ett unntak her, i og med at her hadde også størrelsesgruppa fra 100–200 dekar nedgang den første tiårsperioden, og størrelsesgruppa 200–300 dekar ble redusert i den siste perioden. Etter 1999 har klasse 4 hatt størst gjennomsnittlig årlig reduksjon i antall jordbruksbedrifter, mens klasse 2 har hatt minst reduksjon.

Tabell 4.2 Antall jordbruksbedrifter fordelt på kommuneklasser, og årlig prosentvis endring

Brukstørrelse, dekar		1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
							79-89	89-99	99-06
Klasse 1	< 100	16 061	9 351	4 851	2 555	2 416	-5,3	-6,4	-9,5
	100-199	3 211	4 309	4 071	2 983	2 747	3,0	-0,6	-5,5
	200-299	520	960	1 703	1 814	1 760	6,3	5,9	0,5
	300-499	117	194	474	942	1 003	5,2	9,3	11,3
	500-799	11	15	34	133	165	3,2	8,5	25,3
	> 800	1	2	2	16	19	7,2	0,0	37,9
	Alle bruk	19 921	14 831	11 135	8 443	8 110	-2,9	-2,8	-4,4
Klasse 2	< 100	14 795	9 554	5 288	3 135	2 968	-4,3	-5,7	-7,9
	100-199	4 256	5 335	4 814	3 552	3 373	2,3	-1,0	-5,0
	200-299	842	1 411	2 167	2 280	2 203	5,3	4,4	0,2
	300-499	297	392	767	1 187	1 273	2,8	6,9	7,5
	500-799	48	65	139	263	294	3,1	7,9	11,3
	> 800	8	11	22	78	83	3,2	7,2	20,9
	Alle bruk	20 246	16 768	13 197	10 495	10 194	-1,9	-2,4	-3,6
Klasse 3	< 100	15 642	10 570	5 491	2 896	2 692	-3,8	-6,3	-9,7
	100-199	2 615	3 403	3 244	2 539	2 404	2,7	-0,5	-4,2
	200-299	610	887	1 341	1 372	1 337	3,8	4,2	0,0
	300-499	261	364	629	889	912	3,4	5,6	5,5
	500-799	81	101	145	238	280	2,2	3,7	9,9
	> 800	15	16	38	70	77	0,6	9,0	10,6
	Alle bruk	19 224	15 341	10 888	8 004	7 702	-2,2	-3,4	-4,8
Klasse 4	< 100	17 633	11 367	5 545	2 637	2 496	-4,3	-6,9	-10,8
	100-199	2 586	3 263	3 159	2 414	2 277	2,4	-0,3	-4,6
	200-299	590	942	1 360	1 404	1 372	4,8	3,7	0,1
	300-499	217	317	609	926	924	3,9	6,7	6,1
	500-799	49	61	126	234	263	2,2	7,5	11,1
	> 800	12	11	24	54	63	-0,9	8,1	14,8
	Alle bruk	21 087	15 961	10 823	7 669	7 395	-2,7	-3,8	-5,3
Klasse 5	< 100	20 794	15 242	7 301	3 935	3 732	-3,1	-7,1	-9,1
	100-199	6 514	6 552	5 117	3 786	3 615	0,1	-2,4	-4,8
	200-299	2 212	2 583	2 660	2 329	2 227	1,6	0,3	-2,5
	300-499	1 190	1 414	1 920	1 962	1 925	1,7	3,1	0,0
	500-799	263	322	604	827	861	2,0	6,5	5,2
	> 800	70	73	134	329	362	0,4	6,3	15,3
	Alle bruk	31 043	26 186	17 736	13 168	12 722	-1,7	-3,8	-4,6
Klasse 6	< 100	5 004	2 606	1 211	577	553	-6,3	-7,4	-10,6
	100-199	923	1 024	842	605	546	1,0	-1,9	-6,0
	200-299	185	383	490	443	450	7,5	2,5	-1,2
	300-499	40	68	264	365	358	5,4	14,5	4,4
	500-799	4	12	29	87	92	11,6	9,2	17,9
	> 800	5	5	7	15	25	0,0	3,4	19,9
	Alle bruk	6 161	4 098	2 843	2 092	2 024	-4,0	-3,6	-4,7

Tabell 4.2 forts. Antall jordbruksbedrifter fordelt på kommuneklasser, og årlig prosentvis endring

Brukstørrelse, dekar		1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
							79-89	89-99	99-06
Klasse 7	< 100	4 804	3 310	1 550	817	797	-3,7	-7,3	-9,1
	100-199	1 527	1 444	1 039	885	834	-0,6	-3,2	-3,1
	200-299	693	762	646	544	512	1,0	-1,6	-3,3
	300-499	454	517	610	546	559	1,3	1,7	-1,2
	500-799	119	138	210	231	234	1,5	4,3	1,6
	> 800	23	26	63	109	116	1,2	9,3	9,1
Alle bruk		7 620	6 197	4 118	3 132	3 052	-2,0	-4,0	-4,2
Hele landet	< 100	94 733	62 000	31 237	16 552	15 654	-4,2	-6,6	-9,4
	100-199	21 632	25 330	22 286	16 764	15 796	1,6	-1,3	-4,8
	200-299	5 652	7 928	10 367	10 186	9 861	3,4	2,7	-0,7
	300-499	2 576	3 266	5 273	6 817	6 954	2,4	4,9	4,0
	500-799	575	714	1 287	2 013	2 189	2,2	6,1	7,9
	> 800	134	144	290	671	745	0,7	7,3	14,4
Alle bruk		125 302	99 382	70 740	53 003	51 199	-2,3	-3,3	-4,5

* Foreløpige tall

1) Før 1999 gjelder tallene størrelsesgruppen 5-50 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

4.1.3 Virkeområdene for distriktpolitiske virkemidler

Landet er delt i fem områder etter «Forskrift om avgrensning av geografisk virkeområde for distriktpolitiske virkemidler», revidert 30.04.1998. Områdene er vist nedenfor. Område E er utenfor virkeområdene og det er ingen virkemidler i dette området. Virkemiddelbruken er kumulativ, og det kan brukes økende grad av virkemidler fra tiltaksområde D til tiltaksområde A.

Virkeområde	Hovedsakelig omfang av området
A	Finnmark, Nord-Troms unntatt Tromsø
B	Resten av Troms unntatt Tromsø, Nordland unntatt Bodø, utkantkommuner i Trøndelag, nordlige deler av Møre og Romsdal, Oppland, Hedmark, vestlige deler av Telemark
C	Tromsø, Bodø, kystkommuner i Trøndelag, indre deler av Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane, Midt-Oppland indre deler av Hordaland, Agder og Buskerud, deler av Hedmark, Telemark og Rogaland
D	Deler av Trøndelag ytre deler av Møre og Romsdal deler av Hordaland og Vest-Agder og noen andre kommuner
E	Oslofjord- og Mjøsregionen, Kristiansand-, Bergens- og Trondheimsregionen

Virkeområdene er en inndeling på kommunalt nivå som bygger på en analyse av enkeltkommuners mulighet for arbeidsplassutvikling og sysselsetting. Den er ingen aggregering og områdebeskrivelse. Statistisk Sentralbyrå publiserer heller ikke løpende statistikk for distriktpolitiske virkeområder. Inndelingen er ikke statisk og ble sist revidert i 1998 og senere endret i 1999.

Tabell 4.3 nedenfor viser utviklingen i antall bruk for virkeområdene for distriktpolitiske virkemidler. Det er kommuner med størst støttebehov, område A, hvor det også er størst prosentvis årlige nedgangen i antall jordbruksbedrifter i hele perioden. Det er også denne gruppa som har sterkest nedgang i antall små jordbruksbedrifter. Det er kommunene i område C som har lavest nedgang i antall jordbruksbedrifter i tidsrommet 1979 til 1989, og område C og B som har nedgang under gjennomsnittet i tiåret etter. Etter 1999 er det område E som har oppled minst reduksjon. Område C og D har opplevd en økning i antall bruk i størrelsesgruppen 200-299 dekar etter 1999, mens de andre områdene og landet totalt har fått redusert denne størrelsesgruppen. Forskjellene mellom områdene i utviklingen i antall bruk, vil påvirkes av endringer i sammensetningen av virkemiddelområdene.

Tabell 4.3 Antall jordbruksbedrifter fordelt på virkeområdene for distriktspolitiske virkemidler, og årlig prosentvis endring

Brukstørrelse, dekar		1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig %-vis endring		
							79-89	89-99	99-06
Område A	< 100	2 031	985	428	141	130	-7,0	-8,0	-15,7
	100-199	272	267	259	171	155	-0,2	-0,3	-7,1
	200-299	55	137	164	160	153	9,6	1,8	-1,0
	300-499	7	36	81	120	118	17,8	8,4	5,5
	500-799	1	3	16	27	31	11,6	18,2	9,9
	> 800				1	3			
	Alle bruk	2 366	1 428	948	620	590	-4,9	-4,0	-6,6
Område B	< 100	21464	11293	5412	2606	2489	-6,2	-7,1	-10,5
	100-199	5070	6128	5268	3618	3327	1,9	-1,5	-6,4
	200-299	969	1824	2810	2701	2628	6,5	4,4	-1,0
	300-499	217	355	958	1710	1765	5,0	10,4	9,1
	500-799	23	38	80	292	347	5,1	7,7	23,3
	> 800	4	4	9	35	50	0,0	8,4	27,8
	Alle bruk	27 747	19 642	14 537	10 962	10 606	-3,4	-3,0	-4,4
Område C	< 100	30 411	21 105	11 385	6 229	5 855	-3,6	-6,0	-9,1
	100-199	5 170	6 969	7 013	5 698	5 416	3,0	0,1	-3,6
	200-299	993	1 486	2 384	2 728	2 685	4,1	4,8	1,7
	300-499	400	519	919	1 411	1 474	2,6	5,9	7,0
	500-799	76	97	205	341	383	2,5	7,8	9,3
	> 800	19	17	36	98	110	-1,1	7,8	17,3
	Alle bruk	37 069	30 193	21 942	16 505	15 923	-2,0	-3,1	-4,5
Område D	< 100	11 087	7 264	3 614	1 771	1 675	-4,1	-6,7	-10,4
	100-199	1 654	2 248	2 178	1 598	1 504	3,1	-0,3	-5,2
	200-299	322	516	812	925	910	4,8	4,6	1,6
	300-499	107	159	349	529	553	4,0	8,2	6,8
	500-799	17	20	48	112	125	1,6	9,1	14,7
	> 800	7	6	6	25	29	-1,5	0,0	25,2
	Alle bruk	13 194	10 213	7 007	4 960	4 796	-2,5	-3,7	-5,3
Område E (uten virkemidler)	< 100	29 740	21 353	10 398	5 805	5 505	-3,3	-6,9	-8,7
	100-199	9 466	9 718	7 568	5 679	5 394	0,3	-2,5	-4,7
	200-299	3 313	3 965	4 197	3 672	3 485	1,8	0,6	-2,6
	300-499	1 845	2 197	2 966	3 047	3 044	1,8	3,0	0,4
	500-799	458	556	938	1 241	1 303	2,0	5,4	4,8
	> 800	104	117	239	512	553	1,2	7,4	12,7
	Alle bruk	44 926	37 906	26 306	19 956	19 284	-1,7	-3,6	-4,3
Hele landet	< 100	94 733	62 000	31 237	16 552	15 654	-4,2	-6,6	-9,4
	100-199	21 632	25 330	22 286	16 764	15 796	1,6	-1,3	-4,8
	200-299	5 652	7 928	10 367	10 186	9 861	3,4	2,7	-0,7
	300-499	2 576	3 266	5 273	6 817	6 954	2,4	4,9	4,0
	500-799	575	714	1 287	2 013	2 189	2,2	6,1	7,9
	> 800	134	144	290	671	745	0,7	7,3	14,4
	Alle bruk	125 302	99 382	70 740	53 003	51 199	-2,3	-3,3	-4,5

* Foreløpige tall

1) Før 1999 gjelder tallene størrelsesgruppen 5-50 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

4.2 Utviklingen i noen produksjoner

Tabellene nedenfor viser fordelingen på landsdeler for ulike produksjoner og utviklingen de siste årene. I St. meld nr. 19 (1999–2000) heter det «Kanaliseringspolitikken har gjort det mulig å bruke et stort jordbruksareal og ha landbruk i alle deler av landet.» og videre at «det fortsatt skal være en geografisk arbeidsdeling i landbruket slik vi har i dag.» Tabell 4.4a til d nedenfor viser utviklingen i antall jordbruksbedrifter med planteproduksjon, dvs. korn og oljevekster, poteter, grønnsaker på friland og engareal. Samme jordbruksbedrift kan ha mer enn én produksjon og antallet jordbruksbedrifter med ulike produksjoner kan ikke summeres til totaltall.

Tabell 4.4a Antall jordbruksbedrifter med korn og oljevekster i landsdelene og andel i prosent

	1979		1989		1999		2005		2006*	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Østlandet	30 219	76	25 508	77	17 112	78	12 615	75	12 011	76
Agder og Rogaland	2 538	6	1 919	6	1 024	5	732	4	637	4
Vestlandet	522	1	572	2	273	1	219	1	204	1
Trøndelag	6 099	15	5 008	15	3 455	16	3 147	19	2 999	19
Nord-Norge	154	0	96	0	45	0	57	0	55	0
Hele landet	39 532		33 103		21 909		16 770		15 906	

* Foreløpige tall

Antall jordbruksbedrifter totalt har gått ned for alle fire planteproduksjonene. For korn har det vært nokså stabil fordeling mellom landsdelene. Når det gjelder potetdyrking, så har Nord-Norge fått en relativt større andel, mens reduksjonen har vært størst for Vestlandet. Det totale antall som dyrker potet er redusert til om lag 5 prosent av hva det var i 1979.

Tabell 4.4b Antall jordbruksbedrifter med poteter i landsdelene og andel i prosent

	1979		1989		1999		2005		2006*	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Østlandet	31 154	36	13 494	35	3 964	39	1 938	39	1 686	40
Agder og Rogaland	11 301	13	5 211	14	1 224	12	564	11	478	11
Vestlandet	21 816	25	9 090	24	1 446	14	616	12	476	11
Trøndelag	11 039	13	4 590	12	1 442	14	645	13	568	14
Nord-Norge	12 087	14	5 773	15	2 184	21	1 166	24	982	23
Hele landet	87 397		38 158		10 260		4 929		4 190	

* Foreløpige tall

Antall produsenter med grønnsaker har gått sterkt ned, og var i 1999 på 8 prosent av antallet i 1979. Reduksjonen fortsatte etter 1999, og i 2006 utgjorde antall jordbruksbe-

drifter 68 prosent av antallet i 1999. For hele landet har antall bruk gått ned med 95 prosent fra 1979 til 2006. For jordbruksbedrifter med grønnsaker er det særlig Østlandet som har økt sin relative andel, mens det er Vestlandet som har hatt den sterkeste reduksjonen i andel bruk.

Tabell 4.4c Antall jordbruksbedrifter med grønnsaker på friland i landsdelene og andel i prosent

	1979		1989		1999		2005		2006*	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Østlandet	10 158	38	2 367	36	1 084	51	832	55	847	59
Agder og Rogaland	4 574	17	1 344	21	419	20	250	17	218	15
Vestlandet	6 587	25	1 358	21	200	9	144	10	122	8
Trøndelag	2 871	11	626	10	269	13	182	12	160	11
Nord-Norge	2 243	8	821	13	151	7	106	7	96	7
<i>Hele landet</i>	<i>26 433</i>		<i>6 516</i>		<i>2 123</i>		<i>1 514</i>		<i>1 443</i>	

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

I tabell 4.4d ser vi utviklingen i antall bruk med engareal i de ulike landsdelene. Tabellen viser at fordelingen mellom landsdelene er stabil over tid. Fra 1979 til 2005 har andelen bruk med engareal blitt litt redusert på Vestlandet og i Nord-Norge, mens de andre landsdelene har økt sine andeler noe.

Tabell 4.4d Antall jordbruksbedrifter med engareal og andel i prosent

	1979		1989		1999		2005		2006*	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Østlandet	30 415	30	22 376	30	17 271	31	12 885	32	12 609	32
Agder og Rogaland	14 750	14	11 791	16	8 903	16	6 714	16	6 453	16
Vestlandet	28 455	28	21 232	28	15 225	27	10 577	26	10 086	26
Trøndelag	13 010	13	9 863	13	8 207	15	6 041	15	5 793	15
Nord-Norge	15 701	15	9 284	12	6 398	11	4 489	11	4 320	11
<i>Hele landet</i>	<i>102 331</i>		<i>74 546</i>		<i>56 004</i>		<i>40 706</i>		<i>39 261</i>	

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

For fordeling etter størrelsesgrupper se kapittel 2.2, og fylkesvis fordeling se del II tabell 3a –d.

Tabellene 4.5a–f nedenfor viser utviklingen i landsdelene for husdyrproduksjonene, dvs. for melkeproduksjon, ammeku, sau, smågris-, egg- og kyllingproduksjon. Antall besetninger går ned for alle produksjonene.

Tabell 4.5a Antall jordbruksbedrifter med melkekyr i landsdelene og andel i prosent

	1979 ¹⁾		1989		1999		2005		2006*	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Østlandet	11 081	28	7 507	26	5 688	25	2 749	24	2 338	25
Agder og Rogaland	5 903	15	4 941	17	4 007	18	8 937	19	8 008	19
Vestlandet	10 837	28	8 148	28	6 033	27	3 799	26	3 883	26
Trøndelag	6 583	17	5 365	18	4 472	20	361	20	463	20
Nord-Norge	4 502	12	3 182	11	2 459	11	44	11	54	11
<i>Hele landet</i>	<i>38 906</i>		<i>29 143</i>		<i>22 659</i>		<i>15 890</i>		<i>14 746</i>	

* Foreløpige tall

1) Tallene inkluderer også eventuelle ammekyr

Tabell 4.5a viser at Trøndelag og Agder/Rogaland har fått en større andel av melkebesetningene etter 1979, mens alle de andre landsdelene har redusert sin andel. Når det gjelder ammekyr, så viser tabell 4.5b at Vestlandet og Nord-Norge har økt sin andel, mens Østlandet har blitt mest redusert.

Tabell 4.5b Antall jordbruksbedrifter med ammekyr i landsdelene og andel i prosent

	1999		2002		2004		2005		2006*	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Østlandet	2 114	39	2 076	36	1 946	36	1 904	36	1 957	36
Agder og Rogaland	938	17	1 021	18	925	17	879	17	947	18
Vestlandet	1 111	20	1 232	21	1 191	22	1 123	21	1 120	21
Trøndelag	906	17	982	17	893	16	854	16	887	16
Nord-Norge	395	7	477	8	485	9	474	9	499	9
<i>Hele landet</i>	<i>5 464</i>		<i>5 788</i>		<i>5 440</i>		<i>5 234</i>		<i>5 410</i>	

* Foreløpige tall

Tabell 4.5c Antall jordbruksbedrifter med sau i landsdelene og andel i prosent

	1979		1989		1999		2005		2006*	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Østlandet	7 532	17	5 649	20	5 335	23	4 262	24	4 046	24
Agder og Rogaland	6 324	14	5 267	18	4 491	20	3 870	22	3 697	22
Vestlandet	16 916	38	10 786	37	8 024	35	5 692	33	5 435	33
Trøndelag	3 428	8	2 084	7	1 836	8	1 448	8	1 391	8
Nord-Norge	10 314	23	5 101	18	3 023	13	2 128	12	2 052	12
<i>Hele landet</i>	<i>44 514</i>		<i>28 887</i>		<i>22 709</i>		<i>17 400</i>		<i>16 621</i>	

* Foreløpige tall

Antall jordbruksbedrifter med sau har relativt sett gått tilbake i Nord-Norge og Vestlandet etter 1979, samtidig som det har økt på Østlandet og Agder/Rogaland. Tabell 4.5d viser antall jordbruksbedrifter med purker (inkludert ungpurker). Vi ser at Nord-Norge og Agder/Rogaland står for en større andel av brukene i 2006 enn hva de gjorde i 1979, samtidig som det har blitt en mindre andel på Østlandet.

Tabell 4.5d Antall jordbruksbedrifter med purker i landsdelene og andel i prosent

	1979		1989		1999		2005		2006*	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Østlandet	4 742	53	2 338	45	1 571	43	846	40	776	41
Agder og Rogaland	1 452	16	1 055	20	786	21	477	23	441	23
Vestlandet	912	10	622	12	390	11	202	10	182	10
Trøndelag	1 661	19	1 021	20	692	19	435	21	371	19
Nord-Norge	147	2	193	4	237	6	149	7	136	7
<i>Hele landet</i>	<i>8 914</i>		<i>5 229</i>		<i>3 676</i>		<i>2 109</i>		<i>1 906</i>	

* Foreløpige tall

Tabell 4.5e og Tabell 4.5f viser antall jordbruksbedrifter med hhv verpehøns og slaktekyllinger. Når det gjelder verpehøns, så ser vi at totalt antall jordbruksbedrifter har vært nedadgående i hele perioden fra 1979 til 2006. Tabellen viser også at Nord-Norge, Agder/Rogaland og Vestlandet står for en større andel av brukene i 2006 enn hva de gjorde i 1979, samtidig som det har blitt en mindre andel på Østlandet og i Trøndelag.

Tabell 4.5e Antall jordbruksbedrifter med verpehøns i landsdelene og andel i prosent

	1979		1989		1999		2005		2006*	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Østlandet	5 894	40	2 055	35	1 465	36	899	36	748	36
Agder og Rogaland	2 941	20	1 476	25	903	22	588	23	473	23
Vestlandet	2 825	19	1 146	19	828	20	526	21	434	21
Trøndelag	1 945	13	767	13	442	11	248	10	216	10
Nord-Norge	1 034	7	486	8	426	10	267	11	222	11
<i>Hele landet</i>	<i>14 655</i>		<i>5 930</i>		<i>4 064</i>		<i>2 528</i>		<i>2 093</i>	

* Foreløpige tall

Når det gjelder slaktekylling så hadde Østlandet og Agder/Rogaland i 2001 totalt 74 prosent av produsentene, mens Vestlandet og Trøndelag delte resten. I 2006 hadde Østlandet og Agder/Rogaland til sammen 67 prosent av produsentene, mens Trøndelag har økt sin andel til 24 prosent, og Vestlandet har uforandret 5 prosent.

Tabell 4.5f Antall jordbruksbedrifter med slaktekylling i landsdelene og andel i prosent

	2001		2003		2005		2006*	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Østlandet	284	56	264	55	272	52	262	50
Agder og Rogaland	93	18	85	18	95	18	89	17
Vestlandet	27	5	27	6	24	5	24	5
Trøndelag	102	20	103	21	132	25	126	24
Nord-Norge	5	1	3	1	1	0	1	0
Hele landet	511		482		524		502	

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Den beregna totalpopulasjon.

For fordeling etter størrelsesgrupper se kapittel 2.2, og fylkesvis fordeling se del II tabell 3e-j.

4.3 Sysselsetting

Tabell 4.6 viser utviklingen i folkemengde, antall sysselsatte i alt¹⁰, antall sysselsatte normalårsverk i alt¹¹ og antall årsverk i jordbruket på landsbasis. Statistisk Sentralbyrå (SSB) foretok i 2006 en hovedrevisjon av Nasjonalregnskapet, noe som medførte nye beregninger av sysselsetting helt tilbake til 1970. Dette forklarer hvorfor det i årets utgave av Resultatkontrollen er nye tall for antall sysselsatte normalårsverk i forhold til fjorårets publikasjon. I 2006 forandret også SSB vilkårene for å inngå i Arbeidskraftundersøkelsen. Aldersgrensen ble senket fra 16 til 15 år, og aldersdefinisjonen ble endret fra "alder ved utgangen av året" til "alder på referansetidspunktet for undersøkelsen".

Folketallet har økt gjennom hele perioden. Den totale sysselsettingen gikk tilbake fra 1990 til 1992. I 1993 stanset imidlertid nedgangen i sysselsettingen opp, og det er registrert en sammenhengende økning i antall sysselsatte fra 1993 til 2006. Arbeidsforbruket i jordbruket har en sammenhengende nedgangstrend etter 2. verdenskrig.

¹⁰ Nasjonalregnskapets tall for sysselsetting ligger noe høyere enn Arbeidskraftundersøkelsens tall, fordi nasjonalregnskapstall også inkluderer utenlandske arbeidstakere på norske skip i utenriksfart. Deltidsansatte er inkludert i antall sysselsatte.

¹¹ Antall sysselsatte normalårsverk er definert som antall heltidsregnede inntektsmottakere i produktiv virksomhet (dvs. at deltidsansatte er omregnet til heltids ved å bruke del av full post eller dellønnsbrøk som vekt).

Tabell 4.6 Folkemengde, sysselsatte i alt og årsverk i alt i jordbruket. 1000 stk.

	1985	1990	1999	2003	2005	2006
Folkemengde per 1.1. ¹⁾	4 146	4 233	4 445	4 552	4 606	4 640
Personer 16–74 år ²⁾	3 004	3 094	3 183	3 257	3 312	3 398
Sysselsatte i alt ²⁾	2 014	2 030	2 258	2 267	2 289	2 362
Sysselsatte i % av befolkningen, 16–74 år	67,0	65,6	71,0	69,6	69,1	69,5
Sysselsatte normalårsverk ³⁾	1 763	1 784	1 975	1 960	1 984	2 044
Årsverk i jordbruket i følge BFJ	114,6	98,7	81,6	72,0	65,7	62,7
Andel sysselsatt i jordbruket ⁴⁾ , %	6,5	5,5	4,1	3,7	3,3	3,1

1) Statistisk sentralbyrå. Befolkningsstatistikk

2) Statistisk sentralbyrå. Arbeidskraftundersøkelsen. For 2006 er aldersgrensen 15-74 år.

3) Statistisk sentralbyrå. Nasjonalregnskapet

4) Årsverk i jordbruket i følge BFJ i forhold til totalt antall normalårsverk i Nasjonalregnskapet

For fylkesvis fordeling og fordeling på landsdeler se del II, tabell 7a og b for folkemengde, tabell 8a og b for sysselsatte og tabell 9 for arbeidsforbruk i jordbruket.

4.4 Utviklingen i arbeidsforbruket i jordbruket

Utviklingen i arbeidsforbruket henger sammen med utviklingen i antall jordbruksbedrifter som er tatt opp i kapittel 4.1. I dette kapitlet ser vi på utviklingen i arbeidsforbruk for de samme kategoriene som er brukt for utviklingen i jordbruksbedrifter.

4.4.1 Landsdelsnivå

Tabell 4.7 viser registrert arbeidsforbruk for menn og kvinner i jordbruket med årlig prosentvis endring i perioden 1986 til 2005. Arbeidsforbruket blir stort sett registrert annethvert år. Registreringene følger ikke kalenderåret, og oppgaver for 1999 er derfor fra første halvår dette året og annet halvår i året før. Disse registreringene vil avvike noe fra Totalkalkylen for jordbruket sine beregninger av arbeidsforbruket, etter som Totalkalkylen også inkluderer pelsdyrnæringen i sine beregninger.

I 1989 gikk tallet på timer i et årsverk ned fra 1 975 til 1 875 timer. I 2001 ble et årsverk satt til 1 860 timer, mens det fom 2002 har vært på 1 845 timer. Nedgangen i arbeidsforbruk fra 1986 til 2005 inkluderer også nedgangen i timer per årsverk.

På landsbasis er nedgangen i arbeidsforbruket minst for perioden 1990–1999, og størst i perioden 1999 til 2005. I alle tre perioder har mengden arbeid utført av kvinner blitt mer reduserte enn arbeidsmengde for menn, men forskjellen i reduksjon har blitt mindre etter hvert. Relativt sett har menns andel av den totale arbeidsinnsatsen økt og kvinners avtatt.

I perioden 1999 til 2005 i landsdelene Vestlandet, Trøndelag og Nord-Norge ble arbeidsmengden til kvinnene redusert mer enn arbeidsmengde utført av menn. Den totale arbeidsmengden har fra 1999 til 2005 blitt mest redusert på Vestlandet, og minst i Agder/Rogaland.

I 2001, 2003 og 2005 er det registrert henholdsvis 1 170, 1 147 og 1 449 årsverk utført av selvstendige næringsdrivende som ikke er fordelt etter kjønn. Disse time-ene er i tabellene 4.8, 4.10 og 4.11 nedenfor fordelt på mann/kvinne med samme forhold som de kjønnsfordelte timene.

Tabell 4.7 Registrert arbeidsforbruk for menn og kvinner i jordbruket fordelt på landsdeler. 1000 årsverk¹⁾

		1986	1990	1999	2001	2003	2005	Årlig % - vis endring		
								86-90	90-99	99-05
Østlandet	Menn	28,2	25,5	20,8	19,7	18,9	17,4	-2,5	-2,2	-3,0
	Kvinner	10,1	8,2	6,7	6,7	6,3	5,7	-5,0	-2,2	-2,7
	Sum	38,3	33,8	27,6	26,4	25,2	23,1	-3,1	-2,2	-2,9
Agder/Rogaland	Menn	12,5	11,3	9,2	8,8	8,6	7,8	-2,5	-2,3	-2,5
	Kvinner	4,3	3,6	3,0	2,8	2,8	2,6	-4,5	-2,0	-2,4
	Sum	16,8	14,9	12,1	11,6	11,4	10,4	-3,0	-2,2	-2,5
Vestlandet	Menn	19,0	17,7	13,9	13,1	11,9	11,0	-1,8	-2,6	-3,9
	Kvinner	7,7	6,9	4,8	4,6	4,0	3,5	-2,7	-3,9	-5,3
	Sum	26,5	24,6	18,5	17,7	15,9	14,4	-1,8	-3,1	-4,1
Trøndelag	Menn	12,8	11,3	9,8	9,1	8,8	7,9	-3,2	-1,6	-3,4
	Kvinner	4,6	3,8	3,0	2,7	2,5	2,2	-4,6	-2,7	-4,8
	Sum	17,3	15,1	12,5	11,8	11,3	10,1	-3,4	-2,0	-3,5
Nord-Norge	Menn	7,9	7,4	6,1	5,8	5,5	5,0	-1,6	-2,1	-3,2
	Kvinner	3,4	2,8	2,2	1,9	2,0	1,8	-4,4	-2,9	-3,4
	Sum	11,2	10,2	8,3	7,8	7,5	6,8	-2,2	-2,3	-3,3
Landet	Menn	80,4	73,2	59,8	56,6	53,7	49,1	-2,3	-2,2	-3,2
	%	73	74	75	75	75	76			
	Kvinner	30,1	25,4	19,7	18,7	17,6	15,8	-4,2	-2,8	-3,7
	%	27	26	25	25	25	24			
	Sum	110,5	98,5	79,5	75,3	71,4	64,9	-2,8	-2,4	-3,3

1) 1975 timer per årsverk til 01.07.1989 og 1875 timer per årsverk til 1999. 1860 timer for 2001 og 1845 timer fra 2003 og 2005

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Utvalgstillingene og den fullstendige Jordbrukstillingen for 1999.

For fylkesvis fordeling se del II tabell 9.

Tabell 4.8 viser utviklingen i jordbrukets andel av sysselsettingen i regionene. Dette er beregnet ved at jordbrukets arbeidsforbruk målt i årsverk er relatert til antall sysselsatte i alt i regionen. Størrelsene er derved ikke helt sammenlignbare. I antall sysselsatte inngår også deltidsansatte med mindre enn et årsverk. Et årsverk i jordbruket er ikke synonymt med en sysselsatt. Dels vil en del brukere arbeide utover ett årsverk, og dels vil det være deltidsarbeidsplasser i jordbruket som i det øvrige næringsliv. Det er også vanlig med yrkeskombinasjoner blant brukere. Med dette utgangspunktet vil ikke de absolutte tallene gi et reelt bilde, men gi mulighet for å sammenholde utviklingen mellom områder og i tid.

Tabell 4.8 Jordbrukets andel av sysselsettingen målt ved registrert arbeidsforbruk i årsverk i jordbruket relativt til antall sysselsatte i regionen totalt¹⁾. Prosent

		1990	1997	1999	2001	2003	2005
Østlandet	Menn	4,6	4,0	3,5	3,3	3,2	2,9
	Kvinner	1,8	1,5	1,3	1,2	1,1	1,1
	I alt	3,3	2,8	2,4	2,3	2,2	2,0
Agder og Rogaland	Menn	7,4	6,2	5,4	5,2	5,1	4,5
	Kvinner	3,0	2,4	2,1	1,9	1,8	1,7
	I alt	5,5	4,3	3,9	3,7	3,6	3,2
Vestlandet	Menn	8,9	7,7	6,5	6,2	5,7	5,2
	Kvinner	4,4	3,6	2,5	2,5	2,0	1,9
	I alt	6,9	5,7	4,7	4,5	4,0	3,7
Trøndelag	Menn	11,5	10,5	9,6	8,6	8,5	7,5
	Kvinner	4,5	3,8	3,2	2,9	2,6	2,4
	I alt	8,3	7,0	6,6	6,0	5,7	5,1
Nord-Norge	Menn	6,4	5,6	5,0	4,9	4,8	4,3
	Kvinner	3,1	2,3	2,1	1,8	1,7	1,7
	I alt	4,9	3,9	3,7	3,4	3,3	3,0
Hele landet	Menn	6,6	5,4	4,9	4,7	4,5	4,1
	Kvinner	2,8	2,1	1,8	1,8	1,5	1,5
	I alt	4,9	3,9	3,5	3,3	3,1	2,8

1) Sammenligningen avviker noe fra faktiske forhold, da en sysselsatt i gjennomsnitt arbeider mindre enn ett årsverk

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Utvalgstillingene og den fullstendige Jordbrukstillingen for 1999.

Det framgår av tabell 4.8 at jordbruket har større betydning for sysselsetting for menn enn for kvinner. Målt på denne måten er jordbrukets betydning for sysselsettingen avtagende i alle regioner. Sysselsettingsvirkningen er relativt størst i Trøndelag og minst på Østlandet.

4.4.2 Kommuneklasser

Tabell 4.9 viser utviklingen i arbeidsforbruket etter kommuneklasser for årene 1990, 1995, 1999, 2001, 2003 og 2005. Kommuneklassene er beskrevet nærmere i kapittel 4.1.2.

I perioden 1990 til 1999 var det de sentrale tjenesteytingskommuner, klasse 7, og mindre sentrale blandede tjenesteytings- og industrikommuner, klasse 4, som opplevde største årlige prosentvise nedgangen i arbeidsforbruket totalt. Ser vi på arbeidsforbruket til mennene, så var det også her de sentrale tjenesteytingskommuner, klasse 7, som hadde størst årlig reduksjon, mens det for kvinnene var de mindre sentrale blandede tjenesteytings- og industrikommuner, klasse 4.

I den siste perioden var det de mindre sentrale blandede tjenesteytings- og industrikommuner, klasse 4, og primærnæringskommunene, klasse 1, og sentrale

blandede tjenesteytings- og industrikommuner, klasse 5, som hadde størst årlig prosentvise nedgang. For kvinner var det i denne perioden størst nedgang i de mindre sentrale blandede tjenesteytings- og industrikommuner, klasse 4, mens det for menn var i de sentrale tjenesteytingskommunene, klasse 7. Klasse 6, dvs mindre sentrale tjenesteytingskommuner, hadde minst reduksjon både når det gjelder mennenes og kvinnenes og det totale arbeidsforbruket.

Tabell 4.9 Registrert arbeidsforbruk for menn og kvinner i jordbruket fordelt på kommune-klasser. 1000 årsverk

		1990	1995	1999	2001	2003	2005	Årlig %-vis endring	
								1990-99	1999-05
Klasse 1	Menn	12,5	11,6	10,5	9,9	9,3	8,6	-1,9	-3,4
	Kvinner	4,9	4,1	3,7	3,7	3,4	3,0	-3,0	-3,8
	Sum	17,4	15,7	14,3	13,6	12,7	11,5	-2,2	-3,5
Klasse 2	Menn	15,8	14,7	13,3	12,7	12,1	11,1	-1,9	-3,0
	Kvinner	5,6	4,9	4,3	3,9	3,9	3,3	-2,8	-4,2
	Sum	21,3	19,6	17,6	16,7	16,0	14,4	-2,1	-3,3
Klasse 3	Menn	11,1	10,0	9,0	8,5	7,9	7,3	-2,4	-3,3
	Kvinner	3,7	3,4	2,9	2,8	2,6	2,4	-2,8	-3,4
	Sum	14,9	13,4	11,9	11,3	10,5	9,7	-2,5	-3,3
Klasse 4	Menn	10,4	9,8	8,3	7,6	7,3	6,7	-2,4	-3,5
	Kvinner	3,9	3,6	2,8	2,6	2,3	2,2	-3,4	-4,4
	Sum	14,3	13,4	11,2	10,2	9,7	8,9	-2,7	-3,7
Klasse 5	Menn	16,0	15,0	12,8	12,2	11,6	10,3	-2,4	-3,5
	Kvinner	4,9	4,6	4,0	3,9	3,7	3,3	-2,1	-3,1
	Sum	20,8	19,6	16,8	16,1	15,3	13,6	-2,3	-3,5
Klasse 6	Menn	3,3	3,1	2,7	2,7	2,7	2,6	-2,4	-0,5
	Kvinner	1,2	1,0	0,9	0,8	0,9	0,8	-3,3	-1,5
	Sum	4,5	4,1	3,6	3,5	3,6	3,4	-2,6	-0,7
Klasse 7	Menn	4,1	3,7	3,1	2,9	2,7	2,5	-2,8	-3,7
	Kvinner	1,2	1,2	1,0	0,9	0,8	0,8	-2,3	-2,8
	Sum	5,3	4,8	4,1	3,8	3,6	3,3	-2,7	-3,5
Hele landet	Menn	73,2	67,9	59,8	56,6	53,7	49,1	-2,2	-3,2
	Kvinner	25,4	22,7	19,7	18,7	17,6	15,8	-2,8	-3,6
	Sum	98,5	90,6	79,5	75,3	71,4	64,9	-2,4	-3,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Utvalgstillingene og den fullstendige jordbrukstillingen i 1999.

4.4.3 Virkeområder for distriktpolitiske virkemidler

Tabell 4.10 viser utviklingen for virkeområdene for distriktpolitiske virkemidler. Virkeområdene er nærmere omtalt i kapittel 4.1.3. Virkemidlene trappes opp i rekken fra D til A, slik at område A har de mest omfattende distriktpolitiske virkemidlene. Område E ligger utenfor virkeområdet, og det er ikke distriktpolitiske virkemidler i dette området.

Tabell 4.10 Registrert arbeidsforbruk for menn og kvinner i jordbruket fordelt på virkeområder for distriktpolitiske virkemidler. 1000 årsverk

		1990	1995	1999	2001	2003	2005	Årlig %-vis endring	
								1990-99	1999-05
Område A	Menn	1,0	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7	-2,6	-2,8
	Kvinner	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,2	-5,0	-2,9
	Sum	1,4	1,3	1,1	1,0	0,9	0,9	-3,3	-2,8
Område B	Menn	16,6	15,6	14,1	13,3	12,8	11,6	-1,7	-3,2
	Kvinner	6,2	5,3	4,8	4,4	4,4	3,9	-2,7	-3,5
	Sum	22,7	20,9	19,0	17,7	17,2	15,5	-2,0	-3,3
Område C	Menn	22,4	20,7	18,1	17,2	16,0	14,5	-2,3	-3,6
	Kvinner	8,5	7,4	6,2	5,9	5,3	4,6	-3,4	-4,7
	Sum	30,8	28,1	24,2	23,1	21,4	19,1	-2,6	-3,9
Område D	Menn	7,4	6,7	6,0	5,7	5,3	5,0	-2,4	-3,0
	Kvinner	2,7	2,4	2,0	1,7	1,8	1,5	-3,3	-4,2
	Sum	10,1	9,0	7,9	7,4	7,0	6,5	-2,6	-3,3
Område E	Menn	25,8	24,0	20,8	19,7	19,0	17,4	-2,4	-3,0
	Kvinner	7,7	7,3	6,4	6,4	5,9	5,5	-1,9	-2,6
	Sum	33,5	31,2	27,3	26,1	24,8	22,9	-2,3	-2,9
Hele landet	Menn	73,2	67,9	59,8	56,6	53,7	49,1	-2,2	-3,2
	Kvinner	25,4	22,7	19,7	18,7	17,6	15,8	-2,8	-3,6
	Sum	98,5	90,6	79,5	75,3	71,4	64,9	-2,4	-3,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Utvalgstillingene og den fullstendige jordbrukstillingene i 1999.

Variasjonen i årlig prosentvis endring i arbeidsforbruket er større fra 1990 til 1999 enn i perioden fra 1999 til 2005. I alle områder, bortsett fra i område A, var reduksjonen større etter 1999 enn i perioden 1990–1999. Område A, som er Finnmark, har opprettholdt arbeidsforbruket fra 2003 til 2005, mens i alle andre områder er arbeidsforbruket redusert. Ut over dette ser det ikke ut til å være noen sammenheng mellom nedgangen i arbeidsforbruk og soner for distriktpolitiske virkemidler.

Virkemiddelområdene er ikke statiske og endringer vil påvirke sammenlignbarheten over tid.

4.5 Alder på bruker

Tabell 4.11 gir en oversikt over aldersfordelingen, og tabell 4.12 viser gjennomsnittsalderen på personlige brukere etter størrelsen på jordbruksbedriftene.

Tabell 4.11 Personlig brukere etter alder. Antall og prosent

Aldersgruppe	1979	1989	1999	2005	2006*
-39	27 811	26 233	17 923	11 083	10 227
%	22	27	26	22	21
40-49	24 093	26 155	20 447	15 129	14 506
%	19	27	29	30	30
50-59	31 914	20 975	19 276	15 109	14 441
%	26	21	28	30	30
60-65	18 587	11 898	7 074	6 162	6 248
%	15	12	10	12	13
66-69	9 466	5 898	2 907	1 899	1 887
%	8	6	4	4	4
over 70	12 553	7 430	2 332	1 094	1 123
%	10	8	3	2	2
Totalt	124 424	98 589	69 959	50 476	48 432

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene 1979, 1989 og 1999 og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

For fylkesvis fordeling se del II tabell 10a.

Antall brukere har gått ned i hele perioden. Brukere mellom 40 og 60 år utgjør en større andel i 2006 enn i 1979, mens det har blitt færre over 60 år. Gjennomsnittsalderen er stabil, men har gått litt opp de siste årene.

En NILF-rapport om generasjonsskifte i landbruket¹² bygd på materiale fra Driftsgranskingene viser at 40 prosent av personene over 55 år i denne undersøkelsen planlegger å søke om tidligpensjon og for 48 prosent av disse vil det framskynde eiendomsoverdragelsen.

I perioden fra 1979 til 1989 gikk gjennomsnittsalderen ned for brukere i alle bruksstørrelser (tabell 4.12). Gjennomsnittsalderen gikk ned for jordbruksbedrifter over 300 dekar og for den minste arealgruppen i perioden fra 1989 til 1999. Fra 1999 til 2006 har gjennomsnittsalderen gått opp for alle bruksstørrelser med unntak av gruppen over 800 dekar. Gjennomsnittsalderen på bruker avtar med økende bruksstørrelse gjennom hele perioden unntatt for den største arealgruppen enkelte år.

¹²Vangsgraven Stubberud K. og K. Samseth 2000. *Slekter kommer, slekter går – om generasjonsskiftet i jordbruket*. NILF-rapport 2000:4

Tabell 4.12 Gjennomsnittlig alder på brukere etter arealgrupper

Størrelsesgruppe	1979	1989	1999	2005	2006*
< 100 ¹⁾	53,5	51,4	50,3	51,1	51,5
100-199	47,3	46,0	46,9	49,0	49,3
200-299	46,1	45,2	45,4	47,2	47,5
300-499	45,7	45,6	45,2	46,6	46,8
500-799	45,3	45,6	45,3	46,2	46,6
> 800	45,4	45,1	46,0	45,8	46,0
Alle jordbruksbedrifter	51,9	49,3	48,0	48,8	49,1

* Foreløpige tall

1) Til og med 1999 gjelder tallene størrelsesgruppen 5–100 dekar

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene 1979, 1989 og 1999 og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006

For fylkesvis fordeling se del II tabell 10b.

4.6 Eiendomsoverdragelse og rekruttering

Landbruksregisteret registrerer antall landbrukseiendommer. Det er omlag 202 000 landbrukseiendommer totalt, og ca 192 000 av disse har minst 5 daa eid jordbruksareal og/eller minst 25 daa produktivt skogareal. Ca. 180 000 av disse har minst 5 daa eid jordbruksareal, og dette antallet har vært stabilt siden 1999. Tabell 4.13 gir en oversikt over antall eiendommer med minst 5 dekar eid jordbruksareal og antall eiere. Samme eier kan ha hjemmel til flere eiendommer og flere eiendommer kan registreres som én bruksenhet, for eksempel dersom de drives av samme bruker. Antall landbrukseiendommer er derfor langt høyere enn antall jordbruksbedrifter.

Tabell 4.13 Antall landbrukseiendommer med minst 5 daa eid jordbruksareal januar 1999 og desember 2006, eiere i desember 2006 og antall jordbruksbedrifter og personlige brukere i 2006

Eiendomsstørrelse	Eiendommer i alt		Eiere, 2006			Antall jordbruksbedrifter*	Brukere, 2006*		
	1999	2006	Mann	Kvinne	Upers. o.a.		Mann	Kvinne	Upersonlige
< 100 daa	143 207	139 937	97 605	37 279	5 053	15 654	11 957	2 435	1 262
%	80	78	70	27	4	31	76	16	8
100–199 daa	25 553	25 816	20 755	4 272	789	15 796	13 291	2 202	303
%	14	14	80	17	3	31	84	14	2
200–299 daa	6 972	7 859	6 327	1 187	345	9 861	8 398	1 120	343
%	4	4	81	15	4	19	85	11	3
300–499 daa	3 057	3 723	2 978	529	216	6 954	5 885	629	440
%	2	2	80	14	6	14	85	9	6
500-799 daa	633	790	593	113	84	2 189	1 755	153	281
%	0	0	75	14	11	4	80	7	13
> 800 daa	176	172	108	17	47	745	584	23	138
%	0	0	63	10	27	1	78	3	19
Landet	179 598	178 297	128 366	43 397	6 534	51 199	41 870	6 562	2 767
%	100	100	72	24	4	100	82	13	5

* Forløpige tall

1) Omfatter jordbruksbedrifter under 5 daa også

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Landbruksregisteret for eiendommer og eiere. Den beregnede totalpopulasjon for antall jordbruksbedrifter og brukere i 2006.

I tillegg er det ca. 12 000 rene skogeiendommer med minst 25 dekar produktivt skogareal.

Fra og med 1. september 2001 økte konsesjonsgrensen for bebygd eiendom fra 5 til 20 dekar¹³ totalareal. Dette medførte at 16 prosent av landbrukseiendommene hadde mindre areal enn konsesjonsgrensen. Fra 1. januar 2004 fikk vi ny konsesjonslov¹⁴ som hevet konsesjonsgrensen ytterligere. Arealgrensen er 100 dekar totalareal, så lenge det er under 20 dekar dyrket jord på eiendommen. Antall eiendommer med under 100 dekar totalareal og mindre enn 20 dekar landbruksareal i desember 2006 er vist i tabell 4.14 nedenfor. Videre viser tabellen antall landbrukseiendommer med produktivt jordbruksareal over 5 dekar i de ulike fylker i desember 2006, og andelen i ulike størrelsesgrupper. Ytterste kolonne viser andelen eiendommer som har «annet areal». Med «annet areal» menes areal som vei, hustomt, myr og fjellvidde, det vil si alt som ikke er jordbruksareal eller produktivt skogareal.

¹³ Innst. S. nr. 167 (1999-2000)

¹⁴ Lov 2003-11.28 nr 98: Lov om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) mv.

Tabell 4.14 Antall landbrukseiendommer med minst 5 daa eid jordbruksareal og antall under konsesjonsgrensen i 2006, fordelt etter eiendommenes totalareal. Andel med «annet areal» i 2006

	Antall landbrukseiendommer		Andel, prosent				Med «annet areal»
	Totalt	Konsesjonsfrie	< 20 daa	20–50 daa	50–100 daa	> 100 daa	
Østfold	6 593	1 092	6	9	12	72	35
Akershus	7 526	2 009	13	14	13	59	40
Hedmark	15 443	4 807	15	18	15	52	36
Oppland	14 300	3 237	12	12	13	63	33
Buskerud	8 737	2 159	11	11	10	68	39
Vestfold	4 537	924	7	11	12	70	60
Telemark	7 183	1 641	8	12	11	68	51
Aust-Agder	5 026	1 626	15	11	10	65	43
Vest-Agder	7 001	1 745	15	16	9	60	24
Rogaland	10 937	1 859	11	14	17	59	41
Hordaland	13 323	3 519	14	17	15	54	35
Sogn og Fjordane	10 412	2 173	13	19	15	52	17
Møre og Romsdal	14 156	3 793	15	20	15	50	25
Sør-Trøndelag	11 148	2 348	12	13	11	64	34
Nord-Trøndelag	9 735	1 910	12	14	12	61	28
Nordland	17 717	5 033	14	21	14	51	23
Troms	10 665	2 513	10	14	13	63	27
Finnmark	3 858	1 444	26	37	18	20	22
Landet	178 297	43 832	13	16	13	58	33

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Landbruksregisteret, desember 2006.

Resultatkontrollen for 2000 så på forholdet mellom gammel og ny bruker der det var registrert endringer i søknad om produksjonstillegg fra 1997 til 1998. Kvinner var gjennomgående eldre enn menn når de overtok gardsdrift. Gjennomsnittsalderen på kvinner som overtok gardsdrift, var for landet 7 år høyere enn for menn som overtok drifta. Variasjonene fylkene i mellom var fra 1 til 11 år.

Omtrent like mange kvinner som menn overtok de minste jordbruksbedriftene, og forskjellen mellom menn og kvinner i antall overdragelser økte med størrelsen på jordbruksbedriften. De største jordbruksbedriftene ble bare i 15 prosent av tilfellene overtatt av kvinner. Totalt for landet overtok kvinner 40 prosent av jordbruksbedriftene som endret bruker fra 1997 til 1998. Overdragelsene drøyde lengst for jordbruksbedrifter under 100 daa, og gjennomsnittsalderen på bruker var også relativt høy.

Tabell 4.15 Antall jordbruksbedrifter med odelsrett totalt og i prosent av antall eiendommer med jordbruksdrift og personlige eiere. Andelen odelsoverdragelser i prosent

	Eiendommer, 1999			Andel odelsoverdragelser, %				
	Med drift og pers. brukere	Med odelsrett Antall	%	-1969	1970-79	1980-89	1990-94	1995-99
Østfold	3 576	2 625	73	80	89	82	83	83
Akershus	3 448	2 590	75	82	89	83	82	80
Hedmark	5 917	4 224	71	77	86	78	77	67
Oppland	6 943	5 419	78	86	90	86	84	81
Buskerud	3 799	2 987	79	84	91	86	82	79
Vestfold	2 440	1 920	79	82	89	88	86	84
Telemark	2 594	1 991	77	86	89	84	83	80
Aust-Agder	1 245	984	79	88	92	87	78	80
Vest-Agder	1 979	1 438	73	72	85	81	82	80
Rogaland	6 108	4 796	79	83	89	84	86	83
Hordaland	5 535	4 415	80	85	91	87	85	83
Sogn og Fjordane	5 246	4 511	86	91	94	91	92	86
Møre og Romsdal	4 961	4 086	82	89	92	88	87	79
Sør-Trøndelag	4 744	3 751	79	87	88	87	83	82
Nord-Trøndelag	4 942	3 959	80	87	89	85	82	80
Nordland	3 796	2 527	67	72	80	74	69	66
Troms	2 036	1 345	66	71	76	73	67	66
Finnmark	650	256	39	43	49	44	43	40
<i>Landet</i>	<i>69 959</i>	<i>53 824</i>	<i>77</i>	<i>83</i>	<i>88</i>	<i>84</i>	<i>82</i>	<i>78</i>

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Jordbrukstillingen 1999.

For odelsoverdragelser til kvinner se kapittel 9.

De fleste gardsoverdragelser skjer innen familien. Tabell 4.15 over og tabell 4.16 nedenfor viser antall jordbruksbedrifter med personlige eiere hvor det er knyttet odelsrett til eiendommen. Odelsrett innebærer grovt sett at eiendommen er over 5 dekar med ressurser tilsvarende minimum 10 dekar dyrket jord og at odelsretten er opparbeidet gjennom samme families eierskap i minst 20 år. Odelsretten er en slektsrettighet som krever personlig eierskap. Andelen jordbruksbedrifter med odelsrett var i 1999 på 77 prosent av antall jordbruksbedrifter med personlig eier og med aktiv jordbruksdrift. Andelen varierer fra 71 i Hedmark til 86 prosent i Sogn og Fjordane med unntak av Nord-Norge der den er 67 og 66 prosent i Nordland og Troms og 39 prosent i Finnmark.

Også odelseiendommer selges til andre enn odelsberettigede, men slik det framgår av tabell 4.15 og tabell 4.16 er det langt vanligere med salg innenfor odelskretsen. Tallene er hentet fra jordbrukstillingene i 1999 og gjelder derfor jordbruksbedrifter som var oppgavepliktige i 1999. I 1995 til 1999 utgjorde andelen salg til odelsberettigede 78 prosent av antall overdragelser på landsbasis. Den høyeste andelen for overdragelsene var i perioden 1970 til 1979 og andelen har siden gått ned

i alle landsdeler. Det er i Nord-Norge overdragelser utenom odelskretsen er hyppigst med 40 prosent i Finnmark. Dette fylket har også flest eiendommer uten odel. Sogn og Fjordane er det fylket som har relativt flest overdragelser til odelshavere. Tallene viser ikke hvor mange gardsbruk med personlige eiere, men hvor det ikke er opparbeidet odel, som overdras til barn eller andre nære slektninger.

Tabell 4.16 Antall eiendommer med odelsrett¹⁾ totalt og i prosent av antall eiendommer med personlige eiere. Andelen odelseoverdragelser i prosent. Størrelsesgrupper

Jordbruksbedrifter med over 5 daa jordbruksareal	1999			Andel odelseoverdragelser, %				
	Eid av personlig bruker	Med odelsrett Antall	%	-1969 79	1970- 89	1980- 89	1990- 94	1995- 99
Jordbruksareal i drift								
5-50 daa	13 697	9 830	72	78	86	79	76	68
50-100 daa	16 672	12 796	77	83	88	84	82	77
100-200 daa	22 228	17 613	79	86	90	86	84	82
200-300 daa	10 331	8 129	79	87	88	85	84	85
300-500 daa	5 227	4 139	79	89	90	84	87	84
> 500 daa	1 532	1 195	78	90	92	87	87	82

1) Jordbruksbedrifter der referansebruker eller ektefelle/samboer hadde odelsrett til hovedbruket ved overtaking

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Jordbrukstelingen 1999.

For odelseoverdragelser til kvinner se kapittel 9.

Ser en på gardsbruk etter størrelse og produksjon som i tabell 4.16, framgår det at tidsrommet 1970 til 1979 har høyest andel av overdragelser til odelsberettigede for alle grupperinger i tabellen. I tiden etter 1980 er bildet langt mer blandet, men for de minste og de største brukene går antallet ned.

NILF har gjennomført en undersøkelse om generasjonsskifte i landbruket¹⁵ bygd på materiale fra Driftsgranskingene. Den viser at for yngre brukere som nylig har overtatt, er det snarere normalsituasjon enn unntaket at de kombinerer lønnsarbeid med gardsdrifta. Det gjelder 38 prosent av mennene og 45 prosent av kvinnene.

Arbeidsmengden som legges ned på jordbruksbedriften etter eierskifte er lavere i denne undersøkelsen enn i en tilsvarende undersøkelse fra 1972-81¹⁶. Den eldre generasjonen har også høyere driftsoverskudd fra jordbruket enn den yngre, men den yngre generasjonen henter mer fra arbeid utenom bruket.

¹⁵Vangsgraven Stubberud K. og K. Samseth 2000. *Slekter kommer, slekter går – om generasjonsskifte i jordbruket*. NILF-rapport 2000:4

¹⁶Knapskog K. 1986. *Økonomiske forhold rundt generasjonsskifte i landbruket*. NILF I-202-86.

4.7 Bygdeutvikling

Yrkeskombinasjoner er vanlig i landbrukshusholdene og flere henter inntekt utenom garden og jordbruket. Den vanligste inntektskombinasjonen er lønnsarbeid i tillegg til jordbruket. Offentlig og privat tjenesteyting er viktig både for menn og kvinner, men dominerende for kvinners inntekter utenfor bruket. Jordbruk i kombinasjon med annen selvstendig næring er mindre vanlig. Inntektskombinasjoner kan være stabile tilpasninger og gjør at små bruk ikke nødvendigvis er marginale og på vei mot nedleggelse eller fraflytting. Jordbrukseiendommene kan være en avgjørende bosettingsfaktor i kommunene og ha positive ringvirkninger på det øvrige næringsliv. Dette framgår av en undersøkelse fra fem kommuner i fire fylker gjennom årene 1994–1997¹⁷.

Fra og med 1988 er det bevilget betydelige BU-midler, der formålet er å skape grunnlag for ny og lønnsom næringsutvikling på bygdene både innen landbruket og i tilknytning til landbruket. I forskrift fastsatt av Landbruksdepartementet 24. januar 2005 fastslås det at formålet med BU-midlene er «å legge til rette for næringsutvikling som danner grunnlag for langsiktig, lønnsom verdiskaping og desentralisert bosetting med utgangspunkt i landbrukets ressurser generelt og landbrukseiendommen spesielt. Forskriften skal også legge til rette for et landbruk der kvinner og menn gis like muligheter». BU-midlene er det viktigste økonomiske virkemidlet til Landbruks- og matdepartementet for å nå målet om næringsutvikling i og i tilknytning til landbruket.

Ved fastsetting av ny BU-forskrift i 2005 la departementet vekt på hensynet til forenkling og økt regionalt handlingsrom, og det ble i større grad overlatt til regionalt nivå å prioritere bruken av midlene innenfor rammene for landbrukspolitikken.

BU-midlene ble fra og med 1993 gjort landsdekkende og omfatter fra 1994 både midler rettet mot nye næringer og midler knyttet til investeringer i tradisjonelt jord- og hagebruk. De inkluderer i dag blant annet tilskudd til utrednings- og tilretteleggingstiltak, etablererstipend, tilskudd til bedriftsutvikling, tilskudd og rentestøtte til investeringer, samt tilskudd til mindre investeringer i forbindelse med generasjonsskifte, til praktikantordning og til andre tiltak. Fra og med 1998 ble det gitt egne midler til grøf-ting, første året i Nord-Norge og Namdalen og de to neste årene til alle fylkene.

Midlene til fylkene fordeler seg slik som vist i tabell 4.18. Midlene gis på to nivåer, et som forvaltes av Innovasjon Norge, og et som forvaltes på fylkesplan av fylkesmannens landbruksavdeling (FMLA). Ved jordbruksforhandlingene våren 2002 ble det vedtatt at ordningen med BU-lån (investeringslån) skulle avvikles fra 2003 og erstattes med en ny ordning med rentestøtte. Det pågår f.o.m. 2004 et 4-årig forsøk med regionale BU-midler i Oppland, forvaltet av regionrådene for Valdres og Nord-Gudbrandsdal.

Tabell 4.17 viser en oversikt over tildeling av BU-midlene. Fra 1999 til 2005 økte bevilgningene til tiltak innenfor tradisjonelt jord- og hagebruk, mens andre BU-tiltak er i samme periode tildelt mindre. Fra 2005 til 2006 er situasjonen motsatt, med en reduksjon i bevilgninger til tradisjonelt jordbruk, og en økning i bevilgning-

¹⁷ Vangsgraven K., A. M. Jervell og H. Romarheim 1997. *Utprøving og evaluering av forhold som fremmer bygdeutvikling*. NILF-rapport 1997:6

er til andre BU-tiltak. Antall søknader har gått ned de siste årene, først og fremst fordi det foretas en grundig siling av prosjekter på kommuneplanet for å utnytte de knappe rammene best mulig. De sakene som innvilges støtte er også gjennomgående større enn for noen år tilbake.

Tabell 4.17 Tildeling av BU-midler, millioner kroner

	1995	1999	2005	2006
Tradisjonelt jord- og hagebruk	115	220	810 ¹⁾	751 ¹⁾
Grøfting		32		
Andre BU-tiltak	313	343	184 ²⁾	199 ²⁾
Forvaltet av fylkesmannen i tillegg til grøfting			72	68
Sum	428	595	1 066	1 018
Antall søknader	4 027	9 315	2 117	1763
Antall innvilgede søknader	3 357	8 527	1 743	1456
Andel innvilget, i %	83	91	82	83

- 1) 2005: Herav 105 mill. til Melke- og storfeprogram, 132 mill. i BU-tilskudd og 573 mill. i lån m/ rentestøtte
 2006: Herav 105 mill. til Melke- og storfeprogram, 91 mill. i BU-tilskudd og 554 mill. i lån m/ rentestøtte
- 2) 2005: Herav 98 mill. i BU-tilskudd og 86 mill. i lån m/rentestøtte
 2006: Herav 97 mill. i BU-tilskudd og 103 mill. i lån m/rentestøtte

Kilde: Statens Landbruksbank og Innovasjon Norge/SND.

Tabell 4.18 viser den fylkesvise fordelingen av midlene i 1999, 2005 og 2006. Bevilgninger til tiltak utenom tradisjonelt jord- og hagebruk, inkludert grøfting (såkalte «andre tiltak») er redusert med 42 prosent fra 1999 til 2006. Vestfold og Buskerud har hatt den største reduksjonen, mens Østfold har hatt den minste reduksjonen. Når det gjelder tiltak innenfor jord- og hagebruk i den samme perioden, så har bevilgningene økt til alle fylker. I Finnmark har bevilgningene økt minst, og i Nordland har de økt mest. Finnmark hadde en svært stor økning i sum bevilgninger fra 2004 til 2005, mens beløpet er betydelig redusert fra 2005 til 2006.

Tabell 4.18 Fylkesvis tildeling av BU-midler. Millioner kroner

	1999			2005			2006		
	Jord- og hagebruk	Andre tiltak	Sum	Jord- og hagebr.	Andre tiltak	Sum	Jord- og hagebr.	Andre tiltak	Sum
Østfold	8,2	15,6	25,5	31,0	6,2	37,2	25,0	15,5	40,5
Akershus ¹⁾	6,6	13,9	22,3	22,6	9,5	32,1	21,8	10,4	32,3
Oslo					0,3	0,3	0,0	0,2	0,3
Hedmark	16,9	22,4	42,4	63,0	13,1	76,1	66,1	11,2	77,3
Oppland	18,8	24,6	46,2	45,6	9,5	55,0	39,0	14,4	53,4
Buskerud	9,6	17,7	28,4	33,7	7,5	41,2	37,0	4,5	41,5
Vestfold	6,7	11,8	19,5	26,7	2,7	29,4	22,4	2,3	24,7
Telemark	7,1	16,5	24,2	24,7	7,8	32,5	18,0	10,5	28,5
Aust-Agder	5,3	12,1	17,7	11,5	12,5	24,1	11,8	9,9	21,6
Vest-Agder	6,2	13,3	19,9	20,4	7,5	27,8	23,4	4,0	27,3
Rogaland	14,9	23,5	40,3	56,9	20,0	76,9	58,7	11,1	69,8
Hordaland	12,7	22,5	36,8	57,2	7,8	65,0	48,7	10,5	59,2
Sogn og Fjordane	17,8	27,6	47,0	67,1	18,6	85,7	62,9	21,1	84,0
Møre og Romsdal	16,8	24,7	43,6	68,5	10,7	79,3	59,2	13,9	73,1
Sør-Trøndelag	15,1	23,2	40,9	46,8	12,9	59,7	58,2	11,3	69,4
Nord-Trøndelag	21,0	25,7	49,7	82,8	11,7	94,5	79,8	16,5	96,3
Nordland	15,9	20,4	40,1	69,5	9,8	79,3	68,6	13,7	82,3
Troms	12,0	15,9	29,8	42,0	12,7	54,7	39,2	11,4	50,6
Finnmark	8,4	11,6	20,7	40,2	2,7	42,9	10,7	5,9	16,6
FMLA						71,5			68,3
Fellesprosjekt					0,3	0,3		0,9	0,9
Sum	220,0	343,0	595,0	810,2²⁾	183,8	1 065,5	750,6²⁾	199,3	949,9

1) Inklusive Oslo i 1999

2) Herav til Melke- og storfeprogrammet: 104,9 mill i 2005 og 105,5 mill i 2006

Kilde: Statens Landbruksbank og Innovasjon Norge/SND.

Til sammen forventet søkerne i 2006 en sysselsettingsvekst på 608 årsverk, hvorav 320 årsverk var kvinner. Tabell 4.19 viser forventet økning i sysselsetting, målt i antall årsverk, ut i fra søkerens vurdering på søknadstidspunktet. Antall arbeidsplasser er større enn antall årsverk fordi det også er en del deltidsarbeidsplasser.

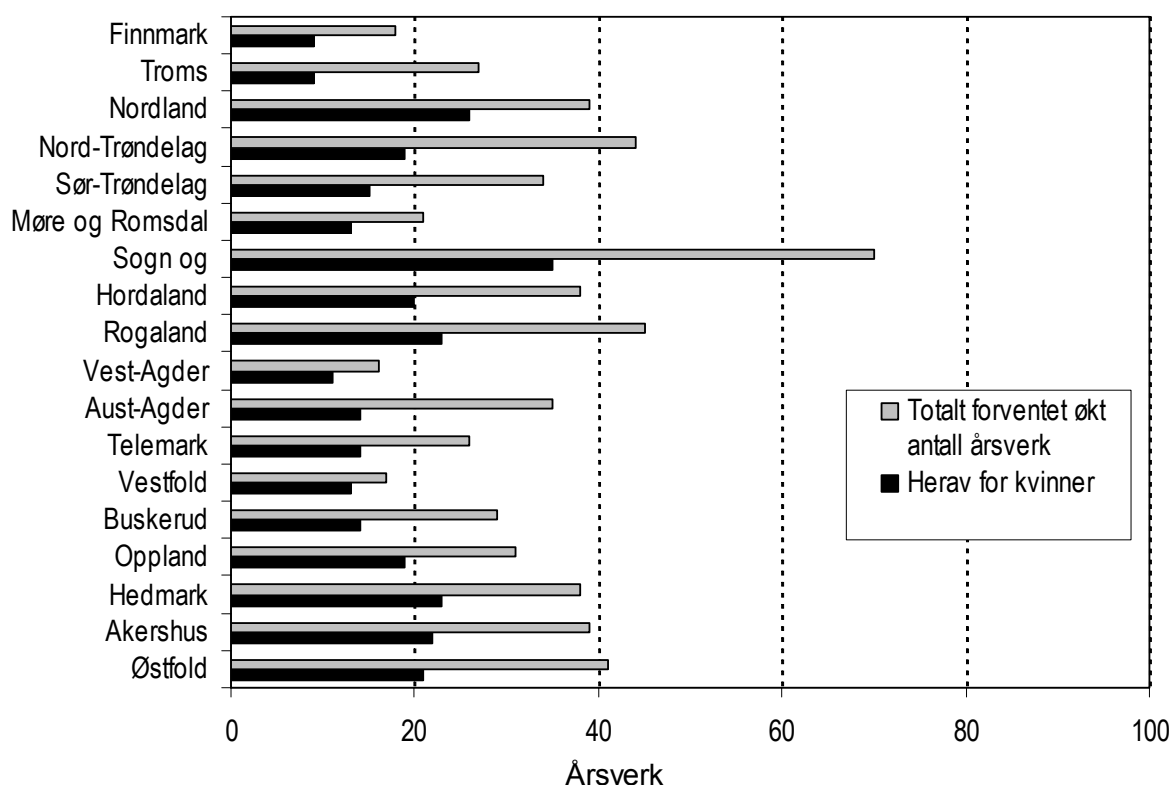
Tabell 4.19 Søkernes forventninger om sysselsettingsvekst på søknadstidspunktet. Årsverk

	1995	1999	2000	2001	2003 ¹⁾	2005	2006
Sum	998	914	916	687	750	672	608
% kvinner	51	51	53	48	48	50	53

1) Rentestøttelånene er utelatt her, så tallene er ikke direkte sammenlignbare med årene før

Kilde: Innovasjon Norge/SND.

Midlene tildeles for å øke sysselsettingen i tilknytning til landbruket, og kvinner er prioritert innenfor målgruppen. Figur 4.1 viser søkerens forventninger på søknadstidspunktet til økt sysselsetting målt i antall årsverk og hvilken andel som vil være for kvinner.

Figur 4.1 Søkernes forventninger om økt sysselsetting (antall årsverk), totalt og kvinneandelen, på søknadstidspunktet for tilskudd til etablering, bedriftsutvikling og tilleggsnæringer i 2006

Kilde: Innovasjon Norge/SND.

4.8 Tilleggsnæringer

Det er gjennom en årrekke satset på å utvide næringsgrunnlaget med basis i gardsbruk blant annet gjennom bygdeutviklingsmidlene (kapittel 4.7) som et middel for å

styrke og opprettholde bosetting og sysselsetting. Resultatkontrollen har tidligere gitt forholdsvis fyldig omtale av en del tilleggsnæringer¹⁸

Landbruksundersøkelsen 2005 fra Statistisk Sentralbyrå hadde spørsmål om tilleggsnæringer. I tabell 4.20 viser vi fylkesvise antall enheter med tilleggsnæring, en prosentvis fordeling av noen sentrale aktiviteter og arbeidsforbruket. Bearbeiding av eget skogsvirke, bortfeste av tomter og utleie av jordbruksareal er aktiviteter med relativt stort omfang som ikke er spesifisert i tabellen. I Statistisk sentralbyrås materiale regnes pelsdyrnæringen som en tilleggsnæring, mens i Totalkalkylen for jordbruket inngår pelsdyrproduksjonen i jordbruket.

Antallet som driver med tilleggsnæringer har gått ned med 13 prosent fra 1999 til 2005 i følge tall fra disse undersøkelsene. Det er nedgang i antall med leiekjøring i antallet som driver camping, hytteutleie eller gårdsturisme. Antallet som driver med utleie av jakt/ fiskerett, og utleie av driftbygning/ våningshus økte i denne perioden, og det samme gjelder de øvrige aktivitetene som inngår i «andre». I 1999 var det en fullstendig telling, mens det i 2001, 2003 og 2005 var en utvalgsundersøkelse. I tillegg har Statistisk Sentralbyrå enkelte år spesifisert på skjemaet at diverse typer tilleggsnæringer skal inngå i rapporteringen, slik at resultatene blir derfor ikke helt sammenlignbare mellom år.

På en jordbruksbedrift kan det være aktiviteter som faller inn under flere ulike grupper. Summen av aktiviteter i landbruksundersøkelsen var 68 prosent høyere enn antall jordbruksbedrifter med tilleggsnæring.

Leiekjøring er den vanligste tilleggsnæringen i tillegg til samleposten «annet». På landsbasis driver 25 prosent av de som har tilleggsnæring, med leiekjøring. Utleie av jakt- og fiskerettigheter og utleie av driftsbygning eller våningshus har en andel på hhv 18 og 12 prosent, mens camping, hytteutleie eller annen gårdsturisme har en andel på 7 prosent av aktivitetene.

¹⁸ I Resultatkontrollen 2002 er bygdeturisme, produksjon av pyntegrønt, tørkede urter, pelsdyrhold, birøkt, andre spesielle husdyrproduksjoner, aktiviteter knyttet til hest og grønn omsorg samt bygdeservice omtalt.

Tabell 4.20 Antall jordbruksbedrifter med tilleggsnæringer og tilhørende arbeidsforbruk. Fylkesvis utbredelse av de ulike tilleggsnæringene 2005

	Antall jordbruksbedrifter med tilleggsnæring						Arbeid, årsverk
	Antall i alt	Prosent					
	Leie- kjøring	Utleie jakt- og fiskerett	Camping, hytteutleie, gardsturisme	Utleie av Driftsbyg- ning og våningshus	Annet		
<i>Landet, 1999</i>	<i>29 097</i>	<i>14 076</i>	<i>5 851</i>	<i>3 106</i>	<i>3 490</i>	<i>12 096</i>	<i>2 322</i>
<i>Landet, 2001</i>	<i>26 800</i>	<i>11 725</i>	<i>4 753</i>	<i>3 336</i>	<i>3 848</i>	<i>15 206</i>	<i>2 162</i>
<i>Landet, 2003</i>	<i>21 260</i>	<i>9 975</i>	<i>4 794</i>	<i>3 023</i>	<i>4 021</i>	<i>13 152</i>	<i>3 511</i>
<i>Landet, 2005</i>	<i>25 317</i>	<i>10 551</i>	<i>7 580</i>	<i>2 827</i>	<i>5 241</i>	<i>16 350</i>	<i>3 690</i>
Østfold	1417	27 %	7 %	3 %	18 %	44 %	252
Akershus	1374	31 %	10 %	2 %	26 %	32 %	220
Hedmark	2220	27 %	19 %	6 %	12 %	36 %	279
Oppland	2650	25 %	23 %	6 %	14 %	31 %	369
Buskerud	1860	21 %	24 %	10 %	12 %	33 %	266
Vestfold	1031	25 %	12 %	1 %	20 %	42 %	148
Telemark	980	23 %	9 %	9 %	9 %	50 %	134
<i>Østlandet</i>	<i>11 532</i>	<i>25 %</i>	<i>17 %</i>	<i>6 %</i>	<i>15 %</i>	<i>37 %</i>	<i>1 668</i>
Aust-Agder	507	25 %	13 %	6 %	9 %	48 %	56
Vest-Agder	639	30 %	10 %	7 %	7 %	45 %	101
Rogaland	2167	19 %	13 %	7 %	17 %	45 %	333
<i>Agder og Rogaland</i>	<i>3 313</i>	<i>22 %</i>	<i>12 %</i>	<i>7 %</i>	<i>13 %</i>	<i>45 %</i>	<i>491</i>
Hordaland	1435	29 %	7 %	9 %	11 %	44 %	211
Sogn og Fjordane	1577	17 %	21 %	13 %	8 %	40 %	272
Møre og Romsdal	1562	28 %	22 %	9 %	8 %	33 %	204
<i>Vestlandet</i>	<i>4 574</i>	<i>25 %</i>	<i>17 %</i>	<i>10 %</i>	<i>9 %</i>	<i>39 %</i>	<i>687</i>
Sør-Trøndelag	2037	22 %	26 %	6 %	7 %	39 %	306
Nord-Trøndelag	2039	21 %	30 %	6 %	8 %	35 %	270
<i>Trøndelag</i>	<i>4 076</i>	<i>22 %</i>	<i>28 %</i>	<i>6 %</i>	<i>8 %</i>	<i>37 %</i>	<i>577</i>
Nordland	1146	31 %	12 %	6 %	9 %	42 %	163
Troms	534	39 %	9 %	5 %	11 %	35 %	81
Finnmark	141	38 %	3 %	11 %	20 %	29 %	22
<i>Nord-Norge</i>	<i>1 821</i>	<i>34 %</i>	<i>11 %</i>	<i>6 %</i>	<i>10 %</i>	<i>39 %</i>	<i>266</i>

Kilde: Statistisk Sentralbyrå. Jordbrukstellingene 1999 og Landbruksundersøkelsen 2001, 2003 og 2005.

Leiekjøring er mest utbredt i fylkene i Nord-Norge, i tillegg til Akershus og Vest-Agder. Utleie av jakt og fiskerettigheter er relativt hyppigst i Trøndelagsfylkene, Buskerud og Oppland. Camping, hytteutleie og annen gardsturisme har høy andel i Sogn og Fjordane, Finnmark og Buskerud. Utleie av bygninger for øvrig er vanligst i Akershus, Vestfold, Finnmark og i Rogaland.

I følge Statistisk Sentralbyrå sin campingstatistikk er det flest registrerte campingplasser i Oppland og dernest i Nordland fylke i 2006. Statistisk Sentralbyrå registrerer også overnattinger i hyttegrender, og av dette var det flest i Hedmark og Oppland i 2006. Når det gjelder hytteformidlere i 2005, så hadde Hedmark og Buskerud flest formidlede overnattinger. Statistisk Sentralbyrå sine registreringer dekker bedrifter over en viss størrelse og inkluderer i liten utstrekning gardsturisme. Det viser imidlertid at turistmarkedet har regionale variasjoner både i omfang og i hvilke tilbud som markedsføres.

Tabell 4.21 nedenfor viser tilsvarende tall for kommuneklasser og virkeområder for distriktpolitiske virkemidler. (Disse geografiske inndelingene er nærmere beskrevet i kapitlene 4.1.2 og 4.1.3.)

Tabell 4.21 Antall jordbruksbedrifter med tilleggsnæringer. Geografisk fordeling. 2005

	Antall jordbruksbedrifter med tilleggsnæring					
	Antall i alt	Prosent				
		Leiekjøring	Utleie jakt- og fiskerett	Camping, hytteutleie, gardsturisme	Utleie av driftsbygning, våningshus	Annet
<i>Landet, 2005</i>	<i>25 317</i>	<i>10 551</i>	<i>7 580</i>	<i>2 827</i>	<i>5 241</i>	<i>16 350</i>
Område A	188	41 %	6 %	12 %	17 %	24 %
Område B	5288	26 %	21 %	8 %	7 %	38 %
Område C	7694	22 %	23 %	10 %	9 %	37 %
Område D	2270	25 %	16 %	7 %	11 %	40 %
Område E	9877	26 %	12 %	3 %	18 %	40 %
Klasse 1	4061	23 %	25 %	11 %	6 %	35 %
Klasse 2	4453	24 %	22 %	7 %	10 %	38 %
Klasse 3	3457	27 %	15 %	8 %	10 %	41 %
Klasse 4	3691	24 %	18 %	10 %	10 %	38 %
Klasse 5	6904	25 %	15 %	3 %	17 %	40 %
Klasse 6	1088	28 %	16 %	6 %	10 %	40 %
Klasse 7	1662	27 %	11 %	2 %	24 %	36 %

Kilde: Statistisk Sentralbyrå. Landbruksundersøkelsen 2005.

Leiekjøring er mest vanlig i område A, mens det er mer jevnt fordelt mellom kommuneklassene. Utleie av driftsbygning og våningshus er vanligst i tiltaksområde E og A, og i kommuneklasse 5 og 7, mens utleie av jakt og fiskerett er vanligst i mindre sentrale områder (tiltaksområde B og C) og i landbrukskommune (klasse 1 og 2). Camping, hytteutleie og gardsturisme er mest utbredt i område A og C, og kommuneklasse 1 og 4.

Driftsgranskingene registrerer driftsoverskudd for næringsvirksomhet og deler denne i jordbruk, skogbruk, tilleggsnæringer og annen næring. Driftsgranskingene inneholder jordbruksbedrifter «der en vesentlig del av inntektene kommer fra bruket» uten at de er rekruttert spesielt med tanke på tilleggsnæringer. For de 928 bruk som inngikk i denne undersøkelsen i 2005, ga tilleggsnæringer et driftsoverskudd på kroner 32 900 i gjennomsnitt per bruk. Det er mer enn skogbrukets bidrag, og over 14

prosent av jordbrukets driftsoverskudd. Tabell 4.22 viser at tilleggsnæringene er en betydelig inntektskilde i alle bruksstørrelser i driftsgranskingsmaterialet.

Tabell 4.22 Driftsoverskudd i jordbruk, skogbruk, tilleggsnæring og annen næring. 2005.
1000 kr

Arealgruppe, dekar	Jordbruk	Skogbruk	Tilleggsnæring	Annen næring
35–50	121,4	0,2	20,5	-1,1
50–100	104,8	0,4	15,0	29,7
100–200	173,3	12,1	20,9	18,4
200–300	227,8	7,7	29,8	15,6
300–500	304,7	13,9	47,1	19,9
> 500	350,7	32,3	57,5	36,2
Alle bruk	228,6	12,0	32,9	19,8

Kilde: NILF. Driftsgranskingene 2005.

Driftsgranskingene for regnskapsåret 2005 ble videreutviklet i forhold til tidligere, og det er nå gjort grundigere undersøkelser av tilleggsnæring. Det nye for 2005-tallene er at alle inntekter, kostnader, eiendeler og arbeidsforbruk ble merket med en kode som sier hvilken aktivitet det drives med.

På 710 av de 928 brukene er det registrert driftsoverskudd på tilleggsnæring, noe som utgjør 76,5 prosent av alle bruk. Mange bruk har registrert driftsoverskudd på flere tilleggsnæringsaktiviteter. På 45 prosent av brukene er det kun 1 type tilleggsnæring, mens 33 prosent har 2 ulike typer. De resterende 22 prosent har 3-5 tilleggsnæringsaktiviteter på bruket.

Tabell 4.23 viser gjennomsnittlig driftsoverskudd, omsetning, arbeidstimer og investeringer i ulike tilleggsnæringsaktiviteter og i gjennomsnitt per bruk. Kolonnene merket n viser hvor mange observasjoner som ligger til grunn for tilhørende gjennomsnitt.

Tabell 4.23 Gjennomsnittlig driftsoverskudd, omsetning, arbeidstimer og investeringer i ulike tilleggsnæringsaktiviteter og i gjennomsnitt per bruk

	Driftsoverskudd		Omsetning		Arbeidstimer		Investering	
	n	Gj.snitt	n	Gj.snitt	n	Gj.snitt	n	Gj.snitt
Utleie	382	28 141	367	40 387	168	36	47	147 815
Maskinkjøring	390	21 463	389	55 426	387	147	14	177 160
Vareproduksjon	186	9 773	155	36 299	151	145	17	70 769
Utmarksnæring	260	22 108	258	26 245	64	35	10	25 479
Turisme	23	33 307	22	136 223	22	605	8	154 249
Annen tjenesteyting	63	51 013	60	90 438	57	318	9	142 500
Diverse uspesifisert	16	-8 615	13	84 315	9	199	3	41 527
Gj.snitt per bruk	710	42 997	695	83 644	588	204	104	130 062

Kilde: NILF. Driftsgranskingene 2005.

Driftsoverskudd i tilleggsnæringen er i gjennomsnitt kr 42 997 på disse brukene, og dette utgjør 7,5 prosent av den totale inntekten på bruket. Det var registrert omsetning på noen færre bruk enn de som har beregnet driftsoverskudd. Dette kommer av at flere bruk kun har kostnader på tilleggsnæring eller kun balanseverdier og derav avskrivninger, noe som medfører at de får beregnet negativt driftsresultat uten å ha omsetning.

Det er brukerne selv som oppgir arbeidsforbruket og for en del er det vanskelig å skille helt nøyaktig mellom timer i jordbruket og timer på tilleggsnæring. Det er derfor knyttet noe mer usikkerhet til registreringene av arbeidstimer enn til de økonomiske tallene.

I 2005 var det 104 bruk som foretok investeringer i tilleggsnæring. Med investeringer mener vi her så store påkostninger at de ble aktivert i balansen.

Vi ser at det er maskinkjøring og utleie som er de tilleggsnæringsaktivitetene som er mest utbredt, mens det er annen tjenesteyting som gir høyest gjennomsnittlig driftsoverskudd. Annen tjenesteyting omfatter blant annet Inn på tunet, landbruksverksted, klauvskjæring med mer. Turisme er den mest arbeidskrevende tilleggsnæringen, med gjennomsnittlig 605 timer per bruk.

Nordlandsforskning gjennomførte i 2004 en studie av tilleggsnærings bidrag til økonomi og sysselsetting i landbruket.¹⁹ Studien tar utgangspunkt i næringsaktivitet på gårdsbruk i tillegg til tradisjonell landbruksproduksjon som iverksettes og gjennomføres ved hjelp av *husholdningens* totale ressurser og ikke bare *landbrukets* ressurser (arealer, bygninger og maskiner), som er det mest vanlige og som Statistisk Sentralbyrå benytter.

Svarene fra 1 020 spørreskjemaer fra et representativt utvalg gårdbrukere fra Statistisk Sentralbyrå sin jordbrukstelling i 1999, viste at 30 prosent driver annen næringsvirksomhet. Av disse bedrev 47 prosent med landbruksrelatert annen næring. Aggregerte beregninger viser at annen næringsvirksomhet har en total årlig omsetning på 21 mrd. kr og bidrar til over 4 mrd. kroner i driftsoverskudd og gir en sysselsetting på om lag 19 000 årsverk til landbrukshusholdningene. Disse tallene er de aggregerte tallenes middelveidier og inneholder en viss usikkerhet. For eksempel kan man med 95 prosent sannsynlighet si at omsetningen for annen næring er mellom 13 mrd. og 30 mrd. kr. Middelveidene for omsetningen og driftsoverskudd i landbruksrelatert annen næringsvirksomhet er på henholdsvis 4,6 mrd. kr og 1,4 mrd. kr. Sysselsettingen fra landbruksrelatert annen næringsvirksomhet er beregnet til 6 800 årsverk.

¹⁹ Rønning, L. (2004). Nordlandsforskning, arbeidsnotat nr 1013/04. *Multinæringsaktiviteter på norske gårdsbruk – analyse av økonomi og sysselsetting i annen næringsvirksomhet.*

5 Miljø- og ressursvern

St.meld. nr. 19 (1999–2000) trekker opp retningslinjer for miljøpolitikken i landbruket. Det heter:

«Regjeringen mener miljøutfordringene for landbruket i tida framover vil være knyttet til å oppnå bærekraftig forvaltning av naturressursene, å øke vekten på produksjon, forvaltning og synliggjøring av jordbrukets miljøgoder»

og videre

«Tilpassning til mer kretsløpsbasert produksjon er en sentral strategi i dette arbeidet. Kretsløpsbasert produksjon innebærer at tap av næringsstoffer fra jordbruksproduksjonen skal reduseres, og at tilførsel av miljøskadelige stoffer til produksjonskjeden skal minimeres.»

Landbruks- og matdepartementet og Miljøverndepartementet har systematisk rapportering av de resultater som oppnås gjennom miljøarbeidet i landbruket. Resultatene fra arbeidet dokumenteres i en årlig rapport fra Statistisk sentralbyrå. Budsjett-nemndas resultatkontroll for miljø- og ressursvern bygger på denne rapporten samt Totalkalkylen for jordbruket fra Budsjett-nemnda, og benytter følgende indikatorer:

- jordarbeiding/erosjon
- gjødselbruk
- plantevernmidler
- landbruksplast
- kulturlandskap

5.1 Jordarbeiding, erosjon og intensitet

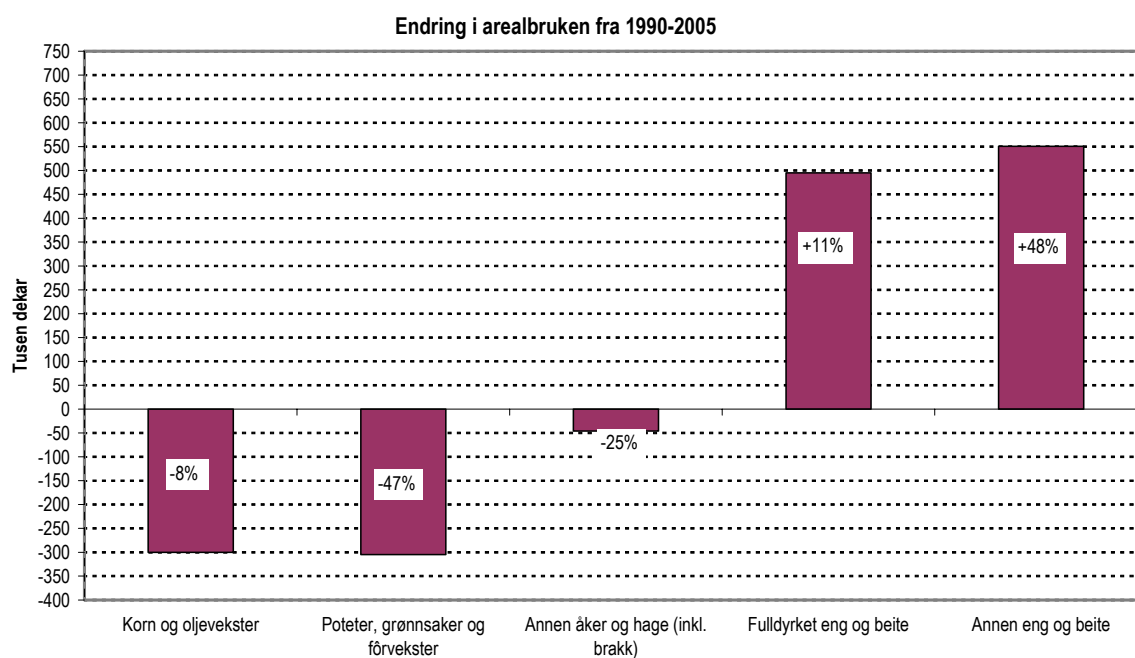
Sentralt for å redusere avrenning og erosjon fra jordbruksarealene, er å nytte en praksis ved jordarbeiding som minsker risikoen for avrenning/erosjon fra arealene. Det er åpenåkerarealet som er særlig utsatt for avrenning/erosjon. Andelen åpenåkerareal (inkludert hage) økte fram til 1990-tallet, men har siden gått noe ned, slik det går fram av tabell 5.1 og figur 5.1.

Tabell 5.1 Utviklingen i åpenåker- og kornarealet 1960–06

	1960	1970	1980	1990	2004	2005	2006*
Åpenåkerareal i % av fulldyrket areal	42,0	45,5	49,0	50,5	44,0	43,9	43,3
Kornareal i % av åpenåkerareal		70,5	78,6	81,3	87,1	87,2	87,0

*Foreløpige tall

Kilde: BFJ. Totalkalkylen for jordbruket 2005 og Statistisk Sentralbyrå.

Figur 5.1 Endring i arealbruken fra 1990–2005

Nedgangen i andelen av åpenåkerareal av fulldyrket areal fra 1990 henger sammen med at kornarealet har blitt redusert mer enn det fulldyrkede arealet. Økningen i fulldyrket areal skyldes økt engareal.

Jordarbeiding som utføres om høsten, for eksempel pløying, eksponerer erosjonsutsatte arealer for avrenning. Et viktig tiltak for å redusere avrenning/erosjon er derfor å få utført mer av jordarbeidingen i åpenåkerarealet, hovedsakelig korn, om våren istedenfor om høsten. Økt andel av jordarbeiding om våren vil imidlertid kunne forskyve såtidspunktet, og dermed ha avlingsmessige konsekvenser. For å kompensere for de økonomiske konsekvensene av en avlingsnedgang og stimulere til redusert jordarbeiding om høsten, er det innført tilskudd til brukere som ikke høstarbeider erosjonsutsatte arealer.

Det gis også tilskudd til tilsåing med fangvekster og til grasdekte vannveier på åpenåkerareal. Arealet som ligger til grunn for utbetalt tilskudd til endret jordarbeiding, har økt jevnt etter 1999. I 2005/06 var arealet på 1,65 mill. dekar. Fra 1995 ble det innført differensierte satser slik at de mest erosjonsutsatte arealene fikk høyest sats med avtrapping for mindre erosjonsutsatte arealer.

Tabell 5.2 viser utviklingen i kornarealet i landet fordelt etter jordarbeidingsmetode, samt høstsådd kornareal. Kornarealet som pløyes om høsten gikk klart ned tidlig på 90-tallet, lå på et relativt stabilt nivå i noen år, og viser på nytt en synkende tendens fra 2000. Åkerareal i stubb regnes å ha en reduserende, det vil si positiv effekt på arealavrenningen. Dyrking av høstkorn, som regnes for å være mer positivt med hensyn til arealavrenningen enn høstpløying, lå på et noe høyere nivå på slutten av nittitallet, men falt igjen i 2000/01. Det økte omfanget av høstkorndyrking var særlig begrunnet i økonomien i dyrkingen, men den vil være avhengig av værforholdene det enkelte år.

Statistisk Sentralbyrå (SSB) sin resultatkontroll gir også tilsvarende oppgaver for det som benevnes for sårbart område for nitrogen (N) og fosfor (P). Med «sårbart område» menes områder eller arealer som er sårbare for avrenning av næringssalter (N og P) i forhold til Nordsjø-avtalene. Nordsjø-avtalene er flere avtaler om blant annet reduksjoner av avrenning av næringssalter til Nordsjøen for land som grenser til Nordsjøen. Sårbart område for fosfor er de landarealer som drenerer til kyststrekningen svenskegrensa til Lindesnes. Sårbart området for nitrogen er noe mer avgrenset i forhold til området for fosfor. Resultatkontroll jordbruk 2000 (SSB) gir ellers nærmere beskrivelse av landområdene som berøres. Tilførselen av fosfor og nitrogen til disse sårbare havområdene har blitt sterkt reduserte fra 1985 til 2002.

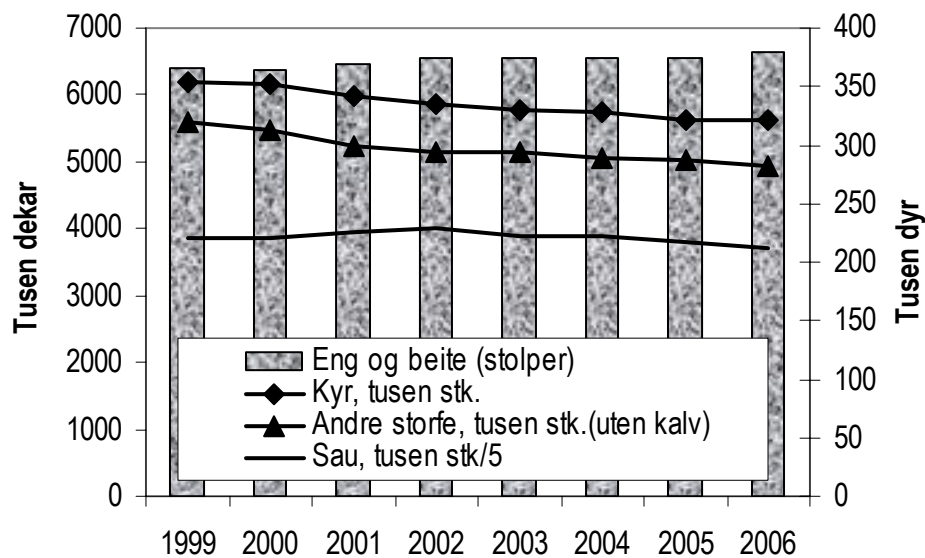
Siden mesteparten av kornarealene er lokalisert i de sårbare områdene for avrenning av N og P, er også fordelingen av areal etter jordarbeidingsmetode i disse områdene omtrent tilsvarende som på landsnivå.

Tabell 5.2 Korn- og oljevekstareal i alt. Høstsådd areal og kornareal etter jordarbeidingsmetode for landet totalt. 1000 dekar og prosent

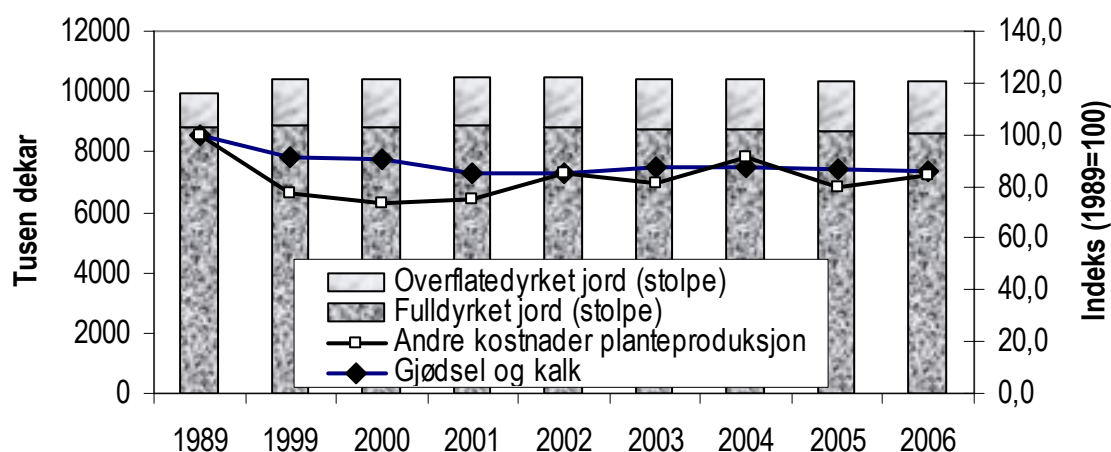
	1989/90	1996/97	1997/98	1999/00	2000/01	2001/02
Korn og oljevekster i alt	3 650	3 364	3 404	3 342	3 369	3 516
herav høstsådd, prosent	3	7	11	8	4	5
Areal etter jordarbeidingsmetode i prosent:						
Høstpløyd	82	57	57	54	45	43
All jordarb. om våren		39	36	40	50	52
Annen jordarbeiding						
vår/høst	18	4	7	6	5	5

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Resultatkontroll jordbruk 2006 (Jordbruk og miljø).

Figur 5.2 viser utviklingen i antall grovfôrdyr sammen med utviklingen i grovfôrareal og figur 5.3 viser volumendring av innsatsfaktorer sammen med arealutviklingen. Figurene indikerer at det de siste årene er en tendens til ekstensivering av arealbruken.

Figur 5.2 Utviklingen i eng-/beiteareal og grovfôrdyr

Figur 5.3 Utvikling i areal og volumendringer av innsatsfaktorer

5.2 Gjødselforbruk

Riktig gjødning, det vil si samsvar mellom næringstilførsel og næringsopptak, er viktig for å unngå avrenning av næringsalter. Riktiggere gjødning skjer ved forbedrede gjødningstyper, gjødningplanlegging og rett valg av spredetidspunkt. Som ett ledd i obligatorisk miljøplan, som er knyttet til produksjonstilskuddsforskriften, er det krav om gjødningplan.

Tabell 5.3 Kunstgjødning og kalk i millioner kg og kg per dekar jordbruksareal

	1985	1990	1999	2004	2005	2006*
Kunstgjødning:						
Totalt, mill. kg	590	538	513	500	511	495
Kg/daa jordbruksareal	60,2	53,9	49,4	48,1	49,3	47,9
Kalk:						
Totalt, mill. kg	340	488	275	222	206	207
Kg/daa jordbruksareal	40,8	48,9	26,5	21,3	19,9	20,0

* Foreløpige tall

Kilde: Totalkalkylen for jordbruket 2006.

Forbruket av kunstgjødning per dekar var 20 prosent lavere i 2006 enn i 1985. Dette skyldes redusert fosforgjødning og at det gjennomgående brukes gjødningstyper med større nitrogeninnhold. Bortfallet av miljøavgift på nitrogen og fosfor fra og med gjødningåret 2000/01 ser ikke ut til å ha ført til økt omsetning. N-forbindelsen i de fleste gjødningsslag har en forurende virkning på jordsmonnet. Grovt regnet trengs 1 kg kalk, tilsvarende 2 kg kalksteinsmel, for å nøytralisere virkningen av 1 kg N i fullgjødning. Tilførselen av kalk, gjennomsnittet av alle kalkslag, var ca. 20 kg/dekar i 2006, jf. tabell 5.3. For å opprettholde pH-nivået i vanlig jord trengs

imidlertid 50–100 kg kalksteinsmel per dekar. Dette skyldes effekten av den generelle forsuringen. Kalkingsbehovet varierer ellers mye landet over og er foruten selve gjødslingen avhengig av jordart, klima og vekster.

Tabell 5.4 viser samlet gjødselmengde nitrogen og fosfor fra handels- og husdyrgjødsel. For husdyrgjødsel er det effektivt N, det vil si lettløselige N-forbindelser, det er gitt oppgaver over. Gjødselvirkningen av effektivt N i husdyrgjødsel kan i prinsippet direkte sammenlignes med tilsvarende mengde av nitrogen i handelsgjødsel.

Tabell 5.4 Tilførsel av samlet gjødselmengde effektivt N og P fra handels- og husdyrgjødsel for landet totalt. Tonn

	1989/90	1997/98	1999/00	2002/03	2003/04	2004/05
Effektiv nitrogen:						
Handelsgjødsel	96 502	99 749	99 674	100 260	100 153	99 499
Husdyrgjødsel	33 978	36 191	35 822	35 404	35 562	34 992
<i>I alt</i>	<i>130 481</i>	<i>135 940</i>	<i>135 496</i>	<i>135 664</i>	<i>135 715</i>	<i>134 491</i>
Fosfor:						
Handelsgjødsel	17 759	14 045	13 948	13 982	13 973	13 871
Husdyrgjødsel	11 723	12 490	12 381	12 230	12 338	12 140
<i>I alt</i>	<i>29 483</i>	<i>26 535</i>	<i>26 329</i>	<i>26 211</i>	<i>26 311</i>	<i>26 012</i>

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Resultatkontroll jordbruk 2006 (Jordbruk og miljø).

Tilførselen av effektiv nitrogen i alt viste en økning fram til midten av 90-tallet for deretter å avta noe. Fordelingen av nitrogen mellom handels- og husdyrgjødsel viser mindre endringer. Tilførselen av fosfor har stabilisert seg etter en klar reduksjon tidlig på 90-tallet. Det er lavere tilførsel i fosfor fra handelsgjødsel som har bidratt til nedgangen.

Tabell 5.5 viser mengder av nitrogen og fosfor per dekar, tilført som handelsgjødsel på korn- og oljevekstareal og engareal ifølge Statistisk Sentralbyrå sin resultatkontroll.

Tabell 5.5 Tilførsel av N og P i handelsgjødsel på areal med korn og oljevekster og fulldyrket eng for landet totalt. Kg per daa

	1989/90	1997/98	1999/00	2002/03	2003/04	2004/05
Kg nitrogen:						
Korn og oljevekster	10,6	11,2	11,0	10,9	10,9	10,9
Fulldyrket eng	13,7	13,7	13,0	13,0	13,0	13,0
Kg fosfor:						
Korn og oljevekster	2,2	2,0	2,0	1,9	1,9	1,9
Fulldyrket eng	2,3	1,7	1,7	1,5	1,5	1,5

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Resultatkontroll 2006 (Jordbruk og miljø).

Tilførselen av nitrogen til korn ligger litt høyere enn tidlig på 90-tallet. For eng er tilførselen litt lavere enn perioden 1996 til 2000. Fosforgjødslinga ligger på et lavere nivå enn tidlig på 90-tallet både for korn og eng, men med størst reduksjon for eng. Det er liten forskjell mellom tilførselstallene for landet totalt og i de «sårbare områdene». Tilførselstall for sårbare områder er gitt i tidligere utgaver av Resultatkontrollen.

Mest mulig spredning av gjødsla i vekstsesongen er viktig for en bedre utnyttelse av næringssaltene. Samtidig reduseres risikoen for avrenning. I kornproduksjonen er våronna det dominerende tidspunkt for gjødsling. Delt gjødsling, gjødsling både i våronn og seinere i vekstperioden, er stort sett aktuelt kun ved dyrking av mathvette. Arealet med delt gjødsling i kornproduksjonen er dermed avhengig av omfanget av hvetedyrkingen, hvor delt gjødsling er betinget av økonomien i dyrkingen.

5.3 Plantevernmidler

Forsvarlig handtering og bruk av plantevernmidler har betydning både for den enkelte bruker, brukerens nærmiljø og for å unngå rester i mat og fôr. Forhold vedrørende plantevernmidler er regulert i Lov om matproduksjon og mattrygghet mv. (av 19.12.2003 nr. 124) med tilhørende forskrifter. Mattilsynet er ansvarlig godkjenningmyndighet for plantevernmidler i Norge. Før et middel tillates brukt, underlegges det en grundig faglig vurdering i forhold til helse- og miljørisiko. Det kreves også dokumentert at nye midler er like gode eller bedre enn allerede godkjente preparater eller metoder. Dette kravet til dokumentert behov begrenser antall preparater.

Det kreves autorisasjon for omsetning og yrkesmessig bruk av plantevernmidler. Autorisasjon gis for 10 år etter gjennomgått obligatorisk kurs og bestått prøve. Kravet gjelder for bruk av preparater i jordbruket, og beviset må framlegges ved kjøp. I følge Forskrift om plantevernmidler av 26.07.2004 er det Mattilsynet som administrerer denne ordningen. Men kommunen eller fylkesmannen har myndighet til å utstede autorisasjon etter instruks fastsatt av Mattilsynet i Forskrift av 05.10.2005 "Instruks for fylkesmann og kommune ved utstedelse av autorisasjon for håndtering og bruk av plantevernmidler."

Forskrift om plantevernmidler setter krav om at det ved yrkesmessig bruk skal føres sprøytejournal, og at det kun skal brukes spredeutstyr som er godkjent av en funksjonstest. Funksjonstesten stiller tekniske krav til utstyret, og en slik test er gyldig i 5 år.

Nedenfor er forbruket av plantevernmidler i landbruket angitt i mill. kr sammen med omsatt mengde virksomt stoff av plantevernmidler. Tallene for omsatt mengde gjelder salg fra importør til distributør/forhandler, og gir dermed ikke det faktiske salget av det enkelte preparat fra forhandler hvert år. Noe av dette vil dessuten gå til sektorer utenom jordbruket. Mengden av virksomt stoff er ikke direkte sammenlignbar fra ett år til et annet. Det skyldes at det er stadig utskifting av preparater med ulik konsentrasjon og virkningsgrad. Både kostnadene og forbruket av virksomt stoff ble betydelig redusert fra 1999 til 2001, men økte etterpå igjen. Dette skyldes nok at avgiftene på plantevernmidler ble økt i 1999 og 2000 og at produsentene hadde hamstret på forhånd. I tillegg var værforholdene høsten 2002 gunsti-

ge for å bekjempe kveke. 2003 var et «normalår» uten spesielle plantevernforhold. Fra 2003 til 2004 var det igjen en økning i omsetningen av plantevernmidler, med en påfølgende kraftig reduksjon til 2005. Dette skyldes både endring i avgiftssystemet fra 1. oktober 2004, men også at Landbruks- og matdepartementet vedtok en ytterligere avgiftsøkning fra 1. januar 2005.

Tabell 5.6 Forbruk av plantevernmidler i millioner kr, og omsatt mengde av ulike stoffer

	1985	1990	1999	2002	2004	2005
Millioner kr ¹⁾	302,3	282,3	201,4	218,0	246,0	130,3
Omsatt mengde virksomt stoff, 1000 kg ²⁾						
Ugrasmidler	1 236,2	965,1	448,7	632,2	504,3	421,5
Soppmidler	138,4	1 53,0	219,9	149,6	227,7	67,7
Skadedyrmidler	38,7	19,0	23,8	10,1	10,1	7,6
Andre midler	116,1	46,4	103,9	26,6	127,0	26,7
Totalt, 1000 kg²⁾	1 529,3	1 183,5	796,3	818,5	869,0	523,5

1) Verdi av plantevernmidler brukt i jordbruket omregnet til 2003-kroner

2) Total grossistomsetning

Kilde: Totalkalkylen for jordbruket 2006 og Statens landbrukstilsyn/Mattilsynet.

Mattilsynet forvalter Matloven (Lov om matproduksjon og mattrygghet mv. av 19.12.2003), som har til hensikt og sikre helsemessig trygge næringsmidler og fremme helse, kvalitet og forbrukerhensyn langs hele produksjonskjeden, samt ivareta miljøvennlig produksjon. Mattilsynet (tidligere Statens landbrukstilsyn (SNT)) foretar jevnlig undersøkelser av plantevernrester i vegetabiliske matvarer. Overvåkningsprogrammet har de senere årene omfattet over 2 000 prøver av ulike slag frisk frukt, grønnsaker, poteter og barnemat. Mattilsynet undersøkte i 2005 for 233 plantevernmidler. Rutineovervåkingen konsentrerer prøveuttakene om ca. 70 vareslag som anses som viktige i norsk kosthold. Men pga stor bredde i vareslag, bla av eksotisk mat og barnemat, så ble det i 2005 tatt prøver av 116 ulike vareslag av frisk frukt og grønnsaker, 7 ulike sopparter, 50 ulike tomatprodukter og 44 vareslag av barnemat/barnegrøt. Resultatene framgår av tabell 5.7. Vi ser at det noe hyppigere ble påvist rester i importert frukt og grønnsaker enn i norske produkter. Det er her viktig å være klar over at både prøveuttak, analysespekter, deteksjonsgrenser og regelverk endrer seg fra år til år, slik at man ikke uten videre kan sammenligne årenes resultat.

Tabell 5.7 Antall prøver av frukt, grønnsaker og poteter analysert for rester av plantevernmidler og prosentandel med rester. 1999–2005

	1999	2001	2003	2004	2005
Alle matvarer					
Antall prøver	2 792	2 196	2 052	2 028	1 644
Uten påviste rester	66,3	63,9	63,4	63,6	59,2
Rester under grenseverdien	31,9	31,5	34,6	35,2	38,6
Rester over grenseverdien	1,8	4,9	2,0	1,3	2,2
Norske matvarer					
Antall prøver	1 225	888	752	760	583
Uten påviste rester	82,0	81,9	81,1	80,5	78,6
Rester under grenseverdien	16,7	17,0	18,2	19,3	20,9
Rester over grenseverdien	1,2	1,1	0,7	0,1	0,5
Importerte matvarer					
Antall prøver	1 567	1 308	1 300	1 268	1 061
Uten påviste rester	54,1	51,1	53,1	53,4	48,6
Rester under grenseverdien	43,7	42,0	44,1	44,6	48,3
Rester over grenseverdien	2,2	6,8	2,8	2,0	3,1

Kilde: SNT/Mattilsynet

I 2005 ble det ikke gjennomført kartleggingsprosjekt i forbindelse med EU's koordinerte program. Derimot ble det via et nordisk samarbeid gjennomført 3 undersøkelser, der man så på restinnhold i hhv tomatprodukter, visse vegetabiliske produkter fra Asia (unntatt Kina) og varer spesielt fra Kina. For å undersøke restinnholdet i tomatprodukter ble det tatt ut 99 prøver (75 importerte og 24 norskproduserte) av tomatprodukter. Det ble påvist rester av plantevernmidler i kun 5 (5,1 prosent) av prøvene, og alle disse var av utenlandsk opprinnelse. Tidligere har det relativt hyppig blitt påvist overskridelser i produkter som er direkteimportert fra Asia. Derfor ble det i 2005 tatt ut 98 prøver av totalt 37 forskjellige vareslag fra Thailand, Vietnam, India, Pakistan og Sri Lanka. Her ble det påvist rester over gjeldende grenseverdi i hele 24 prøver (24,5 prosent), og i tre av prøvene var restinnholdet så høyt at inntak av produktene ble vurdert til å representere en helserisiko. Eksporten fra Kina til Norge er økende, og i 2005 ble 55 forskjellige varepartier undersøkt. Det ble påvist rester av plantevernmidler i 4 prøver (7,3 prosent), men ingen overskred gjeldende grenseverdi.

I tillegg til dette analyserer Mattilsynet matkorn og ris. Resultatene fra disse analysene i 2005 er gjengitt i tabellen under. Det ble brukt en analysemetode som kan påvise rester av totalt 231 plantevernmidler, og det ble oftere påvist rester av plantevernmidler i utenlandsdyrkede enn norskdyrkede prøver. I forhold til 2004 ble det i 2005 en økning i andelen med påviste rester i norskproduserte varer, mens det var en reduksjon i de importerte varene.

Tabell 5.8 Antall prøver av korn analysert for rester av plantevernmidler og prosentandel med rester. 2005

	Alle matvarer	Norske matvarer	Importerte matvarer
Antall prøver	110	49	61
Uten påviste rester	71,8	73,5	70,5
Rester under grenseverdien	27,3	24,5	29,5
Rester over grenseverdien	0,9	2,0	0,0

Kilde: SNT/Mattilsynet

Ved fastsetting av grenseverdier tas det hensyn til en effektiv bekjempelse av aktuelle skadegjørere. Tilsiktet bekjempelse gir ofte så lave rester at grenseverdiene kan settes langt lavere enn det som er påkrevd i forhold til stoffenes toksikologiske egenskaper. Grenseverdiene settes imidlertid aldri høyere enn det som er toksikologisk akseptabelt. Grenseverdiene er etter EØS-avtalen harmonisert med EUs direktiver.

5.4 Innsamling av landbruksplast

Landbruket er en stor forbruker av ulike plastprodukter, først og fremst i form av emballasje. Fra og med 2003 er alle gårdbrukere pålagt å ha en miljøplan for gården, hvor det blant annet stilles krav om at landbruksplasten skal leveres til godkjent mottak. Plastretur A/S har oppgaven med å organisere innsamling og gjenvinning av plastemballasje i Norge. Forbruket av landbruksplast ble beregnet til omtrent 6 500 tonn årlig fram til og med 2001. I 2002 regnet Plastretur A/S med at det ble generert 8 300 tonn plast, og både i 2003 og 2004 var mengden 8 800 tonn. I 2005 var tallet 8 500 tonn.

Innsamlet mengde landbruksplast har økt fra i underkant av 2 500 tonn i 1995 til ca. 5 900 tonn i 2000 og 5 100 tonn i 2001. Nedgangen i innsamlet mengde fra 2000 til 2001 skyldes i hovedsak lagerøkning og manglende pressekapasitet hos innsamlerne. Fra 2002 til 2004 økte innsamlet mengde jevnt fra i underkant av 6 000 tonn i 2002, til 7 300 tonn i 2004. Til 2005 fikk vi en liten reduksjon, da det ble samlet inn ca 7 000 tonn landbruksplast.

5.5 Kulturlandskapet og bruken av arealene

Jordbrukets kulturlandskap preger en stor del av landskapet utenfor befolkningsskonsentrasjonene og industriområdene og utgjør en vesentlig del av våre felles omgivelser. Jordbruket er forskjellige i ulike områder og endrer seg over tid. Det gir sammen med variasjon i naturgitte forhold et kulturlandskap med regionale særpreget og som er i forandring. St.meld. nr. 21 (2004–2005) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, sier om kulturlandskapet:

«Store deler av kulturlandskapet er i sterk endring, bl.a. ved den økende gjengroingen av verdifull kulturmark og setermiljø. Dette omfatter de gamle kulturmarkene der driften er opphørt eller sterkt endret, som ulike enger, kystlyngheier, naturbeitemark, hagemark m.m. Kulturlandskapet har verdi både som landskap og som leveområde for planter og dyr. Mange av de artene som lever her er avhengig av fortsatt menneskelig aktivitet for å overleve. Omtrent en tredel av de truede og sårbare artene på rødlisten er knyttet til kulturlandskapet. Her finner vi også majoriteten av de akutt truede vegetasjonstypene i Norge. Regjeringen legger opp til en styrket og samlet strategi for å ta vare på viktige kulturlandskap og verne om dyrka og dyrkbar jord. En aktiv bruk av arealressursene er som oftest en god forsikring for at landbrukets kulturlandskapsverdier også ivaretas. Alle fylkene har laget eget regionalt miljøprogram der kulturlandskapsverdier er spesielt vektlagt.»

Det legges videre vekt på samspill mellom aktiv drift og målrettet skjøtsel.

Beitedyr på utmarksbeite er en sentral faktor for å bevare særpreget i jordbrukets kulturlandskap. Statistisk Sentralbyrå har, basert på tall fra Statens landbruksforvaltning, samlet en statistikk over beitedyr på utmarksbeite, som viset i tabell 5.9.

Tabell 5.9 Beitedyr på utmarksbeite

	Beitedyr i alt	Storfe	Sau og lam	Geit og kje	Hester > 1 år
1985	2 800 000	432 600	2 266 900	92 400	8 200
1990	2 419 400	276 700	2 048 400	87 300	7 000
1999	2 315 600	236 500	2 000 700	71 900	6 600
2002	2 370 300	224 500	2 073 200	66 400	6 200
2003	2 369 200	219 600	2 078 600	65 700	5 400
2004	2 396 600	224 100	2 101 000	65 700	5 800
2005	2 404 800	238 700	2 091 800	66 500	7 900
2006*	2 279 100	222 400	1 985 800	62 800	8 100

* Foreløpig tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

I 2001 og 2002 fikk vi en økning i totalt antall beitedyr, og denne økningen kom etter en lang periode med jevnt fallende trend. Men fra 2002 til 2003 ble antallet beitedyr igjen redusert. Sau og lam var eneste unntak dette året, som opplevde en økning. Fra 2003 til 2005 økte antallet av alle beitedyr begge årene, bortsett fra sau det siste året. I 2006 er det igjen nedgang i alle grupper med unntak av hest. I perioden fra 1985 til 2006 ble antallet dyr på utmarksbeite totalt redusert med 18,6 prosent.

I 2004 ble ordningen Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) innført, som erstatning for diverse andre ordninger. Tiltaka i SMIL skal ta vare på natur- og kulturminneverdiene i kulturlandskapet i jordbruket, og redusere forurensingen fra jordbruket. Et viktig mål med SMIL-ordningen er å få til en mer målrettet innsats med utgangspunkt i lokale behov, utfordringer og mål. Kommunene er saksbehandler for slike tilskudd. Både antall søknader og innvilget beløp til slike tiltak, har økt betydelig fra 1990-tallet til 2005. I 1992 var det 846 slike søknader, mens det i

år 2000 var 3 154. Deretter ble det nedgang i antall søknader noen år, før det igjen ble en sterk økning i 2004 og 2005. Innvilget beløp var i 1992 på 20 millioner kroner, og i 2000 på 113,2 millioner kroner. Etter en nedgang i noen år var innvilget beløp i 2005 på 118 millioner kroner.

Seterdrift har vært en tradisjon i store deler av landet, og aktiv seterdrift er fremdeles vanlig i flere områder. Tabell 5.10 nedenfor viser at det de siste årene har vært en reduksjon i antall bruksenheter med seterdrift. Andelen med fellesdrift viser en reduksjon til 2005, og er uforandret til 2006. Fra og med 2005 ble tilskudd til seter og setring fjernet som en nasjonal ordning, og overført til de regionale miljøprogrammene. I 2004 var Hedmark og Hordaland pilotfylker for den nye ordningen. Overføringen til fylkesvise ordninger medfører at fylkene har ulike tilskuddsordninger. Dette gjør tallene fom 2005 noe usikre med tanke på sammenligning med tidligere år.

Tabell 5.10 Antall jordbruksbedrifter med seter, og andelen med fellesdrift

	1995	1999	2003	2005	2006*
Totalt antall jordbruksbedrifter med seter	2 608	2 721	2 293	2 017	1 913
Antall med seterdrift alene	1 618	1 466	1 254	1 190	1 119
Antall med 2 eller flere sammen om seterdrift	990	1 255	1 039	836	794
Andel, %	38	46	45	42	42

* Foreløpige tall

Kilde: Statens landbruksforvaltning tom 2003. Statistisk sentralbyrå, Resultatkontroll jordbruk 2006 (Jordbruk og miljø) for 2005, og Statistisk Sentralbyrå ut fra Regionale miljøprogram i 2006

5.6 Rovdyrskader på beitedyr

5.6.1 Erstatninger av sau og lam

I følge St.meld. nr. 15 (2003–2004) ønsker regjeringen i hovedsak å opprettholde dagens bestand av jerv og ulv. For bjørn ønsker de etappemål for bestanden for å gi tid og muligheter til tilpasninger, mens antall gauper skal økes, slik at vi får en sammenhengende bestand i Norge. Landet ble delt i rovviltregioner, og hver region har en egen rovdyrnemnd som har hovedansvaret for jakt og felling av gaupe, jerv og bjørn innenfor regionen.

Det er sau og sauenæringa, i tillegg til reindriftsnæringa, som i størst grad kommer i konflikt med rovdyr og blir utsatt for predasjon. Tabell 5.11 viser antall sau og lam det ble gitt erstatning for fra 1995 til 2006. Det er jerv og gaupe som har gitt opphav til flest rovdyrerstatninger av bufe. Direktoratet for naturforvaltning betaler ut erstatning for rovdyrskader. Utbetalingene er også vist i tabellen nedenfor, og gjelder alt bufe. Vi ser at antall erstattede dyr nesten har blitt fordoblet fra 1995 til 2006, mens utbetalt erstatning i 2006 var ca 2,5 ganger så stort som 1995-nivået. Fra 2005 til 2006 økte antall erstattede dyr med 20,2 prosent mens totalt utbetalt erstatning økte med 25,8 prosent.

Tabell 5.11 Antall erstattede sau og lam tatt av ulike rovdyr, og utbetalte erstatninger for rovdyrskader på bufe

	1995	1997	1999	2001	2005	2006
Gaupe	7 943	9 075	9 300	7 425	7 940	9 337
Jerv	5 928	8 305	12 991	13 624	13 908	16 852
Bjørn	1 821	3 164	3 125	3 060	4 293	6 308
Ulv	56	474	622	828	556	161
Kongeørn	412	736	1 076	894	886	1 117
Uspesifisert rovvilt	3 375	5 030	5 995	4 293	4 874	5 224
Totalt antall sau og lam erstattet	19 535	26 784	33 109	30 124	32 457	38 999
Erstatning alt bufe, 1000 kr	27 069	35 514	48 206	43 065	53 821	67 678

Kilde: Direktoratet for naturforvaltning.

Tabell 5.12 viser den geografiske fordelingen av sau drept av fredet rovvilt i beitesesongen og erstatningene fordelt fylkesvis. Andre dyr enn sau utgjør mindre enn 1 prosent og er ikke med i oversikten.

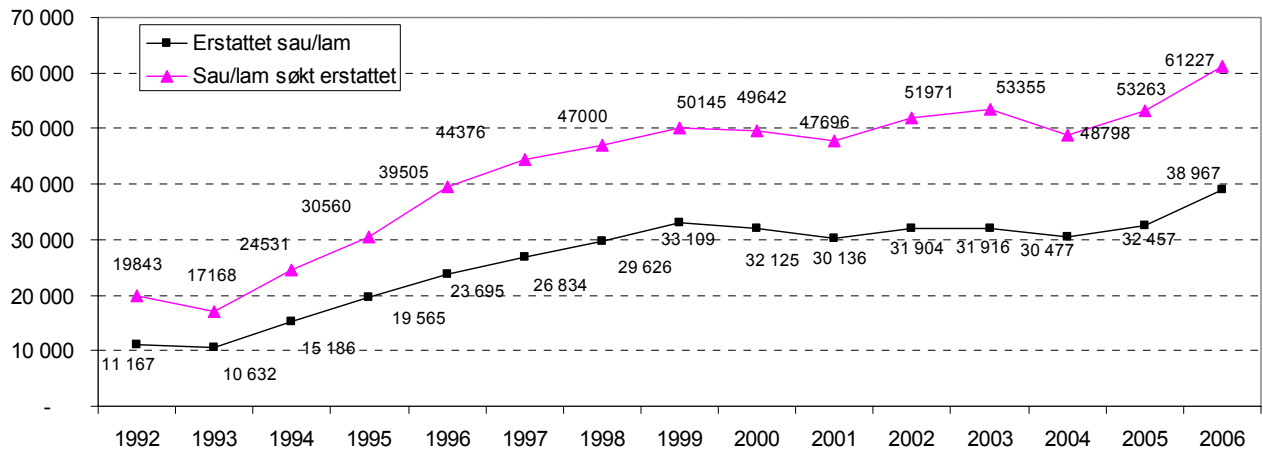
Det var Hedmark, Nord-Trøndelag og Oppland som i 2006 fikk relativt størst andel av erstatningene. Fylkene Oppland, Hedmark, Sør-Trøndelag og Nordland var i 2006 de fylker som slapp flest sau og lam på utmarksbeite. Totalt for landet var tapsprosenten i 2006 på 11,5 prosent av sluppet dyr, mens lammetapet var på 15,0 prosent. Nord-Trøndelag hadde i 2006 det største tapet, med en total tapsprosent på 16,7 prosent og lammetap på 22,0 prosent. Det er prøvd en rekke forebyggende tiltak der erfaringene til nå er begrenset. Konklusjonen så langt, er at en bør satse sterkere på tiltak som skiller bufe og rovdyr i tid og rom. Dette er behandlet nærmere i Resultatkontrollen 2001.

Tabell 5.12 Fylkesvis oversikt over antall erstattede sau og lam, og erstatningsbeløpet

	Erstattet sau og lam		Erstatning i 1000 kroner		Erstatning i % av landet	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Østfold	3	24	4	36	0,0	0,1
Akershus	618	315	976	540	1,8	0,8
Hedmark	6 398	6923	10 920	12 469	20,3	18,4
Oppland	4 779	5673	7 239	9 284	13,5	13,7
Buskerud	932	1591	1 264	2 360	2,3	3,5
Vestfold	22	52	38	75	0,1	0,1
Telemark	888	1529	1 279	2 381	2,4	3,5
Østlandet	13 640	16107	21 721	27 145	40,4	40,1
Aust-Agder	606	626	916	1 009	1,7	1,5
Vest-Agder	107	169	160	276	0,3	0,4
Rogaland	74	92	85	117	0,2	0,2
Agder og Rogaland	787	887	1 161	1 402	2,2	2,1
Hordaland	37	19	56	22	0,1	0,0
Sogn og Fjordane	717	998	1 034	1 700	1,9	2,5
Møre og Romsdal	1160	1262	1 826	2 060	3,4	3,0
Vestlandet	1914	2279	2 916	3 782	5,4	5,6
Sør-Trøndelag	2350	4343	3 912	7 911	7,3	11,7
Nord-Trøndelag	4405	6293	7 890	11 052	14,7	16,3
Trøndelag	6 755	10 636	11 802	18 964	21,9	28,0
Nordland	4280	4397	7 131	7 806	13,2	11,5
Troms	4229	3886	7 240	6 827	13,5	10,1
Finnmark	852	807	1 850	1 752	3,4	2,6
Nord-Norge	9 361	9 090	16 221	16 385	30,1	24,2
Hele landet	32 457	38 999	53 821	67 678		

Kilde: Direktoratet for naturforvaltning.

Figur 5.4 nedenfor viser antall sau/lam som det er søkt erstatning for på grunn av rovviltskader og hvor mange sau/lam som er blitt erstattet i perioden 1992–2006. Antall sau/lam det er søkt erstatning for har økt og det er blitt utbetalt erstatning for mellom 56 og 66 prosent av disse dyrene i de ulike årene i perioden.

Figur 5.4 Antall erstattet og søkt erstattet sau/lam pga rovviltskader, 1992–2006

Kilde: Direktorat for naturforvaltning.

5.6.2 Antall sau i rovdyrsonene

Ved behandlingen av St.meld. nr. 15 «Rovvilt i norsk natur», jf. Innst. S. nr. 174 (2003–2004), fastsatte Stortinget grensene for åtte forvaltningsregioner for rovvilt. Forvaltningsregionene følger fylkesgrenser, og regionene inndeles som vist under:

Region 1 – Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane

Region 2 – Vestfold, Buskerud, Telemark og Aust-Agder.

Region 3 – Oppland.

Region 4 – Østfold, Akershus og Oslo.

Region 5 – Hedmark.

Region 6 – Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag.

Region 7 – Nordland.

Region 8 – Troms og Finmark.

Det fastsettes nasjonale mål for antall årlige ynglinger av jerv, bjørn og gaupe i hver enkelt region.

Gjennom behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003–2004) ble det også opprettet et nytt forvaltningsområde for ynglende ulv, jf. Innst. S. nr. 174 (2003–2004). Dette området avgrenses slik: Akershus: Hele fylket med unntak av kommunene Hurdal, Eidsvoll, Nannestad, Gjerdrum og Nittedal øst for Nitelva. Oslo: Hele fylket. Østfold: Hele fylket. Hedmark: Hele fylket med unntak av kommunene Nord-Odal, Stange, Hamar, Løten, Ringsaker, Åsnes vest for Glomma, Våler vest for Glomma, Elverum vest for Glomma, Åmot vest for Glomma, Stor-Elvdal, Rendalen, Engerdal, Folldal, Alvdal, Tynset, Tolga og Os.

Tabell 5.13 viser utviklingen i antall sau i de ulike rovviltregionene. Vi presenterer her tall for antall vinterfôra sauer i perioden 1989 til 2006, fordelt på de ulike regionene. Antall sau er her hentet fra Statens Landbruksforvaltning sin tilskuddsstatistikk, og Statistisk Sentralbyrå sin totalpopulasjon i årene 2003–2006. Sauene er her plassert i den sonen de hører hjemme i ut fra søknad om produksjonstilskudd,

dvs. i den sonen gården tilhører. Sauer som beiter i en annen sone enn der de hører hjemme, vil vi ikke klart å få oversikt over her.

Tabell 5.13 Antall vinterfôra sau i de ulike rovdyrregionene 1989–2006. 1000 stykker

	1989	1999	2001	2003	2004	2005	2006*
Region 1	386,5	393,6	409,6	411,0	399,4	395,1	384,7
Region 2	77,8	90,8	89,3	89,5	87,5	85,4	82,4
Region 3	78,5	98,9	101,6	104,3	104,1	102,6	97,2
Region 4	9,2	13,1	13,4	13,7	13,5	13,1	12,8
Region 5	49,1	54,5	54,9	55,8	55,4	53,7	51,3
Region 6	147,1	157,2	162,9	161,3	157,0	157,2	152,5
Region 7	81,1	81,5	84,5	84,1	84,2	83,6	83,7
Region 8	69,8	65,8	67,1	67,0	65,4	64,1	62,7
Sum	899,1	955,4	983,4	986,6	966,5	957,0	927,3

* Foreløpige tall

Kilde: Fullstendig jordbrukstelling i 1999, Statistisk Sentralbyrå sin beregna totalpopulasjon i 2002 - 2006, og søknad om produksjonstilskudd de øvrige år.

Vi ser at det er kun i sone 8 at antall sau er lavere i 2006 enn i 1989. Ser vi derimot på utviklingen etter 2003, så har antall sau blitt redusert i alle regioner. Reduksjonen har vært størst i region 5 (8,1 prosent) og minst i region 7 (0,5 prosent).

6 Inntekter, økonomiske forhold og levekår

6.1 Utvikling i vederlag til arbeid og egenkapital for Totalkalkylens normaliserte regnskaper

I tabell 6.1 er utviklingen i vederlag til arbeid og egenkapital ifølge totalkalkylens normaliserte regnskaper angitt. I disse er det forutsatt normalårsavlinger. Samtidig er også de registrerte regnskapstallene tatt med. Det er normaliserte regnskaper som legges til grunn i jordbruksforhandlingene.

Tabell 6.1 Vederlag til arbeid og egenkapital i følge normaliserte og registrerte regnskaper. Kr/årsverk. Løpende kroner, avrundet

	1989	1999	2003	2004	2005	2006*
Normaliserte regnskaper:						
Nivå	102 300 ¹⁾	141 200	145 300	149 300	144 000	144 100
Endring fra foregående år	7 600 ¹⁾	- 8 000	4 500	4 000	-5 300	100
Registrerte regnskaper:						
Nivå	101 800	137 300	142 500	144 200	141 000	144 700
Endring fra foregående år	12 800	- 11 200	11 100	-1 800	-3 300	3 700

* Foreløpige tall

1) Normaliserte regnskaper oppdateres ikke mer enn 14 år bakover i tid.

Kilde: Totalkalkylen for jordbruket 2007.

Hovedårsaker til forskjeller mellom normaliserte og registrerte regnskaper er:

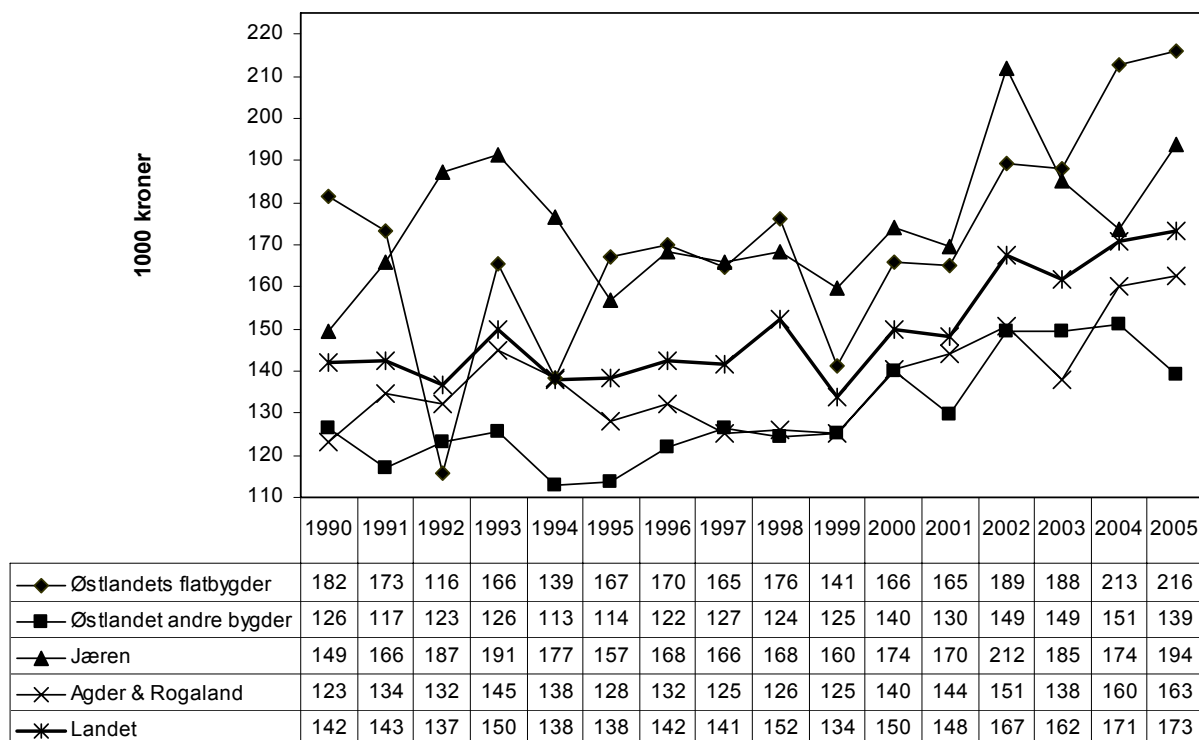
- Forskjellige inntekter for planteproduksjoner, da registrerte regnskaper bygger på registrerte avlingstall, mens normalårsavlingstall legges til grunn for normaliserte regnskaper.
- For grøntsektoren normaliseres dessuten arealer og priser (3 års glidende gjennomsnitt) i normaliserte regnskaper, mens det er de registrerte tallene for de enkelte år som nyttes i registrerte regnskaper.

6.2 Utvikling i vederlag til arbeid og egenkapital for de enkelte områdene, driftsformene og størrelsesgruppene

Dette kapitlet bygger på Driftsgranskingene som er en regnskapsundersøkelse for litt over 900 jordbruksbedrifter «der en vesentlig del av inntektene kommer fra bruket». Driftsgranskingene dekker hele landet og grupperer jordbruksbedriftene etter område, produksjon og størrelsesgrupper.

6.2.1 Inntekt etter område

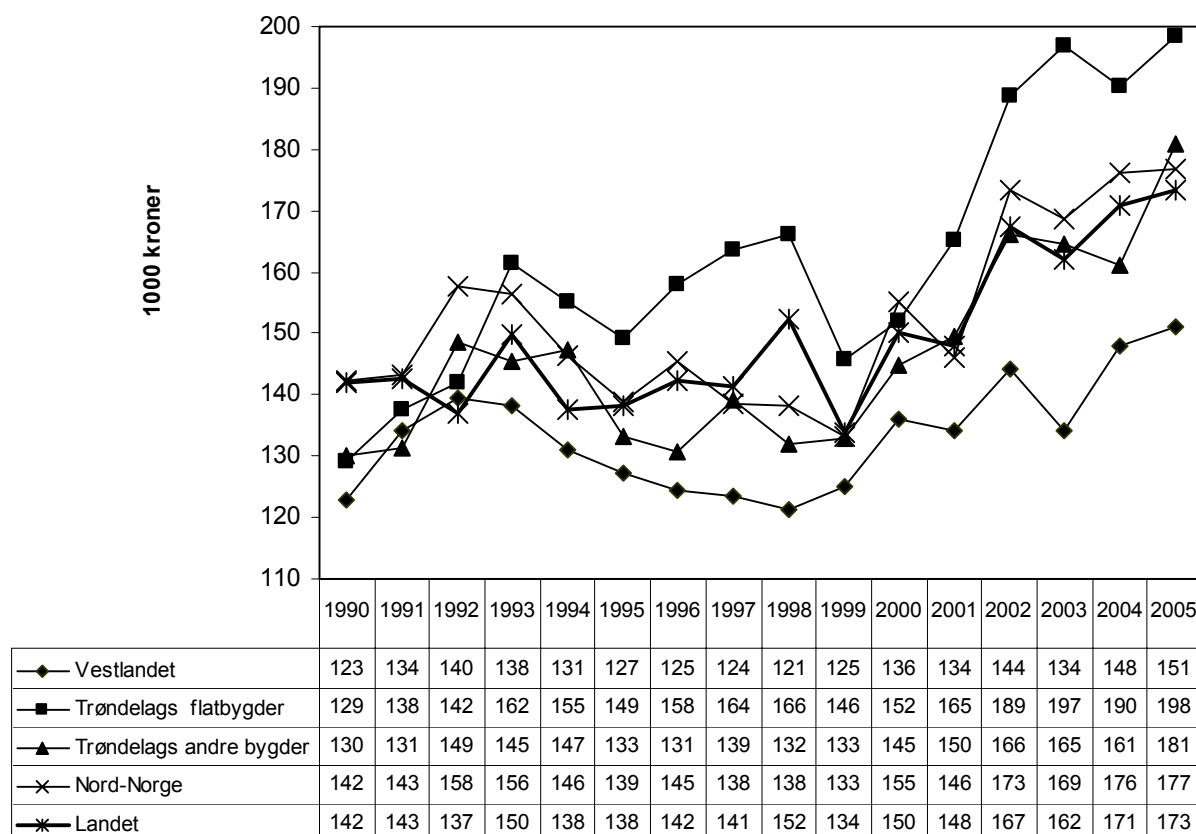
Figur 6.1a viser utviklingen i vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for jordbruksbedrifter i de sørlige og østlige delene av landet slik det går fram av Driftsgranskingene. I figuren ligger det også inne en linje for hele landet. Jordbruksbedrifter på Jæren har i mange år hatt resultat som ligger over de andre landsdelene, men i gode kornår har jordbruksbedrifter på Østlandets flatbygder hatt bedre resultat enn jordbruksbedriftene på Jæren. Resultatet for jordbruksbedrifter i Østlandets «andre bygder» ligger ofte lavest i undersøkelsen.

Figur 6.1a Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for områder i det østlige og sørlige Norge. Nominelle 1000-kroner

Kilde: NILF. Driftsgranskingene.

Figur 6.1b viser utviklingen i vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for jordbruksbedrifter i det vestlig, midtre og nordlige Norge. I likhet med figur 6.1a har også denne med linje for hele landet. I disse landsdelene dominerer grovfôrbaserte produksjoner, og variasjonene mellom år er ikke så store. Jordbruksbedrifter i Trøndelags flatbygder har mange år et resultat som ligger godt over landsgjennomsnittet, mens jordbruksbedrifter på Vestlandet de fleste år har det svakeste resultatet i undersøkelsen.

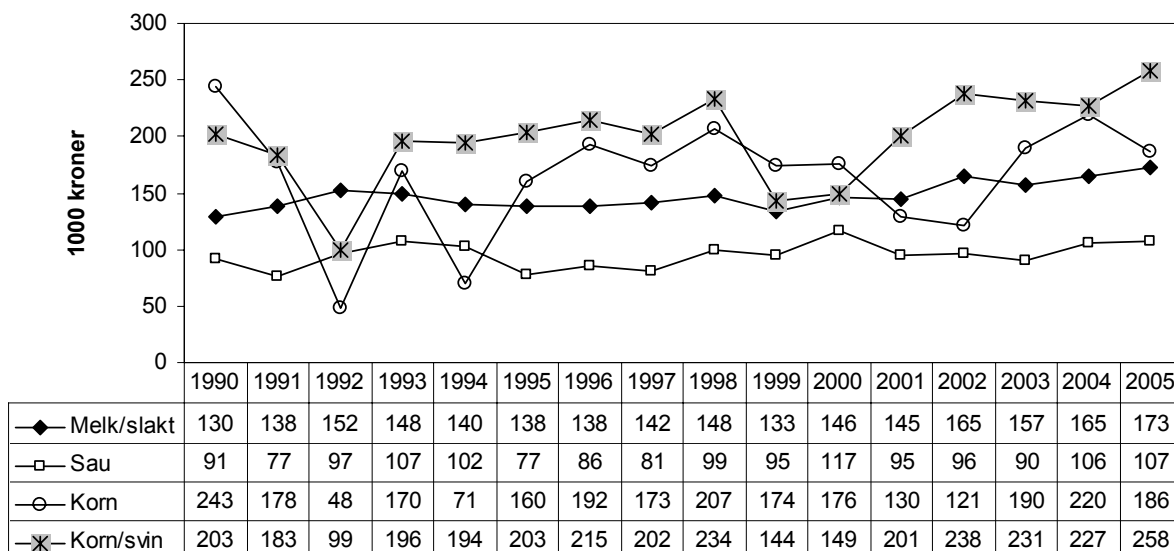

Figur 6.1b Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for områder i Vest-Norge, Midt-Norge og Nord-Norge. Nominelle 1000-kroner

Kilde: NILF. Driftsgranskingene

6.2.2 Inntekt etter produksjon

Figur 6.2 viser utvikling i vederlag til arbeid og egenkapital siste 14 år for en del utvalgte driftsformer i Driftsgranskingene. Driftsformer med korn varierer mye med de meteorologiske forholdene, mens grovfôrbaserte produksjoner har mye mindre variasjoner.

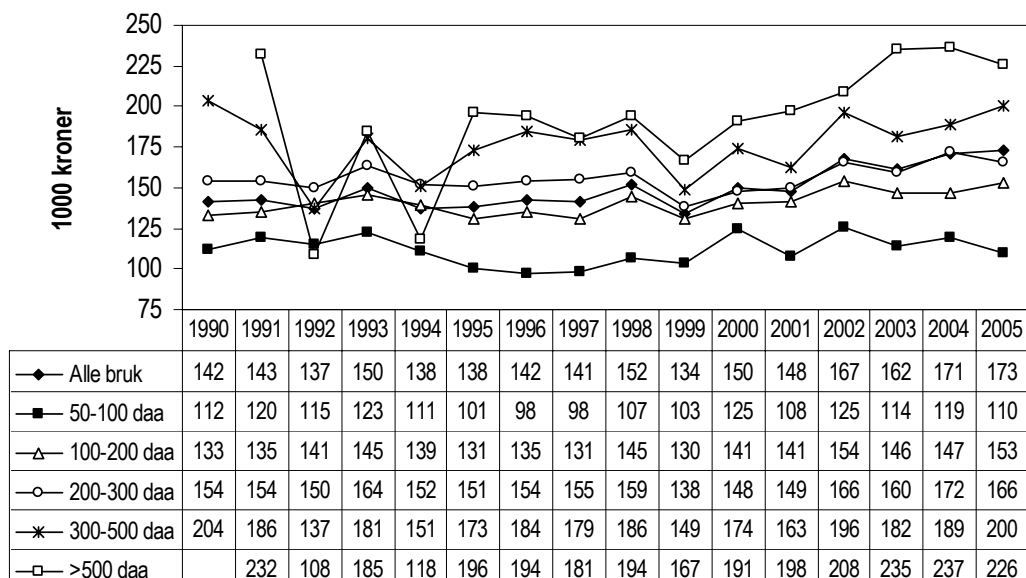
Figur 6.2 Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for utvalgte produksjoner. Nominelle 1000- kroner

Kilde : NILF. Driftsgranskingene.

6.2.3 Inntekt etter bruksstørrelse

Figur 6.3 viser endringen fra år til år i vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for forskjellige arealgrupper i Driftsgranskingene.

Gruppene over 300 dekar har større årlig variasjon enn de mindre brukene, noe som blant annet skyldes at store bruk i gjennomsnitt har stort kornareal. Årsvariasjonen på inntektskurven for gruppene over 300 dekar har ganske godt samsvar med årsvariasjonen i kornavlingene. De minste brukene har nesten uten unntak lavest vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk.

Figur 6.3 Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for arealgrupper. Nominelle 1000- kroner

Kilde: NILF. Driftsgranskingene.

6.3 Personinntekt fra jordbruk, skogbruk og fiske

Dette kapitlet tar opp bøndernes inntekter fra primærnæringene jordbruk, skogbruk og fiske. Personinntekt, eller pensjonsgivende inntekt, er den del av næringsinntekten som er igjen etter at den innsatte kapitalen har fått dekning. Det er personinntekt som er grunnlag for beregning av pensjon og sykepenger. Skatten som beregnes av personinntekt, vil være høyere enn av en like stor kapitalinntekt. Kapitalavkastningsraten var 16 prosent de to første årene med delingsmodellen, fra 1992 til 1993. Siden har raten blitt gradvis redusert, og i 1997, 1998 og 1999 var den valgfrie kapitalavkastningsrate mellom 0 prosent og henholdsvis 12, 11 og 11 prosent. Fra 2000 til 2003 lå den øvre grensen for kapitalavkastningsraten på 10 prosent, mens den i 2004 og 2005 gikk ned til maks 7 prosent.

Tabellene 6.2 til 6.8 viser utvikling i personinntekt fra jordbruk, skogbruk og fiske fordelt etter fylke, jordbruksareal i drift, kornareal, antall melkekyr, antall sauer og brukers alder. Tallene gjelder for hovedbruker alene. I kystområdene kan noe av personinntekt stamme fra fiske, men selv her har inntekter fra fisk liten betydning.

Den fylkesvise fordelingen av personinntekt fra jordbruk, skogbruk og fiske er vist i tabell 6.2. Brukere i Nord-Trøndelag, Nordland og Finnmark har den høyeste personinntekten, mens den er lavest blant brukere i Telemark. Hele landet sett under ett så var det en nedgang i personinntekta det siste året, fra 83 800 til 81 700 kroner, og slik var det i alle fylker bortsett fra Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og Troms.

Tabell 6.2 Personinntekt for bruker fra jordbruk, skogbruk og fiske, fordelt på fylker¹⁾. 1000 kr

	1992	1995	1999	2003	2004	2005
Østfold	33,7	49,7	51,3	63,4	75,9	72,6
Akershus	37,2	49,5	58,2	56,2	72,9	62,2
Hedmark	37,7	49,2	59,2	71,7	85,6	83,1
Oppland	46,4	57,2	72,5	79,3	88,3	85,2
Buskerud	26,1	32,9	47,1	51,2	60,7	59,4
Vestfold	30,6	47,8	57,9	65,2	77,9	70,4
Telemark	26,2	28,7	34,7	39,6	45,2	44,6
Aust-Agder	33,5	37,7	47,1	52,1	62,1	64,7
Vest-Agder	34,2	38,0	46,8	49,2	55,8	55,9
Rogaland	78,9	81,8	88,1	91,2	99,7	100,9
Hordaland	36,5	36,3	46,4	46,8	51,9	52,1
Sogn og Fjordane	49,5	49,4	55,5	55,6	64,4	63,7
Møre og Romsdal	52,8	53,3	66,6	80,1	91,2	90,8
Sør-Trøndelag	60,6	65,5	74,5	88,1	99,7	95,1
Nord-Trøndelag	66,9	76,1	88,2	111,1	120,9	116,0
Nordland	63,0	66,2	78,6	97,9	111,5	111,2
Troms	61,8	65,8	68,3	84,0	98,0	98,9
Finnmark	50,4	52,4	71,1	98,0	111,5	108,2
Hele landet	47,1	53,8	64,2	73,2	83,8	81,7

1) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Bøndernes inntekt og formue.

Tabell 6.3 viser personinntekt for ulike størrelsesgrupper. Personinntekt fra jordbruk, skogbruk og fiske øker med økende areal i alle år til og med 2003. I 2004 og 2005 var det også denne trenden, bortsett fra at arealgruppa 0–50 dekar hadde større personinntekt fra primærnæringene enn gruppa 50–100 dekar. Fra 2004 til 2005 var det kun de to minste arealgruppene som fikk økt personinntekta.

Tabell 6.3 Personinntekt for bruker fra jordbruk, skogbruk eller fiske fordelt etter jordbruksareal. 1000 kr

Arealgruppe, dekar	1992	1995	1999	2003	2004	2005
0–50 ¹⁾	11,2	11,7	12,8	21,6	29,2	34,0
50–100	36,8	33,6	30,0	24,8	27,1	27,6
100–150 ²⁾	67,7	70,3	77,2	67,8	71,3	66,3
150–200	84,2	104,5				
200–300	94,4	109,1	113,4	115,2	125,9	118,1
300–500	92,3	109,1	126,4	142,2	158,6	147,0
> 500	96,2	137,6	161,6	179,5	216,6	196,7
Alle	47,1	53,8	64,2	73,2	83,8	81,7

1) Til og med 1999 gjelder tallene størrelsesgruppen 5–50 daa

2) Fra og med 1999 gjelder denne linjen hele arealgruppen 100–200 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Bøndernes inntekt og formue.

Tabell 6.4 viser personinntekt fra annen næring og lønnsarbeid for de ulike arealgruppene. Hovedtendensen er at de med minst areal har størst inntekt fra annen næring og lønnsarbeid, og disse inntektene avtar med økende areal. De tre siste årene ser vi imidlertid at arealgruppa >500 dekar har hatt større personinntekt fra annen næring og lønnsarbeid enn gruppa 300–500, og at arealgruppa 50–100 dekar hadde større slik personinntekt enn den aller minste arealgruppa.

Tabell 6.4 Personinntekt for bruker fra annen næring og lønnsarbeid fordelt etter jordbruksareal. 1000 kr

Arealgruppe, dekar	1992	1995	1999	2003	2004	2005
0–50 ¹⁾	122,1	133,7	175,2	202,1	209,7	219,6
50–100	102,8	116,9	157,4	209,9	219,6	233,8
100–150 ²⁾	72,6	82,5	111,4	161,3	173,5	184,7
150–200	57,6	63,9				0,0
200–300	56,6	61,2	84,2	122,3	129,3	142,3
300–500	56,4	72,0	84,2	112,5	118,9	128,8
> 500	47,4	58,4	78,9	117,7	126,5	131,9
Alle	92,3	100,1	128,1	163,2	170,6	180,2

1) Til og med 1999 gjelder tallene størrelsesgruppen 5–50 daa

2) Fra og med 1999 gjelder denne linjen hele arealgruppen 100–200 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Bøndernes inntekt og formue.

Tabell 6.5 viser personinntekt fra primærnæringene etter størrelsen på kornarealet. Det er sammenheng mellom økende kornareal og økende inntekt fra jordbruk, skogbruk og fiske. De tre siste årene er et unntak her, etter som den minste arealgruppa har høyere inntekt enn den nest minste og tredje minste arealgruppa. Både i denne tabellen og i tabell 6.6 og 6.7 med husdyrproduksjon kan det være flere produksjoner på jordbruksbedriften.

Tabell 6.5 Personinntekt for bruker fra jordbruk, skogbruk eller fiske fordelt etter kornareal¹⁾. 1000 kr

Kornareal, dekar	1992	1995	1999	2003	2004	2005
< 50	27,1	35,1	44,5	58,8	67,4	68,0
50–100	30,4	38,5	44,7	48,6	53,2	49,6
100–200	41,6	53,4	55,6	56,4	63,4	57,0
200–300 ²⁾	66,8	85,8	88,0	87,8	98,5	89,1
300–500			117,1	123,4	148,5	131,6
> 500	90,8	136,9	153,7	178,1	222,0	189,9

1) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

2) For 1992 og 1995 gjelder tallene arealgruppe 200–500 dekar

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Bøndernes inntekt og formue.

Tabell 6.6 Personinntekt for bruker fra jordbruk, skogbruk eller fiske fordelt etter antall melkekyr¹⁾. 1000 kr

Besetningsstørrelse	1992	1995	1999	2003	2004	2005
1–4	38,0	37,3	45,0	58,5	54,4	55,4
5–9	84,4	85,3	93,0	99,0	102,9	93,4
10–14	106,8	112,9	123,9	142,9	147,2	135,1
15–19	119,3	129,4	143,3	176,8	178,9	169,3
> 20	128,4	134,7	157,1	203,6	200,7	197,4

1) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Bøndernes inntekt og formue.

For melkeprodusenter er det positiv sammenheng mellom antall melkekyr og personinntekt i næring (tabell 6.6). Fra 2004 til 2005 fikk alle størrelsesgrupper bortsett fra den minste gruppa, redusert personinntekt. For brukere med sau (tabell 6.7) var det i alle år fom. 1995 tom 2004 en nedgang i personinntekt fra primærnæring for økende besetningsstørrelse opp til 50 sauer. Produsentgruppa med besetninger fra 50 til 100 sauer har høyere gjennomsnittlig inntekt fra næringa enn gruppene under. 2005 var litt annerledes, i og med at gruppa 10-19 sauer hadde høyere personinntekt enn de fleste andre gruppene. Bruk med mer enn 100 sau hadde i alle år betydelig høyest personinntekt fra næringen. Fra 2004 til 2005 var det kun gruppene 10-19 og 20-49 som økte gjennomsnittlig personinntekt.

Tabell 6.7 Personinntekt for bruker fra jordbruk, skogbruk eller fiske fordelt etter antall sauer 1.6¹⁾. 1000 kr

Besetningsstørrelse	1992	1995	1999	2003	2004	2005
1–9	34,3	38,6	47,1	57,2	57,3	56,8
10–19	35,9	35,7	39,8	56,0	45,3	59,3
20–49	36,0	35,5	40,6	45,7	44,4	46,3
50–99	47,3	47,1	53,8	60,5	60,8	58,3
> 100	67,0	73,0	82,2	98,9	97,8	91,1

1) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Bøndernes inntekt og formue.

Tabell 6.8 viser brukers alder og gjennomsnittsinntekt. Alle årene er det brukere i alderen 50 til 60 år som har den høyeste personinntekt fra drifta. Vi ser at personinntekta øker med økende alder opp til 60 år, men reduseres igjen etterpå.

Tabell 6.8 Personinntekt for bruker fra jordbruk, skogbruk eller fiske fordelt etter brukers alder¹⁾. 1000 kr

Aldersgruppe	1992	1995	1999	2003	2004	2005
< 29	35,8	49,4	52,6	62,4	67,6	62,1
30–39	46,1	55,1	61,3	70,0	80,4	76,9
40–49	53,0	58,6	68,8	78,2	89,1	87,2
50–59	56,0	61,6	72,0	80,1	92,0	89,8
60–69	43,1	46,8	60,0	67,9	76,5	74,8
> 70	12,8	12,1	14,5	13,5	17,2	17,3

1) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Bøndernes inntekt og formue.

6.4 Alminnelig inntekt

Alminnelig inntekt er et videre begrep enn personinntekt i kapittel 6.3. Alminnelig inntekt omfatter alle skattepliktige inntekter, der de viktigste er lønn, pensjoner, overskudd fra næringsvirksomhet, renteinntekter og andre kapitalinntekter. Målet alminnelig inntekt ble innført i forbindelse med skattereformen og finnes fra og med inntektsåret 1992. Fra summen av inntekter trekkes alle fradrag, blant annet minstefradrag (kun i lønnsinntekt), fagforeningskontingent, premie til egen pensjonsforsikring, renteutgifter og jordbruksfradrag.

Tabellene 6.9 til 6.13 viser utviklingen i alminnelig inntekt for bruker (1992–2005) og bruker med eventuell ektefelle/samboer i samme periode fordelt etter areal, kornareal, antall melkekyr, antall sauer og brukers alder. Fom. 2005 er samboere uten felles barn også med i tallene på lik linje med ektefeller/samboer med felles barn.

Bruker er bestemt i utvalgstillinga som den det er angitt fødselsnummer på. Der det er angitt to fødselsnummer, blir den eldste valgt. Det var 73 prosent av bruker-

ne som hadde ektefelle i 1995, 71 prosent i 1997 og 78 prosent i 2005. Det blir derfor inntektene for ektefellene/samboerne til denne andelen som regnes med i statistikken sammen med inntektene til det totale antall brukere. Det er ikke tatt hensyn til hvorfra ektefellene henter sin inntekt. Fylkesvis fordeling av alminnelig inntekt vises i del II tabell 11a og b.

Tabellene 6.9a og b viser at til og med 1999, så øker alminnelig inntekt med økende areal. De tre siste årene har derimot den minste arealgruppa hatt større alminnelig inntekt enn arealgruppa 50–100 dekar, og arealgruppa 200–300 dekar hadde lavere alminnelig inntekt enn arealgruppa 100–200 dekar. Ser vi på brukene med over 50 dekar, så er allikevel den generelle trenden økt inntekt med økt areal.

Legg merke til at det kan være flere produksjoner på samme jordbruksbedrift i grupperingene i tabellene. De aller fleste tabellene viser en ganske stor økning til 2005. Noe av dette skyldes endringer i skattereglene fom. 2005. Blant annet ble det endringer i reglene om dobbelt fradrag for kårytelser, det generelle gevinstfritaket ved salg av jord- eller skogbrukseiendom, gjennomsnittsligning av skogbruket og reglene for inntektsbeskatning av våningshus.

Tabell 6.9a Alminnelig inntekt for bruker fordelt etter jordbruksareal. 1000 kr

Arealgruppe, dekar	1992	1995	1999	2003	2004	2005
0–50 ¹⁾	131,0	151,5	194,4	222,8	267,9	336,6
50–100	143,4	159,1	196,0	216,4	234,2	297,2
100–150 ²⁾	160,7	172,5	208,8	225,5	243,3	331,2
150–200	173,8	183,0				
200–300	189,5	205,4	222,0	211,9	234,5	315,0
300–500	208,5	249,3	259,4	255,3	278,8	384,5
> 500	274,9	348,1	473,2	489,0	566,7	571,2
Alle	162,0	174,3	214,5	233,7	260,1	339,8

1) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

2) Fra og med 1999 gjelder denne linjen hele arealgruppen 100–200 daa

Tabell 6.9b Alminnelig inntekt for bruker og eventuell ektefelle/samboer fordelt etter jordbruksareal. 1000 kr

Arealgruppe, dekar	1992	1995	1999	2003	2004	2005
0–50 ¹⁾	183,9	216,6	290,8	343,0	394,8	481,2
50–100	210,4	228,8	293,2	333,1	356,2	439,0
100–150 ²⁾	234,4	251,5	314,2	347,5	371,5	477,1
150–200	250,7	269,2				
200–300	281,1	302,4	337,9	341,4	375,4	469,0
300–500	302,4	356,9	396,9	412,9	437,6	579,3
> 500	385,8	488,3	629,0	665,8	759,8	779,9
Alle	233,6	252,1	321,3	361,5	395,6	495,5

1) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

2) Fra og med 1999 gjelder denne linjen hele arealgruppen 100–200 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Bøndernes inntekt og formue.

Tabell 6.10 a og b viser alminnelig inntekt for både bruker og bruker med eventuell ektefelle/samboer i forhold til kornareal. Også her ser vi at trenden er økt alminnelig inntekt med økt areal. Unntaket er arealgruppen 100–200 dekar i 2003, som har lavere alminnelig inntekt enn arealgruppen 50-100 dekar. Både tabell 6.10a og 6.10b viser en reduksjon i alminnelig inntekt fra 2004 til 2005 for gruppen >500 dekar, noe som henger sammen med den spesielt høye 2004-inntekten.

Tabell 6.10a Alminnelig inntekt for bruker fordelt etter kornareal¹⁾.1000kr

Arealgruppe, dekar	1992	1995	1999	2003	2004	2005
< 50	163,7	173,3	228,5	246,8	250,6	329,3
50–100	150,3	183,0	231,3	282,6	278,8	348,7
100–200	164,7	205,1	261,6	267,0	298,9	383,0
200–300 ²⁾	204,1	255,8	324,9	295,5	319,3	433,4
300–500			337,4	337,0	375,3	551,9
> 500	302,1	417,2	394,0	634,3	875,6	628,9

1) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

2) For de første årene gjelder tallene gruppen 200–500 daa

Tabell 6.10b Alminnelig inntekt for bruker og eventuell ektefelle/samboer fordelt etter kornareal¹⁾. 1000 kr

Arealgruppe, dekar	1992	1995	1999	2003	2004	2005
< 50	211,6	248,1	333,5	377,4	386,2	484,8
50–100	229,1	263,0	342,9	413,5	417,2	503,4
100–200	239,4	296,5	379,9	408,6	452,1	553,6
200–300	294,2	364,1	454,1	449,3	476,3	617,0
300–500 ²⁾			486,5	542,7	575,4	809,7
> 500	407,4	574,9	562,0	832,6	1 090,0	860,7

1) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

2) For de første årene gjelder tallene gruppa 200–500 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Bøndernes inntekt og formue.

Tabell 6.11a og b viser hvordan alminnelig inntekt varierer med antall melkekyr. I hele perioden øker alminnelig inntekt både for bruker og for bruker med ektefelle/samboer med antall kyr. Gruppen med 5–9 melkekyr bryter de tre siste årene med denne tendensen. I 2003 og 2005 hadde denne gruppen den høyeste alminnelig inntekt både for bruker og bruker med eventuell ektefelle/samboer, mens de i 2004 hadde nest høyest alminnelig inntekt.

Tabell 6.11a Alminnelig inntekt for bruker fordelt etter antall melkekyr¹⁾. 1000 kr

Besetningsstørrelse	1992	1995	1999	2003	2004	2005
1-4	129,3	143,4	154,6	129,3	156,9	167,8
5-9	160,7	158,4	191,4	290,3	234,4	484,0
10-14	178,6	177,6	195,8	161,1	175,7	223,6
15-19	197,7	205,2	208,1	203,8	200,6	246,5
> 20	224,8	239,4	235,4	230,4	256,7	382,2

1) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

Tabell 6.11b Alminnelig inntekt for bruker og eventuell ektefelle/samboer fordelt etter antall melkekyr¹⁾. 1000 kr

Besetningsstørrelse	1992	1995	1999	2003	2004	2005
1-4	182,1	211,9	222,6	194,7	227,5	245,9
5-9	230,7	233,5	285,1	392,2	340,8	606,9
10-14	259,7	262,8	299,1	270,8	292,3	350,6
15-19	293,4	300,8	321,0	326,9	325,3	391,9
> 20	332,2	351,6	368,8	371,4	405,7	557,3

1) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Bøndernes inntekt og formue.

Tabell 6.12 viser alminnelig inntekt på bruk med sau, tabell 6.12a for bruker og 6.12b for bruker med eventuell ektefelle/samboer, gruppert etter besetningsstørrelse. Alminnelig inntekt for bruker øker opp til besetningsstørrelse på 100 dyr i årene 1992 og 1995. For 1999 var alminnelig inntekt høyest ved besetningsstørrelsen på 20 til 50 sauer. I 2003 og 2004 var det brukere med færre enn 20 dyr som hadde høyest gjennomsnittlig alminnelig inntekt, mens det i 2005 var de med >100 sauer som hadde størst alminnelig inntekt.

Tabell 6.12a Alminnelig inntekt for bruker fordelt etter antall sauer per 1. juni¹⁾. 1000 kr

Besetningsstørrelse	1992	1995	1999	2003	2004	2005
1-9	135,8	141,9	184,1	187,2	214,6	311,8
10-19	139,9	146,7	179,0	195,7	215,1	254,8
20-49	143,4	150,5	189,3	190,0	208,0	247,9
50-99	151,5	156,4	185,2	182,7	210,1	248,2
> 100	146,5	156,2	183,3	185,9	208,3	275,1

1) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

Når det gjelder tabell 6.12b, dvs. alminnelig inntekt for bruker og eventuell ektefelle/samboer, så var det frem til 1999 brukene med over 50 sauer som hadde høyest inntekt. I 2003 og 2005 hadde brukene med 1-9 sauer den høyeste alminnelige inntekta, mens det i 2004 var brukene med 10-19 sauer.

Tabell 6.12b Alminnelig inntekt for bruker og eventuell ektefelle/samboer fordelt etter antall sauer per 1. juni¹⁾. 1000 kr

Besetningsstørrelse	1992	1995	1999	2003	2004	2005
1–9	190,0	203,8	281,7	313,4	340,3	468,1
10–19	197,9	214,7	274,4	311,8	341,2	393,1
20–49	206,6	222,0	288,7	305,6	332,5	388,0
50–99	223,6	231,5	291,2	302,6	334,7	391,3
> 100	214,0	231,3	292,5	300,7	334,1	416,1

1) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Bøndernes inntekt og formue.

Tabell 6.13 viser alminnelig inntekt etter brukers alder. Både bruker og bruker med ektefelle/samboer har lavest alminnelig inntekt i den yngste og den eldste aldersgruppa. Frem til 1999 var det aldersgruppa 40 - 49 år som hadde den høyeste alminnelige inntekten, og dette gjelder både for bruker og bruker med ektefelle/samboer. Etter 2003 var det aldersgruppen 50 - 59 år som hadde høyest alminnelig inntekt.

Tabell 6.13a Alminnelig inntekt for bruker fordelt etter brukers alder¹⁾. 1000 kr

Aldersgruppe	1992	1995	1999	2003	2004	2005
< 29	119,4	134,6	150,3	149,2	195,5	187,9
30–39	150,6	172,9	200,4	196,9	226,0	267,5
40–49	171,1	195,1	235,6	244,0	269,9	355,4
50–59	164,5	187,8	234,0	276,7	284,2	406,0
60–69	146,5	150,8	192,3	208,5	260,6	311,7
> 70	101,1	112,7	147,4	171,5	204,6	285,8

1) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

Tabell 6.13b Alminnelig inntekt for bruker og eventuell ektefelle/samboer fordelt etter brukers alder¹⁾. 1000 kr

Aldersgruppe	1992	1995	1999	2003	2004	2005
< 29	141,5	159,0	188,8	188,6	233,4	252,4
30–39	211,1	235,2	293,0	300,9	336,9	401,4
40–49	263,4	294,0	359,8	390,3	420,6	530,0
50–59	243,1	284,3	357,9	422,6	440,6	580,7
60–69	240,3	215,0	289,2	331,7	392,3	455,4
> 70	127,2	145,3	190,1	226,0	261,8	348,8

1) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Bøndernes inntekt og formue.

I tabell 6.14 har vi delt den alminnelig inntekten i intervaller. Tabellen viser hvor stor andel av henholdsvis bruker og bruker pluss eventuell ektefelle/samboer som ut fra skatteligningen 2005 havnet i de ulike intervallene. Brukere som har alminnelig inntekt mellom 100 og 400 000 kroner utgjør 64 prosent. For bruker og ektefelle/samboer samlet er alminnelig inntekt høyere, og 52 prosent havner i samme gruppe.

I forhold til 2004-tallene, så er det i 2005 flere som har alminnelig inntekt over 200 000. I 2004 var denne andelen 49 prosent av brukerne, mens den i 2005 var 52 prosent.

Tabell 6.14 Andel brukere og brukere pluss evt. ektefelle/samboer fordelt etter alminnelig inntekt. Prosent, 2005

Alminnelig inntekt i 1000 kroner	Uten eller negativ	1–100	100–200	200–300	300–400	400–500	500–750	Over 750
Kun bruker	3,6	17,7	27,0	23,7	12,9	5,6	4,8	4,7
Bruker og evt. ektefelle/samboer	1,2	7,6	13,6	18,9	19,1	14,5	15,8	9,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Bøndernes inntekt og formue. Levekår.

6.5 Levekår

6.5.1 Levekår og økonomi

St.meld. nr. 19 (1999–2000) ser inntektsmuligheter og levekår i sammenheng, og formulerer det slik: Regjeringen vil «tilby næringen inntektsmuligheter og sosiale vilkår som sikrer rekruttering til næringen og som gjør det mulig for utøverne i jordbruket å ta del i inntekts- og velferdsutviklingen i samfunnet på lik linje med andre grupper.»

Statistisk sentralbyrå gjennomførte høsten 1995 en stor levekårsundersøkelse om bøndernes levekår, og forholdet mellom levekår og økonomi. En oppfølger til denne undersøkelsen ble gjort i 2002. Resultater fra denne undersøkelsen er publisert av Torkil Løwe²⁰, «Bonden bekymret for framtiden – trives i hverdagen». I 2002 ble 1 552 gårdbrukere samt deres ektefeller/ samboere intervjuet. Ca halvparten av intervjuene ble foretatt ved besøk, og resten ble intervjuet på telefon.

Gårdbrukere skaffer seg stadig oftere arbeid utenom bruket, og de aller fleste mener at næringen kaster for lite av seg økonomisk. I 1995 uttrykte 34 prosent av gårdbrukerne at de var mer fornøyd enn misfornøyd, mot bare 18 prosent i 2002.

Begge undersøkelser viser at landbruksarbeid er fysisk tungt, og det innebærer mye støy, støv, fare for ulykker og lange arbeidsdager. Likevel påpeker to av tre gårdbrukere at de har mye frihet i arbeidet, og at de når alt kommer til alt er mer fornøyd enn misfornøyd med arbeidet på bruket. I 2002 var gjennomsnittlig arbeidstid på bruket 38 timer per uke på vinteren, og 50 timer per uke i sommerhalvåret (60 timer per uke for de som ikke har annet arbeid utenom bruket).

²⁰ Web-Artikkel i SSB-magasinet : <http://www.ssb.no/emner/10/04/10/levland/>

Mange gårdbrukere er stadig bekymret for gårdens økonomi, og annenhver gårdbruker tror inntektsmulighetene på bruket vil bli dårligere de nærmeste årene. Bare annenhver gårdbruker er sikker på at noen vil overta driften etter dem. Gårdens størrelse og produksjonstype påvirker ikke fremtidsutsiktene i noen særlig grad. I 1995 var det færre enn i 2002 som mente at gårdsdriften ville opphøre.

Andelen gårdbrukere som er svært fornøyd med tilværelsen ser ut til å ha sunket litt siden 1995, men ni av ti gårdbrukere er alt i alt mer fornøyd enn misfornøyd med livet.

St.meld. nr. 19 (1999–2000) har som uttalt mål å «over tid styrke driftsenheter med ressursgrunnlag til å være et hovedyrke.» Tabell 6.15 nedenfor viser den relative betydningen av inntekt fra jordbruket. Grunnlaget er selvangivelsesdata og post 2.7.7 i selvangivelsen: Næringsinntekter i følge næringsoppgave i jordbruk, gartneri mv. Tabell 6.15 til tabell 6.19 inkluderer også jordbruksbedrifter under 5 dekar.

Av bruk med selvangivelsesdata var over en femtedel uten positiv næringsinntekt fra jordbruket i selvangivelsen i 2005. I 1999 hadde en firedel negativ næringsinntekt (se Resultatkontrollen 2002). Totalt for landet henter 25 prosent av alle brukere over halvparten av bruttoinntekta fra næringsinntekt i jordbruket. I 1999 var tilsvarende andel 35 prosent. Andelen brukere med minst halvparten av inntekten fra landbruket var størst i Nordland, Rogaland og Nord-Trøndelag, med over 35 prosent.

Tabell 6.15 Andel næringsinntekt fra jordbruk av bruttoinntekt. Tall for bruker og ektefelle/samboer. Prosentandel fylkesvis 2005, og landstall 2002 og 1999.

	Antall brukere	Andel næringsinntekt av bruttoinntekt, prosent					
		Uten	< 10	10–50	50–90	> 90	> 50
Østfold	2 662	22,8	26,5	32,0	14,3	4,4	18,7
Akershus/Oslo	2 633	27,6	27,3	31,8	11,1	2,2	13,3
Hedmark	4 154	25,9	20,2	31,6	17,0	5,3	22,3
Oppland	5 251	19,2	17,2	35,8	21,4	6,3	27,7
Buskerud	2 701	25,5	26,8	31,6	12,6	3,5	16,1
Vestfold	1 818	25,7	26,6	30,0	14,1	3,5	17,6
Telemark	1 742	34,7	26,3	27,4	9,0	2,6	11,6
Aust-Agder	768	28,8	24,1	29,9	13,7	3,5	17,2
Vest-Agder	1 242	27,3	21,7	32,1	13,9	4,9	18,8
Rogaland	4 995	14,8	15,6	34,4	25,0	10,2	35,2
Hordaland	3 613	29,7	23,4	30,8	11,8	4,3	16,1
Sogn og Fjordane	3 717	19,9	19,6	39,9	15,5	5,1	20,6
Møre og Romsdal	3 404	19,2	17,4	33,9	21,5	8,0	29,5
Sør-Trøndelag	3 484	17,7	14,7	34,2	24,7	8,6	33,3
Nord-Trøndelag	3 711	13,2	14,8	36,9	26,3	8,8	35,1
Nordland	2 700	14,9	13,1	35,7	26,4	9,9	36,3
Troms	1 333	16,7	15,6	35,9	19,9	12,0	31,9
Finnmark	408	18,6	16,9	29,9	22,8	11,8	34,6
<i>Hele landet, 2005</i>	<i>50 336</i>	<i>21,4</i>	<i>19,7</i>	<i>33,7</i>	<i>18,7</i>	<i>6,4</i>	<i>25,1</i>
<i>Hele landet, 2002</i>	<i>60 010</i>	<i>20,4</i>	<i>20,0</i>	<i>32,8</i>	<i>21,0</i>	<i>5,9</i>	<i>26,9</i>
<i>Hele landet, 1999</i>	<i>69 910</i>	<i>26,4</i>	<i>14,2</i>	<i>24,3</i>	<i>20,9</i>	<i>14,1</i>	<i>35,0</i>

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Selvangivelsesdata 2005.

Tabell 6.16 viser tilsvarende fordeling ut i fra jordbruksareal i drift. I størrelsesgruppen fra 5 til 49 dekar, er over halvparten uten næringsinntekt, mens 6,5 prosent av brukerne henter mer enn 50 prosent av bruttoinntekten fra jordbruket. Andelen brukere som henter mer enn 50 prosent av bruttoinntekten fra jordbruket, øker med økende bruksstørrelse og er 50,9 prosent for brukene med over 500 dekar. Det er relativt flest brukere i arealgruppa fra 300 til 499 dekar som henter mer enn 90 prosent av bruttoinntekta fra jordbruket. I 1999 var det brukere med 200 til 300 dekar som hadde høyest andel over 90 prosent av bruttoinntekt fra jordbruket. For alle arealgrupper har denne andelen gått ned fra 14 til 6 prosent fra 1999 til 2005.

Tabell 6.16 Andel næringsinntekt fra jordbruk av bruttoinntekt. Tall for bruker og ektefelle/samboer. Prosentandel for ulike arealgrupper. 2005

Arealgruppe, dekar	Antall brukere	Andel næringsinntekt av bruttoinntekt, prosent					
		Uten	< 10	10–50	50–90	> 90	> 50
< 5	599	20,9	13,2	34,4	21,2	10,4	31,6
5–49	4 725	50,3	27,0	16,2	4,6	1,9	6,5
50–99	9 963	36,7	30,9	23,5	6,3	2,5	8,8
100–199	16 444	19,1	21,4	37,9	15,8	5,8	21,6
200–299	9 847	8,8	12,6	41,2	28,2	9,2	37,4
300–499	6 425	7,2	8,9	39,0	33,4	11,4	44,8
> 500	2 333	5,6	6,5	37,0	40,1	10,8	50,9
<i>Alle</i>	<i>50 336</i>	<i>21,4</i>	<i>19,7</i>	<i>33,7</i>	<i>18,7</i>	<i>6,4</i>	<i>25,1</i>

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Selvangivelsesdata 2005.

Tabell 6.17 viser en tilsvarende fordeling etter alder på brukere. Det er relativt sett noen flere brukere under 30 år og over 70 år som ikke har positiv næringsinntekt. Med unntak av de over 70 år, hvor bare 4 prosent henter mer enn 50 prosent av inntekten fra jordbruket, er det ikke store forskjeller mellom aldersgruppene. Vedlikehold og avskrivninger vil påvirke næringsinntekten. Det er derfor ikke urimelig at de yngste i etableringsfasen og de eldste der en del trappet ned drifta, vil ha flere brukere uten positiv næringsinntekt.

Tabell 6.17 Andel næringsinntekt fra jordbruk av bruttoinntekt. Tall for brukere og ektefelle/samboer. Prosentandel for ulike aldersgrupper. 2005

Aldersgruppe	Antall brukere	Andel næringsinntekt av bruttoinntekt, prosent					
		Uten	0-10	10-49	50-90	> 90	> 50
< 30	1 899	29,1	14,7	27,1	17,6	11,4	29,0
30 - 39	9 133	23,5	18,5	32,8	17,9	7,3	25,2
40-49	15 072	19,7	20,2	34,5	19,4	6,3	25,7
50-59	15 084	19,3	20,6	34,3	19,7	6,1	25,8
60-69	8 053	20,6	20,0	34,5	18,9	6,0	24,9
> 70	1 095	48,1	17,8	29,9	4,1	0,1	4,2
<i>Alle</i>	<i>50 336</i>	<i>21,4</i>	<i>19,7</i>	<i>33,7</i>	<i>18,7</i>	<i>6,4</i>	<i>25,1</i>

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Selvangivelsesdata 2005.

St.meld. nr. 19 (1999–2000) gikk inn for å «*bruke skatt i inntektspolitikken i jordbruket, innføre fradrag i positiv næringsinntekt i jordbruket som kompensasjon for reduserte målpriser.*» Fra og med skatteåret 2000 ble det innført et jordsbruksfradrag i alminnelig inntekt for skatteyttere med positiv næringsinntekt fra jordbruket. Dette fradraget i positiv næringsinntekt ble fastlagt til kroner 36 000 per jordsbruksbedrift 2001, med halv virkning i 2000; kroner 18 000. For skatteårene 2002 og 2003 økte jordsbruksfradraget med et inntektsavhengig tillegg. For 2002 kunne 9 prosent av jordsbruksinntekten utover 36 000 kroner trekkes ifra, opp til samlet fradrag på 47 500 kroner. For å få fullt fradrag kreves det en jordsbruksinntekt på om lag 163 778 kroner. For 2003, 2004 og 2005 kunne 19 prosent av jordsbruksinntekten utover 36 000 kroner trekkes fra, men maks 61 500, noe som krever en inntekt på 170 211 kroner. Fradraget gjelder for beregning av alminnelig inntekt og har ingen virkning på personinntekten. Tabell 6.18 viser omfanget av brukere som vil kunne benytte fradraget. Grunnlaget for fradraget vil i tillegg til det som føres i næringsoppgaven, også inkludere sykepenger fra jordbruket. Det blir et tillegg til næringsinntekten i tabellen, men forskjellen blir liten.

Tabell 6.18 Inntektsposisjon i forhold til jordbruksfradraget. Tall for bruker og ektefelle/samboer inndelt etter inntektsnivå fra jordbruket og fylke, 2005. Landstall for 2002 og 1999.

	Antall brukere	Næringsinntekt per jordbruksbedrift, andel i gruppa. %				
		Uten	1 – 36 000	36 001– 170 210	170 211 – 222 841	> 222 842
Østfold	2 662	22,8	16,2	31,7	6,2	23,0
Akershus/Oslo	2 633	27,6	16,2	30,7	6,2	19,3
Hedmark	4 154	25,9	14,9	27,9	7,6	23,7
Oppland	5 251	19,2	11,3	34,4	10,8	24,3
Buskerud	2 701	25,5	16,6	31,9	6,7	19,3
Vestfold	1 818	25,7	16,0	28,2	6,4	23,7
Telemark	1 742	34,7	20,0	28,9	5,1	11,3
Aust-Agder	768	28,8	16,3	31,3	6,4	17,3
Vest-Agder	1 242	27,3	17,1	30,8	7,1	17,7
Rogaland	4 995	14,8	10,6	26,6	8,4	39,6
Hordaland	3 613	29,7	17,7	32,6	6,4	13,5
Sogn og Fjordane	3 717	19,9	15,1	39,3	8,7	17,1
Møre og Romsdal	3 404	19,2	12,9	28,4	10,1	29,4
Sør-Trøndelag	3 484	17,7	10,5	28,2	11,4	32,2
Nord-Trøndelag	3 711	13,2	10,0	28,9	11,7	36,1
Nordland	2 700	14,9	10,7	31,0	10,8	32,6
Troms	1 333	16,7	12,8	33,7	11,3	25,6
Finnmark	408	18,6	15,4	26,7	7,6	31,6
<i>Hele landet</i>	<i>50 336</i>	<i>21,4</i>	<i>13,8</i>	<i>30,8</i>	<i>8,7</i>	<i>25,4</i>
<i>Antall</i>		<i>10 759</i>	<i>6 922</i>	<i>15 500</i>	<i>4 355</i>	<i>12 800</i>
<i>Hele landet, 2002</i>	<i>60 010</i>	<i>20,4</i>	<i>16,5</i>	<i>30,1</i>		
<i>Hele landet, 1999</i>	<i>69 910</i>	<i>26,4</i>	<i>19,5</i>			

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Selvangivelsesdata 2005.

Av tabell 6.18 går det fram at 34 prosent av brukerne hadde inntekt på mer enn kroner 170 210 fra jordbruket i næringsoppgaven i 2005, og dermed fikk utnytte maksimalt jordbruksfradrag. Det var 79 prosent som fullt ut kunne utnyttet et inntektsfradrag på kroner 36 000. Lavest andel som vil kunne benyttet maksimalt fradraget var i Telemark og Hordaland, mens høyest andel var i Nord-Trøndelag og Rogaland.

Tabell 6.19 nedenfor viser tilsvarende etter størrelsesgrupper. Vi ser at andelen som vil kunne utnytte fradraget helt, øker med økende bruksstørrelse (bortsett fra den minste gruppen).

Tabell 6.19 Inntektsposisjon i forhold til jordbruksfradraget. Tall for brukere og ektefelle/samboer inndelt etter inntektsnivå fra jordbruket og arealgruppe. 2005

Arealgruppe, dekar	Antall brukere	Næringsinntekt per jordbruksbedrift, andel i gruppa. %				
		Uten	1–36 000	36 001–170 210	170 210–222 841	> 222 842
< 5	599	20,9	9,2	24,7	6,0	39,2
5– 49	4 725	50,3	24,4	17,2	2,0	6,1
50– 99	9 963	36,7	25,5	28,8	2,9	6,1
100–199	16 444	19,1	13,8	39,6	9,2	18,2
200–299	9 847	8,8	6,0	32,5	13,9	38,8
300–499	6 425	7,2	3,9	24,5	12,6	51,8
> 500	2 333	5,6	2,4	16,1	10,2	65,6
<i>Alle</i>	<i>50 336</i>	<i>21,4</i>	<i>13,8</i>	<i>30,8</i>	<i>8,7</i>	<i>25,4</i>

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Selvangivelsesdata 2005.

6.5.2 Helse

Landbrukets HMS-tjeneste (tidligere Landbrukshelsen) er en stiftelse som eies av Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag. I 2005 hadde de 6 026 virksomheter som medlemmer, og 8 244 personmedlemmer. De foretar hvert år en helseregistrering blant sine medlemmer, og i 2005 var det 2 152 innsendte skjema, hvorav 76 prosent var menn. I materialet for 2005 er de fleste husdyrprodusenter (over 90 prosent), og 76 prosent er heltidsbønder.

Nær 1/3 av medlemmene har støyskadet hørsel, og denne skaden øker med økende alder. 62 prosent har de siste 12 månedene søkt behandling for plager i nakke, skuldre, rygg, armer eller ben. I 2004 var denne andelen 60 prosent, og i 2003 62 prosent. I 2005 var det 28 prosent som oppgav at de hadde luftveisproblemer, mens ca. 37 prosent hadde vært sykmeldt i løpet av de siste 12 måneder.

Som positivt når det gjelder hvordan bøndene opplever sin egen arbeidssituasjon, svarer hele 98 prosent at de har et variert og interessant arbeid. Det gjøres også i stadig større grad tiltak for å bedre arbeidsmiljøet. Langtidsfraværet har økt jevnt fra 0 prosent i 1996 til 16 prosent i 2005.

På den andre siden ligger flere negative faktorer. 64 prosent savner ferie og fritid, mens 50 prosent melder om ensomhet i yrket. 68 prosent synes at papirer og formaliteter dreper arbeidslysten, samtidig som hele 80 prosent mener at skriftlig dokumentasjon er nødvendig for å forbedre og kvalitetssikre drifta.

Tabell 6.20 viser resultatene om hvordan bøndene opplever hverdagen sin de fire siste årene. I 2004 var det en del forandring i spørreskjemaet, slik at ikke alle spørsmål fra tidligere ble videreført.

Tabell 6.20 Utsagn om egen arbeidssituasjon. Helt eller delvis enig i følgende utsagn

Påstand	2002	2003	2004	2005
Jeg har et variert og interessant arbeid	97,8 %	97,8 %	98,4 %	98,5 %
Å være min egen herre betyr mye for meg	94,8 %	94,9 %	94,3 %	94,8 %
Gården gir gode bo- og oppvekstforhold	98,6 %	99,1 %		
Dyrestell er viktig for min trivsel	88,3 %	89,4 %		
Arbeidet gir meg liten eller ingen utfordring/utvikling			17,2 %	17,8 %
Skriftlig dokumentasjon er nødvendig for forbedring og kvalitetssikring			76,0 %	79,6 %
Papir og formaliteter dreper arbeidslysten	70,4 %	71,7 %	68,2 %	68,2 %
Jeg savner ferie og fritid	79,9 %	76,7 %	61,3 %	63,6 %
Jeg har god tilgang til avløsning for ferie og fritid			69,5 %	71,0 %
Dagens rammebetingelser gjør videre drift her umulig			29,4 %	32,6 %
Jer ser positivt på muligheter for videre drift og utvikling av denne gården			82,0 %	79,2 %
Dagen preges av økonomiske bekymringer	52,5 %	46,8 %		
Arbeidet som bonde gjør meg ensom	54,7 %	49,4 %	50,5 %	50,2 %
Godt fagmiljø er et savn innen landbruket	52,0 %	47,9 %		
Det betyr mer at <u>noen</u> , og ikke <u>hvem</u> , overtar			67,1 %	66,6 %
Jeg er i tvil om noen av barna vil overta	59,1 %	56,3 %	49,0 %	48,9 %

Kilde: Landbrukets HMS-tjeneste

Foreløpig er det registrert 4 dødsulykker i 2006, noe som er en betydelig reduksjon fra tidligere år. Jord- og skogbruk har vært en svært ulykkesbelastede næringen, med 16 dødsulykker i 2005, 11 i 2004 og 14 i 2003.

Tallet på rapporterte skader var i følge Arbeidstilsynet derimot svært lavt i forhold til andre næringer. Men varierende innrapporteringsrutiner kan være en forklaring her. I 2002 og 2003 var det 5,1 skade per 1000 årsverk, mens det i 2004 var 4,9. I 2005 ble det totalt innrapportert 262 skader. Per 31. juli 2006 var det innrapportert 61 skader i jordbruket så langt i 2006, men det er et betydelig etterslep i innrapporteringen. Gjennomsnittet for alle næringer ble i perioden redusert fra 12,5 i 2002, til 11,3 i 2003 og 10,8 i år 2004. Utviklingen har derfor vært den samme i jordbruket som i de andre næringene, i og med at skadeforekomsten har blitt redusert.

6.5.3 Velferd og avløsning

Undersøkelsen fra Landbrukshelsen viste at svært mange savnet ferie og fritid. Avløsertilskudd skal sikre husdyr-, plante- og honningprodusenter avløsning ved sykdom, svangerskap, fødsel med videre²¹. Husdyrprodusenter kan gis tilskudd hele året, mens plante- og honningprodusenter kan få tilskudd for perioden 15. april til 1. oktober etter nærmere regler. Det kan også gis tilskudd til avløsning ved ferie og

²¹ Forskrift om tilskott til avløsning av 23.11.1998, endret ved forskrift av 15.11.1999

fritid. Formålet er å hjelpe husdyrbrukere til ferie, ordnet fritid og avlastning i onnetider ved å bidra til finansiering av leid arbeid.

Landbruksvikarordningen er en kommunal avløserordning med statlig tilskudd som skal gi særlig husdyrprodusenter mulighet for avløsning ved sykdom, ferie og fritid osv. Tabell 6.21 viser utbredelse og omfang av virksomheten.

Tabell 6.21 Landbruksvikarordningen, omfang og finansiering

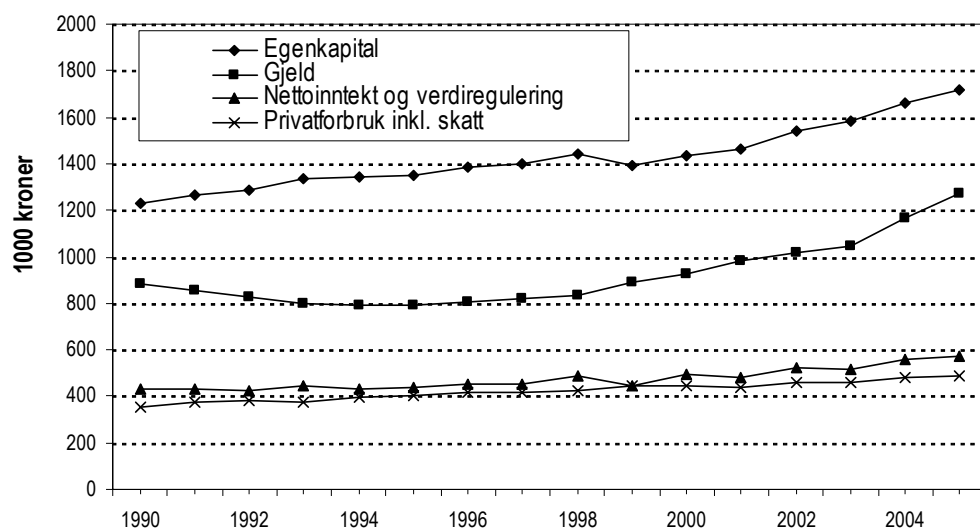
	1998	1999	2001	2003	2004	2005
Antall med i ordningen:						
Kommuner	301	284	258	199	185	164
Jordbruksbedrifter	5 483	5 655	4 510	3 291	2 833	2 421
Finansiering mill. kroner:						
Stat	38	18	16	13	12	10
Kommuner	38	36	37	34	31	27
Brukere	17	41	38	35	30	29
Finansiering i alt	94	97	91	81	72	66

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabellen viser at omfanget er redusert fra 1998 til 2005 både når det gjelder antall kommuner som er med, og antall jordbruksbedrifter som har brukt landbruksvikaren. Statens bidrag er redusert alle år, men kommunenes har vært noe mer stabilt. Det gis også tilskudd til avløserlag.

6.6 Utvikling i egenkapital, gjeld, inntekt og forbruk

Figur 6.4 nedenfor viser endring i jordbruksfamiliens samlede inntekt, privatforbruk, gjeld og egenkapital. Tallene er hentet fra Driftsgranskingene og er representative bare for hushold «der en vesentlig del av inntektene kommer fra bruket». Driftsgranskingene har ikke tall for hele husholdet, men for «familien», det vil si bruker og eventuell ektefelle eller samboer og deres barn under 17 år.

Figur 6.4 Utvikling i egenkapital, gjeld, nettoinntekt og privatforbruk i gjennomsnitt for brukerfamilien. 2005-kroner. 1000 kr

Kilde: NILF. Driftsgranskingene

«Nettoinntekt og verdiregulering» er nettoinntekt og skattefrie inntekter, dvs. driftsoverskudd fra jordbruk, skogbruk og eventuelle andre næringer, lønnsinntekter, aksjeutbytte, sykepenger, pensjoner, renter og en innsatt verdi for familiens arbeid på nyanlegg. Fra dette trekkes gjeldsrenter og kårytelser. Skattefrie inntekter kan være barnetrygd og andre skattefrie trygdeytelser, mottatt arv eller gave, pengegevinster, visse former for forsikringsutbetalinger og noen erstatninger.

«Privatforbruket inklusiv skatt» er vanlig forbruk, avskrivninger på private eierdeler (inkludert bolig) og skatt betalt i året (forskuddsskatt, forskuddstrekk og restskatt minus tilbakebetalt skatt).

«Gjeld» er all gjeld til bruker og ektefelle og eventuelle mindreårige barn. Tallene inkluderer gjeld til landbruk eller annen næring, boliglån, studielån og forbruksgjeld. Langt over halvparten av gjelda er langsiktig.

«Egenkapital» viser differansen mellom bokført verdi av familiens samlede eierdeler og familiens totale gjeld.

Utviklingen over 15 år, viser at egenkapitalen på driftsgranskingsbrukene har økt, også i verdifaste kroner. Gjelda har økt noe mer. Privatforbruket har økt mer enn inntektene, men er fortsatt lavere. Høye inntekter i gode avlingsår vil ofte bli brukt til å styrke egenkapitalen. Utskifting av bruk i driftsgranskingene vil bidra til variasjon i slike serier. (Utskiftingene er på ca. 5 prosent per år.) Lånt kapital og rentekostnader er også behandlet i kapittel 7.3 og utviklingen i en del innsatsfaktorer inklusive rentekostnader på lånt kapital og i produksjonsinntektene er vist i figur 7.2 i kapittel 7.6.

6.7 Lønnsutvikling etter næring

Tabell 6.22 viser prosentvis lønnsvekst fra året før og lønnsnivå for 2005 og 2006 for enkelte inntektsgrupper. Det er også vist lønnsøkning i de to siste femårsperiodene. Tallene er hentet fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene.

Tabell 6.22 Beregnet lønnsvekst for noen store forhandlingsområder de siste 10 år, og deres årslønn i 2005 og 2006

	1993- 1994	2000- 2001	2004- 2005	2005- 2006	1996- 2001	Gj.snitt 96-01	2001- 2006	Gj.snitt 01-06	Årslønn 2005 ⁹⁾	Årslønn 2006
Industriarbeidere ¹⁾	2,9	4,9	3,4	3,6	25,7	4,7	20,6	3,8	306 800	317 800
Sum industrien ²⁾	3,1	5,1	4,0	4,3	27,1	4,9	23,7	4,3	368 400	384 200
Offentl. Forvaltning ^{3,7)}	2,2	4,5	3,4	4,3	-	-	24,9	4,5	330 800	345 000
Statsansatte ³⁾	2,2	4,2	3,4	4,5	26,6	4,8	23,8	4,4	350 500	366 300
Kommuneansatte ^{3,8)}	2,4	3,5	3,4	4,1	24,4	4,5	23,6	4,3	316 600	329 600
Varehandel ⁴⁾	3,3	4,8	3,9	4,2	26,8	4,9	22,8	4,2	318 200	331 600
Forretn.- & sp.banker ⁵⁾	-	4,7	7,7 ⁷⁾	5,6 ⁷⁾	-	-	31,3	5,6	431 200	455 300
<i>Alle grupper³⁾</i>	<i>2,7</i>	<i>4,8</i>	<i>3,3</i>	<i>4,1</i>			<i>22,9</i>	<i>4,2</i>	<i>346 300</i>	<i>360 500</i>
<i>Alle grupper⁵⁾</i>									<i>357 700</i>	<i>372 400</i>

1) Heltids og deltidsansatte industriarbeidere i NHO-bedrifter, per årsverk

2) Omfatter arbeidere og funksjonærer i NHO-bedrifter per årsverk

3) Heltids- og deltidsansatte per årsverk. Deltidsansatte er regnet om til heltidsekvivalenter.

4) Omfatter varehandelsbedrifter som er medlemmer i Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon, kun heltidsansatte.

5) Kun heltidsansatte

6) Omfatter forretnings- og sparebanker og forsikringsvirksomhet. Høye bonusutbetalinger her!

7) Omfatter det kommunale- og det statlige tariffområdet.

8) Omfatter ansatte i kommunene, fylkeskommunene og andre virksomheter som er medlemmer i KS.

9) Beregnet ut fra årslønn 2006 og lønnsvekst 2005-2006.

Kilde: Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene.

7 Bruken av innsatsfaktorer i jordbruket – kostnadsutviklingen

I St.meld. nr. 19 (1999–2000) blir det pekt på at «*Rasjonelle løsninger og kostnadsreduksjoner vil derfor fortsatt være en viktig forutsetning for en bedre inntektsutvikling i landbruket.*» Gjennom landbrukspolitikken skal det legges til rette for at det potensiale landbruket har for en økt produktivitet og effektiv ressursbruk blir utnyttet.

Nedenfor er det gitt en oversikt over utviklingen i bruken av innsatsfaktorer i jordbruket. I tillegg er renter på lånt kapital tatt med. Innsatsfaktorene er inndelt i kategoriene varige og ikke-varige.

7.1 Ikke - varige innsatsfaktorer

7.1.1 Verdier og indekser

I tabellene 7.1 og 7.2 er kostnader til de to tunge postene kraftfôr og handelsgjødsel/kalk spesifisert. I tillegg vises de totale kostnadene for ikke-varige produksjonsmidler.

Tabell 7.1 Bruken av noen ikke-varige innsatsfaktorer i jordbruket, målt i løpende mill. kroner

	1985	1989	1999	2005	2006*
Kraftfôr	4 464	5 614	4 539	4 465	4 551
Handelsgjødsel og kalk	1 154	1 215	1 120	1 135	1 162
Sum ikke-varige produksjonsmidler ¹⁾	10 515	12 810	11 649	13 644	14 076

* Foreløpige tall

1) Summen av kostnadspostene handelsgjødsel og kalk, innkjøpt kraftfôr, innkjøpte melkeprodukter til fôr, annet innkjøpt fôr, såfrø og planter, andre kostnader og vedlikehold

Kilde: Totalkalkylen for jordbruket 2007.

Kraftfôrkostnadene økte betydelig mellom 1985 og 1989, for deretter å avta. Til 2006 ser vi igjen en økning. Kostnadene til handelsgjødsel og kalk har økt etter 1999. Summen av kostnader til ikke-varige produksjonsmidler økte med 33 prosent fra 1985 til 2006. I tabell 7.2 er utviklingen uttrykt i form av volum- og prisindekser.

Tabell 7.2 Bruken av ikke-varige innsatsfaktorer i jordbruket, landet. Volum- og prisutvikling. 1985 = 100

	1985	1989	1999	2005	2006*
Kraftfôr					
Volumindeks	100	109,6	120,1	119,2	120,1
Prisindeks	100	114,8	84,7	83,9	84,9
Handelsgjødsel og kalk					
Volumindeks	100	95,6	87,2	82,9	81,8
Prisindeks	100	110,1	112,0	117,0	121,4
Sum ikke-varige produksjonsmidler					
Volumindeks	100	103,7	99,9	101,6	101,3
Prisindeks	100	117,5	110,8	127,7	132,2

* Foreløpige tall

1) Summen av kostnadspostene handelsgjødsel og kalk, innkjøpt kraftfôr, innkjøpte melkeprodukter til fôr, annet innkjøpt fôr, såfrø og planter, andre kostnader og vedlikehold

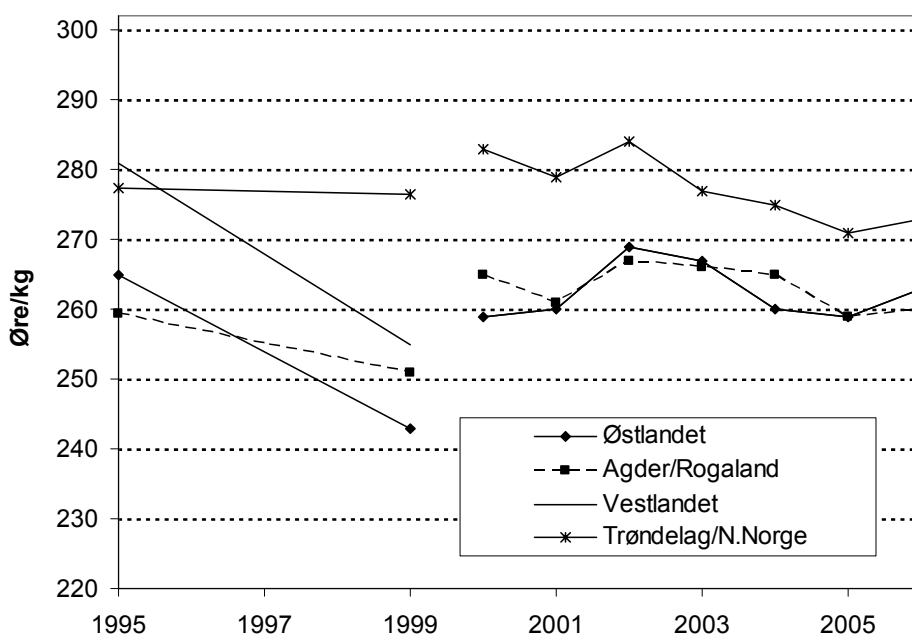
Kilde: Totalkalkylen for jordbruket 2007.

Tabell 7.2 forteller at de tre postene har hatt ulik utvikling i volumindeksen etter 1999. Kraftfôr hadde reduksjon fra 1999 til 2005, og økning til 2006, mens handelsgjødsel og kalk har blitt redusert hele tiden. Sum ikke-varige produksjonsmidler økte til 2005, men ble litt redusert til 2006. Prisindeksen på både kraftfôr og handelsgjødsel og kalk ble redusert fra 1999 til 2005 men økte igjen det siste året. For summen av ikke-varige produksjonsmidler har prisindeksen økt etter 1999.

7.1.2 Kraftfôrpriser

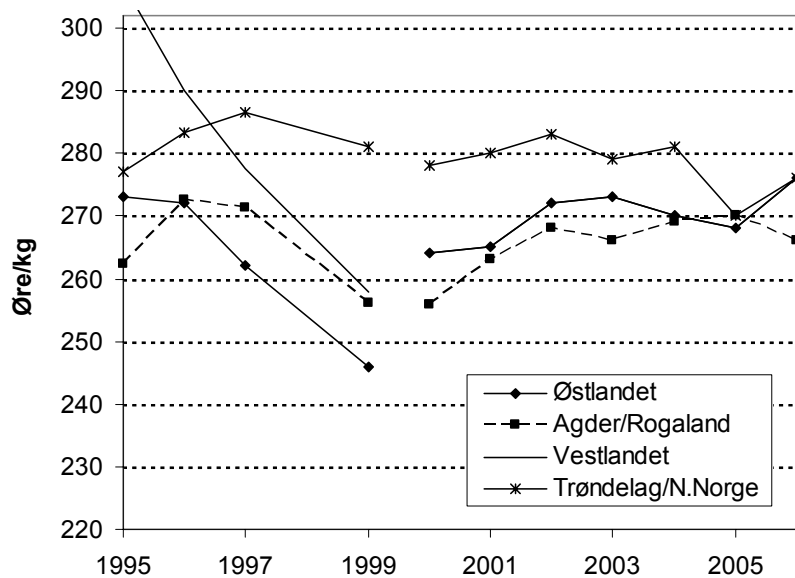
Figurene 7.1–3 viser utviklingen i de regionale kraftfôrprisene fra 1995 til 2006 for hhv kraftfôr til storfe, svine- og fjørfefôr. De fire regionene har hatt en ulik prisutvikling de enkelte år. Fra og med 2000 ble Felleskjøpet Østlandet og Vestlandet slått sammen, slik at grafen kalt "Østlandet" da representerer begge landsdelene.

I figur 7.1 ser vi at kraftfôr til storfe generelt koster mindre i 2006 enn i 1995, men at Agder/Rogaland er unntaket her. Figur 7.2 viser at svinefôr på Østlandet og Agder/Rogaland koster mer i 2006 enn i 1995, mens det har blitt billigere i Trøndelag/ Nord-Norge og på Vestlandet. Når det gjelder fjørfefôr (figur 7.3) er det kun Vestlandet som har fått billigere fôr, mens de tre andre landsdelene har hatt prisøkning etter 1995. Fra 2000 er det gjennomsnittsprisen på alle kraftfôrtyper som er lagt til grunn. Dette er markert med brudd i kurvene i figurene.

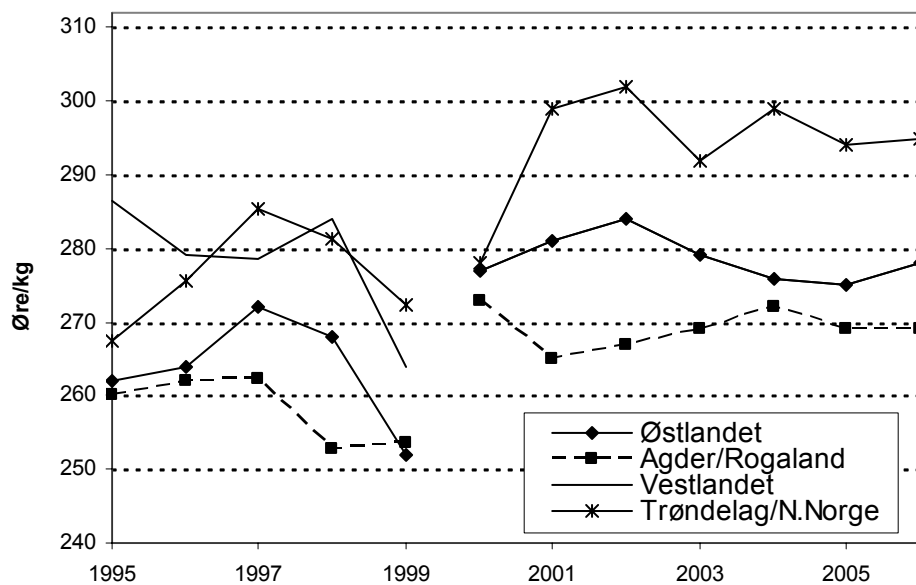
Figur 7.1 Utvikling i priser på Kufôr A/Formel 97/drøvtyggerfôr i alt for ulike distrikter. Øre per kg

Kilde: Totalkalkylen for jordbruket

Figur 7.2 Utvikling i priser på svinefôr for ulike distrikter. Øre per kg

Kilde: Totalkalkylen for jordbruket

Figur 7.3 Utviklingen i priser for fjorfe fôr i ulike distrikter. Øre per kg

Kilde: Totalkalkylen for jordbruket

I 2005 er det mindre prisforskjeller enn tidligere, men kraftfôrprisene i Trøndelag/Nord-Norge er fortsatt høyest enn i resten av landet. Tallgrunlaget fremgår av del II tabell 13.

7.2 Varige innsatsfaktorer

Kapitalslitet viser de årlige beregnede kostnadene (avskrivninger) til varige driftsmidler. Investeringer er de årlige utleggene som gjøres for å anskaffe eller utbedre varige driftsmidler. Fra og med Resultatkontrollen 2005 tar vi i denne sammenheng også med oversikt over kostnadene til leasing i jordbruket. Dette er leie av maskiner gjennom finansieringsselskaper, og det har blitt mer og mer vanlig de siste årene.

I faste priser var bygningsinvesteringene klart høyere i 1985 og 1989 enn i de øvrige årene som omfattes av tabell 7.3. Også de årlige investeringene i maskiner og redskaper var betydelig høyere i 1985 enn alle de andre årene i tabellen, når vi ser på faste 2005-beløp.

Investeringsavgiften var på 7 prosent fra og med 1990. Men fra og med 01.01.1999 ble den tatt bort for driftsmidler hovedsaklig brukt i egen jord- og skogbruksvirksomhet, og fra 01.04.2002 falt den bort for alle virksomheter. Investeringsavgiften på kapitalvarer ble beregnet til 334 mill. kroner i 1998 og 18 mill. kroner i 1999 i Totalkalkylen for jordbruket for 2001.

Tabell 7.3 Totale investeringer i bygninger og maskiner/redskaper, traktorinvesteringer og leasingkostnad. Løpende og faste priser, millioner kroner

	1985	1989	1999	2005	2006*
Bygninger:					
Løpende priser	1 356	2 125	1 617	2 694	2 725
Faste 2005-priser	3 111	3 521	1 989	2 694	2 633
Maskiner/redskaper:					
Løpende priser	2 653	2 067	2 977	2 745	2 934
Faste 2005-priser	5 117	2 955	3 318	2 745	2 891
Herav traktorer (4 hjulstrekk):					
Antall traktorer	7 910	2 672	2 987	3 210	3 513
Løpende priser	1 052	495	904	1 504	1 726
Faste 2005-priser	1 659	600	930	1 504	1 688
Leasing av maskiner:					
Løpende priser		14	90	407	519
Faste 2005-priser		20	100	407	511

* Foreløpige tall

Kilde: Totalkalkylen for jordbruket 2007.

For å vise utviklingen av kostnadene ved det faste produksjonsutstyret i jordbruket er det i tabell 7.4 satt opp tall for kapitalslit på bygninger og maskiner/redskaper. Totalt kapitalslit er også beregnet.

Tabell 7.4 Kapitalslit, løpende priser. Millioner kroner

	1985	1989	1999	2005	2006*
Bygninger	1 270	1 682	1 821	1 884	1 939
Maskiner og redskaper	2 286	2 811	2 919	2 840	2 901
Sum kapitalslit	3 886	4 899	5 150	5 106	5 226

* Foreløpige tall

Kilde: Totalkalkylen for jordbruket 2007.

Volum- og prisindeksene for kapitalslit i tabell 7.5 presenterer utviklingen sett fra en annen synsvinkel: Volumindeksen for kapitalslit på bygninger var høyere i 1989 enn i 1985, mens volumindeksene for maskiner og redskaper og sum kapitalslit ble redusert i samme periode. Volumindeksene har endret seg lite de siste årene. Tabellen viser uforandret verdi fra 2005 til 2006 både for maskiner og redskaper og sum kapitalslit, mens bygninger fikk en liten økning.

Tabell 7.5 Kapitalslit. Volum- og prisutvikling. 1985= 100

	1985	1989	1999	2005	2006*
Prisindeks	100	130,0	165,5	186,2	190,3
Volumindeks:					
Bygninger	100	101,9	86,7	79,7	80,2
Maskiner og redskaper	100	94,6	77,2	66,7	66,7
Sum kapitalslit	100	96,9	80,1	70,6	70,7

* Foreløpige tall

Kilde: Totalkalkylen for jordbruket 2007.

Prisindeksen er felles for alt kapitalslit. Den har hatt en jevn økning i perioden.

Endringer i kapitalslitet vil følge endringer i investeringene og prisutviklingen. Et etterslep vil imidlertid være til stede, og det vil skje en utjevning av svingningene i kapitalslit i forhold til utviklingen i investeringer.

7.3 Renter

For å vise utviklingen av samla rentekostnader for lånt kapital i jordbruket, er gjennomsnittlig rentesats og rentekostnadene i nominelle beløp tatt med.

Tabell 7.6 Nominell rentekostnader for lånt kapital. Løpende kroner

	1985	1989	1999	2005	2006*
Gjennomsnittlig rentesats, %	10,56	11,57	6,44	3,28	4,75
Lånt kapital i jordbruket. Mill. kr	15 992	22 481	24 513	32 054	34 134
Nominell rentekostnad for næringsgjeld. Mill. kr	1 689	2 600	1 578	1 051	1 223

* Foreløpige tall

Kilde: Totalkalkylen for jordbruket 2007.

Av tabell 7.6 går det fram at rentekostnader på lånt kapital i jordbruket gikk opp fra 1985 til 1989 og ned fra 1989 til 1999. Nedgangen var særlig kraftig i perioden 1990–1995 noe som i stor grad skyldes nedgang i rentefoten. Fra 1999 til 2005 har igjen den reduserte rentesatsen ført til redusert rentekostnad. Rentesatsen økte fra 2005 til 2006, og rentekostnadene økte med 172 mill. kroner i samme periode. Lånekapitalen i næringa gikk opp fra 1999 til 2005, og økte også det siste året.

Tabell 7.7 viser at i faste 2005-kroner, deflatert med konsumprisindeksen, var nedgangen i næringsgjeld fra 1989 til 1999 på 5 mrd. kroner. Fra 1999 til 2005 økte den igjen med 4,5 mrd. kroner, og det siste året var økningen 1,3 mrd. kroner.

Tabell 7.7 Lånt kapital i jordbruket, deflatert med konsumprisindeksen til faste 2005-kroner. Millioner kroner

	1985	1989	1999	2005	2006*
Lånt kapital i jordbruket	29 771	32 184	27 580	32 054	33 380

* Foreløpige tall

Kilde: Totalkalkylen for jordbruket 2007.

7.4 Bruk av driftskreditt i landbruket

Oppgjørs- og driftskredittordningen i landbruket ble etablert i 1967 og skulle være en ordning for kassakreditt til landbruket der samvirkeorganisasjonene og Statens Kornforretning garanterte for 50 prosent av tapet på misligholdte driftskreditter. Kredittgrunnlaget er normalt lik foregående års oppgjør gjennom garanti-organisasjonene, og det er egne retningslinjer for oppstart og utvidelse av virksomheten.

Driftskredittordningen administreres i dag av Norsk Landbrukssamvirke (NL). I regi av NL er det etablert et garantiutvalg - med ett medlem fra hver av de deltakende samvirkebedriftene. Dette garantiutvalget representerer garantisten overfor bankene. Utvalget behandler henvendelser om ordningen - herunder søknader om særskilt garanti - og foretar garantioppgjør til bankene ved oppstått tap. Ordningen ivaretar i dag det vesentligste av den kortsiktige kreditten i landbruket. I tabell 7.8 nedenfor er det satt opp en del sentrale data fra driftskredittordningen.

Tabell 7.8 Bruk av driftskredittordningen i landbruket

	1979	1989	1999	2004	2005
Antall konti	35 775	48 483	39 069	28 037	25 422
Innvilget kreditt per 31/12, mill. kr	1 657	5 602	6 308	5 392	5 180
Disponert kreditt per 31/12, mill. kr	941	3 200	3 320	2 801	2 569
Andel disponert, %	57	57	53	52	50
Samlet tap, 1000 kr	88	5 818	510	326	333
Tapsandel av disponert, %	0,01	0,18	0,02	0,01	0,01
Disponert per konto per 31/12, kr	26 303	66 003	84 978	99 904	101 051
Tap per konto, kr	2	120	13	12	13

Kilde: Årsmelding for Garantiutvalget for oppgjørs- og driftskredittordningen.

Den tilsynelatende store reduksjonen i antall konti etter 1999 skyldes delvis overgang til nytt system for datainnsamling. Sannsynligvis har denne reduksjonen i realiteten skjedd jevnt fra ca. 1990. Fra 2004 til 2005 er antall driftskredittkonti redusert med 2 615, og beløp innvilget per konti økt med 11 474 kroner. Gjennomsnittlig utnyttingsgrad har gått jevnt ned etter 2002.

I årene 1989 til 1991 lå tapene på omlag 0,2 prosent av disponert kreditt. Siden da har denne tapsandelen falt betydelig, og etter 2001 har den ligget rundt 0,01prosent. Tapet i 2003 var det nest laveste på 20 år. Selv om det beløpsmessig var en liten økning i tap både til 2004 og 2005, så er nivået på tap fortsatt lavt. Både i 2004 og 2005 var tapet knyttet til 6 enkeltsaker.

7.5 Tap på utlån i landbruket

I tabell 7.9 presenteres tap på utlån til landbruket fra Landkreditt og Innovasjon Norge (Statens nærings- og distriktsutbyggingsfond (SND) ble en del av Innovasjon Norge fra og med 01/01-04). Det er konstaterte tap, og ikke avsetninger til påregnelig tap, som er med i tabellen.

Tabell 7.9 Konstaterte tap på utlån fra Landkreditt og Landbruksbanken / SND

	1985	1990	1999	2002	2004	2005	2006
<i>SND / Innovasjon Norge</i>							
Utlån, mill. kr	7 445	8 151	4 371	4 241	3 842	3 853	3 819
Tap på utlån, mill. kr	1,4	15,4	6,9	3,1	1,9	7,0	2,5
Tap på utlån, % av utestående	0,02	0,19	0,16	0,07	0,05	0,18	0,07
<i>Landkreditt</i>							
Utlån, mill. kr	2 760	4 538	5 677	5 974	6 859	7 162	8 460
Tap på utlån, mill. kr	0	0	0,2	0,2	0,0	-0,6	0,5
Tap på utlån, % av utestående			0,00	0,00	0,00	-0,01	0,01
<i>Tap på utlån, % av utestående</i>	0,01	0,12	0,07	0,03	0,02	0,06	0,02

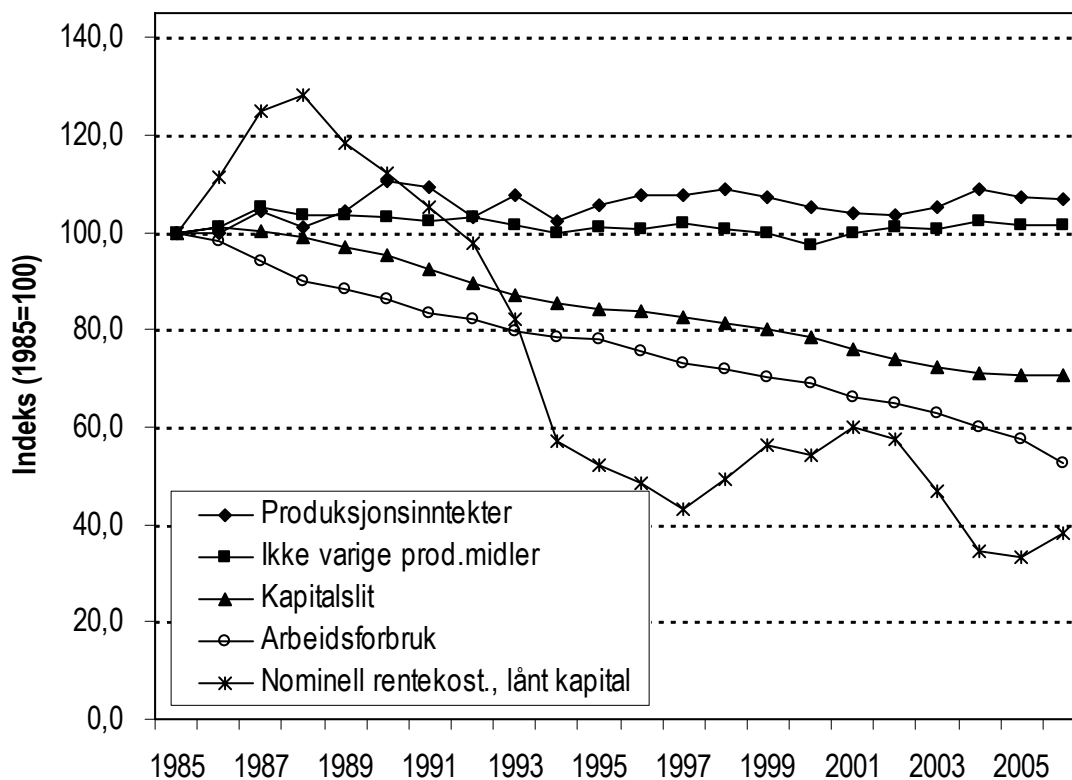
Kilde: Landkreditt og Landbruksbanken/SND/Innovasjon Norge.

SND/Innovasjon Norge sine tall gjelder rentebærende lån. Disse lånene er i all hovedsak gitt innenfor 90 prosent av landbrukstakst. Innovasjon Norge har i tillegg investeringslån (BU-lån) til landbruket, men disse er ikke med i tabellen over. BU-lån var i 2006 på totalt 1 319 mill. kroner, og tap på disse er heller ikke med i tabell 7.9. Konstatert tap i 2006 var igjen tilbake på ”normalnivå”, etter at tapene i 2005 var betydelig høyere enn hva nivået har vært de siste årene. Men dette er bare en del av det totalt tapsbildet, siden tapene først blir konstatert når saken endelig er avsluttet, og pantsikkerheten realisert. Tapene er da som oftest avsatt, og også bokført, flere år tidligere.

Landkreditt Bank AS startet sin virksomhet 2. september 2002. De er en forretningsbank eid 100 prosent av kredittforeningen (og morselskapet) Landkreditt, og yter alle typer banktjenester til alle slags kunder. I utlånstallene fra Landkreditt Bank ligger også utlån til samvirkebedriftene. Det negative tapet i 2005 skyldes inntektsføring av tidligere tapsavsetninger.

7.6 Innsatsfaktorer sett i relasjon til produksjon

I figur 7.4 er volumindeksene for fem ulike kostnads- og inntektsposter i totalkalkylen presentert samlet. Indeksen for rentekostnader på lånt kapital er fremkommet ved først å deflatere nominelle rentekostnadene til 1985-kroner, og deretter regne om disse verdiene til indekstall.

Figur 7.4 Produksjon og innsatsfaktorer i jordbruket. Volumutvikling. Indeks.

Kilde: Totalkalkylen for jordbruket 2007.

Arbeidsforbruket og kapitalslitet synker fortsatt, som det har gjort gjennom hele perioden fra 1985, mens ikke-varige produksjonsmidler har vært tilnærmet stabilt. Kurvene viser at samlet produksjon er ganske stabilt i perioden etter 1985. Figur 7.4 antyder en økende produktivitet i jordbruket, med et nokså stabilt produksjonsvolum og et avtagende kostnadsvolum over flere år.

8 Priser

I dette kapitlet tar en for seg prisutviklingen for viktige jordbruksprodukter og matvarer. En har også sammenlignet med andre forbruksvarer og tjenester, i tillegg foretatt en prissammenligning med noen andre europeiske land.

Utvikling i konsumprisindeksen for matvarer er vist i tabell 8.1. Figurene 8.1 til 8.11 viser utviklingen i produsent-, engros- og forbrukerpriser i perioden 1995–2006 for noen av de viktigste jordbruksproduktene. For egg har en også lagt inn avtale-/målpriser. Figurene viser utviklingen i enhetspriser for de forskjellige produktene.

Forbrukerprisene er hentet fra Statistisk Sentralbyrå sine registreringer på konsumprisindeksen, mens engrosprisene er hentet fra flere kilder. Når det gjelder konsumprisindeksen til Statistisk Sentralbyrå, så endret de metode fra og med august 2005. Indeksen for matvarer og alkoholfrie drikkevarer blir fra dette tidspunkt basert på strekkodedata fra over 14 000 varer, noe som skal gi en forbedret delindeks. Dette innebærer at prisindeksene for rundt 250 representantvarer ikke lenger blir videreført. For å få sammenlignbare prisindekser før og etter omleggingen har en enten kjedet direkte på gamle representantvarer eller på indeksen for en hel gruppe. Som eksempel på det første kan vi nevne smør, mens svinekjøtt er eksempel på det siste. For grønnsaker er engrosprisene beregnet på grunnlag av Statens Landbruksforvaltning sine registreringer gjennom året. For disse produktene finnes bare engrospriser for salg fra førstehåndsgrossist til distribusjonsgrossist, ikke for salg til detaljist. For melk og melkeprodukter, kjøtt og egg har en hentet engrosprisene fra 1980 og senere fra NILFs løpende prisundersøkelser.

Produsentprisene er hentet fra totalkalkylen for jordbruket. For planteproduktene er dette avlingsårspriser. Dette forklarer en del av avviket i forhold til de registrerte forbrukerprisene. For hagebruksprodukter og poteter kan både produsent- og forbrukerprisene variere mye fra år til år etter størrelsen på produksjon og etterspørsel. Engros- og produsentprisene er eksklusive merverdiavgift, mens forbrukerprisene er inklusive merverdiavgift. I den forbindelse bør det nevnes at merverdiavgiftssatsen på matvarer

ble satt ned fra 24 til 12 prosent fra 01.07.2001, videre redusert til 11 prosent fra 01.01.2005, men økt til 13 prosent fra 01.01.2006.

Det tidligere pris- og markedsreguleringssystemet for jordbruksvarer var tilpasset et kvantitativt importvern. Gjennomføringen av WTO-avtalen med overgang til tollvern, medførte endringer i pris- og markedsreguleringssystemene. Jordbruksavtalens priser fikk funksjon av å være målpriser. Samtidig skulle de gi tilstrekkelig fleksibilitet til riktig prisfastsetting avhengig av markedssituasjonen. Fra 01.07.1995 ble det etablert et system med målpriser for melk- og melkeprodukter, kjøtt, egg, frukt, grønnsaker og poteter, og korn fra 01.07.2001. Målprisene er de priser jordbruket reelt skal kunne oppnå som gjennomsnitt for året, ut fra balanserte markedsf forhold og fastsatt importvern. Prisfastsettelsen gjennom målprissystemet er et hovedvirkemiddel for å regulere jordbruksvaremarkedene. Målprisene er knyttet til representantvarer, i hovedsak de samme som tidligere fikk fastsatt avtalepriser. Dersom prisene på representantvarene overstiger målprisen med mer enn 10 prosent to uker på rad (12 prosent for grøntsektoren), iverksettes tiltak for å bringe prisene ned til målprisnivå. Det kan også iverksettes tiltak dersom det ser ut til at gjennomsnittsprisen for avtaleåret overstiger målprisen. For korn er det et slingringsmonn for målpriser og intensjonspriser (gjelder bygg og havre) på pluss/minus 5 prosent.

Målprisene er lagt på engrosnivå og er eksklusive merverdiavgift. Mål-/avtaleprisen gjelder for avtaleåret. Siden 1994 har avtaleåret vært fra 1/7 til 30/6 året etter. Engrosprisene i figurene er gjennomsnittspriser for kalenderåret. For at målprisene skal kunne sammenlignes med engrosprisene har en beregnet gjennomsnittlig målpris/avtalepris for kalenderåret.

Tallene som ligger til grunn for figurene finnes i del II kapittel 14 tabell 14a–c.

8.1 Prissammenligninger og matvarenes andel av forbruket

Tabell 8.1 viser prisutviklingen for matvarer ved konsumprisutviklingen fra Statistisk sentralbyrå. Tabellen viser at mens matvareprisene økte med 9,8 prosent fra 1998 til 2006, økte konsumprisindeksen med 17,7 prosent i perioden. Det er kun kaffe, te og kakao som har hatt prisreduksjon fra 1998 til 2006.

Tabell 8.1 Konsumprisindeksen for matvarer og totalt. 1998 = 100

	1999	2001	2003	2005	2006
Kjøtt	102,7	101,8	102,8	106,5	105,0
Fisk	106,8	113,5	114,6	117,2	117,4
Melk, ost og egg	101,3	98,3	101,0	105,8	109,9
Oljer og fett	103,2	103,2	110,7	116,9	122,0
Brød og kornprodukter	102,5	100,4	102,7	105,5	106,3
Frukt	103,7	108,7	103,6	105,8	110,2
Grønnsaker, inkl. poteter	104,4	104,3	112,3	113,8	119,6
Sukker, sjokolade, andre sukkervarer	104,4	107,1	109,6	114,6	113,4
Andre matvarer	103,7	102,4	98,5	101,7	101,8
Kaffe, te og kakao	92,8	87,2	77,8	83,9	82,7
Mineralvann, leskedrikker og juice	104,2	107,9	112,9	115,9	120,4
Matvarer i alt	103,2	103,0	104,8	108,4	109,8
Årlig prosentvis endring		-1,9	+3,5	+1,7	+1,4
Konsumpris, Indeks total	102,3	108,7	112,8	115,1	117,7
Årlig prosentvis endring		+3,0	+2,5	+1,8	+2,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Fra 1999 til 2006 er det olje/fett og mineralvann/leskedrikker/juice som har stegget mest med hhv. 18,8 og 16,2 prosent. Gruppen kaffe, te og kakao har hatt størst prisnedgang, med 10,1 prosent.

Tabell 8.2 viser sammensetningen av forbruket i husholdningene i prosent basert på løpende priser. De største postene utgjøres av bolig, lys og brensel foran transport. Matvarenes andel i 2005 utgjorde 11,7 prosent, og det er en liten reduksjon sammenlignet med 2004.

Tabell 8.2 Utgift per husholdning og år etter vare- og tjenestegruppe. Prosent

	1998	1999	2001	2003	2004	2005
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	11,9	11,7	11,4	11,5	11,9	11,7
Alkoholrikker og tobakk	2,7	3,1	2,9	2,9	3,1	3,1
Klær og skotøy	5,9	5,9	5,9	5,3	5,5	5,6
Bolig, lys og brensel	26,4	24,8	25,1	26,7	26,2	26,2
Møbler og husholdningsartikler	6,1	6,2	6,6	7,0	6,7	6,5
Helsepleie	2,4	3,1	2,9	2,8	2,9	3,0
Transport	20,8	19,0	19,5	17,3	17,4	18,1
Post- og teletjenester	1,8	2,5	2,2	2,5	2,6	2,6
Kultur og fritid	11,7	12,3	12,5	12,6	12,4	12,3
Utdanning	0,8	1,1	0,3	0,3	0,3	0,3
Restaurant- og hoteltjenester	4,0	4,1	4,0	3,9	3,9	3,8
Andre varer og tjenester	5,7	6,2	6,6	7,2	7,2	6,7
I alt	100,0	100,0	99,9	100,0	100,1	99,9
Tallet på husholdninger i 1000	1 183	1 193	3 368	3 279	3 377	3 376
Personer per husholdning	2,17	2,13	2,21	2,18	2,23	2,21

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Forbruksundersøkelsen 2005.

Tabell 8.3 nedenfor viser prisnivået i 2005 for diverse matvarer, drikkevarer og tobakk i noen utvalgte europeiske land, målt i indekser. En fullstendig undersøkelse ble gjennomført i 2003, så prisnivået i tabellen er Eurostat sin fremskrivning av 2003-prisene. Vi ser at prisnivået i Norge på matvarer er 57 prosent høyere enn hva som er gjennomsnittet i EU-25. Norge har et høyere prisnivå enn Sverige, Danmark og Finland på alle varene i tabellen, mens Island har et høyere prisnivå enn Norge på en hel del varer.

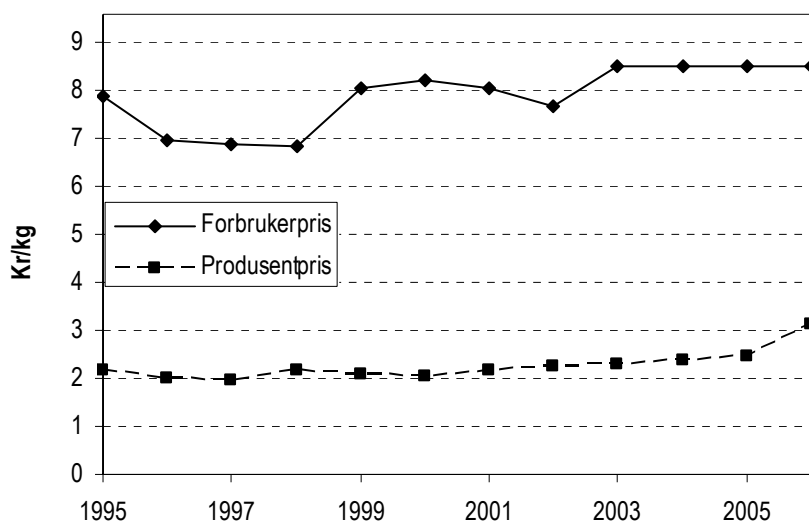
Tabell 8.3 Prisnivåindekser for matvarer, drikkevarer og tobakk i utvalgte land. 2005.
EU25 = 100

	Norge	Sverige	Danmark	Finland	Island	Tyskland	Polen
Matvarer	157	117	133	120	170	103	62
Brød og kornprodukter	162	125	151	137	181	107	58
Kjøtt	186	115	140	115	199	113	57
Fisk	128	102	114	101	138	112	61
Melk, ost og egg	146	109	103	106	153	90	61
Matoljer og -fett	147	121	124	115	144	88	85
Frukt, grønnsaker og potet	146	120	136	140	163	106	60
Andre matvarer	156	125	153	113	163	100	77
Alkoholfrie drikkevarer	169	118	166	137	165	103	73
Alkoholholdige drikkevarer	247	146	120	149	240	88	95
Tobakk	246	112	119	107	190	114	38

Kilde: Eurostat

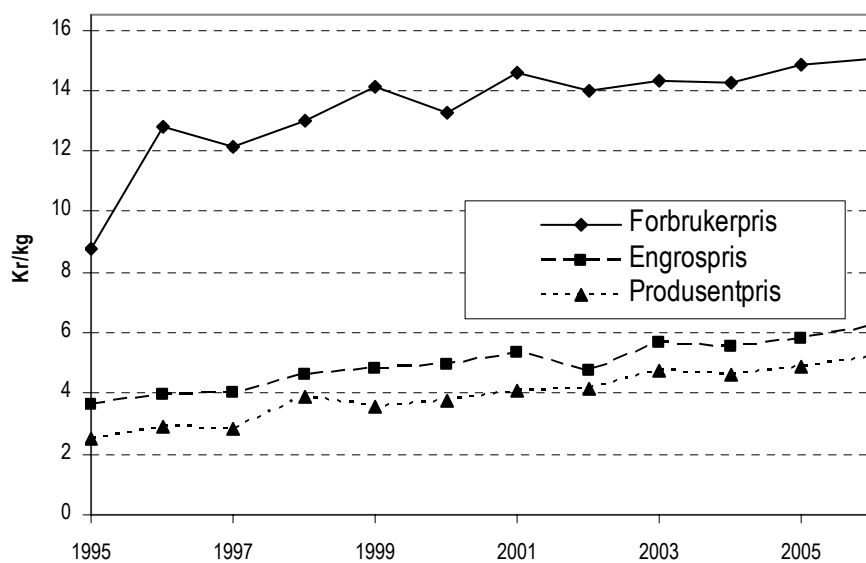
8.2 Poteter og grønnsaker

Forbrukerprisene på kalenderårsnivå blir faseforskjøvet i forhold til produsent- og engrosprisene på avlingsårsnivå, noe som resulterer i at priskurvene vil avvike noe fra hverandre. Engrosprisene, som gjelder prisene fra førstehåndsgrossist til distribusjonsgrossist, samsvarer imidlertid ganske godt med produsentprisene. Figur 8.1 viser at forbrukerprisen på poteter har vært uendret på 8,51 kr/kg siden 2003. Produsentprisen har økt fra 2,48 kr/kg i 2004 til 3,13 kr/kg i 2006.

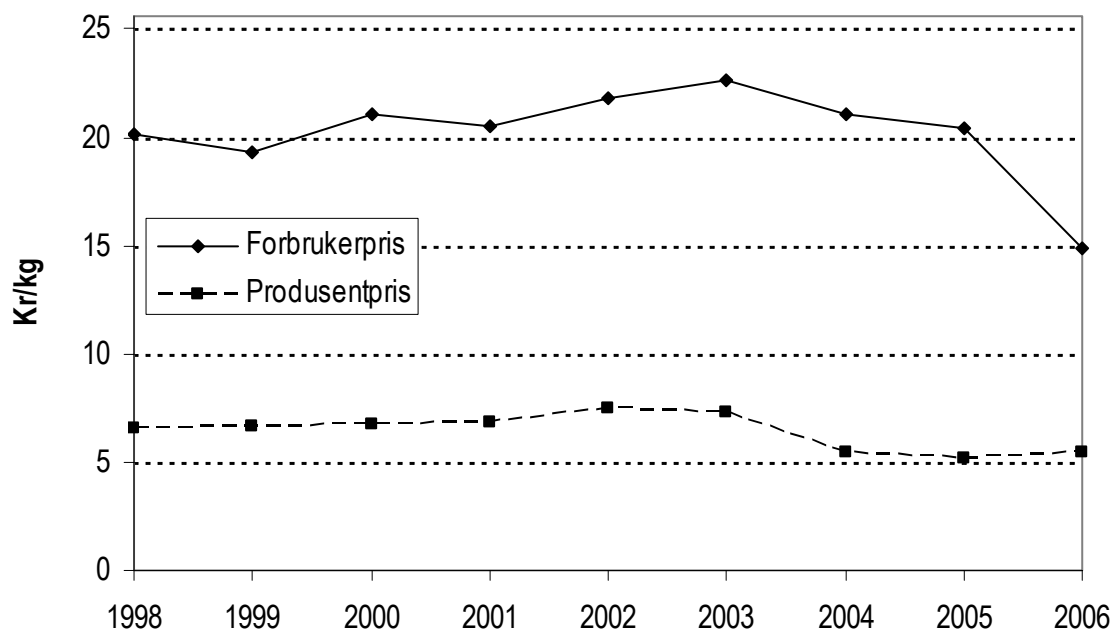

Figur 8.1 Utvikling i forbruker- og produsentpriser for poteter. Kr/ kg

Prisutviklingen på gulrot og blomkål er vist i figur 8.2 og 8.3. Forbrukerprisene for gulrot har vært relativt stabile siden 1999, men nådde sitt høyeste nivå i 2006. Fra 2005 til 2006 økte denne prisen med 1,3 prosent. For blomkål har det vært et stabilt prisnivå rundt 20 kr/kg i hele perioden fra 1998, men i 2006 ble prisen sterkt redusert. For å beregne forbrukerpris på gulrot i 2005 og 2006 benyttet vi konsumprisindeksen for «rotgrønnsaker», og for blomkål benyttet vi indeksen for «kål». Produsentprisen for gulrot var i 2006 den høyest oppnådde i hele perioden, mens for blomkål har produsentprisen holdt seg stabil de 3 siste årene. Engrosprisen på gulrot har hatt samme utvikling som produsentprisen, og det siste året økte begge med 7,2 prosent.

Figur 8.2 Utvikling i forbruker-, engros- og produsentpriser for gulrot. Kr/ kg

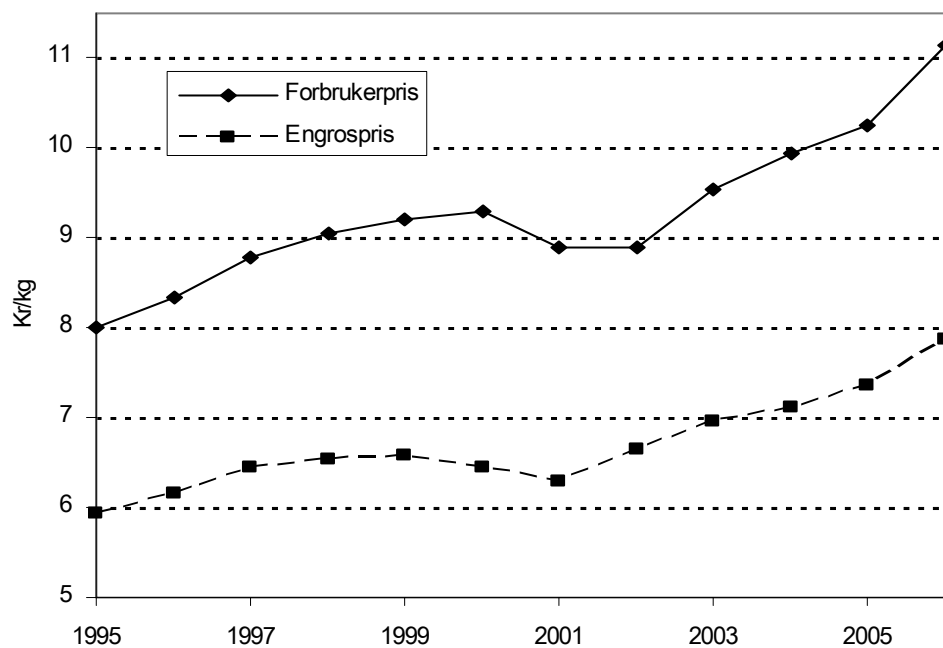
Figur 8.3 Utvikling i forbruker- og produsentpriser for blomkål. Kr/kg

8.3 Melk og melkeprodukter

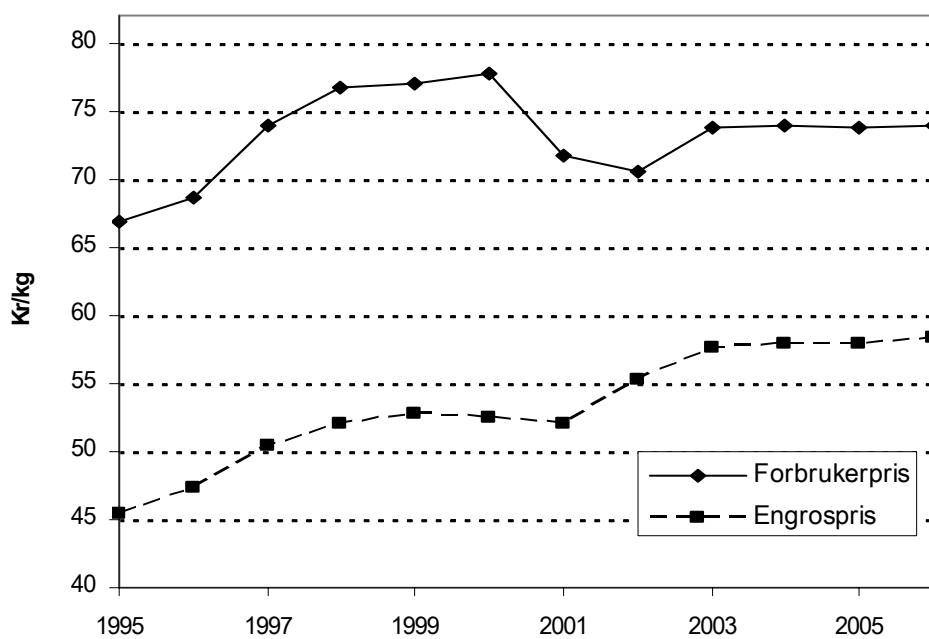
Prisutviklingen mellom 1995 og 2006 må sees på bakgrunn av at momskompensasjonen ble fjernet fra 01.07.1996, og endring i merverdiavgiften 01.07.2001, 01.01.2005 og 01.01.2006.

Tidligere undersøkelser ved NILF har vist at det er godt samsvar mellom endringer i subsidiene og virkningen på prisene når det gjelder både engros- og forbrukerprisene for konsummelk. For de andre produktene som var med i undersøkelsen (ost, smør og kjøtt), var det en mer variabel sammenheng mellom endringer i subsidier og priser, selv om det også for disse produktene i hovedtrekk kan påvises en klar samsvarende utvikling.

Figur 8.4 til 8.7 viser utviklingen i forbruker – og engrospriser for lettmelk, Norvegia, Gudbrandsdalsost og smør i perioden 1995 til 2006. Forbrukerprisen på lettmelk økte med 8,8 prosent det siste året, mens det var mindre endringer på de andre melkeproduktene. Forbrukerprisen på lettmelk i 2005 og 2006 er beregnet vha konsumprisindeksen for «melk», mens både Norvegia og Gudbrandsdalsost er beregnet vha indeksen for «ost». Referansevaren for smør er 1/2 kilo meierismør, og forbrukerprisen de to siste årene er beregnet vha konsumprisindeksen for «smør». Når det gjelder engrosprisene, så var det økning for alle produkter det siste året, og størst økning på lettmelk, med 7,2 prosent.

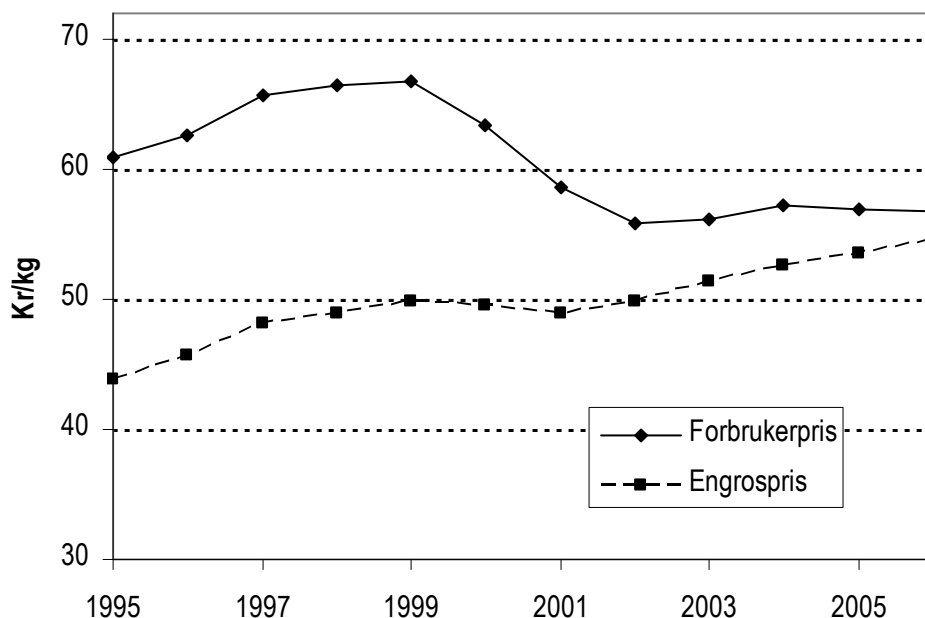

Figur 8.4 Utvikling i forbruker- og engrospriser for lettmelk. Kr/l

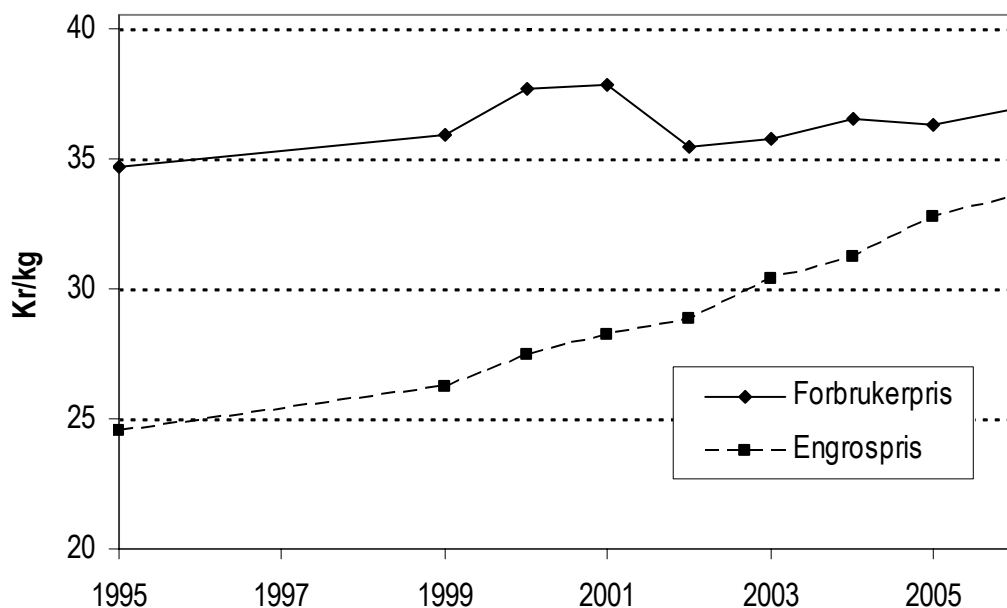

Figur 8.5 Utvikling i forbruker- og engrospris for Norge. Kr/kg

Figurene viser at engros- og forbrukerprisene for den enkelte vare har hatt svært lik utvikling i hele perioden. Forbrukerprisen på melk og ost ble redusert som følge av redusert merverdiavgift i 2001, mens smør først ble redusert året etterpå. Nedgangen fortsatte for alle varer i 2002, men prisen har i ettertid økt igjen. Forbrukerprisen på gudbrandsdalsost har derimot blitt litt redusert de to siste årene. Engrosprisene har vist samme utvikling som forbrukerprisene siden 2002, dvs. en økning.

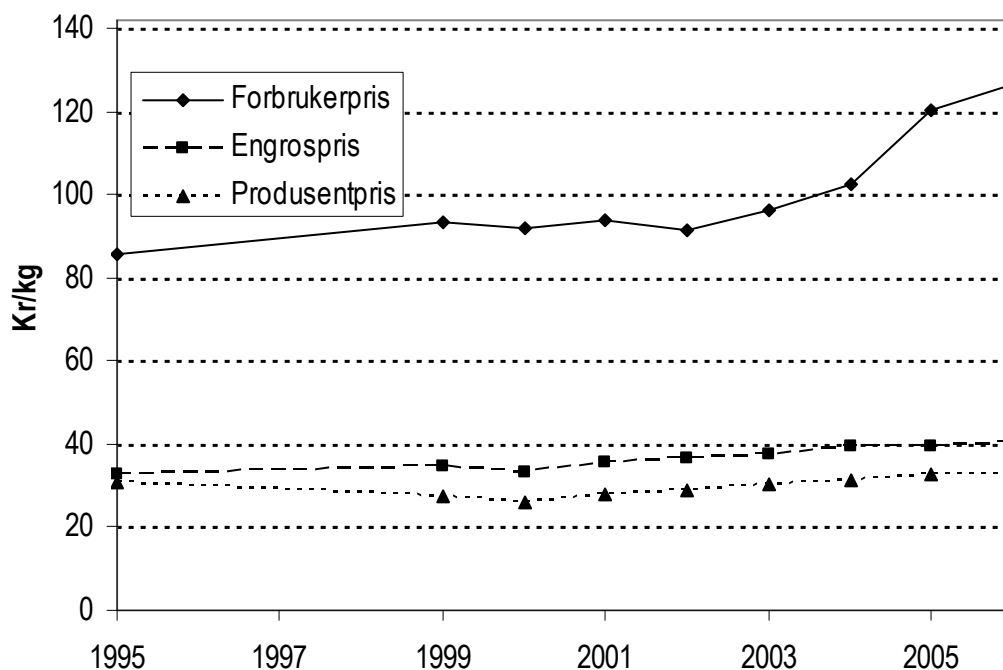
Figur 8.6 Utvikling i forbruker- og engrospris for Gudbrandsdalsost. Kr/ kg

Figur 8.7 Utvikling i forbruker- og engrospris for smør. Kr/ kg

8.4 Storfekjøtt

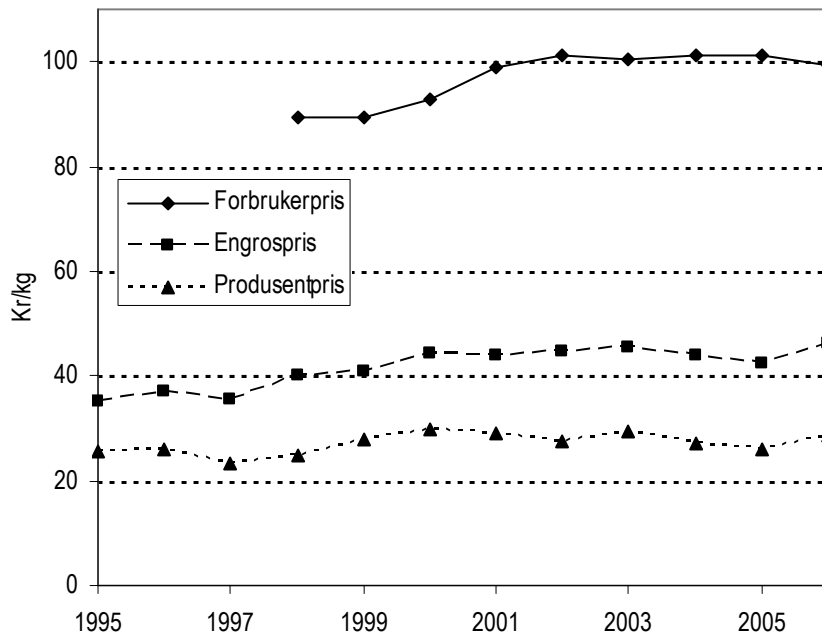
Figur 8.8 viser prisutviklingen for storfekjøtt. Forbrukerprisene økte med 5,2 prosent fra 2005 til 2006. Her er referansevaren gjennomsnittlig pris på mellommørbrad, høyrygg og bibringe av okse. For både høyrygg og mellommørbrad økte forbrukerprisen med 5,6 prosent, mens bibringe hadde en økning på 3,2 prosent. Økningen i forbrukerprisen er større enn økningen i engrosleddet, som var 2,3 prosent. For kjøttdeig ble forbrukerprisen redusert med 5,5 prosent fra 2005 til 2006. Engrosprisene økte med 2,3 prosent fra 2005 til 2006, mens produsentprisene ble 0,7 prosent høyere. Fra 01.07.1996 ble momskompensasjonen for kjøtt på 2,90 kr/kg fjernet.

Figur 8.8 Utvikling i forbruker-, engros- og produsentpriser for storfekjøtt. Kr/kg

8.5 Sauekjøtt

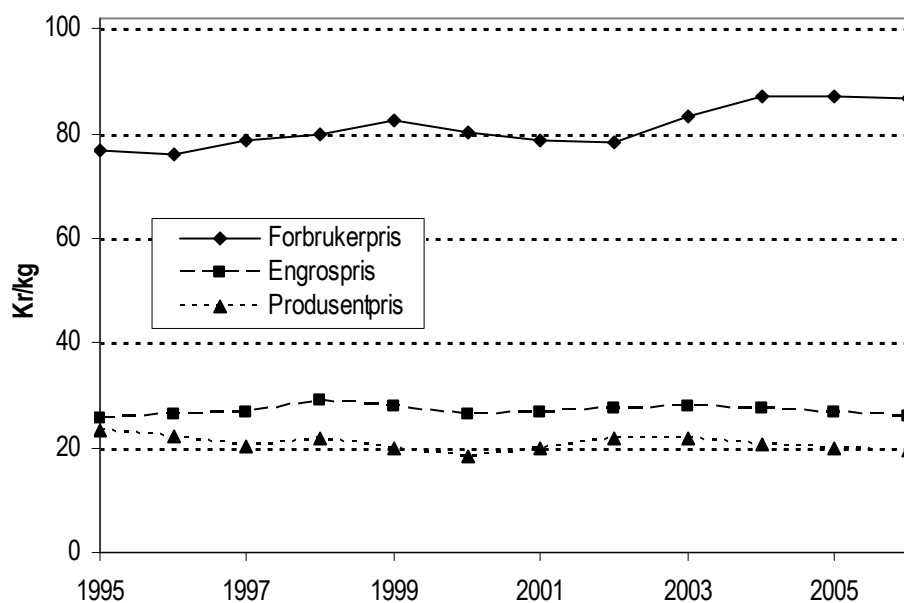
I figur 8.9 ser vi prisutviklingen for sauekjøtt. Fra 2005 til 2006 falt forbrukerprisene 1,7 prosent, samtidig som engrosprisen økte med 8,5 prosent, og produsentprisen økte med 10,3 prosent. Statistisk Sentralbyrå endret i 1999 basisår fra 1979 til 1998, noe som medfører at vi for noen produkter, blant annet sauekjøtt, får brudd i serien mellom 1997 og 1998. Referansevaren er her «lammestek», og forbrukerprisene de to siste årene er beregnet ut fra konsumprisindeksen for «sau, lam».

Figur 8.9 Utvikling i forbruker-, engros- og produsentpriser for sauekjøtt. Kr/kg

8.6 Svinekjøtt

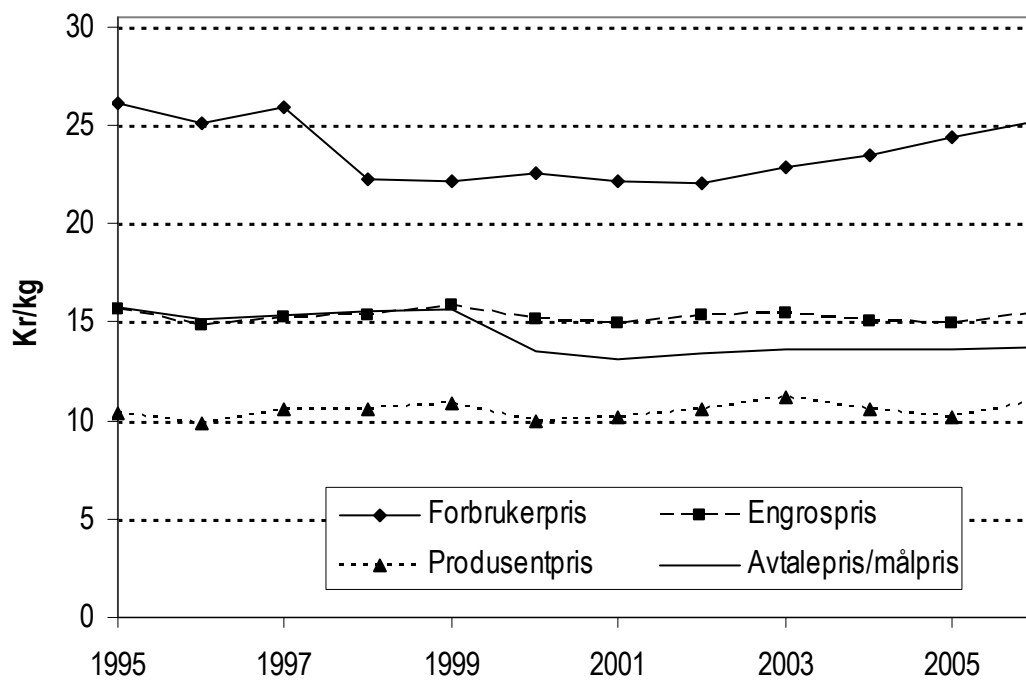
Prisutviklingen for svinekjøtt er vist i figur 8.10. Fra 2005 til 2006 ble forbrukerprisen redusert med 0,5 prosent, samtidig som engrosprisene falt 3,2 prosent, og produsentprisene ble 2,0 prosent lavere. Referansevaren er her gjennomsnittlig pris på skinkestek, koteletter og sideflesk, og forbrukerprisen i 2005 og 2006 er beregnet vha konsumprisindeksen for «svin». Ny og gammel indeksserie ble kjedet på indeksen for ferskt kjøtt og flesk.

Figur 8.10 Utvikling i forbruker-, engros- og produsentpriser for svinekjøtt. Kr/kg

8.7 Egg

Figur 8.11 viser utviklingen i de ulike prisene på egg. Forbrukerprisen økte med 3,2 prosent fra 2005 til 2006. Samtidig økte engrosprisen med 3,5 prosent mens produsentprisen gikk opp med 8,4 prosent. Målprisen økte med 0,8 prosent fra 2005 til 2006.

Figur 8.11 Utvikling i forbruker-, engros- og produsentpriser, samt avtalepriser/målpriser for egg. Kr/kg

9 Likestilling

Likestilling vil naturlig gå inn i flere emner. Vi viser til kapitlene 4.4 Utviklingen i arbeidsforbruket i jordbruket, 4.6 Eiendomsoverdragelse og rekruttering og 4.7 Bygdeutvikling. I kapitlene 6.4 om alminnelig inntekt og 6.5 om levekår og økonomi tas inntekt til henholdsvis bruker og ektefelle/ samboer pluss bruker opp, uten et direkte kjønnsperspektiv. I dette kapitlet går en nærmere inn på brukere, eiere, arbeidsinnsats og inntekt i forhold til kjønn.

9.1 Brukere og sysselsetting i jordbruket etter kjønn

Tabell 9.1 viser utviklingen i antall brukere, både for menn og kvinner. Andelen kvinnelige brukere var økende fra 1979 frem til 2001, da de utgjorde 13,9 prosent. Etterpå ble kvinneandelen litt redusert frem til 2004, før den de siste årene igjen har økt litt.

Tabell 9.1 Personlige brukere fordelt på kjønn

	1979	1989	1999	2003	2005	2006*
Menn	115 375	89 267	60 914	48 980	43 751	41 870
%	92,7	90,5	87,1	87,0	86,7	86,5
Kvinner	9 033	9 343	9 045	7 328	6 725	6 562
%	7,3	9,5	12,9	13,0	13,3	13,5
<i>I alt</i>	<i>124 408</i>	<i>98 610</i>	<i>69 959</i>	<i>56 308</i>	<i>50 476</i>	<i>48 432</i>

* Foreløpige tall. For fylkesvis fordeling se del II tabell 14.

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene i 1979, 1989 og 1999, den beregna totalpopulasjonen i 2003, 2005 og 2006.

Tabell 9.2 viser at kvinneandelen av personlige brukere økte for alle fylker fra 1979 til 1989 og videre til 1999. Etter 1999 har fylkene hatt litt ulik utvikling, men det er kun i Telemark og Aust-Agder at kvinneandelen har blitt redusert begge de to siste årene.

Tabell 9.2 Andelen personlige brukere som er kvinner, i hvert fylke. Prosent

	1979	1989	1999	2005	2006*
Østfold	6,2	8,6	11,9	12,0	12,5
Akershus og Oslo	7,3	10,2	11,7	12,1	12,4
Hedmark	8,4	12,3	14,1	13,3	13,6
Oppland	6,8	8,9	12,3	12,3	12,5
Buskerud	8,5	11,0	13,7	14,1	14,4
Vestfold	5,2	7,3	10,5	10,6	10,8
Telemark	9,2	12,9	16,4	14,2	13,8
Aust-Agder	7,7	9,3	14,2	13,2	13,8
Vest-Agder	9,1	9,4	12,2	13,4	13,9
Rogaland	3,6	5,5	11,0	13,0	13,4
Hordaland	7,4	8,3	13,3	14,4	14,3
Sogn og Fjordane	7,7	9,9	14,5	14,6	15,1
Møre og Romsdal	6,8	8,6	13,6	15,2	15,1
Sør-Trøndelag	5,7	8,3	9,8	11,2	11,4
Nord-Trøndelag	5,2	7,6	9,8	11,8	12,0
Nordland	7,6	10,7	15,7	15,4	15,6
Troms	11,2	13,1	17,9	16,8	17,4
Finnmark	15,3	18,7	21,1	20,0	20,5
<i>Landet</i>	<i>7,3</i>	<i>9,5</i>	<i>12,9</i>	<i>13,3</i>	<i>13,5</i>

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene i 1979, 1989 og 1999, og den beregna totalpopulasjonen i 2005 og 2006.

Tabell 9.3 viser at kvinner generelt driver mindre bruk enn menn. For alle år er kvinneandelen synkende med økende arealgrupper. De to største størrelsesgruppene i 1979 og 1989 er unntak her. Fra 1999 til 2005 og videre til 2006 har kvinneandelen økt for alle størrelsesgrupper unntatt de med over 800 dekar.

Tabell 9.3 Andelen personlige brukere som er kvinner, etter arealgrupper. Prosent.

Arealgruppe, dekar	1979	1989	1999	2005	2006*
< 100 ¹⁾	8,6	11,4	16,2	16,7	16,9
100 – 199	3,2	6,3	11,8	13,9	14,2
200 – 299	3,2	6,3	9,3	11,2	11,8
300 – 499	2,6	5,5	8,1	9,3	9,7
500 – 799	4,1	6,5	6,0	7,7	8,0
≥ 800	2,8	6,7	6,3	3,8	3,8
Alle brukere	7,3	8,5	12,9	13,3	13,5

* Foreløpige tall

1) Til og med 1999 gjeldet tallene størrelsesgruppen 5–100 dekar

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene 1979, 1989 og 1999, og den beregna totalpopulasjonen i 2005 og 2006. For fylkesvis fordeling se del II tabell 15.

Tabell 9.4 nedenfor viser alder på kvinner som er aktive bønder. Kvinner som driver gård, er gjennomgående litt yngre enn menn. Det gjelder både for store og små gardsbruk og i de fleste fylker. Gjennomsnittsalderen for brukere er i overkant av 49 år for menn, og nesten 48 år for kvinner.

Tabell 9.4 Aldersfordeling for brukere 2006. Prosent

Aldersgruppe	< 30	30–39	40–49	50–59	60–69	> 70	Gj.snittsalder, år
Menn	3,4	16,6	29,8	31,0	16,9	2,3	49,3
Kvinner	4,7	23,7	30,7	22,1	16,4	2,5	47,5

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Den beregna totalpopulasjonen 2006.

9.2 Eiere etter kjønn og eiendomsoverdragelser

Eier av en landbrukseiendom kan bruke eiendommen selv eller leie den ut til en annen som driver eiendommen. På den annen side kan én og samme bruker drive flere landbrukseiendommer, både egne og andres, sammen som én jordbruksbedrift. Det er langt flere landbrukseiendommer enn jordbruksbedrifter og brukere.

Tabell 9.5 nedenfor viser gardsoverdragelser fra januar 2006 til desember 2006. Den gjelder alle typer overdragelser, både av odelseiendommer og andre. Av de som overdro eiendom i denne perioden var 65 prosent av referanseeierne menn og 34 prosent kvinner. Av de som overtok var 62 prosent menn og 38 prosent kvinner. 1 prosent av de tidligere eierne var upersonlige, mens bare 0,3 prosent av de som overtok var upersonlige. Blant de gamle eierne var kvinneandelen lavest i Vestfold og høyest i Troms og Finnmark. Blant nye eiere var andelen kvinner høyest i Nordland, Finnmark og Vestfold med over 43 prosent, mens Aust-Agder hadde den laveste andelen med 28 prosent.

Sammenligner vi tabell 9.5 med tilsvarende for eiendomsoverdragelser mellom januar 2005 og januar 2006 (Resultatkontrollen 2006), så ser vi at i siste periode

var en mindre andel menn og større andel kvinnelige eiere som solgt. Når det gjelder de nye eierne, så er det i siste periode en mindre andel mannlige kjøpere, mens en større andel er kvinner. Når det gjelder de upersonlige eierne, så er det liten forskjell mellom de to periodene når det gjelder både andel upersonlige selgere og kjøpere.

Tabell 9.5 Eiendomsoverdragelser fra januar 2006 til desember 2006. Andelen eiere som er menn, kvinner og upersonlige før og etter overdragelsen. Prosent

	Forrige eier			Ny eier		
	Mann	Kvinne	Upersonlig	Mann	Kvinne	Upersonlig
Østfold	58,9	40,3	0,9	62,8	36,8	0,4
Akershus og Oslo	66,1	32,5	1,4	58,0	42,0	-
Hedmark	63,3	34,4	2,3	59,3	40,1	0,6
Oppland	62,1	35,5	2,4	62,1	37,5	0,4
Buskerud	67,3	30,2	2,5	62,7	37,3	-
Vestfold	72,6	27,4	-	56,9	43,1	-
Telemark	66,6	32,2	1,3	66,9	32,8	0,3
Aust-Agder	63,0	37,0	-	70,9	27,8	1,3
Vest-Agder	58,6	39,6	1,8	66,8	33,2	-
Rogaland	70,8	28,1	1,1	65,7	33,8	0,4
Hordaland	69,0	30,3	0,6	62,8	37,0	0,2
Sogn og Fjordane	71,7	28,0	0,3	57,7	42,0	0,3
Møre og Romsdal	67,8	31,7	0,5	62,2	37,1	0,7
Sør-Trøndelag	66,2	31,6	2,2	64,2	35,6	0,2
Nord-Trøndelag	69,9	29,8	0,3	62,5	37,3	0,3
Nordland	62,7	36,7	0,7	55,1	44,5	0,4
Troms	59,1	40,9	-	61,3	38,7	-
Finnmark	57,1	42,9	-	56,4	43,6	-
<i>Landet</i>	65,2	33,7	1,2	61,6	38,1	0,3

Kilde: Statistisk Sentralbyrå. Landbruksregistret januar 2006 og desember 2006.

For overdragelser med odell, det vil si at gården overdras innen familien, har jordbrukstellingene tall for flere tiår tilbake. Etter 1970 har andelen av kvinner i hovedtrekk økt i alle landsdeler. Blant aktive brukere som overtok familieeiendommen før 1969 var kvinneandelen på 9 prosent, i perioden fra 1990 til 1994 på 17 prosent og i perioden fra 1995 til 1999 på 22 prosent. I den siste perioden hadde Finnmark og i Aust-Agder den høyeste andelen kvinner. Færrest kvinner med odelsrett overtok i Vestfold og Møre og Romsdal. (Tallene gjelder for gardsbruk som var i drift 1999 og var oppgavepliktige i jordbrukstellinga.)

Tabell 9.6 viser at kvinneandelen øker fra en tidsperiode til den neste for alle størrelsesgrupper med unntak for de aller største brukene på over 500 dekar. Kvinner overtar i større utstrekning mindre gardsbruk. I alle periodene avtar kvinneandelen med økende bruksstørrelse opptil 500 dekar.

Tabell 9.6 Andelen av kvinner som overtar gårdsbruk med odel. Prosent

Arealgruppe, dekar	-1969	1970-79	1980-89	1990-94	1995-99
5 - 50	10	13	17	20	24
50 - 100	8	13	16	19	24
100 - 200	9	12	15	16	22
200 - 300	9	10	11	14	20
300 - 500	9	9	11	12	17
≥ 500	5	10	8	15	13

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Jordbruksstillingen 1999.

Tabell 9.7 viser aldersfordeling til eiere. For menn er det vanligst å overta gard mellom 30–39 år. Det er 27 prosent av de nye mannlige eierne som er i denne aldersgruppa. Også for kvinner er det en topp i hyppighet mellom 30–39 år med 21,6 prosent av de nye kvinnelige eierne. Det er likevel færre kvinner enn menn som er under 50 år ved overtakelse, og 15 prosent av kvinnene er over 70 år når de overtar eiendommen. Dette gir en gjennomsnittsalder for kvinnelige nye eiere på 50 år, noe som er høyere enn for mennene. Det er i mange sammenhenger påpekt at gårdsoverdragelser til kvinner ofte gjelder enker som eier garden i en overgangsperiode.

Tabell 9.7 viser at gjennomsnittsalderen for mannlige eiere er 3,7 år mindre enn for kvinner som eier gårdsbruk, men 6,1 år mindre for de som er nye eiere. For menn er gjennomsnittsalderen for brukerne (jfr tab 9.4) 7 år lavere enn for alle eiere og 5 år høyere enn for de nye eierne av gårdsbruk. Kvinnelige brukere (jfr tab 9.4) er i gjennomsnitt 3 år yngre enn nye kvinnelige eiere, og 13 år yngre enn alle kvinnelige eiere. Det synes derfor som kvinner i mindre grad overtar gårdsbruk for selv å drive jordbruk over tid. De eldre kvinnene som overtar gard, dominerer derved ikke statistikken over brukere i særlig grad.

Tabell 9.7 Aldersfordeling for alle eiere i 2006 og for nye eiere fra januar 2006 til desember 2006. Prosentandeler

		Aldersgruppe						Gjennomsnittsalder, år
		< 29	30-39	40-49	50-59	60-69	> 70	
Nye eiere	Menn	13,6	27,0	26,1	19,1	9,7	4,4	44,2
	Kvinner	10,3	21,6	19,9	18,9	14,1	15,2	50,3
Alle eiere	Menn	2,2	10,8	20,8	26,7	21,1	18,4	56,3
	Kvinner	2,3	10,4	16,8	20,6	19,7	30,1	60,0

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Landbruksregisteret januar 2006 og desember 2006 og Landbruksregisteret.

9.3 Driftsformer

9.3.1 Inndeling

Som følge av at Norge er tilsluttet EØS-avtalen, er vi forpliktet til å følge EUs bestemmelser for strukturstatistikk i jordbruket. Fra og med 2003 har Norge rapportert strukturstatistikk til Eurostat i henhold til driftsforminndelingen vist nedenfor. Standard dekningsbidrag er det sentrale størrelsesmålet i inndelingen. Inndelingen er nærmere beskrevet i Statistisk Sentralbyrå-rapport 2003/23. I følge rapporten skal det ved vanlig publisering bruke følgende inndeling:

Driftsform

Korn og oljevekster
Øvrige jordbruksvekster
Hagebruksvekster
Storfe mjølkeproduksjon
Storfe kjøttproduksjon
Storfe mjølk- og kjøttproduksjon i kombinasjon
Sau
Øvrige grovfôretende dyr
Svin og fjørfe
Blandet planteproduksjon
Blandet husdyrproduksjon
Plante- og husdyrproduksjon i kombinasjon
Ikke klassifisert

En grundigere inndeling eksisterer, men vi har valgt å bruke denne hovedinndelingen i det følgende. For å tilhøre en spesiell driftsform må mer enn 2/3 av det totale dekningsbidraget komme fra vedkommende produksjon. For å tilhøre en av de blandede/kombinerte driftsformene må vedkommende produksjon utgjøre mer enn 1/3 og mindre enn eller lik 2/3 av totalt standard dekningsbidrag.

9.3.2 Driftsform og produksjon

Tabell 9.8 viser ulike driftsformer fordelt etter kjønn og andelen kvinner i de ulike produksjoner. Kvinneandelen er høyest blant bønder med sau, med en andel på nesten 18 prosent. Andelen er lavest blant produsenter som driver med melk/kjøtt og kun melk. Samdriftene gir høy andel upersonlige brukere i melkeproduksjon.

Tabell 9.8 Driftsform til menn, kvinner og upersonlige brukere. Antall og andel referansebrukere. 2005

	Antall			Kvinner, prosent	Prosent			
	Totalt	Menn	Kvinner		Uper-sonlig	Menn	Kvinner	Uper-sonlig
Korn og oljevekster	9 492	8 225	1 112	155	11,7	18,8	16,5	6,1
Øvrige jordbr.vekster	3 228	2 751	392	85	12,1	6,3	5,8	3,4
Hagebruksvekster	1 669	1 262	205	202	12,3	2,9	3,0	8,0
Storfe, melk	14 271	11 448	1 371	1 452	9,6	26,2	20,4	57,5
Storfe, kjøtt	3 678	3 108	501	69	13,6	7,1	7,4	2,7
Storfe, melk og kjøtt	769	637	62	70	8,1	1,5	0,9	2,8
Sau	9 695	7 839	1 706	150	17,6	17,9	25,4	5,9
Øvrig grovforetende dyr	3 090	2 494	498	98	16,1	5,7	7,4	3,9
Svin og fjørfe	1 626	1 312	209	105	12,9	3,0	3,1	4,2
Blandet planteprod.	675	552	97	26	14,4	1,3	1,4	1,0
Blandet husdyrprod.	1 010	852	115	43	11,4	1,9	1,7	1,7
Komb. plante og husdyr	3 800	3 271	457	72	12,0	7,5	6,8	2,8
Sum	53 003	43 751	6 725	2 527	12,7	100	100	100

Kilde: Statistisk Sentralbyrå. Den beregna totalpopulasjon 2005.

Tabell 9.8 viser også produksjonene fordelt mellom menn og kvinner som grupper. Over 26 prosent av de mannlige brukerne driver melkeproduksjon, mens det er litt over 20 prosent av kvinnene. 25 prosent av kvinnene har sau, mot 18 prosent av mennene. Korn i kombinasjon med husdyr har 8 prosent av mennene og 7 prosent av kvinnene, mens 19 prosent av mennene og 17 prosent av kvinnene har ren kornproduksjon.

Tabell 9.9 viser driftsform og alder fordelt på kjønn. Hovedtyngden av menn er i aldersgruppene 30–69 år. Hovedtyngden av kvinner ligger i aldersgruppen 30–49 år, men variasjonen er større. Kvinner som driver med både melk og kjøtt har høyest andel i den yngste aldersgruppen, mens kvinner som driver kjøttproduksjon på storfe har størst andel i den eldste aldersgruppa.

Tabell 9.9 Fordeling av brukere etter aldersgruppe og driftsform. Referansebrukere

Aldersgruppe	Menn				Kvinner			
	< 30	30-49	50-69	> 70	< 30	30-49	50-69	> 70
Korn og oljevekst	2,9	43,9	50,5	2,7	3,0	51,5	43,0	2,5
Øvrige jordbruksvekster	3,6	51,1	43,6	1,7	5,1	57,7	35,7	1,5
Hagebruksvekster	2,9	40,7	53,3	3,1	2,9	57,1	37,1	2,9
Storfe, melk	3,4	48,3	47,2	1,0	5,7	61,1	31,7	1,5
Storfe, kjøtt	5,0	50,2	42,3	2,5	4,6	51,3	40,3	3,8
Storfe, melk og kjøtt	4,7	63,0	31,9	0,5	9,7	67,7	22,6	0,0
Sau	3,3	43,1	50,5	3,0	4,0	46,1	47,8	2,1
Øvrig grovforetende dyr	4,0	46,0	46,0	4,0	5,8	51,4	37,8	5,0
Svin og fjørfe	5,0	56,1	38,3	0,7	7,2	65,1	27,8	0,0
Blandet planteproduksjon	2,7	46,4	49,1	1,8	4,1	55,7	39,2	1,0
Blandet husdyrproduksjon	3,8	57,3	38,3	0,7	7,8	65,2	26,1	0,9
Komb. plante og husdyr	5,0	50,3	42,6	2,1	7,0	59,1	31,9	2,0
<i>Sum</i>	3,6	47,3	47,0	2,2	4,8	54,0	39,0	2,3

Kilde: Statistisk Sentralbyrå, Den beregna totalpopulasjon 2006.

9.3.3 Økologisk produksjon

Tabellene nedenfor viser kvinners andel av økologisk jordbruksproduksjon. Tabell 9.10 viser arealet, og tabell 9.11 viser antall brukere med økologisk produksjon.

Tabell 9.10 Kvinners og menns andel av arealet til økologisk produksjon

Andel av arealet som blir brukt av:	1999		2005	
	Karensareal	Omlagt areal	Karensareal	Omlagt areal
Menn	85,3	83,9	82,8	79,1
Kvinner	14,7	16,1	11,6	12,8
Upersonlige brukere			5,6	8,1
<i>Sum, dekar</i>	<i>30 621</i>	<i>133 855</i>	<i>58 789</i>	<i>354 852</i>

Kilde: Statistisk Sentralbyrå, søknad om produksjonstilskudd, 31.07 og om tilskudd til økologisk drift 31.12.

Menn var i 2005 drivere av 79 prosent av det økologiske arealet, mens 13 prosent drives av kvinner, og 8 prosent av det omlagte arealet tilhører upersonlige eiere.

Tabell 9.11 Brukere på enheter med økologisk drift. Prosentandel som er menn, kvinner og upersonlige brukere.

Referansebruker:	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Uper- sonlige
	1999				
Østfold	73,9	26,1		8,6	4,9
Akershus og Oslo	86,5	13,5	75,2	16,6	8,3
Hedmark	77,3	22,7	76,3	19,1	4,7
Oppland	83,1	16,9	83,7	11,8	4,5
Buskerud	81,7	18,3	75,4	17,1	7,5
Vestfold	83,9	16,1	68,3	18,3	13,4
Telemark	76,8	23,2	72,7	20,0	7,3
Aust-Agder	71,4	28,6	60,9	30,4	8,7
Vest-Agder	74,4	25,6	86,5	10,8	2,7
Rogaland	78,8	21,2	70,2	14,9	14,9
Hordaland	80,8	19,2	66,7	26,3	7,1
Sogn og Fjordane	77,1	22,9	76,5	19,0	4,6
Møre og Romsdal	70,4	29,6	74,3	19,1	6,6
Sør-Trøndelag	85,0	15,0	80,7	14,4	4,9
Nord-Trøndelag	88,4	11,6	83,7	11,6	4,7
Nordland	70,7	29,3	72,5	20,0	7,5
Troms	81,3	18,8	76,2	19,0	4,8
Finnmark	80,0	20,0	100,0	0,0	0,0
Landet	79,8	20,2	77,6	16,2	6,2

Kilde: Statistisk Sentralbyrå, søknad om produksjonstilskudd, 31.07 og om tilskudd til økologisk drift 31.12.

Tabell 9.11 viser andelen menn og kvinner som driver jordbruksbedrifter med økologisk areal. For landet sett under ett var andelen kvinner 16 prosent i 2005. Tabell 9.2 viser at andelen kvinner som er brukere, er på 13,5 prosent. Kvinner er derved sterkere representert som brukere av jordbruksbedrifter med økologisk areal, enn kvinner som brukere generelt. Men kvinneandelen har gått ned fra 1999 til 2005. Aust-Agder har størst kvinneandel på økologiske enheter i 2005, mens Finnmark har minst andel. I 1999 var det Møre og Romsdal og Nord-Trøndelag som hadde hhv størst og minst kvinneandel. I 2005 ble 6 prosent av enhetene som driver økologisk drevet av upersonlige eiere.

9.4 Arbeidsforbruk og utdanning

Tabell 9.12 nedenfor viser utviklingen i arbeidsforbruk. Arbeidsforbruket i jordbruket går ned både for kvinner og menn, men reduksjonen er sterkere for kvinner. Kvinner utfører 24 prosent av arbeidet, mens andelen kvinnelige brukere nå er 13 prosent. Kvinner utfører arbeid både som brukere, ektefelle eller samboer til brukerne, familiemedlemmer og som annen hjelp.

Tabell 9.12 Timeverk i jordbruket. Andel utført av kvinner

År	Totalt mill. timeverk	Prosentandel utført av kvinner			
		I alt	Brukere og ekte- felle/samboer	Familiehjelp	Annen hjelp
1968/69	403	31	32		24
1979/80	262	26	27	23	20
1989/90	195	25	25	27	22
1996/97	169	24	24	25	24
1998/99	166	24	24	26	26
2000/01	140	24	24	27	27
2002/03	131	24	24	27	26
2004/05	120	24	24	27	24

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Jordbruksstatistikken og Budsjettnemnda for jordbruket.

Tabell 9.13 og 9.14 viser lengste utdanning for nye eiere. Total utdanning etter omfang i tabell 9.13 og landbruksutdanning i tabell 9.14. Høy utdanning blant nye eiere er vanligere blant kvinner enn blant menn, og det er minst andel kvinner med lang utdanning blant de eldste. Sammenligner vi utdanningsnivået i tabell 9.13 med tilsvarende tall for 2005, så har andelen av de mannlige nye eierne med kun obligatorisk utdanning økt fra 14,2 til 23,5 prosent. For kvinner har andelen med utdanning fra universitet og høyskole økt fra 25,9 til 29,4 prosent, mens for menn er andelen stabil. Blant de yngre kvinnene har 42,4 prosent utdanning på universitets og høyskolenivå, noe som er mer enn dobbelt så hyppig som hos unge menn.

Tabell 9.13 Nye eieres utdanning etter aldersgrupper. Referanseiere

Aldersgruppe	%andel menn med minst:			%andel kvinner med minst:		
	Obligatorisk utdanning	Mellom utdanning	Universitet og høyskole	Obligatorisk utdanning	Mellom utdanning	Universitet og høyskole
< 39 år	19,8	59,6	20,6	16,4	41,1	42,4
40–59 år	22,8	53,7	23,4	26,6	41,7	31,7
> 60 år	36	45,5	18,5	50,4	37,4	12,1
<i>Totalt</i>	<i>23,5</i>	<i>55</i>	<i>21,6</i>	<i>30,3</i>	<i>40,3</i>	<i>29,4</i>

Kilde: Statistisk Sentralbyrå, Landbruksregistret, januar 2006 og desember 2006.

Tabell 9.14 Nye eiere med landbruksutdanning som høyeste utdanning. Referanseiere

Aldersgruppe	Menn	Kvinner
< 39 år	12,9	6,8
40–59 år	8,2	2,8
> 60 år	6,8	0,3
<i>Totalt</i>	<i>9,9</i>	<i>3,3</i>

Kilde: Statistisk Sentralbyrå, Landbruksregistret, januar 2006 og desember 2006.

Tabell 9.14 viser at når landbruksutdanning er høyeste utdanning er menn i overtall i alle aldersgrupper. Det er en høy andel av unge kvinner med høyt utdanningsnivå som har overtatt gard, og langt høyere andel enn for menn, men unge kvinner velger sjeldnere landbruksutdanning som høyeste utdanning. Kvinner legger mer vekt på en utdanning utenfor landbruket. Det samme gjelder også de unge kvinner som er brukere.

9.5 Personinntekt i jordbruket og andre næringer

Kapittel 6.3 behandler personinntekt. Tabell 9.15 nedenfor viser gjennomsnittlig personinntekt for næringsdrivende med tilknytning til jordbruk, skogbruk og fiske. Det er satt opp gjennomsnittsverdier fra primærnæringene og fra lønnsinntekt og annen næring. Det siste kan også være næring med tilknytning til gården.

Etter skattereformen i 1992 blir kapitalinntekter trukket ut av personinntekt med varierende kapitalavkastningsrate (se kapittel 6.3). Tabell 9.17 og 9.18 viser forskjell mellom kjønnene, mens nivået før og etter 1992 ikke er det samme.

Tabell 9.15 viser at menn har høyere personinntekt enn kvinner. Forskjellen gjelder særlig for primærnæring og annen næring, mens kvinner de tre siste årene har hatt høyere lønnsinntekt enn menn. Menns personinntekt var i 1985 nesten dobbelt så stor som kvinners. Fra 1995 til 1998 var det relative forholdet nokså stabilt med kvinners personinntekt på omtrent to tredeler av mennenes. Etter 2001 har kvinnene hatt ei personinntekt som har ligget i overkant av 70 prosent av mennenes nivå.

Tabell 9.15 Gjennomsnittlig personinntekt¹⁾ for næringsdrivende med tilknytning til primærnæringene, landet²⁾. 1000 kroner

	1985	1989	1999	2002	2004	2005
Bruker og ektefelle:						
Primærnæringer (landbruk/fiske)	49,2	79,9	81,5	95,7	103,1	100,2
Annen næring	9,0	13,7	23,9	31,0	36,8	41,2
Lønnsinntekt	70,9	115,9	196,7	242,9	263,1	285,4
Personinntekt i alt	129,0	209,5	302,1	369,6	403,0	426,8
Mann:						
Primærnæringer (landbruk/fiske)	40,5	53,1	64,0	75,6	82,7	80,3
Annen næring	8,1	10,8	20,2	26,0	30,9	34,5
Lønnsinntekt	50,5	71,8	116,4	140,8	149,5	157,0
Personinntekt i alt	99,1	135,6	200,6	242,4	263,1	271,7
Kvinne:						
Primærnæringer (landbruk/fiske)	15,4	21,4	25,1	28,8	29,7	27,2
Annen næring	1,8	2,4	5,6	7,4	8,9	9,5
Lønnsinntekt	33,5	49,2	107,8	137,2	153,1	164,3
Personinntekt i alt	50,7	73,0	138,5	173,5	191,7	201,0

1) Inntekt før og etter skattereformen av 1992 er ikke uten videre sammenlignbar

2) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Bøndernes inntekt og formue.

For fylkesvis fordeling av personinntekt for bruker, se tabell 6.2.

Tabell 9.16 gir den prosentvise fordeling av tallene i tabell 9.15. Det går fram at kvinnene henter en større andel av inntekta fra lønnsinntekter. Kvinner får en meget liten andel fra annen næring, men denne andelen har vært økende etter 1999. Både menn og kvinner hadde omtrent samme andel av personinntekt fra primærnæringer, annen næring og lønnsinntekt i 1989 som i 1985. Etter 1999 har utviklingen for både bruker og ektefelle og for menn vært at primærnæringen står for en stadig mindre andel, og at annen næring og lønnsinntekt utgjør en større del. For kvinner har andelen fra primærnæringer blitt mer redusert, og annen næring blitt stadig viktigere.

Tabell 9.16 Gjennomsnittlig personinntekt¹⁾ for næringsdrivende med tilknytning til primærnæringene, prosentvis fordeling, landet²⁾

	1985	1989	1999	2002	2004	2005
Bruker og ektefelle:						
Primærnæringer (landbruk/fiske)	38,2	38,1	27,0	25,9	25,6	23,5
Annen næring	6,9	6,6	7,9	8,4	9,1	9,7
Lønnsinntekt	54,9	55,3	65,1	65,7	65,3	66,9
Mann:						
Primærnæringer (landbruk/fiske)	40,9	39,1	31,9	31,2	31,4	29,6
Annen næring	8,2	7,9	10,1	10,7	11,7	12,7
Lønnsinntekt	51,0	52,9	58,0	58,1	56,8	57,8
Kvinne:						
Primærnæringer (landbruk/fiske)	30,5	29,3	18,1	16,6	15,5	13,5
Annen næring	3,5	3,2	4,0	4,3	4,6	4,7
Lønnsinntekt	66,0	67,4	77,8	79,1	79,9	81,7

1) Inntekt før og etter skattereformen av 1992 er ikke uten videre sammenlignbar

2) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Bøndernes inntekt og formue.

Tabell 9.17 nedenfor er tilsvarende tabellene 6.15–6.17, og viser mann og kvinne etter hvilken andel næringsinntekta utgjør av bruttoinntekta. Det er en høyere andel av kvinner enn menn som er uten positiv næringsinntekt, 28 prosent kvinner mot 20 prosent menn. Det er også relativt langt færre kvinner enn menn som henter halvparten eller mer fra næringsinntekta.

Tabell 9.17 Personlige brukere med selvangivelsesdata og andeler av næringsinntekt fra jordbruket i forhold til bruttoinntekt. Prosentandeler. 2005

Referanseperson	Antall brukere	Andel næringsinntekt av bruttoinntekt					
		Uten	1–9 %	10–49 %	50–89 %	> 90 %	> 50 %
Mann	43 690	20,4	19,2	33,5	20,0	6,9	26,9
Kvinne	6 646	27,9	22,9	35,0	10,7	3,5	14,2
<i>Alle</i>	<i>50 336</i>	<i>21,4</i>	<i>19,7</i>	<i>33,7</i>	<i>18,7</i>	<i>6,4</i>	<i>25,1</i>

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Selvangivelsesdata 2005.

Tabell 9.18 nedenfor er tilsvarende tabell 6.18 og 6.19, men viser andelen menn og kvinner i de ulike inntektsgruppene. Tabellen viser at det er en større andel av kvinnene enn av mennene som havner i de laveste inntektsgruppene. Og det er en langt større andel av mennene som har inntekt over 170 211 enn tilsvarende andel kvinner. Det er de med inntekt over 170 211 kroner som i 2005 ville kunne utnyttet et maksimalt inntektsfradrag fullt ut.

Tabell 9.18 Brukere med selvangivelsesdata og andelen med næringsinntekt etter inntektsnivå. 2005

	Antall brukere	Næringsinntekt per jordbruksbedrift, andel i gruppa. %				
		Uten	0 – 36 000	36 001– 170 210	170 211 – 222 841	> 222 842
Mann	43 690	20,4	13,3	30,4	8,9	27,0
Kvinne	6 646	27,9	16,7	33,7	6,9	14,9
<i>Alle</i>	<i>50 336</i>	<i>21,4</i>	<i>13,8</i>	<i>30,8</i>	<i>8,7</i>	<i>25,4</i>

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Selvangivelsesdata 2005.

II DETALJERT DEL

Den detaljerte delen i resultatkontrollen har Budsjettnemnda utarbeidet som tabeller. Det er lagt opp til å gi fylkestall og/eller tall for landsdeler for de samme indikatorer som i oversiktsdelen, der slike tall kan skaffes. I de fullstendige jordbruks-tellingene inneholder kategoriene minst tre enheter i hver gruppe og i utvalgs-tellingene mist seks i hver gruppe. Dersom det er færre enheter i en kategori, er den slått sammen med kategorien under. Kategoriene kan variere litt fra år til år.

Tabelloversikt for del II:

KAP. 10	PRODUKSJONSGRUNNLAG OG STRUKTURUTVIKLING	
Tabell 1	Jordbruksarealet fordelt på fylker	164
Tabell 2	Leid areal	167
Tabell 3a-d	Strukturutvikling i korn, poteter, grønnsaker på friland og engareal	171
Tabell 3e-g	Strukturutvikling for ku, ammeku og sau	186
Tabell 3h-j	Strukturutvikling for purker, verpehøner og slaktekylling	197
KAP. 11	PRODUKSJON	
Tabell 4a	Produksjon av korn	207
Tabell 4b-c	Produksjon av poteter, kumelk, meierileveranser inkl. gårdssmør og gårdsost	208
Tabell 4d-e	Produksjon av storfe- og kalvekjøtt, svinekjøtt	209
Tabell 4f-g	Produksjon av sauekjøtt, fjørefkjøtt	210
Tabell 4h	Produksjon av egg	211
KAP. 12	DISTRIKTSPOLITIKK OG SYSSELSETTING	
Tabell 5	Antall jordbruksbedrifter etter størrelse	212
Tabell 6	Kommuneklassene fordelt på fylker	216
Tabell 7a-b	Folkemengde, fylker og landsdeler	217
Tabell 8a-b	Sysselsatte i alt, etter kjønn, landsdeler og regioner	219
Tabell 9	Arbeidsforbruk i jordbruket fordelt på kjønn, fylker	221
Tabell 10a	Antall personlige brukere etter alder, fordelt på fylker	223
Tabell 10b	Gjennomsnittlig alder på bruker etter arealgrupper	227
KAP. 13	INNETEKTER	
Tabell 11a-b	Alminnelig inntekt for bruker og bruker og ektefelle fordelt på fylker	230
KAP. 14	BRUKEN AV INNSATSFÅKTORER, KOSTNADSUTVIKLINGEN	
Tabell 12	Kraftfôrpriser for ulike områder	232
KAP. 15	PRISER	
Tabell 13a-c	Priser på jordbruksvarer. Produsentpriser, engrospriser, forbrukerpriser	233
KAP. 16	LIKESTILLING	
Tabell 14	Personlige brukere fordelt på kjønn, fylkestall	235
Tabell 15	Andelen kvinner av personlige brukere, fylkesvis etter arealgrupper. Prosent	237

10 Produksjonsgrunnlag og strukturutvikling

Tabell 1 Jordbruksarealet fordelt på fylker. 1000 dekar

		1979	1989	1999	2005	2006*
Østfold	Åker og hage	641	696	671	665	656
	Fulldyrket eng og beite	88	59	79	79	84
	Fulldyrket i alt	729	755	750	743	740
	Annen eng og beite	26	12	21	22	23
	Jordbruksareal i drift i alt	755	767	771	766	763
	Jordbruksareal ute av drift	5	6	4	4	4
Akershus og Oslo	Åker og hage	651	717	681	676	669
	Fulldyrka eng og beite	113	78	103	94	98
	Fulldyrka i alt	764	795	783	770	767
	Annen eng og beite	37	21	31	32	33
	Jordbruksareal i drift i alt	801	816	814	802	800
	Jordbruksareal ute av drift	8	10	6	5	7
Hedmark	Åker og hage	700	739	699	668	656
	Fulldyrka eng og beite	260	290	335	345	349
	Fulldyrka i alt	960	1 029	1 035	1 012	1 005
	Annen eng og beite	42	38	51	59	63
	Jordbruksareal i drift i alt	1 002	1 067	1 086	1 072	1 068
	Jordbruksareal ute av drift	8	7	5	6	5
Oppland	Åker og hage	379	379	331	296	285
	Fulldyrka eng og beite	425	495	554	580	588
	Fulldyrka i alt	804	874	885	875	873
	Annen eng og beite	108	90	143	178	181
	Jordbruksareal i drift i alt	912	964	1 028	1 053	1 054
	Jordbruksareal ute av drift	10	9	7	6	6
Buskerud	Åker og hage	326	342	305	287	281
	Fulldyrka eng og beite	127	131	167	179	183
	Fulldyrka i alt	453	473	472	465	464
	Annen eng og beite	47	43	51	65	67
	Jordbruksareal i drift i alt	500	516	522	531	531
	Jordbruksareal ute av drift	6	5	3	3	3
Vestfold	Åker og hage	384	402	372	355	351
	Fulldyrka eng og beite	36	28	54	59	62
	Fulldyrka i alt	420	430	426	414	413
	Annen eng og beite	10	8	10	9	9
	Jordbruksareal i drift i alt	430	438	436	423	422
	Jordbruksareal ute av drift	3	3	2	2	2
Telemark	Åker og hage	131	136	117	104	100
	Fulldyrka eng og beite	95	97	115	121	123
	Fulldyrka i alt	226	233	232	225	223
	Annen eng og beite	35	24	30	34	35
	Jordbruksareal i drift i alt	261	257	262	259	258
	Jordbruksareal ute av drift	6	8	3	2	2

Tabell 1 forts. Jordbruksarealet fordelt på fylker. 1000 dekar

		1979	1989	1999	2005	2006*
Aust- Agder	Åker og hage	37	33	24	20	19
	Fulldyrket eng og beite	69	72	85	82	82
	Fulldyrka i alt	106	105	109	102	101
	Annen eng og beite	10	9	11	12	13
	Jordbruksareal i drift i alt	116	114	120	114	114
	Jordbruksareal ute av drift	4	3	1	1	1
Vest- Agder	Åker og hage	25	26	16	14	12
	Fulldyrka eng og beite	120	130	144	137	138
	Fulldyrka i alt	145	156	159	150	150
	Annen eng og beite	31	31	43	45	46
	Jordbruksareal i drift i alt	176	187	203	195	196
	Jordbruksareal ute av drift	3	2	2	2	2
Rogaland	Åker og hage	123	145	106	74	65
	Fulldyrka eng og beite	364	399	462	502	503
	Fulldyrka i alt	487	544	568	577	568
	Annen eng og beite	265	304	400	431	445
	Jordbruksareal i drift i alt	752	848	968	1 007	1 013
	Jordbruksareal ute av drift	2	3	3	2	3
Hordaland	Åker og hage	36	28	18	12	11
	Fulldyrka eng og beite	279	281	267	232	228
	Fulldyrka i alt	315	309	285	244	239
	Annen eng og beite	162	155	186	188	190
	Jordbruksareal i drift i alt	477	464	471	432	430
	Jordbruksareal ute av drift	7	6	2	2	2
Sogn og Fjordane	Åker og hage	30	27	15	11	10
	Fulldyrka eng og beite	262	290	301	288	287
	Fulldyrka i alt	292	317	316	299	297
	Annen eng og beite	156	140	161	168	165
	Jordbruksareal i drift i alt	448	457	477	467	462
	Jordbruksareal ute av drift	5	4	3	2	3
Møre og Romsdal	Åker og hage	48	54	29	30	29
	Fulldyrka eng og beite	419	463	483	461	458
	Fulldyrka i alt	467	517	512	491	487
	Annen eng og beite	99	75	104	108	109
	Jordbruksareal i drift i alt	566	592	616	599	596
	Jordbruksareal ute av drift	10	7	6	6	6
Sør- Trøndelag	Åker og hage	195	213	187	189	187
	Fulldyrka eng og beite	441	471	501	481	482
	Fulldyrka i alt	636	684	688	670	669
	Annen eng og beite	44	36	77	104	103
	Jordbruksareal i drift i alt	680	720	765	774	772
	Jordbruksareal ute av drift	10	11	7	7	6
Nord- Trøndelag	Åker og hage	385	412	361	372	367
	Fulldyrka eng og beite	374	402	470	460	462
	Fulldyrka i alt	759	814	832	832	829
	Annen eng og beite	32	28	53	65	68
	Jordbruksareal i drift i alt	791	842	885	897	897
	Jordbruksareal ute av drift	7	6	5	4	4

Tabell 1 forts. Jordbruksarealet fordelt på fylker. 1000 dekar

		1979	1989	1999	2005	2006*
Nordland	Åker og hage	40	52	31	17	15
	Fulldyrka eng og beite	396	416	453	460	460
	Fulldyrka i alt	436	468	484	477	475
	Annen eng og beite	78	54	96	124	127
	Jordbruksareal i drift i alt	514	522	580	601	602
	Jordbruksareal ute av drift	23	12	7	6	6
Troms	Åker og hage	14	20	22	10	15
	Fulldyrka eng og beite	213	204	221	220	215
	Fulldyrka i alt	227	224	244	230	231
	Annen eng og beite	36	18	30	33	34
	Jordbruksareal i drift i alt	263	242	273	263	264
	Jordbruksareal ute av drift	16	7	2	3	3
Finnmark	Åker og hage	5	9	8	5	4
	Fulldyrka eng og beite	75	78	83	80	82
	Fulldyrka i alt	80	87	91	86	86
	Annen eng og beite	15	9	14	14	14
	Jordbruksareal i drift i alt	95	96	106	100	100
	Jordbruksareal ute av drift	7	4	2	1	1
<i>Hele landet</i>	<i>Åker og hage</i>	<i>4 150</i>	<i>4 430</i>	<i>3 995</i>	<i>3 804</i>	<i>3 732</i>
	<i>Fulldyrka eng og beite</i>	<i>4 156</i>	<i>4 384</i>	<i>4 877</i>	<i>4 858</i>	<i>4 885</i>
	<i>Fulldyrka i alt</i>	<i>8 306</i>	<i>8 814</i>	<i>8 872</i>	<i>8 662</i>	<i>8 617</i>
	<i>Annen eng og beite</i>	<i>1 233</i>	<i>1 095</i>	<i>1 511</i>	<i>1 692</i>	<i>1 723</i>
	<i>Jordbruksareal i drift i alt</i>	<i>9 539</i>	<i>9 909</i>	<i>10 382</i>	<i>10 354</i>	<i>10 340</i>
	<i>Jordbruksareal ute av drift</i>	<i>140</i>	<i>113</i>	<i>70</i>	<i>64</i>	<i>66</i>

* Foreløpig tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene i 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

Tabell 2 Leid jordbruksareal etter størrelse på jordbruksbedriften, fylkesvis. 1000 dekar

Arealgruppe	1979		1989		1999		2003		2005		2006		
	Areal	%	Areal	%	Areal	%	Areal	%	Areal	%	Areal	%	
Østfold	0-50 ¹⁾	7,8	4	4,9	3	1,7	1	0,9	0	0,6	0	0,6	0
	50-100	19,5	11	16,2	8	8,2	3	5,4	2	4,3	2	4,7	2
	100-200	50,2	27	47,8	25	32,8	14	25,1	9	21,5	8	21,2	7
	200-300	42,7	23	47,2	24	43,9	18	41,5	15	34,2	12	33,2	11
	300-500	64,2	35	77,4	40	70,0	29	68,2	24	66,4	23	68,3	23
	> 500					82,8	35	141,4	50	156,0	55	167,1	57
	Sum leid areal	184,4		193,6		239,6		282,4		283,1		295,2	
Totalt areal	755		767		771		767		766		763		
% leid areal	24		25		31		37		37		39		
Akershus og Oslo	0-50 ¹⁾	8,3	5	4,8	2	2,2	1	1,4	0	0,9	0	0,7	0
	50-100	15,4	9	12,4	6	8,2	3	6,4	2	5,3	2	5,5	2
	100-200	39,0	22	36,2	19	29,7	12	23,6	8	23,9	8	20,9	7
	200-300	35,2	20	39,1	20	32,8	13	30,6	10	29,2	10	26,4	9
	300-500	78,0	44	102,3	53	71,9	29	72,3	24	65,5	22	64,7	21
	> 500					106,4	42	163,5	55	173,4	58	182,7	61
	Sum leid areal	175,9		194,8		251,2		297,7		298,2		300,9	
Totalt areal	801		816		814		804		802		800		
% leid areal	22		24		31		37		37		38		
Hedmark	0-50 ¹⁾	16,9	8	10,1	4	5,6	2	2,3	1	1,4	0	1,2	0
	50-100	33,7	16	26,6	10	21,6	6	16,0	4	14,0	3	12,1	3
	100-200	64,4	30	72,1	27	70,7	20	60,3	15	55,8	13	54,0	12
	200-300	36,3	17	61,1	23	79,1	22	79,2	19	75,4	17	68,4	16
	300-500	65,2	30	97,5	36	83,7	23	103,6	25	113,9	26	110,1	25
	> 500					97,5	27	150,7	37	179,8	41	191,4	44
	Sum leid areal	216,4		267,4		358,2		412,1		440,4		437,2	
Totalt areal	1 002		1 067		1 086		1 077		1072		1068		
% leid areal	22		25		33		38		41		41		
Oppland	0-50 ¹⁾	16,1	10	8,6	4	5,4	2	2,6	1	2,2	1	2,0	1
	50-100	34,8	22	29,1	14	26,1	9	21,6	6	16,8	5	16,8	5
	100-200	54,4	34	87,4	43	99,3	33	90,8	26	82,8	23	77,1	21
	200-300	27,2	17	46,0	22	83,6	28	98,5	29	101,7	28	99,9	28
	300-500	25,7	16	34,6	17	51,5	17	80,2	23	92,9	26	96,2	27
	> 500					31,5	11	50,8	15	64,8	18	66,9	19
	Sum leid areal	158,2		205,7		297,5		344,5		361,2		358,9	
Totalt areal	912		964		1 028		1 045		1053		1054		
% leid areal	17		21		29		33		34		34		
Buskerud	0-50 ¹⁾	9,9	10	6,0	6	3,3	2	1,5	1	1,2	1	0,9	0
	50-100	19,7	21	18,0	17	14,6	9	10,9	6	8,2	4	7,5	4
	100-200	33,3	35	41,1	39	45,4	29	40,8	22	37,4	19	37,6	18
	200-300	15,8	17	21,3	20	37,3	24	41,6	22	42,1	21	42,4	20
	300-500	16,0	17	18,0	17	35,6	23	43,7	24	48,1	24	49,5	24
	> 500					19,4	12	47,0	25	63,1	32	72,5	34
	Sum leid areal	94,7		104,4		155,5		185,5		200,1		210,4	
Totalt areal	500		516		522		527		531		531		
% leid areal	19		20		30		35		38		40		

Tabell 2 forts. Leid jordbruksareal etter størrelse på jordbruksbedriften, fylkesvis. 1000 dekar

Arealgruppe	1979		1989		1999		2003		2005		2006		
	Areal	%	Areal	%	Areal	%	Areal	%	Areal	%	Areal	%	
Vestfold	0-50 ¹⁾	5,4	5	3,1	3	0,9	1	0,5	0	0,5	0	0,4	0
	50-100	14,9	15	11,6	11	5,4	4	4,3	2	4,0	2	3,4	2
	100-200	36,4	36	33,6	32	25,2	18	21,3	12	17,0	10	16,3	9
	200-300	21,5	22	28,0	26	31,8	23	24,6	14	24,0	14	21,2	12
	300-500	21,6	22	29,7	28	41,2	29	43,8	25	42,7	24	47,1	26
	> 500					35,9	26	77,2	45	86,9	50	91,8	51
	Sum leid areal	99,8		106,1		140,4		171,6		175,2		180,2	
	Totalt areal	430		438		436		432		423		422	
% leid areal	23		24		32		40		41		43		
Telemark	0-50 ¹⁾	11,8	19	6,4	10	4,1	4	2,0	2	1,4	1	1,2	1
	50-100	20,6	32	18,8	28	16,1	15	12,0	10	10,5	8	9,2	7
	100-200	19,5	31	25,9	38	34,6	32	32,6	27	30,6	24	29,3	23
	200-300	6,9	11	11,7	17	25,9	24	24,7	20	25,9	20	24,7	19
	300-500	4,9	8	5,0	7	20,3	19	34,6	28	38,4	30	40,2	31
	> 500					7,6	7	16,0	13	21,5	17	25,3	20
	Sum leid areal	63,7		67,7		108,6		121,9	0	128,3		129,8	
	Totalt areal	261		257		262		259		259		258	
% leid areal	24		26		41		47		50		50		
Aust-Agder	0-50 ¹⁾	8,3	22	4,7	12	2,6	4	1,2	2	0,8	1	0,8	1
	50-100	11,8	32	10,6	27	9,9	17	5,5	9	4,4	7	4,1	6
	100-200	11,1	30	16,9	42	24,0	42	21,5	35	19,4	31	17,7	27
	200-300	3,1	8	6,0	15	11,3	20	16,6	27	17,5	28	17,7	27
	300-500	2,7	7	1,7	4	7,0	12	12,6	20	14,8	24	17,5	27
	> 500					3,0	5	4,4	7	6,1	10	6,9	11
	Sum leid areal	37,0		40,0		57,7		61,9		63,1		64,7	
	Totalt areal	116		114		120		116		114		114	
% leid areal	32		35		48		53		55		57		
Vest-Agder	0-50 ¹⁾	11,4	20	6,5	9	3,8	4	1,5	2	1,4	1	1,4	1
	50-100	18,6	32	15,9	23	13,5	15	9,3	10	7,4	7	7,5	7
	100-200	19,2	33	31,4	45	34,9	38	27,7	28	24,6	25	22,3	22
	200-300	5,0	9	11,5	17	23,6	26	28,5	29	28,6	29	27,7	27
	300-500	3,3	6	3,7	5	14,9	16	25,6	26	29,5	30	31,3	31
	> 500					1,5	2	5,1	5	8,0	8	10,8	11
	Sum leid areal	57,6		69,1		92,3		97,8	0	99,4		101,0	
	Totalt areal	176		187		203		199		195		196	
% leid areal	33		37		46		49		51		52		
Rogaland	0-50 ¹⁾	12,6	10	6,6	4	4,5	2	2,4	1	2,0	1	2,0	1
	50-100	30,1	25	23,4	16	15,3	7	12,4	4	12,0	4	10,9	3
	100-200	47,9	39	67,1	45	70,0	31	67,3	23	58,4	19	56,7	17
	200-300	17,4	14	29,2	20	72,3	33	80,0	28	81,2	26	80,9	24
	300-500	13,8	11	21,5	15	48,6	22	79,5	28	87,6	28	98,8	30
	> 500					11,6	5	44,7	16	70,3	23	82,3	25
	Sum leid areal	121,8		147,8		222,4		286,3		311,4		331,7	
	Totalt areal	752		848		968		1 008		1007		1013	
% leid areal	16		17		23		28		31		33		

Tabell 2 forts. Leid jordbruksareal etter størrelse på jordbruksbedriften, fylkesvis. 1000 dekar

Arealgruppe	1979		1989		1999		2003		2005		2006*		
	Areal	%	Areal	%	Areal	%	Areal	%	Areal	%	Areal	%	
Hordaland	0-50 ¹⁾	15,7	19	10,9	10	10,2	7	6,5	4	5,4	3	4,8	3
	50-100	31,2	37	29,8	28	30,1	20	26,6	16	23,6	13	21,6	12
	100-200	29,6	35	53,0	49	71,1	48	65,9	40	63,4	36	58,8	34
	200-300	4,5	5	11,3	10	26,6	18	38,2	23	44,0	25	42,5	24
	300-500	3,1	4	2,8	3	9,9	7	22,4	14	31,3	18	34,3	20
	> 500					0,7	0	5,3	3	9,5	5	13,4	8
	Sum leid areal	84,0		107,7		148,6		164,8		177,2		175,4	
Totalt areal	477		464		471		442		432		430		
% leid areal	18		23		32		37		41		41		
Sogn og Fjordane	0-50 ¹⁾	17,0	24	7,7	10	6,2	5	3,7	3	2,9	2	2,6	2
	50-100	30,8	43	27,0	35	23,3	20	18,9	13	16,2	11	14,9	10
	100-200	20,3	28	35,9	47	64,8	56	68,0	48	65,7	43	63,1	41
	200-300	1,7	2	4,8	6	16,8	15	38,3	27	47,0	31	48,9	32
	300-500	1,9	3	1,2	2	3,7	3	12,7	9	18,2	12	22,9	15
	> 500					0,0	0	0,6	0	1,6	1	2,4	2
	Sum leid areal	71,8		76,7		114,9		142,2	0	151,6		154,8	
Totalt areal	448		457		477		477	0	467		462		
% leid areal	16		17		24		30	0	32		33		
Møre og Romsdal	0-50 ¹⁾	16,8	15	9,1	6	5,3	2	2,6	1	2,5	1	2,0	1
	50-100	36,3	33	30,8	20	21,8	10	17,2	7	13,7	5	12,9	5
	100-200	43,7	39	83,7	54	89,7	40	73,7	29	71,4	26	66,0	24
	200-300	11,1	10	25,3	16	72,7	32	87,8	34	92,6	34	91,4	33
	300-500	3,1	3	7,1	5	30,2	13	56,9	22	67,2	25	74,3	27
	> 500					6,3	3	18,0	7	23,0	9	27,4	10
	Sum leid areal	111,0		156,0		226,0		256,3		270,4		274,0	
Totalt areal	636		684		688		609		599		596		
% leid areal	17		23		33		42		45		46		
Sør-Trøndelag	0-50 ¹⁾	6,8	5	4,5	3	2,7	1	1,2	0	0,7	0	0,6	0
	50-100	24,6	20	19,2	11	12,5	5	8,3	3	7,3	3	7,7	3
	100-200	53,7	43	74,8	44	72,6	30	57,1	21	50,3	17	47,4	16
	200-300	22,7	18	43,1	26	88,2	36	81,1	29	78,2	27	77,2	26
	300-500	18,2	14	26,8	16	51,9	21	94,7	34	102,4	35	103,0	34
	> 500					15,3	6	33,0	12	53,1	18	64,1	21
	Sum leid areal	126,0		168,4		243,3		275,4		292,1		300,0	
Totalt areal	680		720		765		771		774		772		
% leid areal	19		23		32		36		38		39		
Nord-Trøndelag	0-50 ¹⁾	5,8	6	3,0	2	2,0	1	1,2	0	0,8	0	0,6	0
	50-100	17,1	16	12,4	10	9,6	5	6,3	3	5,2	2	5,8	2
	100-200	40,7	39	54,8	42	54,5	28	42,2	18	38,2	15	37,3	14
	200-300	24,8	24	35,8	28	61,7	32	70,0	30	65,6	26	61,8	23
	300-500	16,4	16	23,6	18	52,9	27	78,3	33	85,4	34	93,2	34
	> 500					12,8	7	38,1	16	59,6	23	71,7	27
	Sum leid areal	104,7		129,6		193,5		236,1		254,7		270,4	
Totalt areal	791		842		885		896		897		897		
% leid areal	13		15		22		26		28		30		

Tabell 2 forts. Leid jordbruksareal etter størrelse på jordbruksbedriften, fylkesvis. 1000 dekar

Arealgruppe	1979		1989		1999		2003		2005		2006*		
	Areal	%	Areal	%	Areal	%	Areal	%	Areal	%	Areal	%	
Nordland	0-50 ¹⁾	15,3	12	8,5	5	5,3	2	2,4	1	1,4	1	1,7	1
	50-100	30,2	23	25,1	15	20,5	9	11,4	4	10,4	4	8,8	3
	100-200	56,5	43	75,4	44	65,8	29	54,1	21	48,8	18	44,9	16
	200-300	22,4	17	47,7	28	75,0	33	76,1	29	74,3	27	74,9	27
	300-500	5,5	4	15,3	9	51,6	23	82,7	32	94,3	34	96,0	34
	> 500					7,6	3	31,2	12	46,0	17	55,5	20
	Sum leid areal	130,0		172,1		225,8		257,9		275,2		281,8	
Totalt areal	514		522		580		603		601		602		
% leid areal	25		33		39		43		46		47		
Troms	0-50 ¹⁾	9,5	15	5,8	7	3,0	2	1,3	1	0,6	0	0,6	0
	50-100	17,6	28	15,7	19	14,5	12	8,4	6	6,8	5	6,8	5
	100-200	24,1	39	36,5	43	40,3	33	38,1	28	32,2	24	29,2	21
	200-300	8,6	14	19,7	23	37,2	31	36,6	27	40,0	29	40,8	29
	300-500	2,0	3	6,7	8	23,2	19	40,0	30	44,6	33	45,7	32
	> 500					3,6	3	9,4	7	11,9	9	19,2	13
	Sum leid areal	61,8		84,4		121,8		133,8		136,1		142,3	
Totalt areal	263		242		273		269		263		264		
% leid areal	24		35		45		50		52		54		
Finnmark	0-50 ¹⁾	2,1	10	1,4	5	1,1	3	0,4	1	0,3	1	0,2	0
	50-100	4,4	21	3,2	11	2,9	7	1,7	4	1,1	3	1,1	2
	100-200	8,9	43	9,2	32	8,3	20	6,1	13	6,1	14	5,5	12
	200-300	4,1	20	9,9	35	12,3	30	10,7	23	11,3	25	9,8	22
	300-500	1,3	6	4,7	17	10,2	25	19,9	44	18,1	40	18,9	42
	> 500					6,5	16	6,9	15	8,1	18	9,7	21
	Sum leid areal	20,7		28,5		41,3		45,7		45,0		45,1	
Totalt areal	95		96		106		101		100		100		
% leid areal	22		30		39		45		45		45		
Hele landet	0-50 ¹⁾	197,6	10	112,9	5	70,0	2	35,7	1	27,0	1	24,3	1
	50-100	411,3	21	345,7	15	274,2	8	202,5	5	171,3	4	161,2	4
	100-200	652,8	34	882,9	38	933,7	29	815,9	22	747,6	19	705,2	17
	200-300	311,0	16	498,8	22	832,1	26	904,7	24	912,7	23	889,8	22
	300-500	346,9	18	477,9	21	678,3	21	971,8	26	1 061,5	27	1 112,1	27
	> 500					450,2	14	843,5	22	1 042,7	26	1 161,2	29
	Sum leid areal	1 920		2 318		3 239		3 774		3 963		4 054	
Totalt areal	9 535		9 911		10 382		10 404		10 354		10 340		
% leid areal	20		23		31		36		38		39		

* Foreløpige tall

1) Til og med 1999 gjelder tallene størrelsesgruppen 5-50 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. 1979, 1989 og 1999 de fullstendige jordbrukstellingene, og totalpopulasjonen i 2003, 2005 og 2006.

Tabell 3a Antall jordbruksbedrifter med korn. Etter størrelse på kornarealet

Arealgruppe	1979		1989		1999		2005		2006*		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Østfold	< 99	2 667	55	2 000	44	1 070	32	536	21	488	20
	100-199	1 343	27	1 407	31	1 048	32	765	31	746	31
	200-299	522	11	630	14	582	18	498	20	475	20
	300-499	300	6	385	9	444	13	464	19	443	18
	500-799	45	1	74	2	142	4	166	7	167	7
	> 800	8	0	10	0	31	1	74	3	83	3
	Antall bruk	4 885		4 506		3 317		2 503		2 402	
1000 daa	584,6		648,3		611,9		607,9		599,3		
Akershus og Oslo	< 99	2 756	57	1 944	45	899	30	509	22	471	21
	100-199	1 121	23	1 105	26	825	28	653	28	622	27
	200-299	523	11	620	14	503	17	436	18	422	19
	300-499	303	6	456	11	506	17	448	19	434	19
	500-799	101	2	129	3	188	6	226	10	227	10
	> 800	17	0	26	1	51	2	92	4	97	4
	Antall bruk	4 821		4 280		2 972		2 364		2 273	
1000 daa	592,2		673,6		640,5		630,1		620,6		
Hedmark	< 99	5 090	74	3 512	64	1 548	44	730	30	658	28
	100-199	1 001	15	1 089	20	899	26	649	27	641	28
	200-299	384	6	456	8	447	13	397	16	363	16
	300-499	282	4	350	6	412	12	380	16	381	17
	500-799	88	1	93	2	147	4	195	8	191	8
	> 800	17	0	23	0	43	1	76	3	75	3
	Antall bruk	6 862		5 523		3 496		2 427		2 309	
1000 daa	591,2		614,3		595,0		580,0		566,3		
Oppland	< 99	3 607	80	2 355	70	1 115	54	707	45	656	44
	100-199	618	14	665	20	548	27	476	30	446	30
	200-299	177	4	230	7	246	12	217	14	209	14
	300-499	84	2	104	3	118	6	139	9	130	9
	500-799	7 ¹⁾	0	14 ¹⁾	0	32 ¹⁾	1	31	2	31	2
	> 800							9	1	10	1
	Antall bruk	4 493		3 368		2 059		1 579		1 482	
1000 daa	279,7		281,8		249,9		233,6		224,7		
Buskerud	< 99	2 577	73	1 975	64	997	49	553	38	523	38
	100-199	694	20	759	25	631	31	475	33	450	32
	200-299	172	5	207	7	220	11	212	15	191	14
	300-499	81	2	107	3	142	7	153	10	157	11
	500-799	17 ¹⁾	0	23 ¹⁾	1	32	2	49	3	47	3
	> 800					5	0	16	1	18	1
	Antall bruk	3 541		3 071		2 027		1 458		1 386	
1000 daa	272,8		293,4		265,4		247,3		240,7		

1) Noen har > 800 dekar

Tabell 3a forts. Antall jordbruksbedrifter med korn. Etter størrelse på kornarealet

Arealgruppe	1979		1989		1999		2005		2006*		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Vestfold	< 99	2 234	64	1 740	56	902	42	512	33	477	32
	100-199	953	27	991	32	786	36	570	36	528	35
	200-299	232	7	260	8	288	13	256	16	237	16
	300-499	74	2	87	3	133	6	154	10	162	11
	500-799	14	0	11 ¹⁾	0	38	2	61	4	74	5
	> 800	3	0			8	0	21	1	19	1
	Antall bruk	3 510		3 089		2 155		1 574		1 497	
1000 daa	333,8		330,5		301,5		286,3		282,3		
Telemark	< 99	1 896	90	1 371	82	764	70	402	57	376	57
	100-199	173	8	249	15	236	22	194	27	174	26
	200-299	26	1	37	2	58	5	66	9	62	9
	300-499	12 ²⁾	0	15 ²⁾	1	22	2	35	5	38	6
	500-799					6 ¹⁾	0	13 ¹⁾	2	12 ¹⁾	2
	Antall bruk	2 107		1 672		1 086		710		662	
	1000 daa	100,1		108,7		95,3		85,7		80,3	
Aust-Agder	< 99	799	99	466	96	189	86	88	72	78	68
	100-199	8	1	14	3	26	12	21	17	27	23
	200-299	3	0	5 ³⁾	1	5	2	8	7	6	5
	300-499							5 ¹⁾	4	4 ¹⁾	4
	500-799					6	3				
	Antall bruk	810		485		221		122		115	
	1000 daa	16,1		15,3		12,6		11,0		10,3	
Vest-Agder	< 99	430	98	306	97	125	88	85	76	86	79
	100-199	8 ⁴⁾	2	10 ⁴⁾	4	12	8	16	14	13	12
	200-299					5	4	7	6	6	6
	300-499							4 ²⁾	4	4	4
	Antall bruk	438		316		142		112		109	
	1000 daa	9,2		10,0		7,8		9,5		8,8	
	Rogaland	< 99	1 253	97	1 048	94	583	88	372	75	300
100-199		33	3	59	5	62	9	90	18	77	19
200-299		4 ³⁾	0	11 ³⁾	1	10	2	20	4	23	6
300-499						6 ²⁾	1	12	2	6	1
500-799								4	1	7 ¹⁾	1
> 800						6	1				
Antall bruk		1 290		1 118		661		498		413	
1000 daa	33,3		44,0		36,4		40,9		36,3		

- 1) Noen har > 800 dekar
- 2) Noen har > 500 dekar
- 3) Noen har > 300 dekar
- 4) Noen har > 200 dekar

Tabell 3a forts. Antall jordbruksbedrifter med korn. Etter størrelse på kornarealet

Arealgruppe		1979		1989		1999		2005		2006*	
		Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Hordaland	< 99	86 ¹⁾	100	34 ¹⁾	100	21 ¹⁾	100	6 ¹⁾	100	7 ¹⁾	100
	Antall bruk	86		34		21		6		7	
	1000 daa	1,8		1,3		0,6		0,2		0,2	
Sogn og Fjordane	< 99	60 ¹⁾	100	32 ¹⁾	100	25 ¹⁾	100	17 ¹⁾	100	12 ¹⁾	100
	Antall bruk	60		32		25		17			
	1000 daa	1,8		1,2		1,2		0,6		0,5	
Møre og Romsdal	< 99	353	94	443	88	176	78	117	60	115	62
	100-199	20	6	55	11	42	19	56	29	50	27
	200-299	3	0	7 ²⁾	1	5	2	13	7	11	6
	300-499					4	2	10 ³⁾	6	9 ³⁾	5
	Antall bruk	376		505		227		196		185	
1000 daa	13,0		26,9		16,8		20,9		20,3		
Sør-Trøndelag	< 99	2 102	84	1 374	71	709	55	526	45	496	44
	100-199	292	12	393	20	369	29	377	32	357	32
	200-299	78	3	110	6	142	11	167	14	157	14
	300-499	24	1	40	2	65	5	89	8	97	9
	500-799	3	0	9	0	6	0	14	1	19	2
	> 800					3	0	3	0	3	0
	Antall bruk	2 499		1 926		1 294		1 176		1 129	
1000 daa	135,9		157,6		152,7		167,5		166,7		
Nord-Trøndelag	< 99	2 593	72	1 858	60	1 010	47	734	37	683	37
	100-199	692	19	799	26	675	31	654	33	599	32
	200-299	222	6	275	9	280	13	301	15	297	16
	300-499	82	2	131	4	176	8	229	12	226	12
	500-799	11 ⁴⁾	0	19 ⁴⁾	1	20 ⁴⁾	1	48	2	58	3
	> 800							5	0	7	0
	Antall bruk	3 600		3 082		2 161		1 971		1 870	
1000 daa	286,0		317,7		291,5		326,9		323,2		

- 1) Noen har > 99 dekar
- 2) Noen har > 300 dekar
- 3) Noen har > 500 dekar
- 4) Noen har > 800 dekar

Tabell 3a forts. Antall jordbruksbedrifter med korn. Etter størrelse på kornarealet

Arealgruppe	1979		1989		1999		2005		2006*		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Nordland	< 99	128	97	76	82	36	80	37	76	40	78
	100-199	4 ¹⁾	3	17 ¹⁾	18	9 ¹⁾	20	7	14	5	10
	200-299							5	10	6	12
	300-499					9	20				
	Antall bruk	132		93		45		49		51	
	1000 daa	2,9		5,3		2,6		3,5		3,4	
Troms	< 99	22	100	3	100					4	100
	Antall bruk	22		3		0		7		4	
	1000 daa	0,2		0,0		0,0		0,2		0,1	
Hele landet	< 99	28 651	72	20 534	62	10 165	46	5 937	35	5 468	34
	100-199	6 960	18	7 611	23	6 170	28	5 005	30	4 737	30
	200-299	2 346	6	2 848	9	2 793	13	2 603	16	2 465	15
	300-499	1 242	3	1 677	5	2 026	9	2 119	13	2 088	13
	500-799	283	1	367	1	609	3	808	5	833	5
	> 800	50	0	66	0	146	1	298	2	315	2
	Antall bruk	39 532		33 103		21 909		16 770		15 906	
1000 daa	3 252		3 530		3 282		3 252		3 184		

* Foreløpig tall

1) Noen har > 200 dekar

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene i 1979, 1989 og 1999 og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

Tabell 3b Antall jordbruksbedrifter med potet. Etter størrelse på potetarealet

Arealgruppe	1979		1989		1999		2005		2006*		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Østfold	< 10	2 903	91	977	77	253	60	88	47	66	42
	10-49	246	8	195	15	89	21	55	29	50	32
	50-99	45	1	71	6	50	12	20	11	17	11
	100-199	3	0	19	2	28 ²⁾	6	23	12	21	13
	200-299							3	2	3	2
	Antall bruk	3 197		1 263		420		189		157	
Antall daa	13 609		13 546		9 939		6 855		6 368		
Akershus og Oslo	< 10	3 130	94	934	85	184	66	79	55	65	50
	10-49	162	5	114	10	48	17	28	19	24	19
	50-99	28	1	44	4	36	13	18	13	21	16
	100-199	6 ²⁾	0	6	1	8	3	16 ⁵⁾	11	12	9
	200-299					3	1			4	3
	> 300							3	2	3	2
Antall bruk	3 326		1 098		279		144		129		
Antall daa	10 318		7 256		5 686		5 672		6 005		
Hedmark	< 10	5 837	90	2 438	77	486	46	173	30	138	26
	10-49	498	8	417	13	234	22	108	19	97	18
	50-99	144	2	210	7	175	16	109	19	110	20
	100-199	36	1	96	3	121	11	126	22	129	24
	200-299	4 ³⁾	0	10	0	37	3	42	7	38	7
	> 300			8	0	12	1	21	4	26	5
Antall bruk	6 519		3 179		1 065		579		538		
Antall daa	34 825		46 081		48 987		46 323		48 860		
Oppland	< 10	7 288	94	3 332	89	885	78	329	64	243	57
	10-49	386	5	262	7	119	10	74	14	66	16
	50-99	105	1	140	4	92	8	68	13	64	15
	100-199	8	0	20	1	36	3	35	7	38	9
	200-299			3 ³⁾		7	1	10 ³⁾	2	12 ³⁾	2
	Antall bruk	7 787		3 757		1 139		516		423	
Antall daa	26 707		22 715		16 735		14 836		15 138		
Buskerud	< 10	4 090	98	1 539	93	331	81	121	70	102	68
	10-49	96	2	88	5	48	12	32	18	33 ⁴⁾	22
	50-99	8 ¹⁾	0	15	1	16	4	6	3		
	100-199			5	0	12 ²⁾	2	9	5	8	5
	200-299							5 ³⁾	3	4	3
	> 300									3	2
Antall bruk	4 194		1 647		407		173		150		
Antall daa	7 556		5 228		4 653		3 860		3 981		

- 1) Noen med > 100 dekar
- 2) Noen med > 200 dekar
- 3) Noen med > 300 dekar
- 4) Noen med 50-99 dekar
- 5) Noen med 200-299 dekar

Tabell 3b forts. Antall jordbruksbedrifter med potet. Etter størrelse på potetarealet

Arealgruppe	1979		1989		1999		2005		2006*			
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%		
Vestfold	< 10	1 999	84	625	60	124	31	51	22	38	19	
	10-49	367	15	295	29	164	41	67	29	54	27	
	50-99	22	1	101	10	81	20	64	28	55	28	
	100-199			13 ¹⁾	1	30	7	28	12	29	15	
	200-299					4	1	15	7	15	8	
	> 300							4	2	6	3	
	Antall bruk	2 388		1 034		403		229		197		
Antall daa	12 339		16 979		15 181		16 015		16 177			
Telemark	< 10	3 637	97	1 386	91	199	79	68	63	52	57	
	10-49	97	3	108	7	30	12	21	19	22	24	
	50-99	9 ³⁾	0	17	1	14	6	11	10	9	10	
	100-199			5	0	7	3	5	5	5	5	
	200-299							3 ³⁾	3	4 ³⁾	4	
	Antall bruk	3 743		1 516		251		108		92		
	Antall daa	6 937		5 686		3 045		2 814		2 937		
Aust-Agder	< 10	2 262	97	939	90	169	78	48	56	34	46	
	10-49	79	3	97	9	30	14	16	1	21	28	
	50-99	3	0	8 ¹⁾	1	15	7	15	24	10	14	
	100-199			3	0	3	1	6	43	9 ³⁾	12	
	Antall bruk	2 344		1 047		217		85		74		
	Antall daa	4 950		4 081		2 393		2 465		2 657		
	Vest-Agder	< 10	2 996	98	1 210	97	184	88	62	78	46	70
10-49		49	2	34	3	22	11	14	18	17	26	
50-99		4 ²⁾	0	3	0	3 ²⁾	1	4 ²⁾	5	3 ²⁾	5	
Antall bruk		3 049		1 247		209		80		66		
Antall daa		4 701		2 120		959		699		726		
Rogaland		< 10	5 445	92	2 481	85	557	70	218	55	172	51
		10-49	442	7	388	13	198	25	115	29	106	31
	50-99	21	0	41	1	43 ³⁾	5	51	13	41	12	
	100-199			7	0			11	3	13	4	
	200-299							4 ³⁾	1	6 ³⁾	1	
	> 300											
	Antall bruk	5 908		2 917		798		399		338		
Antall daa	18 225		15 403		8 630		9 411		9 330			

1) Noen med > 200 dekar

2) Noen med > 100 dekar

3) Noen med > 300 dekar

Tabell 3b forts. Antall jordbruksbedrifter med potet. Etter størrelse på potetarealet

Arealgruppe	1979		1989		1999		2005		2006*		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Hordaland	< 10	7 326	100	2 536	100	359 ¹⁾	100	129	98	102 ¹⁾	100
	10-49	16	0	9	0			3 ²⁾	2		
	Antall bruk	7 342		2 545		359		132		102	
	Antall daa	6 108		2 118		515		240		188	
Sogn og Fjordane	< 10	6 291	99	3 068	98	581	94	270	89	210	86
	10-49	58 ²⁾	1	66 ²⁾	2	34	6	31	10	29	12
	50-99							4	1	5	2
	Antall bruk	6 349		3 134		614		305		244	
	Antall daa	7 093		4 138		1 548		1 312		1 299	
Møre og Romsdal	< 10	8 085	100	3 343	98	432	92	153	85	106	82
	10-49	37	0	54	2	26	6	11	6	12	9
	50-99	3 ³⁾	0	11	0	8	2	11	6	8	6
	100-199			3	0	6 ⁴⁾	1	4 ⁴⁾	2	4 ⁴⁾	4
	Antall bruk	8 125		2 354		472		179		130	
	Antall daa	9 077		5 307		2 632		2 034		2 014	
Sør-Trøndelag	< 10	5 482	99	2 245	95	605	90	222	83	178	80
	10-49	79 ²⁾	1	93	4	53	8	28	11	32	14
	50-99			16 ⁴⁾	1	12	2	11	4	8	4
	100-199					4 ⁴⁾	0	5 ⁴⁾	2	5 ⁴⁾	2
	Antall bruk	5 562		2 354		674		266		223	
Antall daa	9 553		6 030		3 794		2 849		2 429		
Nord-Trøndelag	< 10	4 917	90	1 790	80	486	63	164	43	139	40
	10-49	448	8	303	14	148	19	100	26	90	26
	50-99	99	2	117	5	106	14	66	17	68	20
	100-199	13 ⁴⁾	0	26 ⁴⁾	1	23	3	45	12	41	12
	200-299					5	1	4 ⁵⁾	2	7 ⁵⁾	2
	Antall bruk	5 477		2 236		768		379		345	
Antall daa	26 177		21 234		16 028		14 310		14 185		

- 1) Noen har > 10 dekar
- 2) Noen har > 50 dekar
- 3) Noen har > 100 dekar
- 4) Noen har > 200 dekar
- 5) Noen har > 300 dekar

Tabell 3b forts.

Antall jordbruksbedrifter med potet. Etter størrelse på potetarealet

Arealgruppe	1979		1989		1999		2005		2006*		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Nordland	< 10	6 894	99	3 146	96	1 101	91	591	89	475	87
	10-49	92	1	126	4	106	9	57	9	55	10
	50-99	5	0	6	0	7 ¹⁾	0	15	2	13	2
	100-199							4	1	3	1
	Antall bruk	6 991		3 278		1 214		733		546	
	Antall daa	10 170		6 861		4 587		3 622		3 158	
Troms	< 10	4 542	99	2 174	98	799	92	377	87	329	85
	10-49	32	1	52	2	62	7	43	10	38	10
	50-99			3	0	4 ¹⁾	0	9	2	9	2
	100-199							3	1	6	2
	> 200							3	0	3	1
	Antall bruk	4 574		2 229		865		435		385	
Antall daa	5 139		3 720		2 904		3 562		3 898		
Finnmark	< 10	520	100	255	96	98	93	55	86	45	88
	10-49	9	2	11	4	7	7	9	14	6	12
	Antall bruk	522		266		105		79		51	
	Antall daa	529		407		306		473		196	
Hele landet	< 10	83 644	96	34 418	90	7 831	76	3 198	65	2 539	61
	10-49	3 184	4	2 711	7	1 420	14	811	16	751	18
	50-99	492	1	802	2	657	6	482	10	442	11
	100-199	69	0	199	1	276	3	315	6	320	8
	200-299	7	0	17	0	61	1	87	2	91	2
	> 300					15	0	36	1	47	1
Antall bruk	87 396		37 101		10 257		4 929		4 190		
Antall daa	214 013		188 929		148 522		137 344		139 546		

* Foreløpig tall

1) Noen har > 100 dekar

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene i 1979, 1989 og 1999 og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

Tabell 3c Antall jordbruksbedrifter med grønnsaker på friland. Etter grønnsaksarealet

Arealgruppe		1979		1989		1999		2005		2006*	
		Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Østfold	< 10	1 371	90	283	70	59	34	22	17	15	10
	10-49	136	9	109	27	87	50	68	53	63	42
	50-99	15 ¹⁾	1	11	3	20	12	27	21	50	34
	100-199			3 ²⁾		7 ²⁾	4	8	6	16	11
	> 200							4	3	5	3
	Antall	1 522		406		173		129		149	
Antall daa	5 444		4 257		4 718		5 863		8 386		
Akershus og Oslo	< 10	1 244	93	152	72	29	41	17	24	21	26
	10-49	74	6	43	20	29	41	29	40	28	34
	50-99	13 ¹⁾	1	16 ¹⁾	7	7	10	19	26	25	30
	100-199					6	8	7 ²⁾	9	8 ²⁾	9
	> 200										
	Antall	1 331		211		71		72		82	
Antall daa	3 255		2 379		2 098		3 445		4 001		
Hedmark	< 10	1 525	91	196	60	56	33	29	27	28	25
	10-49	105	6	78	24	60	35	50	46	54	49
	50-99	30	2	32	10	39	23	15	14	13	12
	100-199	8 ²⁾		15	5	12	7	11	10	12	11
	> 200			3	1	4	2	4	4	4	4
	Antall	1 668		324		171		109		111	
Antall daa	6 364		7 017		6 947		4 894		5 189		
Oppland	< 10	1 177	92	161	67	43	35	33	31	28	29
	10-49	92	7	64	26	49	40	48	45	44	45
	50-99	12	1	11	5	17	14	12	11	12	12
	100-199	3		6 ²⁾	2	10	8	7	7	6	6
	> 200					4	3	7	7	8	8
	Antall bruk	1 284		242		123		107		98	
Antall daa	3 918		3 477		5 490		6 976		7 281		
Buskerud	< 10	1 397	89	248	64	55	35	25	20	24	18
	10-49	134	9	97	25	57	37	47	39	44	33
	50-99	27	2	28	7	20	13	22	18	28	21
	100-199	10	1	17 ²⁾	4	17	11	14	11	20	15
	> 200					7	4	14	11	17	13
	Antall bruk	1 568		390		156		122		133	
Antall daa	7 286		6 795		7 186		8 920		11 116		
Vestfold	< 10	1 078	77	228	41	59	18	29	12	30	13
	10-49	272	19	253	45	136	42	83	34	86	37
	50-99	40	3	59	11	81	25	77	31	66	29
	100-199	8	1	17 ²⁾	3	38	12	46	19	32	14
	> 200					7	2	12	5	17	7
	Antall bruk	1 398		557		321		247		231	
Antall daa	11 419		13 431		16 715		18 826		16 903		

1) Noen med > 100 dekar,

2) Noen med > 200 dekar

Tabell 3c forts. Antall jordbruksbedrifter med grønnsaker på friland. Etter grønnsaksarealet

Arealgruppe		1979		1989		1999		2004		2005*	
		Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Telemark	< 10	1 343	97	207	87	40	58	27	59	21	49
	10-49	44 ¹⁾	3	30 ¹⁾	13	22	32	14	30	16	37
	50-99					4	6	5 ²⁾	11	3	7
	100-199					3	4			3	7
	Antall bruk	1 387		237		69		46		43	
Antall daa	1 879		1 014		1 287		851		963		
Aust-Agder	< 10	939	87	255	75	32	36	11	23	8	19
	10-49	123	11	75	22	44	49	19	40	20	48
	50-99	15 ²⁾	1	11 ²⁾	3	14 ²⁾	15	14	29	11	26
	100-199							4	8	3	7
	Antall bruk	1 077		341		90		48		42	
Antall daa	5 025		3 164		2 228		1 992		1 688		
Vest-Agder	< 10	1 087	97	211	81	27	53	16	62	14	70
	10-49	34 ¹⁾	3	44	17	21	41	10 ¹⁾	39	6 ¹⁾	30
	50-99			6 ²⁾	3	3 ²⁾	6				
	Antall bruk	1 121		261		51		26		20	
	Antall daa	1 554		1 619		704		422		432	
Rogaland	< 10	2 188	92	595	80	143	51	62	35	49	31
	10-49	177	7	137	18	107	38	75	43	70	45
	50-99	11		10 ²⁾	1	23	8	16	9	16	10
	100-199					5 ²⁾	2	15	9	14	9
	> 200							8	5	7	4
Antall bruk	2 376		742		278		176		156		
Antall daa	6 908		4 684		5 900		8 670		8 501		
Hordaland	< 10	2 439	99	398	98	65 ³⁾	100	36 ³⁾	100	23 ³⁾	100
	10-49	13	1	9 ¹⁾	2						
	Antall bruk	2 452		407		65		42		23	
	Antall daa	1 377		648		152		102		80	
Sogn og Fjordane	< 10	1 906	97	496	89	50	70	46	75	41	75
	10-49	49 ¹⁾	2	59 ¹⁾	10	21 ¹⁾	30	12	20	11	20
	50-99							3	5	3	5
	Antall bruk	1 955		555		71		61		55	
	Antall daa	2 125		2 002		628		578		507	

- 1) Noen med > 50 dekar
 2) Noen med > 100 dekar
 3) Noen med > 10 dekar

Tabell 3c forts. Antall jordbruksbedrifter med grønnsaker på friland. Etter grønnsaksarealet

Arealgruppe	1979		1989		1999		2005		2006*		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Møre og Romsdal	< 10	2 146	98	373	94	50	78	32	68	30	68
	10-49	34	2	23 ¹⁾	6	14	22	15 ²⁾	32	14 ²⁾	32
	Antall bruk	2 180		396		64		47		44	
	Antall daa	1 814		927		414		586		526	
Sør-Trøndelag	< 10	1 073	99	229	96	61	85	22	73	22	73
	10-49	16	1	10	4	11 ¹⁾	15	8	27	8	27
	Antall bruk	1 089		239		72		30		30	
	Antall daa	945		526		419		241		236	
Nord-Trøndelag	< 10	1 640	92	265	68	71	36	31	20	30	23
	10-49	139	8	116	30	103	52	91	60	69	53
	50-99	3	0	6 ²⁾	1	20	10	17	11	18	14
	100-199					3	2	13	9	13 ³⁾	10
	Antall bruk	1 782		387		197		152		130	
Antall daa	4 592		3 315		4 460		5 544		4 952		
Nordland	< 10	1 278	98	453	94	79	80	45	85	41	82
	10-49	26 ¹⁾	2	27	6	20 ¹⁾	20	8 ¹⁾	13	9 ¹⁾	18
	Antall bruk	1 304		480		99		53		50	
	Antall daa	1 523		1 173		647		318		307	
Troms	< 10	854	98	302	96	45	90	41	84	34	81
	10-49	14 ¹⁾	1	11	4	5	10	8 ²⁾	16	8 ²⁾	19
	Antall bruk	868		313		50		49		42	
	Antall daa	867		535		190		398		373	
Finnmark	Antall bruk	71	100	28	100	2	100	4	100	4	100
	Antall daa	70		68		2		4		13	
Hele landet	< 10	24 756	24	5 079	78	964	45	527	35	461	32
	10-49	1 475	1 475	1 181	18	784	37	581	38	547	38
	50-99	168	168	187	3	249	12	227	15	247	17
	100-199	31	31	60	1	98	5	129	9	126	9
	> 200	3	3	9	0	28	1	50	3	62	4
	Antall bruk	26 433	26	6 516		2 123		1 514		1 443	
	Antall daa	66 365	66	57 030		60 187		68 635		71 454	

* Foreløpig tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene i 1979, 1989 og 1999 og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

1) Noe med > 50 dekar

2) Noen med > 100 dekar

3) Noen med > 200 dekar

Tabell 3d Antall jordbruksbedrifter med engareal. Etter størrelse på engarealet

Arealgruppe	1979		1989		1999		2005		2006		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Østfold	< 99	2 020	87	1 103	83	871	68	556	59	580	59
	100-199	264	11	201	15	316	25	236	25	232	24
	200-299	32	1	24	2	74	6	103	11	99	10
	300-499	14	1	4	0	20	2	45	5	58	6
	500-799	4 ¹⁾	0	3 ¹⁾	0			8	1	11	1
	> 800										
	Antall bruk	2 334		1 335		1 281		948		980	
1000 dekar	114		71		101		101		108		
Akershus og Oslo	< 99	2 348	83	1 438	81	907	64	573	56	569	55
	100-199	375	13	284	16	339	24	242	24	241	23
	200-299	68	2	45	3	116	8	118	12	118	11
	300-499	23	1	10 ²⁾	0	42	3	71	7	74	7
	500-799	4 ¹⁾	0			8 ¹⁾	0	19 ¹⁾	2	25	2
	> 800									3	0
	Antall bruk	2 818		1 777		1 412		1 023		1 030	
1000 dekar	150		99		133		126		131		
Hedmark	< 99	5 204	85	3 228	72	1 846	53	995	39	938	38
	100-199	748	12	973	22	1 012	29	774	30	729	29
	200-299	110	2	257	6	469	14	464	18	461	18
	300-499	30	0	44	1	126	4	298	12	311	12
	500-799	4	0	5	0	6	0	39 ¹⁾	1	50	2
	> 800									4	0
	Antall bruk	6 096		4 507		3 459		2 570		2 493	
1000 dekar	302		328		387		404		411		
Oppland	< 99	8 203	86	5 497	71	3 061	50	1 523	32	1 433	31
	100-199	1 143	12	1 888	24	2 208	36	1 806	38	1 735	38
	200-299	174	1,8	266	3	655	11	958	20	949	21
	300-499	47	0,5	66	1	169	3	400	8	440	10
	500-799	6	0	8 ¹⁾	0	16	0	53 ¹⁾	1	66 ¹⁾	1
	> 800										
	Antall bruk	9 573		7 725		6 109		4 740		4 623	
1000 dekar	532		585		697		758		769		
Buskerud	< 99	3 933	92	2 675	84	1 463	63	771	44	712	43
	100-199	320	7	472	15	648	28	558	32	518	31
	200-299	27	1	40	1	179	8	261	15	261	16
	300-499	4	0	6	0	39 ²⁾	2	116	7	130	8
	500-799							24	1	35	2
	> 800							3	0	3	0
	Antall bruk	4 284		3 193		2 329		1 733		1 659	
1000 dekar	174		174		217		244		250		

1) Noen med > 800 dekar, 2) Noen med > 500 dekar

Tabell 3d forts Antall jordbruksbedrifter med engareal. Etter størrelse på engarealet

Arealgruppe	1979		1989		1999		2005		2006		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Vestfold	< 99	1 177	93	768	89	590	71	384	60	382	61
	100-199	87	7	82	9,5	168	20	152	24	132	21
	200-299	5 ¹⁾	0	11 ¹⁾	1	58	7	63	10	65	10
	300-499					11 ²⁾	1	31	5	43	7
	500-799							8 ³⁾	1	5	1
	> 800									4	1
	Antall bruk	1 269		861		827		638		631	
1000 dekar	46		36		63		68		71		
Telemark	< 99	3 928	97	2 740	92	1 344	72	659	53	605	51
	100-199	99	2	217	7	376	20	337	27	338	28
	200-299	11	0	18	1	110	6	133	11	130	11
	300-499	3	0	3	0	24 ²⁾	1	93	8	103	9
	500-799							11	1	17	1
	> 800										
	Antall bruk	4 041	100	2 978	100	1 854		1 233		1 193	
1000 dekar	131		121		145		155		158		
Aust- Agder	< 99	2 503	97	1 504	88	748	67	326	47	311	46
	100-199	69	3	187	11	282	25	228	33	203	30
	200-299	10	0	17	1	65	6	97	14	95	14
	300-499	5 ²⁾	0	4 ²⁾	0	17 ²⁾	1	39	6	51	8
	500-799							11	2	13	2
	> 800										
	Antall bruk	2 587		1 712		1 112		701		673	
1000 dekar	78		81		96		94		95		
Vest-Agder	< 99	3 552	94	2 442	84	1 179	62	533	43	500	42
	100-199	216	6	424	15	503	27	369	30	334	28
	200-299	24	1	52	2	164	9	196	16	198	17
	300-499	5 ²⁾	0	4	0	52 ²⁾	3	119	10	127	11
	500-799							14	1	19 ³⁾	1
	> 800										
	Antall bruk	3 797		2 922		1 898		1 231		1 178	
1000 dekar	151		160		187		182		183		
Rogaland	< 99	6 248	75	4 214	59	2 198	37	1 196	25	1 100	24
	100-199	1 756	21	2 308	32	2 218	38	1 664	35	1 541	33
	200-299	292	3,5	503	7	1 035	18	1 104	23	1 075	23
	300-499	63	0,8	121	2	398	7	651	14	676	15
	500-799	7 ³⁾	0	8	0	40	1	139	3	176	4
	> 800			3	0	4	0	28	1	34	1
	Antall bruk	8 366		7 157		5 893		4 782		4 602	
1000 dekar	629		702		862		933		948		

1) Noen med > 300 dekar, 2) Noen med > 500 dekar, 3) Noen med > 800 dekar

Tabell 3d forts. Antall jordbruksbedrifter med engareal. Etter størrelse på engarealet

Arealgruppe	1979		1989		1999		2005		2006		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Hordaland	< 99	9 244	93	6 009	82	3 524	67	1 833	53	1 700	51
	100-199	691	7	1 183	16	1 410	27	1 126	32	1 080	32
	200-299	35	0	89	1	259	5	370	11	372	11
	300-499	10 ¹⁾	0	16 ¹⁾	0	52	1	136	4	159	5
	500-799					3	0	22 ¹⁾	1	29	1
	> 800							3	0	3	0
	Antall bruk	9 980		7 297		5 248		3 490		3 343	
1000 dekar	441		437		453		420		418		
Sogn og Fjordane	< 99	8 063	93	5 608	82	3 177	62	1 658	45	1 506	43
	100-199	599	7	1 154	17	1 714	34	1 482	40	1 411	40
	200-299	21	0	62	1	190	4	455	12	471	13
	300-499	7	0	5 ¹⁾	0	29 ¹⁾	1	87	2	111	3
	500-799							8	0	11	0
	> 800										
	Antall bruk	8 690		6 829		5 110		3 690		3 510	
1000 dekar	418		429		462		456		452		
Møre og Romsdal	< 99	8 547	87	4 958	70	2 306	47	1 028	30	929	29
	100-199	1 104	11	1 899	27	1 777	37	1 255	37	1 154	36
	200-299	117	1	228	3	631	13	791	23	782	24
	300-499	17 ¹⁾	0	17	0	143	3	278	8	317	10
	500-799			4 ²⁾	0	10 ²⁾	0	39	1	46	1
	> 800							6	0	5	0
	Antall bruk	9 785		7 106		4 867		3 397		3 233	
1000 dekar	519		538		587		569		567		
Sør-Trøndelag	< 99	5 642	79	3 142	58	1 543	37	736	24	703	24
	100-199	1 332	19	1 885	35	1 752	42	1 067	35	971	33
	200-299	152	2	318	6	723	17	762	25	745	25
	300-499	27	0	35	1	174	4	426	14	436	15
	500-799	6 ²⁾	0	5 ²⁾	0	10 ²⁾	0	58	2	78	3
	> 800							7	0	9	0
	Antall bruk	7 159		5 385		4 202		3 056		2 942	
1000 dekar	485		506		578		585		585		
Nord-Trøndelag	< 99	4 401	75	2 407	54	1 482	37	807	27	723	25
	100-199	1 274	22	1 795	40	1 772	44	1 056	35	977	34
	200-299	146	2	242	5	638	16	776	26	750	26
	300-499	30 ¹⁾	0	34	1	107	3	310	10	343	12
	500-799					6	0	31	1	50	2
	> 800							5	0	8	0
	Antall bruk	5 851		4 478		4 005		2 985		2 851	
1000 dekar	406		430		524		525		530		

1) Noen har > 500 dekar, 2) Noen har > 800 dekar

Tabell 3d forts Antall jordbruksbedrifter med engareal. Etter størrelse på engarealet

Arealgruppe	1979		1989		1999		2005		2006		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Nordland	< 99	7 343	84	3 301	62	1 472	39	594	22	561	21
	100-199	1 185	14	1 564	30	1 265	34	844	31	766	29
	200-299	160	2	376	7	729	19	691	25	680	26
	300-499	25	0	40	1	262	7	507	18	512	19
	500-799	4 ¹⁾	0	8 ¹⁾	0	16	0	92	3	103	4
	> 800					4	0	15	1	23	1
	Antall bruk	8 717		5 289		3 748		2 743		2 645	
1000 dekar	474		470		548		584		587		
Troms	< 99	4 784	90	2 184	73	953	48	328	25	322	25
	100-199	470	9	666	22	680	34	469	35	431	34
	200-299	64	1	136	5	273	14	310	23	297	23
	300-499	6	0	21	1	95 ²⁾	5	194	15	179	14
	500-799							25	2	41	3
	> 800									3	0
	Antall bruk	5 324		3 007		2 001		1 326		1 273	
1000 dekar	250		223		251		253		249		
Finnmark	< 99	1 398	84	652	66	276	43	87	21	78	19
	100-199	222	13	228	23	186	29	118	28	107	27
	200-299	34	2	88	9	121	19	101	24	94	23
	300-499	6 ²⁾	0	20 ²⁾	2	55	8	93	22	98	24
	500-799					11	2	21 ¹⁾	5	25 ¹⁾	6
	> 800										
	Antall bruk	1 660		988		649		420		402	
1000 dekar	89		87		97		94		96		
Hele landet	< 99	88 538	87	53 870	72	28 940	52	14 587	36	13 652	35
	100-199	11 954	12	17 410	23	18 626	33	13 783	34	12 900	33
	200-299	1 479	1	2 771	4	6 489	12	7 753	19	7 642	19
	300-499	315	0	443	1	1 805	3	3 894	10	4 168	11
	500-799	36	0	43	0	131	0	614	2	794	2
	> 800	9	0	9	0	13	0	75	0	105	0
	Antall bruk	102 331		74 546		56 004		40 706		39 261	
1000 dekar	5 388		5 478		6 388		6 550		6 608		

1) Noen har > 800 dekar

2) Noen har > 500 dekar

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene i 1979, 1989 og 1999 og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

Tabell 3e Antall jordbruksbedrifter med melkekyr¹⁾. Etter antall melkekyr

Besetningsstørrelse	1979		1989		1999		2005		2006*		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Østfold	< 10	449	47	161	31	40	11	15	6	14	6
	10-19	363	38	254	49	200	54	100	42	80	36
	20-39	123	13	93	18	120	32	107	45	111	49
	40-69	10	1	11 ¹⁾	2	13 ¹⁾	4	15	6	16	7
	> 70	6	1					3	1	4	2
	Antall bruk	951		519		373		240		225	
Antall kyr	11 249		7 526		6 921		5 500		5 326		
Akershus og Oslo	< 10	481	47	161	30	46	12	9	4	12	6
	10-19	367	36	274	51	185	50	96	43	79	38
	20-39	167	16	96	18	129	35	103	47	101	49
	40-69	12 ¹⁾	1	6 ¹⁾	1	9 ¹⁾	3	13 ¹⁾	5	14 ¹⁾	7
	Antall bruk	1 027		537		369		221		206	
	Antall kyr	12 350		7 600		6 762		4 854		4 746	
Hedmark	< 10	1 299	58	526	34	217	18	93	11	77	10
	10-19	718	32	868	56	748	62	501	59	437	56
	20-39	209	9	151	10	204	17	215	26	233	30
	40-69	24 ¹⁾	1	18	1	28 ¹⁾	2	30	4	38 ¹⁾	5
	> 70							4	0		
	Antall bruk	2 250		1 563		1 197		843		785	
Antall kyr	22 907		19 563		18 416		15 301		14 831		
Oppland	< 10	2 593	61	1 440	43	794	30	314	17	260	15
	10-19	1 430	33	1 679	51	1 550	59	1 136	60	1 051	59
	20-39	237	6	185	6	278	10	391	21	391	22
	40-69	20 ¹⁾	0	12	0	23	1	49	3	72	4
	> 70			3	0	3	0	5	0	5	0
	Antall bruk	4 280		3 319		2 648		1 895		1 779	
Antall kyr	39 578		36 610		34 714		30 905		30 610		
Buskerud	< 10	921	72	445	55	222	37	107	27	100	28
	10-19	327	25	340	42	325	54	219	56	196	54
	20-39	37	3	28 ²⁾	3	52 ²⁾	8	54	14	55	15
	40-69	3	0					11 ¹⁾	3	9	2
	> 70									3	1
	Antall bruk	1 288		813		599		391		363	
Antall kyr	9 604		7 733		7 164		5 689		5 621		

1) Noen med > 70 kyr

2) Noen med > 40 kyr

Tabell 3e forts. Antall jordbruksbedrifter med melkekyr¹⁾. Etter antall melkekyr

Bosetningsstørrelse		1979		1989		1999		2005		2006*	
		Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Vestfold	< 10	194	50	89	34	20	11	7	6	4	4
	10-19	136	35	121	46	90	49	36	33	30	31
	20-39	54	14	47	18	71	38	55	50	49	51
	40-69	6 ¹⁾	2	4	2	4	2	11 ¹⁾	10	13 ¹⁾	13
	Antall bruk	390		261		185		109		96	
	Antall kyr	4 683		3 512		3 546		2 576		2 554	
Telemark	< 10	769	86	347	70	169	53	75	39	72	39
	10-19	113	13	138	28	127	40	82	42	80	43
	20-39	13 ²⁾	1	10	2	21	7	36 ²⁾	19	30	16
	40-69									3	2
	Antall bruk	895		495		317		193		185	
	Antall kyr	4 864		3 772		3 245		2 543		2 459	
Aust-Agder	< 10	428	80	211	59	109	42	42	26	27	18
	10-19	86	16	135	38	140	54	98	60	94	63
	20-39	20 ²⁾	4	12	3	12	5	24 ²⁾	14	28 ²⁾	19
	40-69										
	Antall bruk	534		358		261		164		149	
	Antall kyr	3 185		3 142		2 893		2 277		2 201	
Vest-Agder	< 10	898	76	504	59	278	43	130	30	104	26
	10-19	232	20	301	35	315	48	235	54	210	53
	20-39	53 ²⁾	4	46 ²⁾	5	59 ²⁾	9	71	16	79 ²⁾	20
	40-69										
	Antall bruk	1 183		851		652		436		393	
	Antall kyr	8 005		7 814		7 491		5 960		5 800	
Rogaland	< 10	1 196	29	830	22	472	15	238	10	212	10
	10-19	1 719	41	1 908	51	1 690	55	1 129	48	983	45
	20-39	1 178	28	941	25	891	29	887	38	859	39
	40-69	87	2	49	1	38	1	96	4	121	6
	> 70	6	0	4	0	3	0	14	1	17	1
	Antall bruk	4 186		3 732		3 094		2 364		2 192	
	Antall kyr	66 242		58 336		52 221		47 629		46 473	

1) Noen med > 70 kyr

2) Noen med > 40 kyr

Tabell 3e forts. Antall jordbruksbedrifter med melkekyr¹⁾. Etter antall melkekyr

Bosetningsstørrelse	1979		1989		1999		2005		2006*		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Hordaland	< 10	2 201	74	1 301	58	791	48	356	34	308	32
	10-19	669	23	869	39	788	48	542	52	492	52
	20-39	92	3	64	3	69	4	132	13	140	15
	40-69	5	0	4 ¹⁾	0	3	0	8 ¹⁾	1	11 ¹⁾	1
	Antall bruk	2 967		2 238		1 651		1 038		951	
	Antall kyr	20 954		20 395		17 541		13 422		12 879	
Sogn og Fjordane	< 10	3 167	81	1 712	60	1 048	49	572	37	494	35
	10-19	697	18	1 083	38	977	46	806	52	771	54
	20-39	53 ²⁾	1	62 ²⁾	2	90	4	157	10	158	11
	40-69					5 ¹⁾	0	6 ¹⁾	0	6 ¹⁾	0
	Antall bruk	3 917		2 857		2 120		1 541		1 429	
	Antall kyr	24 528		25 102		21 881		18 952		18 140	
Møre og Romsdal	< 10	2 376	60	1 165	38	561	25	267	17	209	14
	10-19	1 280	32	1 684	55	1 416	63	946	60	854	59
	20-39	291	7	198	6	278	12	337	21	340	23
	40-69	6 ¹⁾	0	6 ¹⁾	0	7 ¹⁾	0	35	2	50 ¹⁾	3
	> 70							3	0		
	Antall bruk	3 953		3 053		2 262		1 588		1 453	
Antall kyr	36 491		35 142		30 771		25 822		25 113		
Sør-Trøndelag	< 10	1 916	54	843	31	393	18	159	10	146	10
	10-19	1 376	39	1 680	61	1 543	69	1 000	64	882	61
	20-39	257	7	224	8	288	13	377	24	393	27
	40-69	9 ¹⁾	0	10 ¹⁾	0	5 ¹⁾	0	24	2	29	2
	> 70							3	0	4	0
	Antall bruk	3 558		2 757		2 229		1 563		1 454	
Antall kyr	35 670		33 884		31 614		26 455		25 745		
Nord-Trøndelag	< 10	1 308	43	640	25	286	13	114	7	94	6
	10-19	1 334	44	1 700	65	1 524	68	915	58	769	52
	20-39	358	12	257	10	416	19	488	31	530	36
	40-69	25 ¹⁾	1	11	0	17	1	52	3	67	5
	> 70							4	0	7	0
	Antall bruk	3 025		2 608		2 243		1 573		1 467	
Antall kyr	35 266		34 390		34 671		29 845		29 611		

1) Noen med > 70 kyr

2) Noen med > 40 kyr

Tabell 3e forts. Antall jordbruksbedrifter med melkekyr¹⁾. Etter antall melkekyr

Besetningsstørrelse	1979		1989		1999		2005		2006*		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Nordland	< 10	1 913	65	873	40	442	26	183	16	142	13
	10–19	892	30	1 184	55	1 039	62	734	62	673	61
	20–39	118	4	110	5	194	12	251	21	264	24
	40–69	6 ¹⁾	0	5 ¹⁾	0	4 ¹⁾	0	12 ¹⁾	1	19 ¹⁾	2
	> 70										
	Antall bruk	2 929		2 172		1 679		1 180		1 098	
	Antall kyr	24 034		24 144		22 253		18 594		18 256	
Troms	< 10	818	71	287	40	127	23	44	12	43	12
	10–19	305	26	394	55	367	67	252	68	236	67
	20–39	30 ²⁾	3	35	5	50	9	71	19	67	19
	40–69							3	1	4	1
		Antall bruk	1 153		716		544		370		350
	Antall kyr	8 454		7 812		7 171		5 805		5 631	
Finnmark	< 10	220	52	75	26	32	14	24	13	20	12
	10–19	159	38	184	63	156	66	110	61	91	53
	20–39	38	9	32	11	48 ²⁾	20	47 ²⁾	26	60 ²⁾	35
	40–69	3	1	3	1						
		Antall bruk	420		294		236		181		171
	Antall kyr	4 224		3 992		3 673		3 057		3 074	
Hele landet	< 10	23 147	59	11 610	40	6 047	27	2 749	17	2 338	16
	10–19	12 203	31	14 796	51	13 180	58	8 937	56	8 008	54
	20–39	3 320	9	2 585	9	3 264	14	3 799	24	3 883	26
	40–69	210	1	137	0	153	1	361	2	463	3
	> 70	26	0	15	0	15	0	44	0	54	0
	Antall bruk	38 906		29 143		22 659		15 890		14 746	
	Antall kyr	372 288		340 469		312 948		265 186		259 070	

1) Noen har > 70kyr

2) Noen har > 40 kyr

* Foreløpig tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

Tabell 3f Antall jordbruksbedrifter med ammekyr. Etter antall ammekyr

Besetningsstørrelse		1999		2002		2004		2005		2006*	
		Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Østfold	< 10	181	73	115	60	69	45	77	49	75	46
	10-19	48	19	52	27	48	31	39	25	46	28
	20-39	14	6	21	11	29	19	35	22	31	19
	40-69	4	2	5	3	8	5	5	3	10	6
	> 70										
	Antall bruk	247		193		154		156		162	
Antall kyr	1 969		2 067		2 106		2 088		2 196		
Akershus og Oslo	< 10	163	64	127	56	97	51	83	46	82	45
	10-19	61	24	66	29	49	26	49	27	48	27
	20-39	26	10	27	12	37	20	42	23	43	24
	40-69	5	2	5 ¹⁾	2	6	3	7	4	8	4
	> 70										
	Antall bruk	255		225		189		181		181	
Antall kyr	2 423		2 423		2 379		2 515		2 630		
Hedmark	< 10	368	71	299	60	233	50	205	45	191	43
	10-19	93	18	123	25	151	32	148	33	141	32
	20-39	48	9	61	12	57	12	77	17	80	18
	40-69	7 ¹⁾	1	19 ¹⁾	3	20	4	18	4	27	6
	> 70					4	1	4	1	5	1
	Antall bruk	516		502		465		452		444	
Antall kyr	4 469		5 493		6 160		6 329		6 888		
Oppland	< 10	331	68	336	62	297	56	281	52	286	50
	10-19	119	24	139	26	142	27	148	27	164	28
	20-39	33	7	59	11	82	15	98	18	105	18
	40-69	3	1	8	1	10	2	14	3	21	4
	> 70										
	Antall bruk	486		542		531		541		576	
Antall kyr	3 834		5 130		5 840		6 519		7 239		
Buskerud	< 10	168	67	154	57	138	50	131	49	126	45
	10-19	54	22	78	29	86	31	77	29	91	33
	20-39	28 ²⁾	11	31	12	47	17	47	18	46	17
	40-69			5 ¹⁾	1	6	2	13 ¹⁾	4	15 ¹⁾	5
	> 70										
	Antall bruk	250		268		277		268		278	
Antall kyr	2 197		2 815		3 366		3 594		3 771		
Vestfold	< 10	113	64	88	54	62	41	54	37	48	32
	10-19	39	22	49	30	52	34	51	35	52	35
	20-39	21	12	21	13	33	22	31	21	34	23
	40-69	3 ¹⁾	2	4 ¹⁾	3	3	2	8	5	11	7
	> 70					3	2	3	2	3	2
	Antall bruk	176		162		153		147		148	
Antall kyr	1 768		1 994		2 297		2 506		2 664		

1) Noen med > 70 ammekyr

2) Noen med > 40 ammekyr

Tabell 3f Antall jordbruksbedrifter med ammekyr. Etter antall ammekyr

Besetningsstørrelse		1999		2002		2004		2005		2006*	
		Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Telemark	< 10	141	77	132	72	112	63	85	53	86	51
	10-19	34	18	35	19	43	24	47	30	56	33
	20-39	9 ¹⁾	5	17 ¹⁾	10	22 ¹⁾	13	27 ¹⁾	17	22	13
	40-69									4	2
	> 70										
	Antall bruk	184		184		177		159		168	
Antall kyr	1 229		1 517		1 746		1 837		1 929		
Aust-Agder	< 10	70	80	72	80	61	67	57	66	62	66
	10-19	12	14	11	12	24	26	21	24	21	22
	20-39	5 ¹⁾	5	7 ¹⁾	8	6 ¹⁾	6	8 ¹⁾	9	11 ¹⁾	12
	40-69										
	> 70										
	Antall bruk	87		90		91		86		94	
Antall kyr	563		620		736		783		891		
Vest-Agder	< 10	157	85	153	77	136	70	132	69	132	66
	10-19	20	11	30	15	38	20	40	21	43	22
	20-39	8 ¹⁾	5	16 ¹⁾	9	16	8	16	8	22	11
	40-69					3	2	3	2	3	2
	> 70										
	Antall bruk	185		199		193	100	191		200	
Antall kyr	988		1 496		1 661	0	1 749		1 926		
Rogaland	< 10	547	82	550	75	415	65	388	64	408	62
	10-19	97	15	141	19	183	29	165	27	190	29
	20-39	22 ¹⁾	3	38	5	39	6	45	7	50	8
	40-69			3	0	4	1	4	1	5	1
	> 70										
	Antall bruk	666		732		641		602		653	
Antall kyr	3 869		5 142		5 403		5 401		5 801		

1) Noen med > 40 ammekyr

Tabell 3f forts. Antall jordbruksbedrifter med ammekyr. Etter antall ammekyr

Besetningsstørrelse	1999		2002		2004		2005		2006*		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	An-tall	%	An-tall	%	
Hordaland	< 10	444	93	456	90	394	87	354	83	360	85
	10-19	27	6	41	8	46	10	60	14	52	12
	20-39	6 ³⁾	1	7 ¹⁾	1	11	2	7	2	9	2
	40-69					3	1	3	1	3	1
	> 70										
	Antall bruk	477		504		454		424		424	
Antall kyr	1 964		2 464		2 591		2 566		2 567		
Sogn og Fjordane	< 10	219	89	264	87	266	87	253	84	265	85
	10-19	26 ²⁾	10	39 ²⁾	13	35	11	45	15	44	14
	20-39					5	2	4 ¹⁾	1	3	1
	40-69										
	> 70										
	Antall bruk	245		303		306		302		312	
Antall kyr	1 078		1 523		1 640		1 752		1 710		
Møre og Romsdal	< 10	330	85	316	74	294	68	263	66	244	64
	10-19	47	12	87	20	106	25	99	25	104	27
	20-39	9	2	17	4	25	6	30	8	29	8
	40-69	3 ³⁾	1	5	1	6	1	5	1	7	2
	> 70										
	Antall bruk	389		425		431		397		384	
Antall kyr	2 068		3 091		3 585		3 567		3 691		
Sør-Trøndelag	< 10	336	83	332	71	261	62	231	57	233	57
	10-19	52	13	108	23	113	27	121	30	121	29
	20-39	16 ¹⁾	4	27	6	46	11	48	12	55	13
	40-69			3	1	4	1	6	1	3	1
	> 70										
	Antall bruk	404		470		424		406		412	
Antall kyr	2 313		3 734		4 039		4 082		4 245		
Nord-Trøndelag	< 10	388	77	322	63	252	54	222	50	232	49
	10-19	82	16	133	26	137	29	138	31	146	31
	20-39	26	5	47	9	69	15	71	16	83	17
	40-69	6 ³⁾	1	10	2	11	2	17	4	14	3
	> 70										
	Antall bruk	502		512		469		448		475	
Antall kyr	3 502		4 884		5 296		5 517		5 810		

1) Noen med > 40 ammekyr

2) Noen med > 20 ammekyr

3) Noen med > 70 ammekyr

Tabell 3f forts. Antall jordbruksbedrifter med ammekyr. Etter antall ammekyr

Besetningsstørrelse	1999		2002		2004		2005		2006*		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Nordland	< 10	247	77	248	68	222	60	208	57	224	57
	10-19	53	17	92	25	106	29	113	31	117	30
	20-39	21 ²⁾	6	21	6	35	9	37	10	40	10
	40-69			6 ¹⁾	2	7 ¹⁾	2	8 ¹⁾	2	12 ¹⁾	3
	> 70										
	Antall bruk	321		367		370		366		393	
	Antall kyr	2 228		3 063		3 677		3 922		4 108	
Troms	< 10	50	82	70	71	71	68	63	66	57	61
	10-19	11 ³⁾	18	25	25	28	27	23	24	23	25
	20-39			4 ²⁾	4	5	5	9	9	13	14
	40-69										
	> 70										
	Antall bruk	61		99		104		95		93	
	Antall kyr	321		799		798		828		857	
Finnmark	< 10	13	100	11 ⁴⁾	100	8	73	10	77	13 ⁴⁾	100
	10-19					3 ³⁾	27	3 ³⁾	23		
	Antall bruk	13		11		11		13		13	
	Antall kyr	26		57		78		96		80	
Hele landet	< 10	4 266	78	4 043	70	3 388	62	3 097	59	3 122	58
	10-19	872	16	1 249	22	1 389	26	1 385	26	1 460	27
	20-39	284	5	416	7	563	10	630	12	676	12
	40-69	35	1	74	1	92	2	113	2	142	3
	> 70	7	0	6	0	8	0	9	0	10	0
		Antall bruk	5 464		5 788		5 440		5 234		5 410
	Antall kyr	36 809		48 312		53 398		55 651		59 003	

* Foreløpig tall

- 1) Noen med > 70 ammekyr
- 2) Noen med > 40 ammekyr
- 3) Noen med > 20 ammekyr
- 4) Noen med > 10 ammekyr

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Den fullstendige jordbrukstelingen i 1999 og beregna totalpopulasjon de øvrige år.

Tabell 3g Antall jordbruksbedrifter med sau. Etter antall vinterføra sau

Besetningsstørrelse	1979		1989		1999		2005		2006*		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Østfold	< 50	137 ¹⁾	97	142	91	214	90	145	86	142	86
	50-99			8	5	16	7	19	11	17	10
	100-199	5	4	6	4	7	3	5 ²⁾	3	7 ²⁾	5
	200-299										
	Antall bruk	142	0	156	0	237		169		166	
Antall sauer	1 718	0	2 849	0	4 711		3 986		3 985		
Akershus og Oslo	< 50	325	94	194	82	235	80	180	75	177	74
	50-99	14	4	36	15	46	16	37	15	39	16
	100-199	8 ²⁾	2	7	3	13	4	19	8	19	8
	200-299							3	1	3	1
	Antall bruk	347		237		294		239		238	
Antall sauer	5 965		6 385		8 385		9 135		8 794		
Hedmark	< 50	1 744	87	987	75	690	62	438	49	399	49
	50-99	180	9	243	18	308	28	306	35	282	34
	100-199	69 ¹⁾	3	85	6	106	10	126	14	125	15
	200-299	3 ³⁾		4	0	7 ³⁾	1	13	1	13	2
	> 300							3	0	3	0
Antall bruk	1 996		1 319		1 111		886		822		
Antall sauer	48 399		49 118		54 471		53 657		51 288		
Oppland	< 50	2 386	90	1 615	76	1 218	61	779	47	729	46
	50-99	218	8	416	19	581	29	618	37	586	37
	100-199	45	2	100	5	186	9	241	14	236	15
	200-299	4	0	8 ³⁾	0	12	1	21	1	23 ³⁾	1
	> 300							4	0		
Antall bruk	2 653		2 139		1 997		1 663		1 574		
Antall sauer	57 647		78 531		98 938		102 562		97 171		
Buskerud	< 50	1 097	88	708	73	538	61	346	50	327	50
	50-99	118	9	224	23	267	30	235	34	226	35
	100-199	30 ²⁾	2	41 ²⁾	4	77	9	97	14	87	13
	200-299					6	1	9 ³⁾	1	11 ³⁾	2
	> 300										
Antall bruk	1 245		973		888		687		651		
Antall sauer	31 187		37 254		42 782		40 962		39 046		
Vestfold	< 50	119	94	81	89	136	89	100	79	99	78
	50-99	4	3	10 ²⁾	11	13	9	22	17	22	17
	100-199	3	2			3	2	5 ²⁾	4	6 ²⁾	5
	Antall bruk	126		91		152		136		127	
Antall sauer	1 972		1 991		3 102		3 781		4 059		
Telemark	< 50	947	93	592	81	445	68	277	56	256	55
	50-99	65	6	125	17	182	28	150	31	149	32
	100-199	11	1	17 ²⁾	2	29	4	60	12	58	12
	200-299							4 ³⁾	1	5 ³⁾	1
> 300											
Antall bruk	1 023		734		656		491		468		
Antall sauer	20 602		23 091		26 683		26 218		25 861		

1) Noen med 50-99 sauer

2) Noen med > 200 sauer

3) Noen med > 300 sauer

Tabell 3g forts. Antall jordbruksbedrifter med sau. Etter antall vinterføra sau

Besetningsstørrelse	1979		1989		1999		2005		2006*		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Aust-Agder	< 50	549	90	381	80	308	69	188	63	173	62
	50-99	47	8	77	16	112	25	83	28	81	29
	100-199	11	2	21	4	26	6	23	8	23	8
	200-299							4	1	4	1
	Antall bruk	607		479		446		298		281	
Antall sauer	12 863		15 419		18 214		14 310		13 470		
Vest-Agder	< 50	1 274	95	923	91	697	82	396	70	372	70
	50-99	59	4	75	7	134	16	133	23	126	24
	100-199	8	1	11	1	20 ¹⁾	2	36	6	30	6
	200-299							4	1	7	1
	> 300										
Antall bruk	1 341		1 009		851		569		535		
Antall sauer	19 828		20 664		26 382		23 384		22 041		
Rogaland	< 50	3 158	72	2 630	70	1 969	62	1 503	50	1 369	48
	50-99	915	21	878	23	901	28	1 003	33	998	35
	100-199	255	6	245	6	292	9	437	15	453	16
	200-299	39	1	21	1	29	1	50	2	49	2
	> 300	9	0	5	0	3	0	10	0	12	0
Antall bruk	4 376		3 779		3 194		3 003		2 881		
Antall sauer	171 491		157 205		157 659		183 728		182 391		
Hordaland	< 50	5 846	95	3 709	89	2 636	82	1 646	73	1 586	72
	50-99	284	5	394	9	498	15	478	21	463	21
	100-199	39	1	50	1	80	2	131	6	138	6
	200-299	4 ²⁾	0	5 ²⁾	0	6 ²⁾	0	14 ²⁾	1	12	1
	> 300									3	0
Antall bruk	6 173		4 158		3 220		2 269		2 202		
Antall sauer	110 211		103 909		103 897		94 182		93 212		
Sogn og Fjordane	< 50	5 815	94	3 377	87	2 247	76	1 433	67	1 330	67
	50-99	314	5	456	12	572	19	530	25	521	26
	100-199	46 ¹⁾	1	68	2	114	4	158	7	140	7
	200-299			3	0	5	0	7	0	7	0
	Antall bruk	6 175		3 904		2 938		2 128		1 998	
Antall sauer	117 709		104 696		105 632		93 847		87 071		
Møre og Romsdal	< 50	4 434	97	2 457	90	1 484	80	861	66	800	65
	50-99	109	2	223	8	319	17	330	25	335	27
	100-199	25	1	44	2	63 ¹⁾	3	92	7	85	7
	200-299							9	1	11	1
	> 300							3	0	4	0
Antall bruk	4 568		2 724		1 866		1 295		1 235		
Antall sauer	61 394		62 500		60 453		58 501		57 064		

1) Noen med > 200 sauer

2) Noen med > 300 sauer

Tabell 3g forts. Antall jordbruksbedrifter med sau. Etter antall vinterføra sau

Besetningsstørrelse	1979		1989		1999		2005		2006*		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Sør-Trøndelag	< 50	1 994	90	925	72	595	58	365	44	359	44
	50-99	164	7	232	18	278	27	269	32	259	32
	100-199	56	3	115	9	143	14	170	20	163	20
	200-299	4	0	10	1	14 ¹⁾	1	32 ¹⁾	4	28	3
	> 300	3	0	3	0					3	0
	Antall bruk	2 221		1 285		1 030		836		812	
	Antall sauer	46 842		51 943		56 937		59 312		57 997	
Nord-Trøndelag	< 50	1 077	89	569	71	499	62	299	49	282	49
	50-99	93	8	151	19	204	25	187	31	179	31
	100-199	37 ²⁾	3	71	9	93	12	106	17	95	16
	200-299			8	1	10 ¹⁾	1	17	3	19	3
	> 300							3	0	4	1
	Antall bruk	1 207		799		806		612		579	
	Antall sauer	24 759		32 619		39 812		39 413		37 479	
Nordland	< 50	5 114	97	2 202	82	1 020	62	549	45	528	45
	50-99	121	2	352	13	419	25	382	32	367	31
	100-199	24	0	124	5	199	12	234	19	237	20
	200-299	4 ¹⁾	0	10 ¹⁾	0	6 ¹⁾	0	35	3	39	3
	> 300					3	0	10	1	8	1
	Antall bruk	5 263		2 688		1 647		1 210		1 179	
	Antall sauer	64 585		81 132		81 467		83 575		83 685	
Troms	< 50	3 954	98	1 575	82	688	62	301	40	281	40
	50-99	92	2	266	14	308	28	262	35	249	35
	100-199	9	0	66	3	112	10	158	21	155	22
	200-299			4	0	6	1	24 ¹⁾	3	26 ¹⁾	4
	Antall bruk	4 055		1 911		1 114		745		711	
	Antall sauer	51 564		55 870		53 491		53 069		52 329	
Finnmark	< 50	963	97	429	85	168	64	86	50	84	52
	50-99	29	3	51	10	65	25	51	29	47	29
	100-199	4 ²⁾	0	22	4	29 ²⁾	11	31	18	27	17
	200-299							5	3	4	2
	Antall bruk	996		502		262		173		162	
	Antall sauer	13 768		13 904		12 351		11 008		10 331	
Hele landet	< 50	40 932	92	23 496	81	15 787	70	9 892	57	9 293	56
	50-99	2 827	6	4 216	15	5 223	23	5 095	29	4 946	30
	100-199	677	2	1 091	4	1 587	7	2 127	12	2 082	13
	200-299	59	0	72	0	101	0	246	1	259	2
	> 300							40	0	41	0
	Antall bruk	44 514		28 887		22 709		17 400		16 621	
	1000 sau	862,5		899,1		955,4		955		927	

*Foreløpig tall

1) Noen med > 300 sauer

2) Noen med > 200 sauer

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

Tabell 3h Antall jordbruksbedrifter med purker. Etter antall purker

Besetningsstørrelse	1979		1989		1999		2005		2006*		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Østfold	< 30	793	93	335	84	171	63	55	38	42	32
	30-59	51	6	58	14	78	29	51	35	49	38
	60-99	7	1	5	1	19	7	26	18	27	21
	100-149			3	1	5 ²⁾	2	7	5	7	5
	> 150							6	4	5	4
	Antall bruk	851		401		273		145		130	
Antall purker	8 994		7 188		7 691		7 736		7 529		
Akershus og Oslo	< 30	792	95	299	87	138	67	71	65	67	62
	30-59	39 ³⁾	4	40	12	53	26	21	19	26	24
	60-99			4 ¹⁾	1	10	5	9	8	7	6
	100-149					4 ³⁾	1	4	4	4	4
	> 150							4	4	4	4
	Antall bruk	831		343		205		109		108	
Antall purker	7 602		5 287		5 109		4 547		4 481		
Hedmark	< 30	768	95	357	80	198	59	86	42	71	39
	30-59	34	4	62	14	76	23	60	30	52	29
	60-99	4	0	23	5	43	13	27	13	27	15
	100-149			7 ²⁾	1	13	4	18	9	20	11
	> 150					4	1	12	6	11	6
	Antall bruk	806		449		334		203		181	
Antall purker	6 445		8 646		10 968		11 137		11 041		
Oppland	< 30	1 374	97	645	90	305	75	113	58	90	53
	30-59	37 ³⁾	2	57	8	75	18	49	25	48	28
	60-99			13 ²⁾	2	18	4	16	8	17	10
	100-149					4	1	10	5	8	5
	> 150					6	1	6	3	8	5
	Antall bruk	1 411		715		408		194		171	
Antall purker	9 712		9 277		9 797		8 699		8 995		
Buskerud	< 30	214	96	90	89	55	75	19	46	17	41
	30-59	9 ¹⁾	4	11 ²⁾	11	12	16	11	27	11	27
	60-99					3	4	4	10	4	10
	100-149							4	10	5	12
	> 150					3	4	3	7	4	10
	Antall bruk	223		101		73		41		41	
Antall purker	1 990		2 061		2 376		2 432		2 916		
Vestfold	< 30	351	92	153	75	96	49	30	26	30	28
	30-59	29 ⁶⁾	7	43	21	74	38	46	39	37	35
	60-99			9 ²⁾	4	19	10	30	26	25	23
	100-149					4	2	11 ²⁾	10	10	9
	> 150					3	2			5	5
	Antall bruk	380		205		196		117		107	
Antall purker	4 168		4 916		7 189		6 308		6 329		

1) Noen med > 100 purker

2) Noen med > 150 purker

3) Noen med > 60 purker

Tabell 3h Antall jordbruksbedrifter med purker. Etter antall purker

Besetningsstørrelse	1979		1989		1999		2005		2006*		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Telemark	< 30	235	98	105	85	62	76	15	41	17	45
	30-59	5	2	16	13	12	15	13	35	11	29
	60-99			3 ²⁾	3	5	6	4	11	4	11
	100-149					3 ³⁾	3	5 ³⁾	13	6 ³⁾	16
	> 150										
	Antall bruk	240		124		82		37		38	
Antall purker	1 639		2 003		1 942		2 038		2 347		
Aust-Agder	< 30	113 ⁴⁾	100	66	88	26	74	11	65	8	53
	30-59			9 ¹⁾	12	9	26	3	18	4	27
	60-99							3 ²⁾	18	3	20
	Antall bruk	113		75		35		17		15	0
Antall purker	844		1 072		605		476		437		
Vest-Agder	< 30	77	95	33	80	32	70	22	79	16	73
	30-59	4 ¹⁾	5	8 ²⁾	19	10	22	2	7	3 ¹⁾	14
	60-99					4 ³⁾	8	4 ³⁾	15		
	100-149										
	> 150									3	14
Antall bruk	81		41		46		28		22		
Antall purker	729		789		1 357		1 181		1 291		
Rogaland	< 30	1 169	93	779	83	478	68	190	44	168	42
	30-59	79	6	119	13	156	22	105	24	91	23
	60-99	7	1	37	4	49	7	71	16	77	19
	100-149	3 ³⁾	0	4 ³⁾	0	15	2	37	9	33	8
	> 150					7	1	29	7	35	9
Antall bruk	1 258		939		705		432		404		
Antall purker	16 164		17 916		20 201		24 490		25 618		
Hordaland	< 30	370	98	255	95	143	91	52	73	42	68
	30-59	7	2	14	5	11	7	12	17	11	18
	60-99					4 ²⁾	3	7 ²⁾	9	5	8
	100-149									4 ³⁾	6
	> 150										
Antall bruk	377		269		158		71		62		
Antall purker	2 688		2 776		1 999		1 631		1 880		
Sogn og Fjordane	< 30	285	99	179	95	102	89	47	73	41	71
	30-59	3	1	9	5	10	9	8	13	7	12
	60-99					3 ³⁾	3	9 ²⁾	14	10 ²⁾	17
	100-149										
	Antall bruk	288		188		115		64		58	
Antall purker	1 841		1 696		1 719		1 623		1 580		

- 1) Noen har > 60 purker
 2) Noen har > 100 purker
 3) Noen har > 150 purker

Tabell 3h forts. Antall jordbruksbedrifter med purker. Etter antall purker

Besetningsstørrelse	1979		1989		1999		2005		2006*		
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	
Møre og Romsdal	< 30	238	96	150	91	97	83	46	69	46	74
	30-59	9	4	15 ¹⁾	9	15	13	16	24	9	15
	60-99					5 ²⁾	4	5 ³⁾	6	4	6
	> 100									3	5
	Antall bruk	247		165		117		67		62	
Antall purker	2 095		2 133		2 128		2 183		1 849		
Sør-Trøndelag	< 30	623	97	300	91	127	74	49	57	41	54
	30-59	21 ¹⁾	3	24	7	33	19	23	27	21	28
	60-99			4	1	8	5	14 ³⁾	16	10	13
	100-149					3 ²⁾	2			4 ²⁾	5
	Antall bruk	644		328		171		86		76	
Antall purker	4 828		4 045		3 958		2 730		2 731		
Nord-Trøndelag	< 30	966	95	583	84	297	57	132	38	91	31
	30-59	47	5	102	15	183	35	131	38	123	42
	60-99	4 ²⁾	0	5	1	30	6	55	16	45	15
	100-149			3 ²⁾	0	11 ²⁾	2	24	7	24	8
	> 150							7	2	12	4
Antall bruk	1 017		693		521		349		295		
Antall purker	11 019		11 928		15 466		16 141		15 329		
Nordland	< 30	127 ⁴⁾	100	130	92	113	72	54	50	44	46
	30-59			11 ¹⁾	8	41	26	34	31	29	31
	60-99					3	2	16	15	13	14
	100-149							5 ²⁾	5	9 ²⁾	9
	Antall bruk	127		141		157		109		95	
Antall purker	996		1 764		3 339		4 133		3 974		
Troms	< 30	12	100	36 ⁴⁾	100	43	73	13	48	16	55
	30-59					13	22	14 ¹⁾	52	13 ¹⁾	44
	> 60					3	5				
Antall bruk	12		36		59		27		29		
Antall purker	141		507		1 337		955		882		
Finnmark	< 30	8	100	16 ⁴⁾	100	18 ¹⁾	86	10	77	12 ⁴⁾	100
	> 30					3	14	3	23		
	Antall bruk	8		16		21		13		12	
Antall purker	56		229		314		299		245		
Hele landet	< 30	8 512	95	4 508	86	2 501	68	1 015	48	857	45
	30-59	366	4	594	11	864	24	600	28	544	29
	60-99	29	0	100	2	220	6	290	14	278	15
	100-149	3	0	16	0	54	1	124	6	131	7
	> 150	4	0	11	0	37	1	80	4	96	5
	Antall bruk	8 914		5 229		3 676		2 328		1 906	
Antall purker	81 951		84 233		97 495		98 659		99 454		

1) Noen har > 60 purker 2) Noen har > 150 purker 3) Noen har > 100 purker 4) Noen har > 30 purker

* Foreløpig tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene i 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

Tabell 3i Antall jordbruksbedrifter med verpehøner. Etter antall verpehøner

Besetningsstørrelse		1979		1989		1999		2005		2006*	
		Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Østfold	< 100	586	62	141	46	113	48	57	40	42	36
	100-999	298	31	74	24	27	11	15	11	15	13
	1000-1999	21	2	33	11	21	9	7	5	5	4
	2000-4999	30	3	47	15	46	20	26	18	18	15
	5000-7999	9	1	4	1	19	8	30	21	30	25
	> 8000	8	1	7	2	9	4	7	5	8	7
	Antall bruk	952		306		235		142		118	
1000 høner	394		321		378		401		384		
Akershus og Oslo	< 100	636	73	153	60	151	74	74	70	59	67
	100-999	175	20	46	18	12	6	8	8	6	7
	1000-1999	11	1	21	8	12	6	4	4	3	3
	2000-4999	31	4	22	9	13	6	7	7	5	6
	5000-7999	6	1	3	1	7	3	7	7	7	8
	> 8000	8	1	8	3	10	5	6	6	8	9
	Antall bruk	867		253		205		106		88	
1000 høner	321		239		241		184		207		
Hedmark	< 100	744	76	223	59	173	62	111	57	83	51
	100-999	182	19	48	13	10	4	6	3	7	4
	1000-1999	17	2	31	8	19	7	9	5	7	4
	2000-4999	27	3	77 ¹⁾	20	48	17	29	15	26	16
	5000-7999	5 ²⁾	0			28 ²⁾	10	38	19	36	22
	> 8000							3	2	3	2
	Antall bruk	975		379		278		196		162	
1000 høner	246		245		336		366		365		
Oppland	< 100	1 298	89	438	80	220	76	123	74	100	74
	100-999	128	9	46	8	12	4	6	4	4	3
	1000-1999	15	1	28	5	13	4	5	3	3	2
	2000-4999	22	2	38 ¹⁾	7	38	13	23	14	20	15
	5000-7999	3 ²⁾	0			6	2	9	5	8	6
	> 8000										
	Antall bruk	1 466		550		289		166		135	
1000 høner	162		171		161		129		112		
Buskerud	< 100	513	80	133	69	144	81	90	74	72	71
	100-999	98	15	27	14	11	6	11 ³⁾	9	10 ³⁾	10
	1000-1999	17	3	14	7	9	5				
	2000-4999	13	2	18 ¹⁾	10	9	5	6	5	7	7
	5000-7999	3 ²⁾	0			4 ²⁾	2	14 ²⁾	12	13 ²⁾	13
	> 8000										
	Antall bruk	644		192		177		121		102	
1000 høner	126		92		75		124		120		

1) Noen med > 5000 høner

2) Noen med > 8000 høner

3) Noen har 1000-1999 høner

Tabell 3i forts. Antall jordbruksbedrifter med vernehøner. Etter antall vernehøner

Besetningsstørrelse		1979		1989		1999		2005		2006*	
		Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Vestfold	< 100	305	66	67	43	62	57	42 ³⁾	59	31 ³⁾	56
	100-999	106	23	37	24	5	5				
	1000-1999	16	3	15	10	7	6				
	2000-4999	24	5	33	21	25	23	16	23	12	21
	5000-7999	10 ¹⁾	2	5 ¹⁾	3	10 ¹⁾	9	13 ¹⁾	18	13 ¹⁾	24
	> 8000										
	Antall bruk	461		157	0	109		71		56	
1000 høner	202		166	0	161		147		136		
Telemark	< 100	361	68	127	58	121	70	65	67	58 ⁴⁾	66
	100-999	131	25	31	14	13	8	4	4		
	1000-1999	18	3	31	14	12	7	6	6	8	9
	2000-4999	19 ²⁾	3	29 ²⁾	12	20	12	14	14	13	15
	5000-7999					6 ¹⁾	4	8	8	8 ¹⁾	9
	> 8000										
	Antall bruk	529		218		172		97		87	
1000 høner	136		142		115		100		104		
Aust-Agder	< 100	353	75	100	57	55	56	31	53	16	39
	100-999	80	17	34	19	12	12	5	8	5	12
	1000-1999	19	4	22	13	17	17	8	14	7	17
	2000-4999	17 ²⁾	3	19	11	11	11	8	14	6	15
	5000-7999					4	4	7	12	7	17
	> 8000										
	Antall bruk	469		175		99		59		41	
1000 høner	105		91		80		74		67		
Vest-Agder	< 100	423	76	157	62	108	68	65	68	56 ⁴⁾	72
	100-999	87	16	36	14	12	8	6	6		
	1000-1999	21	4	23	9	17	11	5	5	5	6
	2000-4999	28 ¹⁾	5	39	15	20	13	14	15	12	15
	5000-7999					22	14	5 ¹⁾	5	5 ¹⁾	6
	> 8000										
	Antall bruk	559		255		159		95		78	
1000 høner	142		139		95		83		78		
Rogaland	< 100	1 086	57	395	38	255	40	156	36	108	31
	100-999	542	28	289	28	80	12	34	8	28	8
	1000-1999	134	7	216	21	164	25	72	17	58	16
	2000-4999	123	6	129	12	125	19	86	20	72	20
	5000-7999	13	1	9	1	12	2	78	18	78	22
	> 8000	15	1	8	1	9	1	8	2	10	3
	Antall bruk	1 913		1 046		645		434		354	
1000 høner	1 021		927		802		976		960		

1) Noen med > 8000 høner

2) Noen med > 5000 høner

3) Noen har 100-1999 høner

4) Noen med 100-999 høner

Tabell 3i forts. Antall jordbruksbedrifter med verpehøner. Etter antall verpehøner

Besetningsstørrelse		1979		1989		1999		2005		2006*	
		Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Hordaland	< 100	725	72	287	60	246	72	146	74	118	73
	100-999	195	19	89	19	35	10	19	10	18	11
	1000-1999	38	4	49	10	25	7	6	3	4	2
	2000-4999	40	4	46	10	28	8	17	9	13	8
	5000-7999	6 ¹⁾	0	6 ¹⁾	1	7 ¹⁾	2	8 ¹⁾	5	8 ¹⁾	5
	> 8000										
	Antall bruk	1 004		477		341		196		161	
1000 høner	290		263		171		120		106		
Sogn og Fjordane	< 100	697	87	202	68	194	82	136	81	109	80
	100-999	62	8	49	16	16	7	5	3	3	2
	1000-1999	18	2	20	7	13	6	7	4	5	4
	2000-4999	21 ²⁾	2	27 ¹⁾	9	11	5	11	7	11	8
	5000-7999					13	6	8	5	8	6
	> 8000										
	Antall bruk	798		298		236		167		136	
1000 høner	127		127		75		98		93		
Møre og Romsdal	< 100	886	87	269	73	200	80	134	82	112	82
	100-999	89	9	51	14	17	7	7	4	6	4
	1000-1999	22	2	22	6	19	8	6	4	5	4
	2000-4999	26	3	29	8	14	6	7	4	6	4
	5000-7999					15	6	9 ¹⁾	6	8 ¹⁾	6
	> 8000										
	Antall bruk	1 023		371		251		163		137	
1000 høner	140		123		85		97		83		
Sør-Trøndelag	< 100	763	87	263	74	163	72	92	69	82	67
	100-999	85	10	47	13	19	8	7	5	5	4
	1000-1999	9	1	23	6	16	7	7	5	7	6
	2000-4999	14	2	24 ²⁾	7	22	10	11	8	8	7
	5000-7999	3 ¹⁾	0			6	3	16 ¹⁾	12	20 ¹⁾	17
	> 8000										
	Antall bruk	874		357		226		133		122	
1000 høner	113		117		123		158		168		
Nord-Trøndelag	< 100	915	85	319	78	151	70	66	57	54	57
	100-999	118	11	47	11	20	9	7	6	4	4
	1000-1999	15	1	18	4	13	6	4	3	4	4
	2000-4999	18	2	23	6	22	10	13	11	9	10
	5000-7999	5 ¹⁾	0	3 ¹⁾	0	10 ¹⁾	5	20	17	19	20
	> 8000							5	4	4	4
	Antall bruk	1 071		410		216		115		94	
1000 høner	148		117		155		262		238		

1) Noen med > 8000 høner

2) Noen med > 5000 høner

Tabell 3i forts. Antall jordbruksbedrifter med verpehøner. Etter antall verpehøner

Besetningsstørrelse		1979		1989		1999		2005		2006*	
		Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Nordland	< 100	746	89	274	82	216	84	154	87	127	85
	100-999	65	8	29	9	13	5	4	2	4	3
	1000-1999	10	1	9	3	13	5	5	3	5	3
	2000-4999	19	2	22	7	15 ¹⁾	6	11	6	9	6
	5000-7999							4	2	4	3
	> 8000										
	Antall bruk	840		334		257		178		149	
	1000 høner	101		85		69		65		60	
Troms	< 100	145	80	79	66	98	79	62 ³⁾	86	57 ³⁾	90
	100-999	25	14	14	12	6	5				
	1000-1999	8	4	14	12	7	6	5	7	3	5
	2000-4999	4 ¹⁾	2	12 ¹⁾	10	13 ¹⁾	11	5 ¹⁾	7	4 ¹⁾	6
	5000-7999										
		Antall bruk	182		119		124		86		64
	1000 høner	42		63		52		35		22	
Finnmark	< 100	16	57	28 ³⁾	85	42	93	17 ²⁾	100	9 ⁵⁾	100
	100-999	8	29			3 ⁴⁾	6				
	1000-1999	4 ²⁾	14	5 ²⁾	15						
	2000-4999										
		Antall bruk	12		33		45		17		9
		1000 høner	12		12		6		4		12
Hele landet	< 100	11 198	76	3 653	62	2 712	67	1 615	64	1 283	61
	100-999	2 474	17	996	17	321	8	146	6	121	6
	1000-1999	411	3	592	10	398	10	159	6	132	6
	2000-4999	470	3	624	11	477	12	303	12	249	12
	5000-7999	59	0	33	1	116	3	269	11	266	13
	> 8000	43	0	32	1	40	1	36	1	42	2
		Antall bruk	14 655		5 930		4 064		2 528		2 093
		1000 høner	3 828		3 442		3 181		3 415		3 316

1) Noen med > 5000 høner

2) Noen med 2000-4999 høner

3) Noen med 100-999 høner

4) Noen med > 1000 høner

5) Noen har > 8000 høner

* Foreløpig tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene i 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpoptasjon i 2005 og 2006.

Tabell 3j Antall jordbruksbedrifter med slaktekyllinger. Etter antall slakta kyllinger

Antall slakta kyllinger		2001		2003		2005		2006*	
		Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Østfold	< 25 000	14	16	8	11	3	4		
	25 000-49 999	12	13	10	14	5	6	7 ¹⁾	10
	50 000-74 999	26	29	22	30	19	24	17	22
	75 000- 99 999	22	24	15	20	23	29	23	30
	100 000-149 999	9	10	12	16	18	23	19	25
	> 150 000	7	8	7	9	10	13	10	13
	Antall bruk	90		74		78		76	
1000 kyllinger		6 990		6 204		8 154		8 122	
Akershus og Oslo	< 25 000	6 ²⁾	38	3 ²⁾	20	4	24	4	22
	25 000-49 999					3 ³⁾	18	3 ³⁾	17
	50 000-74 999	5 ⁴⁾	31						
	75 000- 99 999			7 ³⁾	47	4	24	4	22
	100 000-149 999					3	18	3	17
	> 150 000	5 ⁶⁾	32	5 ⁶⁾	33	3	18	4	22
	Antall bruk	16		15		17		18	
1000 kyllinger		1 339		1 659		1 596		1 779	
Hedmark	< 25 000	10	9	5	5	6	5	6	6
	25 000-49 999	22	21	18	17	19	17	19	18
	50 000-74 999	47	44	25	24	21	19	20	19
	75 000- 99 999	18	17	37	36	27	24	23	22
	100 000-149 999	5	5	15	14	34	31	33	31
	> 150 000	4	4	4	4	4	4	4	4
	Antall bruk	106		104		111		105	
1000 kyllinger		6 849		8 489		9 537		8 991	
Oppland	< 25 000	4	31	3	25				
	25 000-49 999	5	38	3	25	5 ¹⁾	42	5 ¹⁾	42
	50 000-74 999	4	31	6 ⁴⁾	50				
	75 000- 99 999					7 ^{3,5)}	50	7 ^{3,5)}	58
	> 100 000								
	Antall bruk	13		12		12		12	
1000 kyllinger		458		507		698		698	
Buskerud	< 25 000	7	41	5 ²⁾	36	4 ²⁾	34	4 ²⁾	34
	25 000-49 999	3	18						
	50 000-74 999	4	24	3	21	5 ⁴⁾	25	5 ⁴⁾	25
	75 000- 99 999	3 ⁵⁾	18	6 ⁵⁾	43				
	> 100 000					3	25	3	25
	Antall bruk	17		14		12		12	
1000 kyllinger		739		813		776		776	

1) Noen med < 25 000 kyllinger

2) Noen med 25 000- 49 999 kyllinger

3) Noen med 50 000-74 999 kyllinger

4) Noen med 75 000 -99 999 kyllinger

5) Noen med > 100 000 kyllinger

6) Noen med 100 000-149 999 kyllinger

Tabell 3j forts. Antall jordbruksbedrifter med slaktekyllinger. Etter antall slakta kyllinger

Antall slakta kyllinger		2001		2003		2005		2006*	
		Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Vestfold	< 25 000	5	14	6	16	4	11	4	13
	25 000-49 999	4	11	5	13	6	17	5	16
	50 000-74 999	22	59	7	18	8	23	6	19
	75 000- 99 999	3	8	20 ¹⁾	53	13	37	13	41
	> 100 000	3	8			4	12	4	12
	Antall bruk	37		38		35		32	
	1000 kyllinger	2 244		2 388		2 355		2 199	
Telemark	Alle bruk	5		7		7		7	
	1000 kyllinger	164		174		191		191	
Aust- Agder	< 25 000					3	50	3	50
	> 25 000					3	50	3	50
	Antall bruk	2		2		6		6	
	1000 kyllinger	78		54		193		193	
Vest- Agder	Antall bruk	7		6		7		6	
	1000 kyllinger	252		332		243		195	
Rogaland	< 25 000	14	17	6	8	7	9	7	9
	25 000-49 999	23	27	16	21	8	10	8	10
	50 000-74 999	22	26	11	14	10	12	8	10
	75 000- 99 999	19	23	38	49	30	37	30	39
	100 000-149 999	6 ²⁾	7			23	28	21	27
	> 150000			6 ³⁾	8	4	5	3	4
	Antall bruk	84		77		82		77	
	1000 kyllinger	4 979		5 556		7 224		6 731	

- 1) Noen med > 100 000 kyllinger
- 2) Noen med > 150 000 kyllinger
- 3) Noen med 100 000-149 999 kyllinger

Tabell 3j forts. Antall jordbruksbedrifter med slaktekyllinger. Etter antall slakta kyllinger

Antall slakta kyllinger		2001		2003		2005		2006*	
		Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Hordaland	< 25 000	9	45	5	29	5	31	5	31
	25 000-49 999	5	25	9 ¹⁾	53	5	31	5	31
	50 000-74 999	3	15			3	19	3	19
	75 000- 99 999	3	15	3 ²⁾	18	3 ²⁾	19	3 ²⁾	19
	Antall bruk	20		17		16		16	
	1000 kyllinger	700		681		708		708	
Sogn og Fjordane	Alle bruk	4		2		3		3	
	1000 kyllinger	60		60		41		41	
Møre og Romsdal	Alle bruk	3		8		5		5	
	1000 kyllinger	133		191		320		320	
Sør- Trøndelag	< 25 000	8	17	4	8	12	18	9	14
	25 000-49 999	8	17	5	10	9	13	9	14
	50 000-74 999	9	20	10	20	6	9	6	9
	75 000- 99 999	21 ²⁾	45	15	29	18	26	17	27
	100 000-149 999			17	33	23	34	23	36
	Antall bruk	46		51		68		64	
	1000 kyllinger	2 779		4 180		5 021		4 891	
Nord-Trøndelag	< 25 000			4	8	4	6	4	6
	25 000-49 999	15 ³⁾	27	11	21	12	19	12	19
	50 000-74 999	17	30	13	25	6	9	6	10
	75 000- 99 999	24 ⁴⁾	43	19	37	15	23	15	24
	100 000-149 999			5 ⁴⁾	10	24	38	22	35
	> 150 000					3	5	3	5
	Antall bruk	56		52		64		62	
	1000 kyllinger	4 009		3 952		5 909		5 689	
Nordland	Alle bruk	1		2		1		1	
	1000 kyllinger	0		0		0		0	
Troms	Alle bruk	2		1		0		0	
	1000 kyllinger	0		0		0		0	
Finnmark	Alle bruk	2		0		0		0	
	1000 kyllinger	0		0		0		0	
<i>Hele landet</i>	<i>< 25 000</i>	<i>90</i>	<i>18</i>	<i>61</i>	<i>13</i>	<i>61</i>	<i>12</i>	<i>57</i>	<i>11</i>
	<i>25 000-49 999</i>	<i>103</i>	<i>20</i>	<i>82</i>	<i>17</i>	<i>81</i>	<i>15</i>	<i>79</i>	<i>16</i>
	<i>50 000-74 999</i>	<i>165</i>	<i>32</i>	<i>104</i>	<i>22</i>	<i>83</i>	<i>16</i>	<i>76</i>	<i>15</i>
	<i>75 000- 99 999</i>	<i>108</i>	<i>21</i>	<i>158</i>	<i>33</i>	<i>138</i>	<i>26</i>	<i>133</i>	<i>26</i>
	<i>100 000-149 999</i>	<i>27</i>	<i>5</i>	<i>56</i>	<i>12</i>	<i>135</i>	<i>26</i>	<i>131</i>	<i>26</i>
	<i>> 150 000</i>	<i>18</i>	<i>4</i>	<i>21</i>	<i>4</i>	<i>26</i>	<i>5</i>	<i>26</i>	<i>5</i>
	<i>Antall bruk</i>	<i>511</i>		<i>482</i>		<i>524</i>		<i>502</i>	
<i>1000 kyllinger</i>	<i>31 774</i>		<i>35 242</i>		<i>42 966</i>		<i>41 523</i>		

* Foreløpig tall

1) Noen med 50 000-74 999 kyllinger 2) Noen med 100 000-149 999 kyllinger

3) Noen med < 25 000 kyllinger 4) Noen med > 150 000 kyllinger

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Den beregna totalopplasjon.

11 Produksjon

Tabell 4a Produksjon korn, fylker. 1000 tonn

	1979	1989	1999	2005	2006*
Østfold	210,8	223,5	226,2	273,6	265,1
Akershus/Oslo	213,8	222,9	247,0	252,7	232,6
Hedmark	196,5	244,2	230,3	231,5	218,1
Oppland	88,3	107,7	90,0	87,1	77,2
Buskerud	92,4	89,4	97,9	98,8	77,7
Vestfold	127,1	97,3	115,3	129,9	113,4
Telemark	29,3	26,8	32,3	32,1	30,2
Aust-Agder	3,5	2,9	7,3	3,1	3,3
Vest-Agder	3,0	2,5	6,1	3,4	3,4
Rogaland	9,8	12,5	14,8	19,4	18,9
Hordaland	0,3	-	0,2	0,1	0,1
Sogn og Fjordane	0,5	-	0,7	0,2	0,2
Møre og Romsdal	3,8	6,8	7,6	4,6	4,7
Sør-Trøndelag	30,3	51,3	57,4	57,7	64,1
Nord-Trøndelag	60,2	89,9	83,5	103,9	119,4
Nordland	0,3	-	1,5	0,5	0,5
Troms	-	-	-	0,0	0,0
Finnmark	-	-	-	0,0	0,0
<i>Hele landet</i>	<i>1 069,9</i>	<i>1 179,6</i>	<i>1 218,1</i>	<i>1 298,4</i>	<i>1 228,8</i>

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 4b Produksjon poteter, fylker. 1000 tonn

	1979	1989	1999	2004	2005
Østfold	30,2	32,7	24,7	23,2	16,4
Akershus/Oslo	18,7	18,9	16,7	17,3	14,2
Hedmark	76,3	129,8	137,9	141,1	117,2
Oppland	62,9	55,2	44,7	45,2	32,4
Buskerud	12,0	14,3	12,2	10,4	10,4
Vestfold	26,6	50,4	37,7	44,5	33,5
Telemark	14,7	11,2	8,4	8,9	6,2
Aust-Agder	10,5	8,8	2,8	4,9	5,0
Vest-Agder	8,1	4,5	1,8	1,7	1,1
Rogaland	32,7	38,8	23,7	29,2	21,6
Hordaland	8,4	2,3	0,9	0,5	0,5
Sogn og Fjordane	11,5	4,7	3,8	2,9	2,9
Møre og Romsdal	13,3	9,4	6,9	6,3	4,3
Sør-Trøndelag	19,4	10,7	8,0	6,5	5,1
Nord-Trøndelag	39,1	50,5	39,9	42,1	35,7
Nordland	14,8	7,9	5,7	5,8	3,2
Troms	6,7	4,7	4,2	5,1	6,6
Finnmark	0,5	0,5	0,4	0,7	0,3
<i>Hele landet</i>	<i>406,4</i>	<i>455,1</i>	<i>380,2</i>	<i>396,4</i>	<i>316,6</i>

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 4c Produksjon av kumelk, meierileveranser inkl. gårdssmør beregnet som melk, fylker.
Millioner liter

	1979	1989	1999	2005	2006*
Østfold	53,8	43,3	35,6	31,8	32,5
Akershus/Oslo	64,2	30,5	33,6	28,7	28,1
Hedmark	108,3	114,1	98,7	85,5	84,7
Oppland	193,1	198,0	183,5	168,9	167,9
Buskerud	46,1	44,9	37,7	33,8	32,6
Vestfold	23,2	18,0	17,9	15,1	15,2
Telemark	20,1	18,9	16,5	13,7	13,6
Aust-Agder	12,3	12,2	13,7	12,7	12,5
Vest-Agder	34,8	42,1	35,5	32,7	32,7
Rogaland	303,4	316,1	269,2	273,7	279,1
Hordaland	90,7	112,6	98,2	83,1	76,3
Sogn og Fjordane	99,3	119,9	123,9	106,4	103,6
Møre og Romsdal	173,1	190,3	163,0	150,3	147,5
Sør-Trøndelag	193,1	185,7	167,3	149,9	148,5
Nord-Trøndelag	158,5	201,0	180,6	169,0	168,0
Nordland	109,5	123,6	113,6	104,2	104,2
Troms	38,3	41,8	39,0	34,8	34,5
Finnmark	20,1	22,4	19,8	18,0	18,8
<i>Hele landet</i>	<i>1 741,9</i>	<i>1 835,4</i>	<i>1 647,3</i>	<i>1 512,4</i>	<i>1 500,5</i>

Kilde: Norske meierier og Q-meieriene (i Gausdal og på Jæren)

Tabell 4d Produksjon storfe- og kalvekjøtt, fylker. Tonn

	1986	1989	1999	2005	2006*
Østfold	1 897	1 835	2 409	1 747	1 752
Akershus/Oslo	2 241	3 796	2 590	1 964	1 922
Hedmark	4 335	4 916	5 799	5 151	5 085
Oppland	8 095	5 888	11 335	11 339	11 618
Buskerud	1 775	860	2 287	2 117	2 162
Vestfold	955	1 646	1 391	1 036	1 140
Telemark	907	850	1 338	1 139	1 203
Aust-Agder	843	872	990	832	833
Vest-Agder	1 701	1 527	2 373	2 151	2 262
Rogaland	11 997	11 416	15 717	14 572	14 610
Hordaland	4 894	6 152	5 250	4 230	4 056
Sogn og Fjordane	4 854	5 369	5 854	5 460	5 378
Møre og Romsdal	7 499	7 996	9 255	8 417	8 143
Sør-Trøndelag	7 610	9 618	9 445	8 769	8 701
Nord-Trøndelag	7 300	5 362	10 375	9 610	9 734
Nordland	4 798	5 390	6 613	6 362	6 382
Troms	1 305	1 251	1 723	1 460	1 584
Finnmark	492	614	671	605	671
<i>Hele landet</i>	<i>73 498</i>	<i>75 356</i>	<i>95 414</i>	<i>86 960</i>	<i>87 235</i>

Kilde: Fraktkontoret for slakt og Statistisk sentralbyrå. Statens landbruksforvaltning.

Tabell 4e Produksjon svinekjøtt, fylker. Tonn

	1986	1989	1999	2005	2006*
Østfold	7 106	5 146	9 400	9 687	9 549
Akershus/Oslo	5 938	12 882	6 797	5 644	6 258
Hedmark	8 576	6 618	13 000	13 714	13 927
Oppland	7 729	5 626	9 366	8 932	9 181
Buskerud	1 249	390	1 730	1 063	1 130
Vestfold	5 158	6 029	8 491	8 696	9 422
Telemark	1 728	1 967	2 013	1 957	2 085
Aust-Agder	902	1 425	901	796	703
Vest-Agder	923	181	1 070	698	715
Rogaland	19 940	15 735	24 486	30 399	31 039
Hordaland	3 150	6 323	2 467	2 028	1 904
Sogn og Fjordane	1 573	1 665	1 319	1 638	1 966
Møre og Romsdal	2 237	1 480	2 318	1 904	2 118
Sør-Trøndelag	4 154	3 755	3 575	3 072	2 907
Nord-Trøndelag	11 779	12 252	16 556	16 774	17 567
Nordland	1 638	1 965	3 281	4 229	4 392
Troms	392	225	1 314	902	868
Finnmark	221	155	295	200	193
<i>Hele landet</i>	<i>84 817</i>	<i>83 821</i>	<i>108 379</i>	<i>112 331</i>	<i>115 921</i>

Kilde: Fraktkontoret for slakt og Statistisk sentralbyrå. Statens landbruksforvaltning.

Tabell 4f Produksjon sau- og lammekjøtt, fylker. Tonn

	1986	1989	1999	2005	2006*
Østfold	82	5	104	103	102
Akershus/Oslo	202	870	177	216	220
Hedmark	1 559	1 959	1 280	1 447	1 385
Oppland	2 475	1 019	2 630	3 157	3 103
Buskerud	1 249	1 028	1 285	1 317	1 280
Vestfold	77	281	86	89	104
Telemark	729	531	682	728	682
Aust-Agder	415	309	424	393	355
Vest-Agder	545	478	614	631	599
Rogaland	4 195	3 931	4 023	5 136	5 010
Hordaland	2 392	3 150	2 307	2 172	2 130
Sogn og Fjordane	2 376	2 278	2 370	2 346	2 177
Møre og Romsdal	1 591	1 481	1 348	1 411	1 323
Sør-Trøndelag	1 380	1 349	1 201	1 554	1 501
Nord-Trøndelag	863	665	881	950	845
Nordland	1 858	2 182	1 781	2 105	2 091
Troms	999	932	1 155	1 391	1 458
Finnmark	213	299	238	255	248
<i>Hele landet</i>	<i>23 198</i>	<i>22 749</i>	<i>22 585</i>	<i>25 398</i>	<i>24 610</i>

Kilde: Fraktkontoret for kjøtt og Statistisk sentralbyrå. Statens landbruksforvaltning.

Tabell 4g Produksjon fjørfekjøtt, fylker. Tonn

	1985	1989	1999	2005	2006*
Østfold	4 507	5 901	10 529	12 579	13729
Akershus/Oslo	1 322	1 264	1 907	2 042	2418
Hedmark	1 665	3 355	7 002	11 724	13192
Oppland	158	400	677	923	1013
Buskerud	324	546	914	1 078	1115
Vestfold	866	1 392	3 007	4 158	3921
Telemark	199	253	386	423	413
Aust-Agder	79	95	191	246	269
Vest-Agder	209	382	318	289	213
Rogaland	1 879	2 462	4 825	8 842	9536
Hordaland	275	800	881	841	901
Sogn og Fjordane	101	152	114	105	52
Møre og Romsdal	133	325	280	358	288
Sør-Trøndelag	270	1 485	2 432	6 573	7660
Nord-Trøndelag	361	966	3 034	6 304	7782
Nordland	90	-	7	-	0
Troms	36	-	-	-	0
Finnmark	13	-	-	-	0
<i>Hele landet</i>	<i>12 485</i>	<i>19 779</i>	<i>36 504</i>	<i>56 485</i>	<i>62503</i>

Kilde: BFJs totaltall for landet fordelt fylkesvis etter Statistisk sentralbyrås statistikk fra kjøttkontrollen/Statens landbruksforvaltning.

Tabell 4h Produksjon egg, fylker. Tonn

	1979	1989	1999	2001	2005	2006*
Østfold	4 636	4 888	5 669	5 231	6 407	6 700
Akershus/Oslo	3 651	3 642	3 621	3 110	3 457	3 306
Hedmark	2 933	3 728	5 042	5 535	3 536	3 556
Oppland	1 837	2 601	2 415	2 244	2 081	2 075
Buskerud	1 536	1 402	1 132	1 097	1 945	2 068
Vestfold	2 234	2 527	2 421	2 432	1 742	1 749
Telemark	1 523	2 167	1 724	1 679	1 771	1 788
Aust-Agder	1 189	1 389	1 206	1 302	1 073	989
Vest-Agder	1 732	2 119	1 422	1 440	1 309	1 249
Rogaland	11 983	14 098	12 023	12 539	15 289	15 129
Hordaland	3 558	3 996	2 571	2 480	1 938	1 802
Sogn og Fjordane	1 390	1 937	1 120	1 126	1 593	1 533
Møre og Romsdal	1 818	1 864	1 274	1 252	1 670	1 531
Sør-Trøndelag	1 308	1 786	1 838	1 773	1 775	1 839
Nord-Trøndelag	1 773	1 772	2 323	2 767	3 451	3 605
Nordland	1 191	1 298	1 037	937	963	955
Troms	472	965	776	625	466	365
Finnmark	176	178	91	82	70	160
<i>Hele landet</i>	<i>44 939</i>	<i>52 358</i>	<i>47 705</i>	<i>47 650</i>	<i>50 535</i>	<i>50 398</i>

Kilde: BFJs totaltall for landet fordelt fylkesvis etter Statistisk sentralbyrås dyretall (tom 2001). Fom. 2002 får vi fylkesvise tall fra Statens Landbruksforvaltning.

12 Distriktpolitikk og sysselsetting

Tabell 5 Antall jordbruksbedrifter etter størrelse på jordbruksareal i drift, fylker

Arealgruppe		1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig % - vis endring		
							79-89	89-99	99-06
Østfold	< 100 ^{//}	2 595	2 077	1 036	559	531	-2,2	-6,7	-9,1
	100-199	1 490	1 430	1 056	771	762	-0,4	-3,0	-4,6
	200-299	782	812	669	560	527	0,4	-1,9	-3,4
	300-499	453	496	577	526	510	0,9	1,5	-1,7
	500-799	79	106	222	237	235	3,0	7,7	0,8
	> 800	22	24	44	120	136	0,9	6,2	17,5
	Alle bruk	5 421	4 945	3 604	2 773	2 701	-0,9	-3,1	-4,0
	Gj.snitt størrelse	139	155	214	276	283			
Akershus og Oslo	< 100 ^{//}	3 075	2 366	1 095	604	585	-2,6	-7,4	-8,6
	100-199	1 350	1 185	854	688	661	-1,3	-3,2	-3,6
	200-299	695	715	540	459	433	0,3	-2,8	-3,1
	300-499	494	589	639	538	529	1,8	0,8	-2,7
	500-799	165	186	280	307	306	1,2	4,2	1,3
	> 800	35	35	76	138	150	0,0	8,1	10,2
	Alle bruk	5 814	5 076	3 484	2 734	2 664	-1,3	-3,7	-3,8
	Gj.snitt størrelse	138	161	234	293	300			
Hedmark	< 100 ^{//}	7 665	5 469	2 394	1 137	1 037	-3,3	-7,9	-11,3
	100-199	1 907	2 004	1 629	1 199	1 142	0,5	-2,1	-4,9
	200-299	582	852	952	813	772	3,9	1,1	-2,9
	300-499	428	521	642	722	727	2,0	2,1	1,8
	500-799	165	186	271	315	339	1,2	3,8	3,2
	> 800	40	48	86	144	140	1,8	6,0	7,2
	Alle bruk	10 787	9 080	5 974	4 330	4 157	-1,7	-4,1	-5,0
	Gj.snitt størrelse	93	118	182	247	257			
Oppland	< 100 ^{//}	8 155	5 523	2 885	1 631	1 610	-3,8	-6,3	-8,0
	100-199	2 172	2 673	2 482	1 973	1 878	2,1	-0,7	-3,9
	200-299	600	797	1 106	1 211	1 189	2,9	3,3	1,0
	300-499	258	308	453	672	700	1,8	3,9	6,4
	500-799	42	58	115	157	168	3,3	7,1	5,6
	> 800	8	9	13	37	43	1,2	3,7	18,6
	Alle bruk	11 235	9 368	7 054	5 681	5 588	-1,8	-2,8	-3,3
	Gj.snitt størrelse	81	103	146	185	189			
Buskerud	< 100 ^{//}	5 027	3 841	1 846	943	881	-2,7	-7,1	-10,0
	100-199	1 235	1 380	1 181	947	900	1,1	-1,5	-3,8
	200-299	298	348	472	478	458	1,6	3,1	-0,4
	300-499	124	155	254	308	312	2,3	5,1	3,0
	500-799	27	35	57	104	120	2,6	5,0	11,2
	> 800	2	4	10	42	44	7,2	9,6	23,6
	Alle bruk	6 713	5 763	3 820	2 822	2 715	-1,5	-4,0	-4,8
	Gj.snitt størrelse	74	90	137	188	195			

Tabell 5 forts. Antall jordbruksbedrifter etter størrelse på jordbruksareal i drift, fylker

Arealgruppe		1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig % - vis endring		
							79-89	89-99	99-06
Vestfold	< 100 ^{//}	2 226	1 740	841	533	517	1,9	4,3	5,2
	100-199	1 258	1 184	849	609	565	-2,4	-7,0	-6,7
	200-299	353	441	420	321	293	-0,6	-3,3	-5,7
	300-499	124	165	260	246	249	2,3	-0,5	-5,0
	500-799	25	30	68	121	123	2,9	4,7	-0,6
	> 800	5	5	25	52	59	1,8	8,5	8,8
	Alle bruk	3 991	3 565	2 463	1 882	1 806	0,0	17,5	13,1
	Gj.snitt størrelse	108	123	177	225	234			
Telemark	< 100 ^{//}	4 726	3 582	1 704	877	827	-2,7	-7,2	-9,8
	100-199	449	569	614	540	517	2,4	0,8	-2,4
	200-299	62	101	190	175	178	5,0	6,5	-0,9
	300-499	19	32	90	162	158	5,4	10,9	8,4
	500-799	4	1	17	31	43	-12,9	32,8	14,2
	> 800	2	2	1	11	10	0,0	-6,7	38,9
	Alle bruk	5 262	4 287	2 616	1 796	1 733	-2,0	-4,8	-5,7
	Gj.snitt størrelse	50	60	100	144	149			
Aust-Agder	< 100 ^{//}	2 800	1 812	820	362	336	-4,3	-7,6	-12,0
	100-199	182	266	319	253	233	3,9	1,8	-4,4
	200-299	18	45	83	114	115	9,6	6,3	4,8
	300-499	7	10	30	58	66	3,6	11,6	11,9
	500-799	1	1	5	13	14	0,0	17,5	15,8
	> 800			1	1	1			0,0
	Alle bruk	3 008	2 134	1 258	801	765	-3,4	-5,1	-6,9
	Gj.snitt størrelse			96	142	149			
Vest-Agder	< 100 ^{//}	3 700	2 588	1 229	564	541	-3,5	-7,2	-11,1
	100-199	296	468	509	382	346	4,7	0,8	-5,4
	200-299	35	87	181	202	202	9,5	7,6	1,6
	300-499	11	19	71	127	133	5,6	14,1	9,4
	500-799	1	1	4	21	23	0,0	14,9	28,4
	> 800			0	1	3			!
	Alle bruk	4 043	3 163	1 994	1 297	1 248	-2,4	-4,5	-6,5
	Gj.snitt størrelse			102	151	157			
Rogaland	< 100 ^{//}	5 985	4 024	2 185	1 598	1 501	-3,9	-5,9	-5,2
	100-199	2 184	2 612	2 168	1 661	1 552	1,8	-1,8	-4,7
	200-299	467	758	1 226	1 171	1 126	5,0	4,9	-1,2
	300-499	144	231	542	716	728	4,8	8,9	4,3
	500-799	8	28	61	166	203	13,3	8,1	18,7
	> 800	3	3	7	33	39	0,0	8,8	27,8
	Alle bruk	8 791	7 656	6 189	5 345	5 149	-1,4	-2,1	-2,6
	Gj.snitt størrelse	86	111	156	188	197			

Tabell 5 forts. Antall jordbruksbedrifter etter størrelse på jordbruksareal i drift, fylker

Arealgruppe		1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig % - vis endring		
							79-89	89-99	99-06
Hordaland	< 100 ^{//}	9 424	6 311	3 833	2 098	1 970	-3,9	-4,9	-9,1
	100-199	818	1 273	1 433	1 142	1 094	4,5	1,2	-3,8
	200-299	43	110	271	372	374	9,8	9,4	4,7
	300-499	14	14	54	139	159	0,0	14,5	16,7
	500-799	3	3	3	22	30	0,0	0,0	38,9
	> 800		0	1	3	3			17,0
	Alle bruk		10 302	7 711	5 595	3 776	3 630	-2,9	-3,2
	Gj.snitt størrelse		60	84	114	118			
Sogn og Fjordane	< 100 ^{//}	8 078	5 738	3 296	1 791	1 660	-3,4	-5,4	-9,3
	100-199	752	1 290	1 760	1 509	1 440	5,5	3,2	-2,8
	200-299	29	76	208	461	475	10,1	10,6	12,5
	300-499	10	7	30	95	118	-3,5	15,7	21,6
	500-799	1	1	1	9	11	0,0	0,0	40,9
	> 800				0	0			
	Alle bruk		8 870	7 112	5 295	3 865	3 704	-2,2	-2,9
	Gj.snitt størrelse				121	125			
Møre og Romsdal	< 100 ^{//}	8 465	5 034	2 371	1 154	1 073	-5,1	-7,3	-10,7
	100-199	1 331	1 966	1 774	1 257	1 166	4,0	-1,0	-5,8
	200-299	172	350	686	807	794	7,4	7,0	2,1
	300-499	25	47	170	324	356	6,5	13,7	11,1
	500-799	2	3	14	46	55	4,1	16,7	21,6
	> 800		2	3	8	7		4,1	12,9
	Alle bruk		9 995	7 402	5 018	3 596	3 451	-3,0	-3,8
	Gj.snitt størrelse		80	123	167	173			
Sør-Trøndelag	< 100 ^{//}	5 240	3 093	1 561	781	752	-5,1	-6,6	-9,9
	100-199	2 002	2 313	1 816	1 203	1 128	1,5	-2,4	-6,6
	200-299	410	673	1 005	913	871	5,1	4,1	-2,0
	300-499	135	160	379	618	627	1,7	9,0	7,5
	500-799	9	20	37	121	137	8,3	6,3	20,6
	> 800	5	3	7	22	30	-5,0	8,8	23,1
	Alle bruk		7 801	6 262	4 805	3 658	3 545	-2,2	-2,6
	Gj.snitt størrelse		87	115	159	212			

Tabell 5 forts. Antall jordbruksbedrifter etter størrelse på jordbruksareal i drift, fylker

Arealgruppe		1979	1989	1999	2005	2006*	Årlig % - vis endring		
							79-89	89-99	99-06
Nord-Trøndelag	< 100 ¹⁾	4 192	2 567	1 431	800	756	-4,8	-5,7	-8,7
	100-199	2 117	2 286	1 806	1 231	1 146	0,8	-2,3	-6,3
	200-299	736	928	1 131	1 013	955	2,3	2,0	-2,4
	300-499	277	374	560	729	746	3,0	4,1	4,2
	500-799	39	43	86	181	204	1,0	7,2	13,1
	> 800	9	7	12	42	49	-2,5	5,5	22,3
	Alle bruk	7 370	6 205	5 026	3 996	3 856	-1,7	-2,1	-3,7
	Gj.snitt størrelse	107	136	176	224	233			
Nordland	< 100 ¹⁾	7 235	3 382	1 481	662	643	-7,3	-7,9	-11,2
	100-199	1 334	1 557	1 229	832	754	1,6	-2,3	-6,7
	200-299	243	522	770	694	690	7,9	4,0	-1,6
	300-499	37	80	327	529	527	8,0	15,1	7,1
	500-799	3	7	22	104	110	8,8	12,1	25,8
	> 800	2	2	4	16	24	0,0	7,2	29,2
	Alle bruk	8 854	5 550	3 833	2 837	2 748	-4,6	-3,6	-4,6
	Gj.snitt størrelse	58	94	151	212	219			
Troms	< 100 ¹⁾	4 758	2 203	950	364	346	-7,4	-8,1	-13,4
	100-199	526	670	642	463	417	2,4	-0,4	-6,0
	200-299	82	198	330	317	308	9,2	5,2	-1,0
	300-499	9	26	122	206	209	11,2	16,7	8,0
	500-799	1	3	10	34	41	11,6	12,8	22,3
	> 800			0	0	5			
	Alle bruk	5 376	3 100	2 054	1 384	1 326	-5,4	-4,0	-6,1
	Gj.snitt størrelse			133	190	199			
Finnmark	< 100 ¹⁾	1 387	650	279	94	88	-7,3	-8,1	-15,2
	100-199	229	204	165	104	95	-1,1	-2,1	-7,6
	200-299	45	115	127	105	101	9,8	1,0	-3,2
	300-499	7	32	73	102	100	16,4	8,6	4,6
	500-799	1	2	14	24	27	7,2	21,5	9,8
	> 800			0	1	2			
	Alle bruk	1 669	1 003	658	430	413	-5,0	-4,1	-6,4
	Gj.snitt størrelse			160	232	243			
Landet	< 100 ¹⁾	94 733	62 000	31 237	16 552	15 654	-4,2	-6,6	-8,7
	100-199	21 632	25 330	22 286	16 764	15 796	1,6	-1,3	-4,0
	200-299	5 652	7 928	10 367	10 186	9 861	3,4	2,7	-0,3
	300-499	2 576	3 266	5 273	6 817	6 954	2,4	4,9	3,7
	500-799	575	714	1 287	2 013	2 189	2,2	6,1	6,6
	> 800	134	144	290	671	745	0,7	7,3	12,7
	Alle bruk	125 302	99 382	70 740	53 003	51 199	-2,3	-3,3	-4,0
	Gj.snitt størrelse	76	100	147	195	202			

*Foreløpige tall

1) Til og med 1999 gjelder tallene størrelsesgruppen 5-100 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. 1979, 1989 og 1999 de fullstendige jordbrukstellingene, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

Tabell 6 Kommuneklassene fordelt på fylker

Fylke	Kommuneklasser
Østfold	2,3,5
Akershus	5,7
Hedmark	1,2,3,4,5,7
Oppland	1,2,3,4,5,7
Buskerud	1,2,3,4,5,7
Vestfold	3,5,7
Telemark	1,3,4,5
Aust-Agder	1,3,4,5,6,7
Vest-Agder	1,2,3,4,5,7
Rogaland	1,2,3,4,5,7
Hordaland	1,2,3,4,5,7
Sogn og Fjordane	1,2,3,4,6
Møre og Romsdal	1,2,3,4,6
Sør-Trøndelag	1,2,3,4,5,6,7
Nord-Trøndelag	1,2,3,4,5,6
Nordland	1,2,3,4,6
Troms	1,3,4,6,7
Finmark	1,4,6

Tabell 7a Folkemengde, fylker fordelt på kjønn per 1.1.

		1979 ¹⁾	1989	1999	2005	2006
Østfold	Menn	114 901	116 980	120 740	127 298	128 237
	Kvinner	116 876	121 017	125 278	131 244	132 152
	I alt	231 777	237 997	246 018	258 542	260 389
Akershus og Oslo	Menn	394 299	418 551	470 228	502 666	510 664
	Kvinner	427 761	448 454	493 203	521 398	528 872
	I alt	822 060	867 005	963 431	1 024 064	1 039 536
Hedmark	Menn	93 525	92 925	92 082	93 100	93 133
	Kvinner	92 564	93 881	94 239	95 276	95 378
	I alt	186 089	186 806	186 321	188 376	188 511
Oppland	Menn	90 168	91 048	90 351	90 697	90 838
	Kvinner	89 763	91 462	91 888	92 477	92 366
	I alt	179 931	182 510	182 239	183 174	183 204
Buskerud	Menn	105 970	110 974	115 922	120 129	121 007
	Kvinner	106 826	113 604	119 096	123 362	124 218
	I alt	212 796	224 578	235 018	243 491	245 225
Vestfold	Menn	91 231	96 020	103 090	108 332	109 096
	Kvinner	93 996	100 079	107 617	112 404	113 008
	I alt	185 227	196 099	210 707	220 736	222 104
Telemark	Menn	80 401	80 717	80 964	81 914	81 842
	Kvinner	81 204	82 488	83 559	84 375	84 298
	I alt	161 605	163 205	164 523	166 289	166 140
Aust-Agder	Menn	44 089	47 981	50 493	51 524	51 736
	Kvinner	44 734	48 586	50 994	52 072	52 348
	I alt	88 823	96 567	101 487	103 596	104 084
Vest-Agder	Menn	66 814	70 938	76 209	80 092	80 629
	Kvinner	68 097	72 412	77 789	81 184	81 688
	I alt	134 911	143 350	153 998	161 276	162 317
Rogaland	Menn	149 149	166 327	184 287	196 551	198 953
	Kvinner	150 097	167 024	184 772	196 553	198 641
	I alt	299 246	333 351	369 059	393 104	397 594
Hordaland	Menn	193 075	202 452	214 350	223 037	225 336
	Kvinner	196 866	205 474	217 532	225 306	227 275
	I alt	389 941	407 926	431 882	448 343	452 611
Sogn og Fjordane	Menn	53 550	54 011	54 425	54 030	53 846
	Kvinner	51 086	52 327	53 223	53 002	52 804
	I alt	104 636	106 338	107 648	107 032	106 650
Møre og Romsdal	Menn	117 844	119 194	121 493	122 585	122 785
	Kvinner	117 132	119 093	121 045	122 104	122 193
	I alt	234 976	238 287	242 538	244 689	244 978

Tabell 7a forts. Folkemengde, fylker fordelt på kjønn per 1.1.

		1979 ¹⁾	1989	1999	2005	2006
Sør-Trøndelag	Menn	120 051	123 406	128 949	135 464	137 052
	Kvinner	122 476	126 218	131 906	137 103	138 351
	I alt	242 527	249 624	260 855	272 567	275 403
Nord-Trøndelag	Menn	63 113	63 722	63 494	64 143	64 267
	Kvinner	61 558	63 028	63 303	64 301	64 427
	I alt	124 671	126 750	126 797	128 444	128 694
Nordland	Menn	123 343	120 450	119 204	118 469	118 135
	Kvinner	119 622	119 161	119 343	118 356	118 122
	I alt	242 965	239 611	238 547	236 825	236 257
Troms	Menn	73 985	74 260	75 507	76 907	77 348
	Kvinner	71 277	72 388	74 693	75 834	76 237
	I alt	145 262	146 648	150 200	152 741	153 585
Finnmark	Menn	40 854	38 126	37 771	37 132	37 077
	Kvinner	37 837	35 908	36 290	35 942	35 860
	I alt	78 691	74 034	74 061	73 074	72 937
<i>Hele landet</i>	<i>Menn</i>	<i>2 016 362</i>	<i>2 088 082</i>	<i>2 199 559</i>	<i>2 284 070</i>	<i>2 301 981</i>
	<i>Kvinner</i>	<i>2 049 772</i>	<i>2 132 604</i>	<i>2 245 770</i>	<i>2 322 293</i>	<i>2 338 238</i>
	<i>I alt</i>	<i>4 066 134</i>	<i>4 220 686</i>	<i>4 445 329</i>	<i>4 606 363</i>	<i>4 640 219</i>

1) Per 31.12.1978

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 7b Folkemengde, landsdeler fordelt på kjønn per 1.1.

		1979	1989	1999	2005	2006
Østlandet	Menn	970 495	1 007 215	1 073 377	1 124 136	1 134 817
	Kvinner	1 008 990	1 050 985	1 114 880	1 160 536	1 170 292
	I alt	1 979 485	2 058 200	2 188 257	2 284 672	2 305 109
Agder/Rogaland	Menn	260 052	285 246	310 989	328 167	331 318
	Kvinner	262 928	288 022	313 555	329 809	332 677
	I alt	522 980	573 268	624 544	657 976	663 995
Vestlandet	Menn	364 469	375 657	390 268	399 652	401 967
	Kvinner	365 084	376 894	391 800	400 412	402 272
	I alt	729 553	752 551	782 068	800 064	804 239
Trøndelag	Menn	183 164	187 128	192 443	199 607	201 319
	Kvinner	184 034	189 246	195 209	201 404	202 778
	I alt	367 198	376 374	387 652	401 011	404 097
Nord-Norge	Menn	238 182	232 836	232 482	232 508	232 560
	Kvinner	228 736	227 457	230 326	230 132	230 219
	I alt	466 918	460 293	462 808	462 640	462 779
<i>Hele landet</i>	<i>Menn</i>	<i>2 016 362</i>	<i>2 088 082</i>	<i>2 199 559</i>	<i>2 284 070</i>	<i>2 301 981</i>
	<i>Kvinner</i>	<i>2 049 772</i>	<i>2 132 604</i>	<i>2 245 770</i>	<i>2 322 293</i>	<i>2 338 238</i>
	<i>I alt</i>	<i>4 066 134</i>	<i>4 220 686</i>	<i>4 445 329</i>	<i>4 606 363</i>	<i>4 640 219</i>

1) Per 31.12.1978

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 8a Sysselsatte i alt etter kjønn, regioner. 1000 stk.

		1999	2001	2003	2005	2006
Østfold	Menn	65	66	66	66	67
	Kvinner	57	59	59	59	57
	I alt	122	125	125	125	124
Akershus og Oslo	Menn	277	280	274	282	294
	Kvinner	251	257	251	256	269
	I alt	528	537	525	538	563
Hedmark	Menn	48	47	45	47	46
	Kvinner	41	41	44	40	43
	I alt	89	88	89	87	89
Oppland	Menn	49	49	48	47	48
	Kvinner	41	44	42	42	42
	I alt	90	93	90	89	90
Buskerud	Menn	66	64	65	64	66
	Kvinner	57	59	59	60	61
	I alt	123	123	124	124	127
Vestfold	Menn	55	57	57	55	57
	Kvinner	48	49	50	51	51
	I alt	103	106	107	106	108
Telemark	Menn	43	43	41	41	43
	Kvinner	36	37	36	38	37
	I alt	79	80	77	79	80
Aust-Agder	Menn	26	27	26	26	27
	Kvinner	23	23	23	23	24
	I alt	49	50	49	49	51
Vest-Agder	Menn	40	40	40	42	43
	Kvinner	34	34	34	38	37
	I alt	74	74	74	80	80
Rogaland	Menn	103	102	103	108	112
	Kvinner	88	86	89	89	96
	I alt	191	188	192	197	208
Hordaland	Menn	118	118	117	120	124
	Kvinner	103	100	105	106	110
	I alt	221	218	222	226	234
Sogn og Fjordane	Menn	29	30	29	27	28
	Kvinner	25	24	24	24	25
	I alt	54	54	53	51	53
Møre og Romsdal	Menn	68	65	65	63	69
	Kvinner	55	55	57	55	58
	I alt	123	120	122	118	127

Tabell 8a forts. Sysselsatte i alt etter kjønn, regioner. 1000 stk.

		1999	2001	2003	2005	2006
Sør-Trøndelag	Menn	69	72	72	73	76
	Kvinner	61	61	62	65	66
	I alt	130	133	134	138	142
Nord-Trøndelag	Menn	33	33	32	32	32
	Kvinner	26	28	28	27	28
	I alt	59	61	60	59	60
Nordland	Menn	61	60	58	60	60
	Kvinner	53	55	55	52	53
	I alt	114	115	113	112	113
Troms	Menn	41	41	41	40	41
	Kvinner	35	35	34	36	37
	I alt	76	76	75	76	78
Finnmark	Menn	19	19	18	18	18
	Kvinner	16	18	18	17	17
	I alt	35	37	36	35	35
<i>Hele landet</i>	<i>Menn</i>	<i>1 210</i>	<i>1 214</i>	<i>1 197</i>	<i>1 211</i>	<i>1 251</i>
	<i>Kvinner</i>	<i>1 050</i>	<i>1 064</i>	<i>1 070</i>	<i>1 078</i>	<i>1 111</i>
	<i>I alt</i>	<i>2 260</i>	<i>2 278</i>	<i>2 267</i>	<i>2 289</i>	<i>2 362</i>

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Arbeidskraftundersøkelsen

Tabell 8b Sysselsatte i alt, landsdeler fordelt på kjønn. 1000 stk.

		1999	2001	2003	2005	2006
Østlandet	Menn	603	606	596	602	621
	Kvinner	531	546	541	546	560
	I alt	1 134	1 152	1 137	1 148	1 181
Agder og Rogaland	Menn	169	169	169	176	182
	Kvinner	145	143	146	150	157
	I alt	314	312	315	326	339
Vestlandet	Menn	215	213	211	210	221
	Kvinner	183	179	186	185	193
	I alt	398	392	397	395	414
Trøndelag	Menn	102	105	104	105	108
	Kvinner	87	89	90	92	94
	I alt	189	194	194	197	202
Nord-Norge	Menn	121	120	117	118	119
	Kvinner	104	108	107	105	107
	I alt	225	228	224	223	226
<i>Hele landet</i>	<i>Menn</i>	<i>1 210</i>	<i>1 214</i>	<i>1 197</i>	<i>1 211</i>	<i>1 251</i>
	<i>Kvinner</i>	<i>1 050</i>	<i>1 064</i>	<i>1 070</i>	<i>1 078</i>	<i>1 111</i>
	<i>I alt</i>	<i>2 260</i>	<i>2 278</i>	<i>2 267</i>	<i>2 289</i>	<i>2 362</i>

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Arbeidskraftundersøkelsen

Tabell 9 Arbeidsforbruk i jordbruket fordelt på kjønn, fylker. 1000 årsverk¹⁾

		1986	1990	1999	2001	2003	2005	Årlig %-vis endring		
								86-90	90-99	99-05
Østfold	Menn	3,6	3,0	2,3	2,2	2,0	1,9	-4,7	-2,7	-3,6
	Kvinner	1,1	0,8	0,7	1,0	0,6	0,6	-9,0	-0,9	-3,1
	Sum	4,6	3,7	3,0	3,2	2,6	2,5	-5,1	-2,3	-3,5
Akershus/Oslo	Menn	3,1	2,9	2,3	2,2	2,0	1,8	-1,4	-2,7	-3,9
	Kvinner	0,9	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	-5,5	-0,8	-2,4
	Sum	4,0	3,6	3,0	2,8	2,6	2,4	-2,3	-2,3	-3,6
Hedmark	Menn	5,9	5,3	4,4	4,1	4,0	3,6	-2,8	-2,0	-3,6
	Kvinner	2,1	1,7	1,4	1,3	1,2	1,1	-4,9	-2,3	-4,4
	Sum	8,0	7,0	5,8	5,3	5,2	4,7	-3,3	-2,1	-3,8
Oppland	Menn	7,9	7,3	6,3	6,2	5,9	5,4	-1,9	-1,6	-2,9
	Kvinner	2,9	2,7	2,1	2,1	2,0	1,8	-2,2	-2,8	-2,9
	Sum	10,8	10,0	8,4	8,3	7,9	7,1	-2,0	-1,9	-2,9
Buskerud	Menn	3,4	3,1	2,5	2,2	2,3	2,2	-2,2	-2,4	-2,7
	Kvinner	1,3	1,1	0,9	0,8	0,8	0,8	-4,8	-2,4	-2,3
	Sum	4,6	4,2	3,4	3,0	3,1	2,9	-2,3	-2,4	-2,6
Vestfold	Menn	2,2	2,2	1,7	1,5	1,6	1,4	-0,5	-2,7	-3,0
	Kvinner	0,9	0,7	0,6	0,5	0,5	0,5	-6,9	-1,5	-1,8
	Sum	3,1	2,8	2,3	2,0	2,1	2,0	-2,2	-2,4	-2,7
Telemark	Menn	2,1	1,8	1,3	1,3	1,2	1,1	-4,0	-3,4	-3,0
	Kvinner	0,9	0,7	0,5	0,5	0,5	0,4	-7,8	-3,4	-1,5
	Sum	3,0	2,4	1,8	1,7	1,7	1,5	-5,1	-3,4	-2,6
Aust-Agder	Menn	1,0	0,9	0,8	0,8	0,7	0,6	-1,7	-1,7	-4,3
	Kvinner	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	-4,7	-1,8	-3,2
	Sum	1,4	1,3	1,1	1,0	1,0	0,9	-2,5	-1,7	-4,0
Vest-Agder	Menn	2,0	1,7	1,4	1,2	1,2	1,1	-4,3	-2,4	-4,0
	Kvinner	0,8	0,6	0,4	0,4	0,4	0,3	-8,4	-2,8	-5,1
	Sum	2,8	2,2	1,8	1,6	1,6	1,4	-5,4	-2,5	-4,3
Rogaland	Menn	9,5	8,7	7,0	6,8	6,7	6,1	-2,3	-2,4	-2,4
	Kvinner	3,1	2,7	2,3	2,2	2,2	2,0	-3,5	-1,9	-2,2
	Sum	12,6	11,4	9,3	8,9	8,9	8,2	-2,6	-2,2	-2,3
Hordaland	Menn	6,5	5,5	4,5	4,1	3,6	3,3	-4,2	-2,2	-5,3
	Kvinner	2,6	2,1	1,6	1,7	1,2	1,1	-5,8	-3,0	-5,3
	Sum	9,0	7,5	6,1	5,8	4,8	4,4	-4,3	-2,4	-5,3
Sogn og Fjord- dane	Menn	6,2	6,3	4,7	4,5	4,1	3,8	0,3	-3,2	-3,8
	Kvinner	2,7	2,6	1,7	1,6	1,4	1,2	-0,9	-4,6	-3,4
	Sum	8,9	8,9	6,2	6,1	5,6	5,0	0,0	-4,0	-3,7
Møre og Roms- dal	Menn	6,3	5,9	4,7	4,5	4,2	3,9	-1,5	-2,5	-3,6
	Kvinner	2,4	2,3	1,6	1,4	1,4	1,1	-1,5	-3,9	-5,9
	Sum	8,6	8,2	6,3	5,9	5,5	5,0	-1,2	-2,8	-4,1

Tabell 9 forts. Arbeidsforbruket i jord- og hagebruk fordelt på kjønn, fylker. 1000 årsverk¹⁾

		1986	1990	1999	2001	2003	2005	Årlig %-vis endring		
								86-90	90-99	99-05
Sør-Trøndelag	Menn	6,3	5,5	4,6	4,2	4,1	3,7	-3,3	-2,0	-4,0
	Kvinner	2,4	2,0	1,5	1,3	1,2	1,0	-4,7	-3,0	-4,0
	Sum	8,7	7,5	5,9	5,5	5,3	4,7	-3,7	-2,7	-4,0
Nord-Trøndelag	Menn	6,5	5,7	5,2	4,9	4,7	4,3	-3,1	-1,1	-3,4
	Kvinner	2,2	1,8	1,5	1,4	1,3	1,2	-4,5	-2,3	-4,0
	Sum	8,6	7,6	6,7	6,2	6,0	5,5	-3,2	-1,4	-3,6
Nordland	Menn	4,7	4,5	3,8	3,7	3,4	3,2	-1,3	-1,8	-3,1
	Kvinner	2,0	1,6	1,3	1,2	1,2	1,1	-5,1	-2,5	-3,1
	Sum	6,7	6,1	5,1	4,8	4,6	4,3	-2,4	-2,0	-3,1
Troms	Menn	2,5	2,3	1,8	1,7	1,6	1,4	-2,2	-2,7	-4,4
	Kvinner	1,1	0,9	0,7	0,6	0,6	0,5	-5,0	-3,2	-4,5
	Sum	3,6	3,2	2,5	2,3	2,3	1,9	-3,1	-2,8	-4,4
Finnmark	Menn	0,7	0,7	0,5	0,5	0,5	0,5	-1,0	-2,4	-3,0
	Kvinner	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	1,9	-5,0	-4,9
	Sum	0,9	1,0	0,7	0,7	0,7	0,6	0,0	-3,2	-3,5
Hele landet	Menn	80,4	73,2	59,8	56,6	53,7	49,1	-2,3	-2,2	-3,2
	Kvinner	30,1	25,4	19,7	18,7	17,6	15,8	-4,2	-2,8	-3,7
	Sum	110,5	98,5	79,5	75,3	71,4	64,9	-2,8	-2,4	-3,3

1) 1975 timer per årsverk fram til 01.07.1989 og 1875 timer per årsverk til 1999. 1860 timer i 2001 og 1845 timer i 2003 og 2005.

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Utvalgstillingene og den fullstendige jordbrukstelingen i 1999.

Tabell 10a Antall personlige brukere etter alder, fordelt på fylker¹⁾

	Alder. år	1979	1989	1999	2005	2006*
Østfold	-39	1 439	1 447	881	608	555
	40-49	1 105	1 334	1 105	833	814
	50-59	1 388	991	1 024	794	772
	60-65	721	596	311	321	344
	66-69	311	267	145	75	74
	over 70	414	267	110	43	46
	Totalt		5 378	4 902	3 576	2 674
Gj. alder		50	48	48	48	49
Akershus og Oslo	-39	1 491	1 326	817	543	498
	40-49	1 122	1 421	1 035	785	767
	50-59	1 440	1 012	994	841	819
	60-65	755	630	330	307	328
	66-69	386	273	126	101	88
	over 70	536	344	146	65	71
	Totalt		5 730	5 006	3 448	2 642
Gj. alder		51	49	48	49	50
Hedmark	-39	2 228	2 237	1 452	899	832
	40-49	2 009	2 339	1 716	1 229	1 161
	50-59	2 838	1 867	1 674	1 287	1 217
	60-65	1 575	1 186	579	517	527
	66-69	871	586	261	144	162
	over 70	1 174	776	235	94	90
	Totalt		10 695	8 991	5 917	4 170
Gj. alder		53	50	49	49	49
Oppland	-39	2 627	2 540	1 943	1 272	1 163
	40-49	2 301	2 394	2 034	1 665	1 611
	50-59	2 980	2 043	1 826	1 490	1 469
	60-65	1 556	1 151	659	587	604
	66-69	730	554	286	170	173
	over 70	988	630	195	83	95
	Totalt		11 182	9 312	6 943	5 267
Gj. alder		51	49	47	48	48
Buskerud	-39	1 519	1 518	979	565	514
	40-49	1 234	1 474	1 111	809	763
	50-59	1 652	1 137	1 031	831	801
	60-65	970	713	373	351	373
	66-69	539	332	162	91	91
	over 70	734	532	143	69	63
	Totalt		6 648	5 706	3 799	2 716
Gj. alder		52	50	48	49	50
Vestfold	-39	1 021	1 062	618	413	384
	40-49	807	988	780	535	521
	50-59	1 078	701	649	590	553
	60-65	541	428	220	179	182
	66-69	236	173	86	54	55
	over 70	281	179	87	49	46
	Totalt		3 964	3 531	2 440	1 820
Gj. alder		50	48	48	49	49

1) Til og med 1999 gjelder tallene kun bruk med mer enn 5 daa

Tabell 10a forts. Antall personlige brukere etter alder fordelt på fylker¹⁾

	Alder, år	1979	1989	1999	2005	2006*
Telemark	-39	1 061	1 020	639	334	312
	40-49	886	1 095	752	527	508
	50-59	1 305	861	700	517	471
	60-65	811	521	271	241	264
	66-69	459	316	123	86	77
	over 70	700	432	109	38	42
	Totalt		5 222	4 245	2 594	1 743
	Gj. alder	54	51	49	50	50
Aust-Agder	-39	621	532	310	159	141
	40-49	526	522	358	228	224
	50-59	675	457	327	242	223
	60-65	412	233	139	83	89
	66-69	269	137	69	34	34
	over 70	467	220	42	24	20
	Totalt		2 970	2 101	1 245	770
	Gj. alder	54	50	49	49	50
Vest-Agder	-39	786	799	599	315	281
	40-49	729	741	501	359	347
	50-59	1 009	597	481	331	330
	60-65	641	386	201	159	146
	66-69	343	235	104	49	47
	over 70	505	373	93	32	30
	Totalt		4 013	3 131	1 979	1 245
	Gj. alder	53	51	48	48	49
Rogaland	-39	2 310	2 303	1 699	1 264	1 192
	40-49	1 843	2 018	1 748	1 483	1 405
	50-59	2 101	1 636	1 638	1 387	1 305
	60-65	1 206	765	586	585	577
	66-69	567	400	229	179	178
	over 70	717	499	208	112	116
	Totalt		8 744	7 621	6 108	5 010
	Gj. alder	50	48	47	48	48
Hordaland	-39	2 061	1 871	1 232	719	646
	40-49	2 005	1 965	1 613	1 003	964
	50-59	2 586	1 668	1 566	1 160	1 084
	60-65	1 640	958	623	459	470
	66-69	885	500	276	171	178
	over 70	1 043	701	225	105	116
	Totalt		10 220	7 663	5 535	3 617
	Gj. alder	53	50	49	50	50

1) Til og med 1999 gjelder tallene kun bruk med mer enn 5 daa

Tabell 10a forts. Antall personlige brukere etter alder fordelt på fylker¹⁾

	Alder, år	1979	1989	1999	2005	2006*
Sogn og Fjordane	-39	1 800	1 719	1 182	675	626
	40-49	1 687	1 759	1 529	1 102	1 028
	50-59	2 250	1 545	1 421	1 146	1 098
	60-65	1 334	903	601	511	496
	66-69	731	514	292	177	187
	over 70	1 044	646	221	110	101
	Totalt		8 846	7 086	5 246	3 721
Gj. alder		53	51	49	50	50
Møre og Romsdal	-39	2 047	1 848	1 197	677	639
	40-49	1 934	1 967	1 456	1 013	943
	50-59	2 577	1 612	1 392	1 026	980
	60-65	1 552	899	558	461	433
	66-69	781	481	196	162	158
	over 70	1 065	563	162	75	81
	Totalt		9 956	7 370	4 961	3 414
Gj. alder		53	49	49	50	50
Sør- Trøndelag	-39	1 869	1 750	1 319	806	715
	40-49	1 560	1 746	1 356	1 065	1 080
	50-59	1 968	1 369	1 311	998	954
	60-65	1 188	728	483	433	433
	66-69	509	299	151	132	114
	over 70	648	317	124	61	67
	Totalt		7 742	6 209	4 744	3 495
Gj. alder		51	48	47	49	49
Nord- Trøndelag	-39	2 105	1 862	1 462	930	875
	40-49	1 599	1 894	1 464	1 195	1 129
	50-59	1 883	1 328	1 371	1 063	1 036
	60-65	931	613	428	389	392
	66-69	370	229	135	96	101
	over 70	423	237	82	50	45
	Totalt		7 311	6 163	4 942	3 723
Gj. alder		49	47	46	48	48

1) Til og med 1999 gjelder tallene kun bruk med mer enn 5 daa

Tabell 10a forts. Antall personlige brukere etter alder fordelt på fylker¹⁾

	Alder, år	1979	1989	1999	2005	2006*
Nordland	-39	1 663	1 477	941	533	503
	40-49	1 497	1 512	1 121	809	782
	50-59	2 302	1 173	1 122	838	806
	60-65	1 536	667	371	369	365
	66-69	806	313	151	107	104
	over 70	994	351	90	49	54
	Totalt	8 798	5 493	3 796	2 705	2 614
	Gj. alder	54	49	48	49	49
Troms	-39	906	689	492	279	260
	40-49	958	775	587	375	356
	50-59	1 463	755	586	434	396
	60-65	931	399	255	169	184
	66-69	517	209	77	55	53
	over 70	579	243	39	23	25
	Totalt	5 354	3 070	2 036	1 335	1 274
	Gj. alder	54	51	48	49	50
Finnmark	-39	257	233	161	92	91
	40-49	290	211	181	114	103
	50-59	419	223	163	134	127
	60-65	287	122	86	41	41
	66-69	156	80	38	16	13
	over 70	242	120	21	12	15
	Totalt	1 651	989	650	409	390
	Gj. alder	55	52	49	49	49
Landet	-39	27 811	26 233	17 923	11 083	10 227
	40-49	24 093	26 155	20 447	15 129	14 506
	50-59	31 914	20 975	19 276	15 109	14 441
	60-65	18 587	11 898	7 074	6 162	6 248
	66-69	9 466	5 898	2 907	1 899	1 887
	over 70	12 553	7 430	2 332	1 094	1 123
	Totalt	124 424	98 589	69 959	50 476	48 432
	Gj. alder	52	49	48	49	49

* Foreløpig tall

1) Til og med 1999 gjelder tallene kun bruk med mer enn 5 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå. De fullstendige jordbrukstellingene i 1979, 1989 og 1999 og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

Tabell 10b Gjennomsnittlig alder på bruker etter arealgrupper

	Bruksstørrelse	1979	1989	1999	2005	2006*
Østfold	< 100 ¹⁾	52,1	49,7	50,0	49,6	50,1
	100-199	48,0	47,0	47,7	48,9	49,5
	200-299	47,2	46,6	47,0	48,1	48,5
	300-499	46,8	45,5	46,8	48,1	48,2
	500-799	44,2	47,2	45,4	46,5	47,3
	> 800	50,8	45,6	43,0	44,4	44,7
	Alle bruk		49,7	47,9	47,9	48,3
Akershus og Oslo	< 100 ¹⁾	52,9	51,2	50,4	51,4	51,9
	100-199	48,8	47,6	48,9	50,0	50,2
	200-299	47,8	47,2	48,4	49,5	49,8
	300-499	46,9	46,6	46,3	48,3	48,7
	500-799	46,9	45,5	45,2	46,4	46,4
	> 800	46,1	44,7	45,2	45,7	46,0
	Alle bruk		50,6	49,0	48,4	49,3
Hedmark	< 100 ¹⁾	54,5	52,3	50,7	51,3	51,5
	100-199	48,9	47,7	48,1	49,5	50,2
	200-299	47,2	46,4	46,1	47,4	47,9
	300-499	45,7	44,7	46,1	46,9	47,2
	500-799	45,3	45,3	45,9	49,0	49,0
	> 800	43,4	43,4	46,7	47,0	47,4
	Alle bruk		52,6	50,1	48,5	49,0
Oppland	< 100 ¹⁾	52,8	51,4	49,6	50,1	50,5
	100-199	47,2	46,3	46,7	48,1	48,7
	200-299	45,3	43,8	44,6	47,0	47,2
	300-499	42,6	44,9	44,7	45,3	45,8
	500-799	44,7	44,6	43,6	44,4	45,2
	> 800	40,1	47,4	44,9	46,1	45,6
	Alle bruk		51,0	49,1	47,4	47,9
Buskerud	< 100 ¹⁾	53,4	51,2	49,9	51,5	51,9
	100-199	48,8	46,9	46,9	49,3	49,6
	200-299	47,5	46,2	45,4	47,1	47,7
	300-499	45,9	47,0	45,9	47,8	47,9
	500-799	47,2	46,1	45,5	46,8	47,6
	> 800	38,5	44,3	43,7	43,4	44,6
	Alle bruk		52,1	49,7	48,0	49,3
Vestfold	< 100 ¹⁾	51,2	49,2	49,9	50,0	50,3
	100-199	48,7	46,4	47,1	48,9	49,0
	200-299	47,6	45,8	45,6	48,3	48,8
	300-499	47,7	47,0	45,5	46,6	47,0
	500-799	42,2	46,8	44,9	47,2	46,1
	> 800	55,5	48,0	46,4	46,5	47,3
	Alle bruk		49,9	47,7	47,6	48,6
Telemark	< 100 ¹⁾	54,2	51,5	49,7	51,0	51,5
	100-199	48,5	46,8	47,0	49,4	49,5
	200-299	44,6	45,3	44,9	46,2	47,0
	300-499	40,8	44,8	46,8	46,8	47,0
	500-799	38,0	56,5	48,0	49,6	49,1
	> 800	60,0		44,0	49,4	50,7
	Alle bruk		53,5	50,7	48,6	49,6

Tabell 10b forts, Gjennomsnittlig alder på bruker etter arealgrupper

Bruksstørrelse		1979	1989	1999	2005	2006*
Aust-Agder	< 100 ¹⁾	54,3	51,2	49,8	50,9	51,2
	100-199	46,1	45,0	46,9	49,1	49,2
	200-299	43,7	46,8	44,7	47,0	48,1
	300-499	49,0	46,9	42,4	47,2	46,5
	500-799			45,3	42,4	43,2
	> 800			54,0	60,0	61,0
	Alle bruk	53,8	50,4	48,5	49,4	49,6
Vest-Agder	< 100 ¹⁾	54,1	52,2	50,3	51,3	51,1
	100-199	45,9	44,9	44,8	47,8	48,8
	200-299	46,4	42,9	41,7	43,4	44,3
	300-499	44,3	38,5	41,0	44,2	44,3
	500-799		33,0	39,3	46,7	47,3
	> 800				51,0	54,0
	Alle bruk	53,4	50,8	47,8	48,3	48,6
Rogaland	< 100 ¹⁾	52,4	50,6	50,3	49,3	49,5
	100-199	45,7	45,4	46,8	48,5	48,7
	200-299	44,0	44,7	44,9	46,9	47,0
	300-499	43,8	44,4	45,1	46,0	45,7
	500-799	43,7	45,5	44,5	44,8	46,1
	> 800	25,0	47,0	44,8	43,6	47,0
	Alle bruk	50,2	48,0	47,4	47,9	48,1
Hordaland	< 100 ¹⁾	53,2	51,6	50,6	51,6	52,0
	100-199	46,4	44,7	46,4	48,4	48,9
	200-299	43,1	44,0	44,7	46,2	46,9
	300-499	37,6	49,5	43,9	44,5	44,7
	500-799		42,0	31,0	43,1	42,7
	> 800			52,0	38,0	39,0
	Alle bruk	52,6	50,4	49,1	49,8	50,2
Sogn og Fjordane	< 100 ¹⁾	53,5	51,7	51,2	52,2	52,5
	100-199	46,9	46,1	46,5	49,1	49,4
	200-299	42,6	46,5	45,2	46,0	46,8
	300-499	49,0	45,0	44,0	47,6	45,9
	500-799			37,0	43,0	38,3
	> 800					
	Alle bruk	52,9	50,6	49,4	50,1	50,3
Møre og Romsdal	< 100 ¹⁾	53,6	51,8	51,0	52,2	52,5
	100-199	46,4	45,5	47,4	49,7	49,9
	200-299	44,8	45,0	44,7	47,4	47,6
	300-499	45,9	43,1	42,5	45,6	46,4
	500-799		36,3	40,9	44,8	45,0
	> 800		63,0	60,0	41,4	44,0
	Alle bruk	52,5	49,8	48,5	49,5	49,7

Tabell 10b forts, Gjennomsnittlig alder på bruker etter arealgrupper

	Bruksstørrelse	1979	1989	1999	2005	2006*
Sør-Trøndelag	< 100 ¹⁾	52,8	50,2	50,3	50,8	51,2
	100-199	47,4	46,0	46,8	49,3	49,5
	200-299	46,2	45,5	45,1	47,7	47,8
	300-499	46,0	45,6	45,0	46,6	47,4
	500-799	39,4	47,4	46,0	42,2	43,1
	> 800	44,0	39,0	59,9	44,7	44,0
	Alle bruk	50,9	48,0	47,4	48,5	48,8
Nord-Trøndelag	< 100 ¹⁾	51,2	49,3	48,9	50,3	50,6
	100-199	45,9	45,1	46,0	47,9	48,2
	200-299	45,1	44,5	45,2	46,3	46,4
	300-499	45,1	46,1	44,4	46,1	46,2
	500-799	44,6	44,1	46,5	45,1	45,8
	> 800	43,8	48,0	46,2	48,2	47,0
	Alle bruk	48,8	46,8	46,4	47,5	47,7
Nordland	< 100 ¹⁾	55,1	51,7	50,8	53,1	53,2
	100-199	46,8	44,6	46,8	50,3	50,4
	200-299	44,4	43,1	45,3	47,6	48,1
	300-499	45,1	43,4	44,4	47,0	46,5
	500-799	47,3	43,7	47,6	45,5	45,5
	> 800	3,0		45,5	48,3	43,6
	Alle bruk	53,5	48,8	47,8	49,4	49,4
Troms	< 100 ¹⁾	54,9	52,8	50,6	52,8	53,9
	100-199	46,2	45,6	47,2	50,2	49,8
	200-299	42,3	43,2	44,6	46,4	47,0
	300-499	43,4	44,1	43,8	46,4	46,7
	500-799	61,0	49,0	43,8	45,5	46,4
	> 800				-	45,4
	Alle bruk	53,8	50,6	48,2	49,3	49,6
Finnmark	< 100 ¹⁾	56,5	55,2	51,5	51,6	52,5
	100-199	48,1	45,9	49,3	50,9	49,4
	200-299	43,5	42,8	46,3	48,8	49,7
	300-499	47,7	47,2	43,7	46,0	46,7
	500-799		42,0	43,4	47,0	47,6
	> 800				43,0	44,0
	Alle bruk	55,0	51,7	48,9	49,2	49,3
Landet	< 100 ¹⁾	53,5	51,4	50,3	51,1	51,5
	100-199	47,3	46,0	46,9	49,0	49,3
	200-299	46,1	45,2	45,4	47,2	47,5
	300-499	45,7	45,6	45,2	46,6	46,8
	500-799	45,3	45,6	45,3	46,2	46,6
	> 800	45,4	45,1	46,0	45,8	46,0
	Alle bruk	51,9	49,3	48,0	48,8	49,1

1) Til og med 1999 gjelder tallene størrelsesgruppen 5–50 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå, De fullstendige jordbrukstellingene i 1979, 1989 og 1999 og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006.

13 Inntekter

Tabell 11a Alminnelig inntekt for bruker fordelt på fylker¹⁾, 1000 kr

	1992	1995	1999	2001	2004	2005
Østfold	159,3	204,4	277,3	250,4	330,1	372,9
Akershus	175,0	237,5	332,7	293,9	573,7	836,5
Hedmark	141,1	174,0	210,3	201,5	246,9	278,7
Oppland	144,9	154,4	198,3	190,4	216,5	293,4
Buskerud	157,9	181,5	251,8	250,4	341,6	503,0
Vestfold	155,7	215,1	275,9	385,9	350,8	416,1
Telemark	141,6	162,5	208,4	217,0	298,8	478,0
Aust-Agder	145,8	163,5	230,7	201,6	317,3	428,4
Vest-Agder	152,7	167,2	199,7	201,8	227,1	301,5
Rogaland	194,1	213,3	238,9	224,4	264,8	400,1
Hordaland	149,9	170,9	204,9	197,2	212,6	290,9
Sogn og Fjordane	155,6	159,3	188,8	177,2	192,8	221,9
Møre og Romsdal	156,4	166,2	194,7	194,5	225,6	243,2
Sør-Trøndelag	140,7	151,9	185,9	185,1	223,2	315,1
Nord-Trøndelag	158,8	165,5	189,7	184,0	222,1	349,8
Nordland	137,4	146,0	158,9	156,5	172,0	185,7
Troms	132,5	139,8	158,4	158,8	178,5	184,3
Finnmark	132,6	139,6	154,5	156,5	176,0	207,6
<i>Hele landet</i>	<i>153,8</i>	<i>174,3</i>	<i>214,5</i>	<i>206,6</i>	<i>260,1</i>	<i>339,8</i>

1) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Bøndernes inntekt og formue

Tabell 11b Alminnelig inntekt for bruker og eventuell ektefelle/samboer fordelt på fylker¹⁾,
1000 kr

	1992	1995	1999	2001	2004	2005
Østfold	230,4	300,3	395,2	379,4	487,7	549,9
Akershus	265,6	324,8	464,1	437,0	745,0	1036,5
Hedmark	205,9	247,8	314,5	312,3	378,6	426,0
Oppland	211,9	228,1	296,9	294,3	335,4	433,9
Buskerud	222,5	266,5	365,9	376,6	490,9	682,9
Vestfold	223,9	302,6	403,0	416,7	537,1	654,1
Telemark	204,5	232,8	313,1	329,9	428,5	622,9
Aust-Agder	203,4	236,3	340,5	328,7	467,8	584,1
Vest-Agder	214,6	241,4	296,4	302,7	345,9	439,5
Rogaland	277,6	308,5	364,6	352,2	409,2	575,3
Hordaland	211,1	240,0	309,6	311,0	342,1	443,0
Sogn og Fjordane	225,6	233,7	289,2	285,9	314,1	355,7
Møre og Romsdal	228,2	243,1	297,8	304,4	351,3	382,8
Sør-Trøndelag	203,1	223,0	281,6	290,9	359,5	464,7
Nord-Trøndelag	230,4	239,7	290,6	292,1	351,8	394,6
Nordland	198,5	218,1	253,5	258,0	290,7	314,6
Troms	192,6	208,5	252,5	260,0	293,8	312,9
Finnmark	192,0	213,4	246,9	252,0	299,1	336,4
<i>Hele landet</i>	<i>222,3</i>	<i>252,1</i>	<i>321,3</i>	<i>321,0</i>	<i>395,6</i>	<i>495,5</i>

1) Før 2001 gjelder tallene kun de over 5 daa

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Bøndernes inntekt og formue

14 Bruken av innsatsfaktorer, kostnads- utviklingen

Tabell 12 Kraftfôrpriser¹⁾ for ulike områder, kr per 100 kg, ekskl, mva,

		1985	1990	1999	2004	2005	2006
Østlandet	Kufôr A/Formel 97 L	310,8	373,3	243,0	260	259	263
	Svinefôr 3 / Format kombi fri	315,1	376,0	246,0	270	268	276
	Burhønefôr / Kromat egg 2	313,7	371,1	252,0	276	275	278
Trøndelag /Nord-Norge	Kufôr A/Formel 97 L	308,3	372,2	276,4	275	271	273
	Svinefôr 3 / Format kombi fri	313,2	371,0	281,2	281	270	276
	Burhønefôr / Kromat egg 2	312,1	360,5	272,4	299	294	295
Agder/ Rogaland	Kufôr A/Formel 97 L	307,4	365,8				
				251,0	265	259	260
	Svinefôr 3 / Format kombi fri	314,5	375,8	256,2	269	270	266
	Burhønefôr / Kromat egg 2	309,4	356,2	253,5	272	269	269
Vestlandet	Kufôr A/Formel 97 L	313,9	383,0	255,0	260	259	263
	Svinefôr 3 / Format kombi fri	317,6	390,3	258,0	270	268	276
	Burhønefôr / Kromat egg 2	312,8	371,2	264,0	276	275	278

1) Sekkepriser 1985 og 1990, i 1999 bulkpriser per juli måned, fra 2003 gjennomsnittspriser for drøvtyggerfôr, svinefôr og fjørfefôr

Kilde: BFJ, Totalkalkylen for jordbruket

15 Priser

Tabell 13a Priser jordbruksvarer, produsentpriser

	1979	1989	1999	2004	2005	2006
KORN						
Hvete, kr/kg	1,83	3,30	2,36	2,09	2,04	2,00
Havre, kr/kg	1,50	2,54	1,78	1,52	1,50	1,56
POTETER, kr/kg	1,25	1,91	2,08	2,38	2,48	3,13
FRUKT OG GRØNNSAKER						
Hodekål, kr/kg	1,56	1,69	2,22	3,52	3,30	3,50
Gulrøtter, kr/kg	1,59	2,84	3,58	4,64	4,86	5,21
Epler, kr/kg	2,47	4,38	6,02	7,22	7,83	7,49
KUMELK, kr/l	1,92	2,94	3,19	3,49	3,57	3,64
KJØTT						
Storfekjøtt, kr/kg	22,28	32,82	27,26	31,46	32,54	32,77
Svinekjøtt, kr/kg	15,01	25,56	19,81	20,51	19,87	19,47
Sau/lam, kr/kg	22,64	27,47	27,91	27,16	25,85	28,50
Fjørfe kjøtt høne, kr/kg	6,91	6,49	1,10	-0,83	-2,48	-2,54
Fjørfe kjøtt kylling, kr/kg	16,79	25,07	16,63	15,33	14,83	15,04
EGG, kr/kg	10,20	12,97	10,90	10,60	10,17	11,02

Kilde: Totalkalkylen for jordbruket

Tabell 13b Priser jordbruksvarer, engrospriser ekskl. mva¹⁾ Kr

	1979	1989	1999	2004	2005	2006
GRØNNSAKER						
Hodekål	2,31	2,52 ²⁾	3,24	4,19	3,93	4,16
Gulrøtter	1,92	4,05 ²⁾	4,80	5,52	5,78	6,20
MELKEPRODUKTER						
Melk, H-melk, l			7,24	8,02	8,15	8,58
Kremfløte, l		25,45	29,33	33,74	35,15	35,67
Smør, kg		21,81	26,23	31,20	32,72	33,52
Norvegiaost F45	12,85	36,81	52,80	57,97	57,85	58,34
Gudbrandsdalsost G35	12,55	35,62	49,82	52,62	53,55	54,63
KJØTTPRODUKTER						
Storfe (okse kl 1)	14,58	36,80	34,72	39,38	39,68	40,60
Sau (lam kl 1)	15,95	36,29	40,92	43,93	42,58	46,19
Svin kl 1	13,52	35,38	27,93	27,68	26,86	25,99
Fjørfe, kylling			29,06	29,02	29,12	29,51
EGG	12,00	17,27	15,88	15,09	14,93	15,46

1) Endringer i prisregistreringene fra 1998

2) Engrospris Økern (førstehåndsomsetning)

Kilde: Statens Landbruksforvaltning, Tine, Norsk Kjøtt og Prior

Tabell 13 c Priser jordbruksvarer, forbrukerpriser, Kr

	1985	1990	1999	2004	2005	2006
KORNPRODUKTER						
Hvetemel, kg	4,74	5,41	5,46	5,00	5,05	5,22
Havregryn, kg	11,86	16,04	16,14	11,42	10,52	10,77
Kneipbrød, kg	10,25	12,21	12,11	11,87	12,52	13,24
POTETER og GRØNNSAKER						
Poteter, kg	3,31	5,16	8,07	8,51	8,51	9,14
Hodekål, kg ¹⁾⁵⁾	4,97	6,69	19,33	21,03	20,39	14,88
Gulrøtter, kg ¹⁾	7,12	9,82	14,15	14,25	14,83	15,02
MELKEPRODUKTER						
Hel melk, liter	4,84	7,62	10,04	10,71	10,92	11,84
Kremfløte, liter ⁴⁾	28,22	36,76	47,38	48,32	49,30	51,14
Smør, kg	23,73	32,78	36,40	36,51	36,26	36,91
Norvegiaost F45, kg	43,94	65,01	77,01	73,94	73,79	73,86
Gudbrandsdalsost G35, kg	40,34	59,73	66,79	57,21	56,91	56,74
KJØTTPRODUKTER						
Storfekjøtt, kg ²⁾	59,24	83,27	93,29	102,37	120,55	126,79
Saukjøtt, lammestek, kg	50,21	64,74	89,29	101,18	101,09	99,39
Svinekjøtt, kg ³⁾	71,61	91,35	82,51	86,93	87,12	86,72
Fjorfekjøtt, høne, kg	21,11	31,61	''	''	''	''
Egg, kg	24,25	27,01	22,17	23,48	24,44	25,22

1) Sesongvarer, Prisen er et uveid gjennomsnitt av de månedene prisen ligger inne

2) Okse, 3 representantvarer (gj,sn, mellommørbrad, høyrygg og bibringe)

3) 3 representantvarer (gj,sn, skinkestek, koteletter og sideflesk)

4) Fra 1998 (ny serie) 3dl, pkn,, tidl, 0,5 liter

5) Blomkål erstatter hodekål fra 1998 (ny serie)

Kilde: Statistisk sentralbyrå

16 Likestilling

Tabell 14 Personlige brukere fordelt på kjønn, fylkestall

		1979	1989	1999	2005	2006*
Østfold	Menn	5 039	4 483	3 154	2353	2280
	Kvinner	335	421	422	321	325
	I alt	5 374	4 904	3 576	2674	2605
Akershus/Oslo	Menn	5 312	4 497	3 047	2321	2 252
	Kvinner	418	509	401	321	319
	I alt	5 730	5 006	3 448	2 642	2 571
Hedmark	Menn	9 789	7 890	5 082	3616	3 448
	Kvinner	903	1 104	835	554	541
	I alt	10 692	8 994	5 917	4170	3989
Oppland	Menn	10 412	8 485	6 097	4620	4 476
	Kvinner	760	830	846	647	639
	I alt	11 172	9 315	6 943	5267	5115
Buskerud	Menn	6 081	5 080	3 280	2333	2 230
	Kvinner	567	627	519	383	375
	I alt	6 648	5 707	3 799	2716	2605
Vestfold	Menn	3 751	3 274	2 183	1627	1 553
	Kvinner	206	258	257	193	188
	I alt	3 957	3 532	2 440	1820	1741
Telemark	Menn	4 739	3 699	2 176	1496	1 443
	Kvinner	482	546	418	247	231
	I alt	5 221	4 245	2 594	1743	1674
Aust-Agder	Menn	2 742	1 907	1 073	668	630
	Kvinner	230	195	172	102	101
	I alt	2 972	2 102	1 245	770	731
Vest-Agder	Menn	3 652	2 840	1 734	1078	1 017
	Kvinner	364	294	245	167	164
	I alt	4 016	3 134	1 979	1245	1181
Rogaland	Menn	8 421	7 200	5 429	4359	4 133
	Kvinner	318	421	679	651	640
	I alt	8 739	7 621	6 108	5010	4773
Hordaland	Menn	9 464	7 027	4 796	3095	2 962
	Kvinner	759	637	739	522	496
	I alt	10 223	7 664	5 535	3617	3458
Sogn og Fjordane	Menn	8 165	6 384	4 483	3178	3 003
	Kvinner	681	704	763	543	533
	I alt	8 846	7 088	5 246	3721	3536
Møre og Romsdal	Menn	9 287	6 736	4 279	2896	2 746
	Kvinner	674	635	682	518	488
	I alt	9 961	7 371	4 961	3414	3234

Tabell 14 forts, Personlige brukere fordelt på kjønn, fylkestall

		1979	1989	1999	2005	2006*
Sør-Trøndelag	Menn	7 300	5 692	4 268	3 103	2 980
	Kvinner	440	517	476	392	383
	I alt	7 740	6 209	4 744	3 495	3 363
Nord-Trøndelag	Menn	6 932	5 697	4 452	3 282	3 150
	Kvinner	377	467	490	441	428
	I alt	7 309	6 164	4 942	3 723	3 578
Nordland	Menn	8 134	4 904	3 194	2 288	2 205
	Kvinner	668	590	602	417	409
	I alt	8 802	5 494	3 796	2 705	2 614
Troms	Menn	4 755	2 668	1 676	1 111	1 052
	Kvinner	599	403	360	224	222
	I alt	5 354	3 071	2 036	1 335	1 274
Finnmark	Menn	1 400	804	511	327	310
	Kvinner	252	185	139	82	80
	I alt	1 652	989	650	409	390
<i>Hele Landet</i>	<i>Menn</i>	<i>115 375</i>	<i>89 267</i>	<i>60 914</i>	<i>43 751</i>	<i>41 870</i>
	<i>Kvinner</i>	<i>9 033</i>	<i>9 343</i>	<i>9 045</i>	<i>6 725</i>	<i>6 562</i>
	<i>I alt</i>	<i>124 408</i>	<i>98 610</i>	<i>69 959</i>	<i>50 476</i>	<i>48 432</i>

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå, De fullstendige jordbrukstellingene 1979, 1989 og 1999, og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006,

Tabell 15 Andelen kvinner av personlige brukere, fylkesvis etter arealgrupper, Prosent

	Bruksstørrelse	1979	1989	1999	2005	2006*
Østfold	< 100 ¹⁾	8,7	10,4	14,8	17,0	16,6
	100-199	4,1	7,7	12,3	12,9	14,0
	200-299	4,1	8,2	11,0	12,5	13,7
	300-499	2,9	5,1	9,3	9,4	9,5
	500-799	6,4	4,9	5,5	6,5	7,0
	> 800	5,6	5,0	4,9	2,8	3,4
	Alle brukere	6,2	8,6	11,8	12,0	12,5
Akerhus og Oslo	< 100 ¹⁾	10,6	12,9	15,3	17,3	17,9
	100-199	3,7	8,7	13,1	12,7	13,0
	200-299	4,0	8,7	8,2	13,7	14,7
	300-499	3,3	5,1	9,9	9,1	9,1
	500-799	1,9	7,2	5,4	8,3	8,4
	> 800	0,0	6,9	4,3	2,5	2,2
	Alle brukere	7,3	10,2	11,6	12,1	12,4
Hedmark	< 100 ¹⁾	10,2	14,8	17,6	17,6	18,4
	100-199	4,4	9,1	15,0	14,8	14,9
	200-299	3,3	8,2	10,3	12,9	13,3
	300-499	3,1	6,0	7,7	8,6	9,0
	500-799	3,2	8,6	7,5	7,4	8,5
	> 800	6,1	11,6	9,9	4,8	3,3
	Alle brukere	8,4	12,3	14,1	13,3	13,6
Oppland	< 100 ¹⁾	8,1	10,6	14,8	15,5	15,7
	100-199	3,6	6,8	11,6	13,6	13,5
	200-299	2,7	5,9	9,9	9,6	9,9
	300-499	2,0	4,7	6,9	7,8	9,5
	500-799	5,0	5,6	5,4	6,7	6,5
	> 800	0,0	0,0	0,0	6,9	5,6
	Alle brukere	6,8	8,9	12,2	12,3	12,5
Buskerud	< 100 ¹⁾	9,6	12,7	16,1	15,7	16,1
	100-199	5,5	7,5	12,7	15,0	16,0
	200-299	5,8	8,1	11,3	14,3	14,0
	300-499	3,3	7,9	6,3	9,2	9,1
	500-799	3,8	2,9	7,3	7,2	6,7
	> 800	0,0	0,0	0,0	5,6	5,4
	Alle brukere	8,5	11,0	13,7	14,1	14,4
Vestfold	< 100 ¹⁾	7,2	10,0	13,1	15,3	15,5
	100-199	2,8	4,9	11,5	10,6	10,9
	200-299	2,8	4,3	7,4	10,1	10,0
	300-499	0,0	4,3	6,2	6,7	7,1
	500-799	8,7	10,7	5,9	3,6	3,7
	> 800	0,0	0,0	4,2	0,0	1,9
	Alle brukere	5,2	7,3	10,5	10,6	10,8

Tabell 15 forts, Andelen kvinner av personlige brukere, fylkesvis etter arealgrupper, Prosent

	Bruksstørrelse	1979	1989	1999	2005	2006*
Telemark	< 100 ¹⁾	9,8	13,8	18,1	16,2	15,2
	100-199	5,1	8,8	13,6	14,6	14,8
	200-299	0,0	6,1	12,1	11,7	12,3
	300-499	0,0	0,0	5,6	7,2	8,0
	500-799	0,0	0,0	6,3	3,6	4,9
	> 800	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Alle brukere	9,2	12,9	16,1	14,2	13,8
Aust-Agder	< 100 ¹⁾	8,1	10,3	16,0	14,0	16,1
	100-199	3,4	3,8	10,4	13,8	13,4
	200-299	0,0	2,4	8,4	12,6	12,4
	300-499	0,0	0,0	6,7	5,7	5,0
	500-799	0,0	0,0	0,0	20,0	18,2
	> 800	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Alle brukere	7,7	9,3	13,8	13,2	13,8
Vest-Agder	< 100 ¹⁾	9,8	10,4	13,5	14,7	14,1
	100-199	1,7	5,2	12,0	15,3	16,8
	200-299	0,0	4,7	9,0	13,0	12,4
	300-499	0,0	0,0	4,2	3,4	8,7
	500-799	0,0	0,0	0,0	6,3	6,3
	> 800	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Alle brukere	9,1	9,3	12,4	13,4	13,9
Rogaland	< 100 ¹⁾	4,8	7,3	13,1	15,5	15,5
	100-199	1,1	3,7	11,4	13,8	14,3
	200-299	1,5	3,4	8,3	11,2	12,0
	300-499	0,0	1,8	8,8	9,0	10,0
	500-799	0,0	3,8	8,3	11,1	10,3
	> 800	0,0	0,0	16,7	5,9	4,5
	Alle brukere	3,6	5,5	11,1	13,0	13,4
Hordaland	< 100 ¹⁾	7,8	9,3	15,3	16,4	16,4
	100-199	3,6	4,0	9,8	12,7	12,5
	200-299	0,0	2,9	4,5	9,9	11,1
	300-499	0,0	0,0	15,4	11,4	10,0
	500-799	0,0	0,0	0,0	6,7	5,6
	> 800	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Alle brukere	7,4	8,3	13,4	14,4	14,3
Sogn og Fjordane	< 100 ¹⁾	8,1	10,9	17,3	18,0	18,3
	100-199	3,2	6,0	10,7	12,4	13,7
	200-299	3,6	4,1	4,8	9,6	10,1
	300-499	0,0	20,0	3,6	8,0	5,6
	500-799	0,0	0,0	0,0	20,0	0,0
	> 800	0	0	0	0,0	0,0
	Alle brukere	7,7	9,9	14,5	14,6	15,1
Møre og Romsdal	< 100 ¹⁾	7,6	10,4	16,6	17,9	19,1
	100-199	2,1	5,0	12,0	16,3	15,6
	200-299	2,4	3,4	10,5	11,5	11,3
	300-499	4,2	4,3	7,1	12,2	11,7
	500-799	0,0	0,0	7,1	5,1	8,5
	> 800	0,0	0	0,0	0,0	0,0
	Alle brukere	6,7	8,6	13,7	15,2	15,1

Tabell 15 forts, Andelen kvinner av personlige brukere, fylkesvis etter arealgrupper, Prosent

Bruksstørrelse		1979	1989	1999	2005	2006*
Sør-Trøndelag	< 100 ¹⁾	7,2	10,6	12,8	14,8	13,8
	100-199	2,4	5,7	9,2	11,4	12,2
	200-299	3,0	7,2	8,3	10,0	10,3
	300-499	2,4	7,3	8,0	8,5	9,3
	500-799	14,3	0,0	5,6	10,8	7,6
	> 800	0,0	0,0	0,0	6,7	16,7
Alle brukere		5,7	8,3	10,0	11,2	11,4
Nord-Trøndelag	< 100 ¹⁾	7,0	9,7	13,7	16,2	16,5
	100-199	2,8	6,5	8,5	12,1	12,5
	200-299	2,8	5,3	9,0	9,7	10,3
	300-499	2,3	5,9	7,9	11,2	10,4
	500-799	5,3	2,4	4,8	6,7	7,7
	> 800	0,0	0,0	9,1	9,1	7,7
Alle brukere		5,1	7,6	9,9	11,8	12,0
Nordland	< 100 ¹⁾	8,6	13,9	23,2	21,1	20,8
	100-199	2,9	6,2	13,5	17,6	17,6
	200-299	2,1	4,6	9,6	10,2	12,0
	300-499	5,7	7,8	7,7	13,2	12,7
	500-799	33,3	16,7	0,0	10,5	12,9
	> 800	0	0	50,0	8,3	5,3
Alle brukere		7,5	10,7	15,9	15,4	15,6
Troms	< 100 ¹⁾	12,0	15,1	21,1	22,4	22,6
	100-199	5,4	7,2	17,0	19,3	20,7
	200-299	3,8	9,6	12,8	13,1	13,4
	300-499	0,0	22,7	7,5	9,1	10,9
	500-799	0,0	33,3	20,0	3,0	5,6
	> 800	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alle brukere		11,2	13,1	17,7	16,8	17,4
Finnmark	< 100 ¹⁾	17,3	22,4	29,4	27,9	34,2
	100-199	4,8	13,3	22,4	22,5	21,3
	200-299	4,5	7,1	9,4	21,8	22,9
	300-499	16,7	20,7	13,9	9,2	6,3
	500-799	0,0	0,0	0,0	19,0	20,8
	> 800	0	0	0	0,0	0,0
Alle brukere		15,2	18,7	21,4	20,0	20,5
Landet	< 100 ¹⁾	8,6	11,4	16,2	16,7	16,9
	100-199	3,2	6,3	11,8	13,9	14,2
	200-299	3,2	6,3	9,3	11,2	11,8
	300-499	2,6	5,5	8,1	9,3	9,7
	500-799	4,1	6,5	6,0	7,7	8,0
	> 800	2,8	6,7	6,3	3,8	3,8
Alle brukere		7,3	9,5	12,9	13,3	13,5

* Foreløpige tall

1) Til og med 1999 gjelder tallene gruppa 5–50 dekar

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Søknad om produksjonstillegg og beregna totalpopulasjon i 2005 og 2006,

Budsjettnemnda for jordbruket

Oslo, 07.04.07

Knut Børve

Johnny Ødegaard

Kristin Orlund

Ragnhild Nersten

Per Arne Skjeflo

Anne Snellingen Bye

Steinar Helgen

Tove Linnea Aas

Bergljot Styrvold

Olaf Godli

Arnulf Leirpoll

Per Harald Agerup

Lars Johan Rustad

